Dawid Bieńkowski

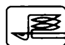

NIEKO

Dawid Bieńkowski

NIEKO

Iš lenkų kalbos vertė
Kazys Uscila

MINTIS

UDK 884-3
Bi-168

Versta iš
Dawid Bieńkowski
Nic
Vydawnictwo W.A.B., 2005

This publication has been funded
by Institut Książki –
the © POLAND Translation Programme

Knygos leidimą rėmė
Knygų instituto
© POLAND Vertimų programa

Viršelio dailininkas
Leonardas Armonas

ISSN 1822-721X)
ISBN 978-5-417-00929-7

Skiriu Dorotai

Keli žodžiai įžangai.

Vieta, kurioje vyksta ši istorija, yra šalis pačiame Didžiosios Europos žemumos, plytinčios nuo Paryžiaus iki Uralo, viduryje. Per tą lygią lyg stalas lygumą kartkartėmis ritosi didelės armijos. Bet kokios kariuomenės galėjo keliauti nesutikdamos didesnių gamtinių kliūčių, tad jos žygiavo tai į vieną, tai į kitą pusę, paskui save palikdamos degėsius ir lavonus.

Laikas, kai rutuliojasi mūsų apysaka, yra metai, nutolę per ne visai pilną pusę amžiaus nuo ypač intensyvių karo žygių per tą lygumą. Didžiosios armijos traukė į rytus, paskui į vakarus, siaubdamos vietoves taip, kad net žemėje, kurioje niokojimai

buvo įprasti, to nebuvo daugelį šimtmečių. Nors tai vyko labai neseniai, prisiminimai apie tuos įvykius vis labiau blėso. Juk neįmanoma be paliovos kankinti save mintimi, kad lygumoje gyvenimas niekada nebus stabilus ir saugus.

Ir todėl, kai jau pradėsime sekti veikėjų peripetijas, pamatysime, kad juos visiškai užvaldė menki troškimai, žemiškos aistros, kad jie tolina nuo savęs klausimą: iš kurios pusės šįkart ateis?

Taip pat prisiminkime, kokiu ypatingu metu pradedame juos stebėti. Šit visur aplinkui įvyko didelių pokyčių. Netgi atrodo, kad šalis, kurioje jie gyvena, pagaliau galės gyventi savaip, o įvyko tai taip, kad jiems nereikėjo apsirengti karinių mundurų, užtaisyti šautuvų. Istorija šį kartą šiai vietai buvo nepaprastai maloninga.

Taigi esame Varšuvoje, Lenkijos sostinėje, vidutinio dydžio mieste, esančiame daugmaž per vidurį kelio tarp Paryžiaus ir Maskvos. Netrukus susipažinsime su dviem vyrais, kurie vienas apie kitą dar nieko nežino.

Matome dvidešimties metų jaunuolį, šateną tankiais plaukais. Jo veidas ryškių bruožų, išsišovę skruostikauliai, didelė nosis, jis pats kone metro septyniasdešimt penkių ūgio. Bet visa jo eigastis, tiesi, spyruokliuojanti figūra ir ryžtingi judesiai liudija jį esant gerokai aukštesnį. Ir vis daugiau žmonių jį mato būtent tokį, o juk visi žino, kad aukštesniems gyvenimas klostosi palankiau.

Antras vyras ką tik perkopęs trisdešimtmetį. Jis brunetas aukšta kakta. Ant juodų jo plaukų labai aiškiai matyti kiekvienas žilės pėdsakas. Pasibaisėjęs pastebėjo juos daugiau nei prieš metus rytą skusdamas barzdą. Tada nutarė, kad jo gyvenimas turi pasikeisti, jau pats laikas. Užsiželdino barzdą, kurią dabar kas rytą slapčia apžiūrinėja, nerimastingai ieškodamas tolesnio žilimo požymių. Nė pats sau neprisipažįsta, kaip tas pirmas senatvės požymis jį sukrėtė ir kaip jis paveikė svarbius sprendimus, kurie pastaruoju metu buvo priimti.

Standartai

– Taip, tikrai, keturiasdešimt pirmas. – Oi, Euzebiuk, greitai mokaisi, vos kelios dienos, ir jau nė mažiausių problemų, užmeti akį į koją ir nustatai numerį. – Taip, gali pasimatuoti, bet nestok, žmogau, ant asfalto, tam čia padėtas kartonas. – Nesupranta toks ir anoks, kad paskui ateina kitas ir apžiūrinėja batą iš visų pusių, ar jis kartais nebuvo avėtas, arba ieško kokios ydos ir tuojau kombinuoja, kiek čia nusiderėjus, ir spaudžia, kad nuleisčiau. Nuleisti tai aš, kurva, galiu...

Bent šimtą zlotų norėtų nuplėšti... Jiems nerūpi, kaip Euzebiukas turi skaičiuoti kiekvieną grašį. Marekas, tas gudrutis, duoda už porą vos po dešimt ir jam į mano nuolaidas nusispjaut. – Tai jau

tavo sąskaita – ir skėsčioja rankomis, ir atkiša tą savo pilvūzą, o Euzebiukas turi mikliai spręsti, ar verta nenuleisti ir neparduoti ir visai neuždirbti, ar vis dėlto nuleisti ir gauti mažiau, bet vis nors kiek. – Na, žmogau, na, negaliu, na, suprask, ką aš iš to turėsiu, kai nuleisiu dvi šimtines, kaip aš atgausiu savo. – Visi norėtų visai apipešioti. – Na, toks gyvenimas, tai mano paskutinė kaina... – Eik sau pizdon. Dar čia sugrįši, kai pamatysi, kad pigesnių ir gražesnių visame stadione nėra.

Riebus Marekas, reikia tai pripažinti, šauniai apsisuko... Surado tokią bazę – nė musė ten nepatenka, susitarė taip, kad gal niekas visame stadione neturi geresnės kainos. Ir laiko tai, kurva, paslaptyje, pats ten važinėja, prikemša į tą mažylį, kiek telpa... Nenori, kad kas jam iš panosės nukniauktų ryšį, ir Euzebiukas tai supranta...

Bet pagalvok, Euzebiuk, kad Marekas būtent tau, na, ką čia daug slėpsi, suteikė pirmenybę, patikėjo tavim, tave įdarbino... Euzebiukas žino, kaip su žmonėmis kalbėtis... o pirmiausia žino, su kokiais žmonėmis kalbėtis... Nes mes visi iš mūsų miestelio turime laikytis drauge, nes kitaip ta sušikta Varšuva mus čia suėstų... Ir kai tik radosi mintis, kad reikia iš tos skylės nešdintis, iš karto atsirado Marekas, ir Ježikas, ir vaikinukai kambariui išsinuomoti, ir kažkaip visa tai sukasi.

Nes Euzebiukas mokykloje visada laikėsi vyresniųjų... Ir Marekas, kai dar nebuvo pešiotas, apskritai riebus, visada sveikinosi su Euzebiuku

tiesdamas jam ranką, ir apskritai cigaretes išvietėje drauge rūkė, o juk Marekas tada abiturientas buvo, o Euzebiukas mokyklon buvo ką tik atėjęs. Kelerius metus ryšiai buvo pertrūkę, o čia pasitaikyk taip gyvenvietėje prie parduotuvės. Negalima sakyti, kad Marekas pasikeitė, bet Euzebiuką iš karto pažino.

Ir žodis po žodžio gavo Euzebiukas neblogą darbą... pardavimai eina, nes kodėl turėtų neiti, kai Euzebiukas jais užsiima, ir šiandien pagaliau atsiskaitysim su riebiuoju, nes riebus sako, kad atlyginimas bus kartą per dvi savaites.

Na, ar nesakiau, kad grįši, karši... Tik ramiai, nebūk chamas... karšis pagalvojo ir tuoj duos tau uždirbti, tad aukšta kultūra, kliento aptarnavimas, kaip ir dera... – Na, tikrai negaliu nuleisti, bet jūs ir užsispyręs! Matau, kad jums šie batukai patinka, juk nėra ko dvejoti, jei patinka, tai reikia kiek patuštinti piniginę. Ir pigiau nerasite visame stadione... Atsiklijuos? Na, žinote, pone? Juk stovime čia jau gabalą laiko... visi žino, kad dvyliktas sektorius – tai dailūs ir pigiausi bėgtukai. Sulenkite padą... Geras vokiškas darbas, ne kokia nors mūsiškė klijuotė... na, gerai įsižiūrėkite, atrodo lyg tikras adidas... Pagaliau užsirašykite sektoriaus numerį... Visada galite ateiti pakeisti... – Koks sušiktas karšis... Imk, nes po valandos, kai ateis ruskiai ir pagriebs urmu, jau nieko čia nerasi. – Na!.. Matau, kad priėmėt teisingą sprendimą...

Novickiai ar Muravecai? Ką gi, iš kautynių lauko, deja, galutinai pasitraukė Chencinskiai... Iš teisybės jie buvo geri, labiausiai atitiko standartą, nes ir dinamiški, ir viziją turintys, ir plačius horizontus matantys, patyrę. Bet galop paaiškėjo, kad jie tiesiog yra godūs, nesugeba prisitaikyti prie mūsų reikalavimų ir nesutiks su pagrindinėmis sutarties nuostatomis. Jie nenori atsisakyti savo restoranų...

Taigi beliko Novickiai ir Muravecai. Gerai... Pats laikas priimti galutinį sprendimą, nes juk jie turi pradėti mokytis, vos du mėnesiai lieka iki atidarymo, du mėnesiai tam, kad perprastų standartus ir procedūras – todėl šiandien būtinai reikia pasirinkti. Bet pirmiausia išgerti kavos. Atvežė į kiekvieną kambarį tuos elegantiškus, lengvučius plastikinius elektrinius arbatinukus *Made in France*, prie kurių pilant verdantį vandenį nesipainioja laidas kaip emaliuotų ąsotėlių su spiralėmis prie dugno, kokie buvo mokytojų kambaryje. Ir pilant vandenį visada krisdavo dangtelis!

Po galais, net ir vanduo pas juos virinamas pagal kitą standartą. Taip... Novickiai?.. Na, nesakau, jaučiu šiokį tokį jaudulį. Juk tai bus mūsų nuo pat pradžių vykdomas kadrų formavimo procesas, o paskui visiškai savarankiškas Positivo restorano atidarymas. Prancūzai jau teikia mums daugiau laisvės. Dar prieš pusmetį be konsultacijų su jais ir pasirašyto susitarimo nebuvo galima nė nusičiaudėti.

Antra vertus, šiek tiek gaila tų Chencinskių... Jie turėjo įkarščio, džiaugsmo, energijos. Taip palankiai žiūrėjo į permainas, o Varšuvoje tai gal ne toks retas reiškinys, bet ten, toje skylėje prie jūros, žmonės į viską žiūri visiškai kitaip. Ir jie turėjo tiek optimizmo, entuziazmo, kad net norėjosi jų klausytis.

– Tai nuostabu, kad tokia firma kaip Positivas pagaliau ryžosi investuoti pas mus, Lenkijoje. Tik užsienio investicijos gali ištraukti šį kraštą iš duobės ir suteikti veikliems žmonėms galimybę augti.

Išsvajota aukščiausio standarto santuoka, gyvenimo branda, du vaikai, stabili šeiminė padėtis, nuosavas kapitalas, savarankiška penkerių metų veikla, o galop pasakė, kad jie bendradarbiaus su Positivu, bet visiškai nesupranta, kodėl turėtų uždaryti du savo restoranus. Visiškas, merde, užtemimas... Iš jų išlindo lenkiškas gobšumas... Nesugeba suprasti, kad, jei jiems patiki valdyti milijono dolerių vertės turtą, tuo užsiimti būtina ne priešokiais, o visiškai aukojantis, ir Positivui kita pozicija visai nepriimtina. O be to, per savo gudragalvystę prarado versliškumo pojūtį, nes juk pelnas iš jų restoranų, palyginti su nauda, kurią gauna partneriai naujai atidarytuose Positivuose, yra niekai. Tai aiškinau jiems lyg karvei ant ežios, bet niekas negalėjo jų įtikinti... Visiškai nemato akivaizdžių faktų... Tie jų apskriti sakinėliai apie užsienio investicijas buvo tik tam, kad apdumtų man akis... Taigi galime, nors ir apgailestaudami, jų bylą atidėti *ad futuram rei memoriam...*

Taigi liko Novickiai ir Muravecai. Jau privalau neišvengiamai priimti kurį nors iš jų, nes laikas perimti Positivo filialą tolimoje šiaurėje ir nėra ko pasiduoti nereikalingoms emocijoms. Parankinėje knygoje aiškiai nustatyti kriterijai, tiksliai apibrėžtos procedūros. Viskas aprašyta aiškiai ir suprantamai, žingsnis po žingsnio. Pirmiausia asmeninė psichologo, nepriklausomo konsultanto ekspertizė, paskui užpildyti pokalbių įvertinimų formuliarus, iš tiesų net nereikia per daug galvoti... Negi mokykloje nebūta kažko panašaus?... Pagaliau tai atrodo panašu į egzaminavimą. Ištisus šešerius metus tai darei.

Taip maloniai kvepia kava, bet turėtum pilti kiek mažiau, nes visada užplikai per stiprią. Negali įsiminti, kad tai visiškai kita kokybė nei ta, prie kokios buvome pripratę tais sušiktos santvarkos metais.

Ak, Kšištofai, pagalvok... jeigu siūlytųsi tokie kandidatai, kokie aprašyti parankinėse knygose, tiesiog idealių standartų... Tada reikalas būtų paprastas, bet realiai reikia rinktis iš tikrų tikriausių Lenkijos provincijos atstovų – Novickių ir Muravecų...

Dievinu tirpią kavą. Pirmiausia po jos nelieka tirščių. Nekenčiu tirščių puodeliuose ir stiklinėse, nekenčiu visko, kas primena mokytojų kambarį, staliukus su stiklais ant stalviršių ir nuorūkomis lėkštelėse, ir pačių lėkštelių, ir aliumininių šaukštelių, ir jų skambesio, kai krinta ant stiklo lakštų... Geltonų sekcijų ir įstiklintų Vieslavo laikų spintų...

Greitai nubrauki šešerius savo gyvenimo metus, ir atmink, ką per pirmąjį pokalbį pasakė Pjeras: – Jūsų pedagoginis patyrimas ir įgūdžiai, kuriuos įgijote per darbo su jaunimu metus, yra ypač svarbūs Positivui.

Tirpi kava yra nuostabi!

O juk ir aš negalėjau suprasti Kšesimiro. Kšesimiras pirmas paliko mokyklą. Jis visada kartojo, kad inteligentija yra pats versliausias visuomenės sluoksnis. Nuo devintojo dešimtmečio vidurio per vasaros atostogas jis su žmona važinėjo į Vengriją prekiaudamas kremais, o po lūžio pasakė, esą kyla pasibaisėjimas dėl to, kad mokytojas laisvojoje Lenkijoje iš bado dvesia, ir ėmėsi telefonų knygų. Sutikau jį prieš metus, kai dar buvau ponas istorijos mokytojas, ir pasiteiravau: – Ar tai, ką veiki, turi prasmę? – Jis keistai šyptelėjo ir atsakė: – O ar turi prasmę darbas su visomis tomis senomis perekšlėmis, kurios nemato nieko toliau savo pageltusių konspektų, gal Stalino laikais rašytų, ir ne kuo kitu, o snargliais, kurioms visa tai iš tikrųjų yra tam tikroje vietoje?

– Gerbiamam ponui tai, žinoma, keturiasdešimt ketvirtas. – O, matai, Euzebiuk, kokia nuojauta. Į tokį svečią, ūsuotą, žilaplaukį, rimtos išvaizdos ir su žmona blondine, reikia žinoti kaip prabilti, nes juk matau, kad atėjo rimtas žmogus su rimta moterimi...

Reikia žinoti, kaip su kuo dera elgtis. Su tuo karšiu, kurva, juk joks „ponas“ man per gerklę ne-

pereitų, o čia matau, kad tai kita klasė... apskritai su klientais reikia elgtis labai individualiai... su moterimis vienaip, su merginomis kitaip. Reikia turėti lankstų liežuvį ir todėl tai geras darbas, jei pakanka drąsos, iš karto yra rezultatai. Marekas po pirmųjų dviejų dienų išsprogino tokias akis, kad galima per dieną iškišti tiek batų, ir turėjo vėl važiuoti į bazę, o šiaip paprastai važinėjo kas trys, keturios dienos... Nes Euzebiukui tai tiesiog įaugę į kraują, kad jei jis ko imsis, tai jau turi sektis, jis tiesiog turi būti geriausias. Truputį gaila tokio talento tam sušiktam stadionui... Gal reikia nueiti pas Jureką. Jis vaikšto kostiumuotas, su vizitine kortele... Kas iš to, kad laksto po gatves, bet jis visada gali pasigirti užrašu „prekybos atstovas", o tu, kurva, kas čia esi? Turi su riebiuoju dirbti rūšiuodamas turkišką šlamštą. O Ježikui davė firminį krepšį ir firminį kaklaraištį, jis įstojo į verslo mokyklą studijuoti valdymo ir vadybos, nes sako, kam turi užtekti baigtos vidurinės mokyklos, reikia investuoti į savo tobulėjimą... Sunku su juo nesutikti... – Būtinai turi būti batai su juodu apvadėliu?

Na, taip, su juoda juostele patys elegantiškiausi, svečias yra visiškai teisus. Tik kur sukišome tuos keturiasdešimt ketvirto dydžio su juoda juostele? Kaip gali kas nors susiorientuoti tuose maišuose? O svečias nekantrauja. Pašnekink blondinę. Ji nuramins jį. Be to, juk čia ji spręs apie pirkinį. – Matote, ponia, kokį didelį pasirinkimą turime, įvairių spalvų ir dydžių, kartais visame tame galima šiek tiek pasimesti.

Kur tas riebus pimpalas nulindo? Kasdien tas pats. Užmušiu jį! Tegu tik šiandien neduos pinigų! Kodėl šiandien dar nebuvo ruskių? Paimtų visa tai, po galais, nes tenka kruštis su tom mažmenom, nardyti į maišus. Ne, Euzebiuk, ne tau visa tai. Kur tie keturiasdešimt ketvirti dydžiai? Bet ramiau, Euzebiuk, iš mažmeninių pardavimų dvigubai daugiau uždirbi. Tokia tiesa.

Na, kur jie, kurva, yra? Dvylika maišų, kiekviename po trisdešimt dėžučių. Gali iš galvos išsikraustyti. O tas riebus pimpalas kaip visada tikriausiai bastosi viršutinėse tribūnose ir geria. Visose dėžutėse su raudona juostele. O kur juoda? – Labai prašau lukteleti dar valandėlę. – Jei nerasiu, tikriausiai tuoj užsikurvins ir nueis.

Juk turėjome kartu stovėti čia ir pardavinėti. Taip buvo tartasi. Pirmas dvi dienas dar buvo taip, žiūrėjo, kaip man sekasi, ir iškart atiminėjo iš manęs pinigus, tartum aš, kurva, vagis būčiau. Bet kai jau suvokė, kaip man eina pardavimai ir kad kažkaip neketinu išnykti su pinigais, tai jau trečią dieną ėmė dingti ir ateina baigiantis pardavimams vis labiau apspangęs. Gerai, kad bent trečiadienį buvo bent kiek sąmoningas, įstengė nuvažiuoti į bazę, juk taip ją saugo, kad šiukštu nevažiuotų ten su manimi... Na, nerasiu. Gal nepaėmėm keturiasdešimt ketvirto dydžio su juoda juostele. Na, ne!

– Gal, ponia, įkalbėtumėt vyrą pasimatuoti tuos su raudona juostele...

Nuėjo! Žinojau, kad taip baigsis. Tas riebus išgverarūris! Na, juk vienas čia nesusitvarkysiu. Tai pimpalas, per jį dešimt tūkstančių nuplaukė! Užmušiu šūdžių, kai ateis.

Turime įsisąmoninti, kad šis kraštas savo istorijoje nedažnai išgyveno tokių momentų. Kažko panašaus mums nepasitaikė tris šimtus metų... Tai bent suteikei mums progą, Ponia Istorija... Tikras stebuklas, kad tai teko mūsų kartai. Eina tūkstantis devyni šimtai devyniasdešimt tretieji metai, lyg ir ketvirtieji metai atgavus laisvę, bet tai vis dar didelio lūžio metas!

Žinau, žinau... kiek to prisiklausiau studijuodamas. – Tai kuo jūs, brangus kolega, užsiėmęs, tai yra istorija pensiono mokinėms... arba dar blogiau... tai yra istorija, matoma pensiono mokinės akimis. Jūs dėl savo infantilaus emocingumo baisingai supaprastinate istorinius procesus, brangus pone. – Taip, arba tas šaltinių ir archyvistikos docentas: – Istorikas yra bejausmis tyrinėtojas, pone Lenartai, tai tas, kas ieško šaltiniuose, o ne kliaujasi spėjimais ir karštligiškomis emocijomis.

Bet aš žinau, kad esu teisus! Dabar išgyvename metą, prilygstantį tūkstantis devyni šimtai aštuonioliktiesiems. Ir verta užspringti ta beprotybe.

Ar dar kas prisimena, kas čia buvo prieš ketverius metus? Ar prisimena, kad tas kraštas buvo okupuotas, kad caras dar tik prieš mėnesį pagaliau pasiėmė savo paskutinius generolus? Tai neįtikėtina!

O dabar išgyvename akimirką po to, kai buvo sukurtas pasaulis... Mums suteiktas džiaugsmas viską kurti iš naujo!

Ir geriausiai tai galima matyti čia, mūsų Positive... Ką tik atidarėme penkis restoranus. Kuriame kažką visai nauja. Viskas mūsų rankose. Dar niekas nenusistovėjo, nėra hierarchijos, struktūros, pavaldumo... kiekvienas užsiima tuo, kas yra greičiausiai padaroma, kiekvienas turi išmanyti viską. Ir taip visur, kiek ilga ir plati Lenkija, didelė sumaištis, permainų, transformacijos metas. To neįmanoma nematyti. Reikia įsitraukti!

Pakanka vien norų. Ek! Ir mokytojas gali suimti likimą į savo rankas ir tapti vadybininku! Tik reikia noro. Ir kalbą mokėti.

Būtent! Diena, kai buvo sukurtas pasaulis. Para turėtų trukti bent šešiasdešimt valandų, ir to būtų dar maža. Laimė, kad visiems mums atvežė iš Paryžiaus darbo kalendorius. Dabar guli ant rašomojo stalo pamėgta užrašų knygelė, visą laiką atversta, tad net nematyti prašmatnaus su paauksavimais viršelio, primenančio jubiliejinį Lenino *Rinktinių raštų* leidimą...

Raudonai nuspalvinta rubrika ir kartoninis kaištukas – tai svarbiausi prioritetai. Ką ten turime? Baldai į Balstogę, salių administratores į Gdanską ir lazerius į Krokuvą.

Taip! Tai nepaprastas metas. Kitą savaitę pirmojo Positivo atidarymas Krokuvoje. Važiuojame visi, ir Pjeras, ir Žakas, ir Adamas... Iškilmingas

restorano atidarymas karališkųjų rūmų papėdėje... Puiki vieta, tradicijos susitikimas su šiuolaikiškumu, visą pastatą pavertėme didžiuliu Positivo restoranu. Bus iškilmės, kokių Krokuva dar nėra mačiusi. Tik viskas turi būti numatyta iki mažiausių smulkmenėlių. Daugiausia aš už tai atsakingas... Darbo kalendorius dabar yra geriausias mano bičiulis. Kaip išsiversčiau be tavęs, brangioji mano užrašų knygele?

Taigi pirmiausia paskambinti ponui Marčevskiui, pasiteirauti, ar jau atkeliavo puikios kėdutės, staleliai ir kampelis jaunoms mamoms. Balstogė pajudės po trijų dienų po Krokuvos... Baldeliai aukščiausios prancūziškos kokybės, šviesus platanas. Importuojame viską: virtuvės įrangą, glazūruotas plyteles, net ir klozetų kriaukles ir servetėles. Ir klientams kvapą užima, kai įeina į taip įrengtą restoraną. Stačiai susidūrimas su kita civilizacija.

Tai puiku, kad Ponia Istorija suteikė progą nešti šviesos žiburėlį, nes dabar yra toks laikas, kai negalima stovėti rankas sudėjus.

Elementai!.. O, merde, neįrašiau į skubiausių prioritetų skyrelį! Pamiršau apie tą velnišką siuntą į Gdynę! Krokuva, partnerių paieška, o ten neturi kuo maitinti. Nedelsdami skambinkime!

– Čia Lenartas. Pone Juzefai, elementai pas jus jau atkeliavo? Taip. Jūs teisus, tai absoliutus skandalas... Ar jau baigiate atsargas? Na, ir kodėl turėtumėte iškart skambinti Pjerui?! Ramiai, pone Juzefai. Nesibaiminkite, jums nereikės uždaryti

restorano... Ar išprotėjote?! Jokio vietinio elementų pirkimo! Viščiukų dalys turi būti su mūsų tvirtinimo žyma! Gal nenorite atsisveikinti su Positivu? Na! Tik tiekimai iš Ladupės. Prašau nekelti isterijų. Jei pristigs, restoranas serviruos vien gruzdintas bulves su salotomis. Klientai mus taip myli, kad sužavėti bus net ir vien gruzdintomis bulvėmis... Pone Juzefai, kartais reikia ir pajuokauti. Atsipalaiduokite. Aš jiems paskambinsiu.

Ir tai yra geriausias įrodymas, kaip svarbu pasirinkti tinkamą partnerį. Ponui Juzefui iš esmės nieko negalima prikišti, jis vienas pirmųjų. Jį pasirinko Pjeras ir Žakas... o jie vis dėlto yra patyrę... Bet jį pernelyg lengva išmušti iš pusiausvyros, pasimeta ištikus stresui. Na, gerai, ką nors reikia daryti su tiekimu...

– Lenartas iš Positivo... Nėra jūsų tiekimo rezultatų. Jūs tai man kartojate nuo pat ryto. Ar suvokiate, kokioje situacijoje atsidurs Ladupė, jei dėl elementų stygiaus būsime priversti uždaryti Positivą? Ar manote, kad esame kokia nors paprasta būdelė su karštais sumuštiniais? Ką tai reiškia: nesusisiekiate su vairuotoju? O jei sugedo šaldymas ir elementai atitirpo? Turėsit iki gyvenimo pabaigos valgyti viščiukų kulšeles ir krūtinėles... Mes tikrai nepriimsime tiekimo, jei jis neatitiks standartų...

Tai bent malūnas. Bet grįžkime prie partnerių parinkimo. Ramiai pažvelkime į motyvacinius kandidatų laiškus. Taigi, ponai Novickiai: „Ilga-

metis darbas sau išmokė mus būti atsakingus, sunkiai dirbti, atsispirti stresams. Dabartinė situacija verčia mus ieškoti ką nors nauja, ir todėl norėtume savo ateitį susieti su sritimi, kurioje sėkmingai panaudosime savo ankstesnę patirtį..." Ble, ble, ble, labai gražus pilstymas iš tuščio į kiaurą... Bet tikriausiai niekas jiems to neparašė, ir tai, be abejo, yra pliusas Novickių naudai, tai yra jam, nes liūdna tiesa yra tai, kad ponia Helė ten neturi balso. Ir toliau: „Mūsų patyrimas tvarkant parduotuvę tikrai padės sumaniai vadovauti restoranui." Cha! Gražiai pasakyta, bet tikroji padėtis yra tokia: jų drabužių parduotuvė žlugo, nes nespėta pereiti prie importinių prekių. Ir todėl ponas Ježis nuolat kartoja, kad atėjo laikas pakeisti gyvenimą ir Positivas teikia jiems kaip tik tokią progą. Tik, antra vertus, čia per maža entuziazmo, per maža.

Pažintinio vizito pas juos metu jis pasakojo tik viena... kad visur aplinkui vien bankrotai... žlugo drabužių parduotuvė, žlunga pegeerai (valstybiniai žemės ūkiai – *vert. pastaba*), žlunga gamyba, laivų statyklos, viešbučiai, rinka užtvindyta pigiomis prekėmis iš Turkijos ir Tailando ir visa, kas mūsų, liaujasi apsimokėti... Kaip atsitiko, kad pagal testus jie pasirodė visai gerai ir juos įtraukė į pokalbius?

Svarbiausia yra entuziazmas. Tai mums dažnai kartoja Pjeras. – Bet lenkai jo turi su kaupu, – priduria, – esate kupini energijos, su tokiais žmonėmis,

kaip jūs, galima kalnus versti. Pamatysite, kaip jūsų šalis atrodys po kelerių metų, kokių įvyks milžiniškų pokyčių, nors ir taip daug nuveikėt. Dabar viskas čia kuriasi. Nė nesuvokiate, kokį nepaprastą metą išgyvenate... čia gimsta naujas nuostabus pasaulis... – Šventa tiesa...

Taip! Tik tirpi kava... Ji stebuklingai pastato ant kojų! Ir jokių nuosėdų... O aš šviežutėlis, nė pėdsakų nuovargio ir išsekimo, galima padirbėti iki vėlaus vakaro. Tad Novickiai? Pagal dinamizmo skalę jie aukštai... optimizmas didelis, o kartėlis matyti per kilometrus... Juk dabar toks nepaprastas laikas, tokia daugybė galimybių, visa kinta, kaip galima taip bejėgiškai nuleisti rankas ir dejuoti, kad sunku rasti išeitį ir viskas žlunga.

Kasdien eidavau iš mokyklos per sankryžą ir įdėmiai stebėjau, kaip buvęs „Sezamo" baras virsta Donaldu. Tai buvo simboliška... O mūsų pirmas Positivas... iš ko radosi? Iš baro „Kukulis". Dievaži, kaip galėjo egzistuoti toks baras pačiame sostinės centre, Europos centre, purvinas, dvokiantis maltais kotletais, su riebiomis bobomis, avinčiomis rudą ortopedinę avalynę. Taip tada gyvenome. Ir tas prasčiokiškas pavadinimas... europinio miesto centre... „Kukulis", gaila kad ne „Gumulas" ar „Kimšinys"... O dabar naujas žvilgantis *Positive Passage.* Nėra ko lyginti šiuolaikinės apdailos su tuo Gomulkos laikų minimalizmu... Mane priėmė prieš porą savaičių iki jį atidarant. Turėjau ga-

limybę stebėti paskutinius baigiamuosius darbus, pirmojo Lenkijoje Positivo gimimą.

Ir mūsų kontora... Juk tai iš esmės dar viskas laikina, bet ar tuos prašmatnius juodus baldus, rūpestingai nudažytus kambarius su pakabinamosiomis lubomis apskritai galima lyginti su geltonomis plokštėmis mokytojų kambario, kuriame stirksojau paskutinius šešerius metus?

Netrukus turime persikelti į savo administracinį pastatą. Jis dar tik statomas. Suprojektuotas kaip tikri pasauliniai administraciniai pastatai... viskas vienoje didžiulėje salėje, žmonių neskiria sienos. Jie jausis esą drauge, viename kolektyve, lyg didelė šeima, kuri veikia išvien, kartu dirba, kartu laimi. Ir saugi automobilių stovėjimo aikštelė, taip ir turi būti...

Dabar, kai palieku savo positivinį pežotuką, visada drebu, ar kas neišmuš stiklo, neišlauš spynos, nepavogs radijo, o ten pagaliau bus toks lygis, koks yra pasaulinis standartas. Saugomas, uždaras.

Dieve! Dar prieš pusmetį važinėjau raudonu mažyliu...

Atvažiavau prie mokyklos atsiimti paskutinių dokumentų. Išėjo fizikos mokytojas Gžegožas ir Marekas. Čepsėjo netikėdami savo akimis, vaikščiojo aplink, žavėjosi firminiu Positivo ženklu ant durų, valandėlę net baiminausi, kad ims tikrinti, ar dažai nenusilups. Ir galop Gžegožas stipriai trinktelėjo man į tarpumentę. – Pamiršk visas tas

dvejones, kolega. Tai pats geriausias sprendimas, kokį padarei, gerai žinai, kad mes galime tau tik pavydėti, neklausyk tų, kurie tau sakys ką kita.

Taip, entuziazmas yra svarbiausia.

Jums, ponia, tai trisdešimt aštuntas... – Ką ji man čia sakys, kad avi trisdešimt šeštą. Gal nešioja trisdešimt šeštą, bet gal kelnaičių ant šiknos, ji tikrai ne per didelė, ir dar kažkokia sausa, tik kas žino, kokie yra bobiškų kelnaičių dydžiai, Euzebiukas to dar neišmano, nors nežinia, ko gyvenime reikės išmokti, nes svarbiausia nesustoti, svarbiausia yra pažanga ir dar kartą pažanga.

Taip, įsivaizduok sau, Euzebiuk, jei pardavinėtum moteriškus apatinius, bet ne šitame sektoriuje, o kokioje nors padorioje parduotuvėlėje... Liemenėlės, kelnaitės ir tie visi kiti juokeliai. Tik, po galais, ar tai įmanoma ištverti? Pitonas nuolat pasirengęs... Ir taip jis neduoda ramybės, o tokioje parduotuvėje, kur visur aplink tie nėrinėliai ir raudonis... Ir klientės klaustų: – Pone Euzebijau, ar toks dydis, kaip jūs manote, – ir merktų akutes, – ar gal kita?.. O ar tos kelnaitės man tinka? – Pitonas tai tiesiog neištvertų... Bet pagaliau svarbiausia, kad turėtum noro, nes be noro juk esi ne vyras, o Euzebiukas yra šimtaprocentinis vyras, nes jis nori visą laiką. Ir šiek tiek gėda, kad kažkaip negalima rasti pitonui nieko pastovaus, tik nuolat reikia sukti tą propelerį, bet apie tai geriau negalvoti... kantrybės, kantrybės... galų gale atsiras kokia nors prieplauka.

Nes juk jaunystė, karštas kraujas, ir pitonas veiklus non stop, net ir su tokia nedidele, bet vis dėlto ne tokia jau nedidele, kad avėtų trisdešimt šeštą numerį.

Na ir kam man reikėjo leptelti apie tą trisdešimt aštuntą... Bobai nevalia sakyti, kad ji avi didesnį numerį, negu jai atrodo. Juk ji į tą trisdešimt šeštą kojos neįkiš. Bet reikia laikyti liežuvį už dantų, nes pardavimo klimatas iškart subjūra ir sandoris gali neįvykti.

Dėl pėdos dydžio jos turi paiką prietarą. Mano, kad pagal didelę pėdą matyti, kad ir ten jų didelė, o jei atvirkščiai, pėdelė maža, tai ir ten siaura, ir todėl tikriausiai visos pirktų dviem numeriais mažesnį apavą.

Žinoma, esama šiek tiek tiesos, kad malonu skverbtis į kažką, kas kaip reikiant apglėbia pitoną, nors Euzebiuko pitonėlis veikiau yra iš didesniųjų, jeigu apskritai ne didžiausias, ir, tiesą sakant, užpildys bet kokią skylutę, bet vis dėlto juo ji mažesnė, juo daugiau to malonaus pasipriešinimo, ir būtent tai yra maloniausia, kai sunku įvažiuoti.

Nurimk, Euzebiuk, pardavinėk tuos adidasiukus, nes nuo kiekvienos poros gauni pinigėlį. Susikaupk tik ties tuo, ir tegu nesidulkina tavo makaulėje. Nes neūžauga tikriausiai tuoj susiorientuos, kad trisdešimt šeštas numeris jai per mažas dviem numeriais, ir ims įtikinėti, kad jos pėda ne tokia didelė, kad kalta klaidinga numeracija. O kaip įsižeis už tą trisdešimt aštuntą dydį, nors tokia yra

tiesa. Tik kad sėkmingas pardavimas, Euzebiuk, nereiškia tiesos sakymo.

Na, bet jau pasakiau... mažaūgė suka nosį.

– Na, taip, truputį ankštoki, bet gal pasimatuotumėt trisdešimt septintą... – Tik kad trisdešimt septinto numerio irgi bus per maži, Euzebiuko akis lyg slankmatis. – Jūs, ponia, esate teisi, čia gali būti klaidinga numeracija, tai pasitaiko, net ir dažnai, ir tie su užrašu trisdešimt aštuoni iš tikrųjų yra trisdešimt šešių centimetrų. Be to, prašau atkreipti dėmesį, kokia skoninga yra ta rusva apdaila, kaip ji jums tinka... ir apskritai tokia moteriška spalvelė. Džiaugiuosi, kad su manimi sutinkate, o trisdešimt šešto rusvų neturime... tad gal verta imti tuos mažumėlę didesnius, juk turint tokią figūrą kaip jūsų bet koks batas atrodys mažas... – Kiek reikia prišnekėti, Euzebiuk... – Ir siūlau tuos batelius, nekreipkite dėmesio, kokį numerį užrašė, jie ant jūsų pėdelės lyg nulieti...

Tai tiesa, visada buvau iš šalies greta pagrindinės srovės. Galėjau kuprinėje pernešti pluoštą *Tygodnikų*, net ir išdalyti juos gatvėje, nelabai baimindamasis saugumiečių, bet tos eitynės, tie „eime su mumis“, tas „Solidarumas, Solidarumas“ man greitai įgriso... Nes kas rimtai žiūri į istoriją, tas taip nekvailioja...

O aštuoniasdešimt devintaisiais leidausi suviliojamas... netgi vaikščiojau į „Staigmeną“ pažiūrėti, kokios dar staigmenos ištiks mus tą vasarą.

Tada bendramoksliai iš fakulteto pasigavo vėją į savo bures... ir lėkė vis aukščiau ir aukščiau. Ten susitikau Jareką. – Darome partiją – ir energingai mosavo rankomis... Dabar televizijoje jis jau taip negestikuliavo, kai svarstė, ar Vachovskis dalyvavo milicijos mokymuose... Matyt, kažkas padarė pastabą. – Kursime tikrą politinį gyvenimą, ne kokią nors fakulteto plepalynę, o laisvą ir demokratinę Lenkiją, supranti? Mums reikalingas įžvalgus protas ir kalbų mokėjimas, toks kaip tavo... mesk mokyklą... – Bet aš iš fakulteto šepečių podėlio pernelyg gerai prisiminiau būdą, kaip Jarekas steigia partiją. Jam svarbiausia buvo aplink save turėti į jį įsispoksojusių klausytojų ir klusnių jo sumanymų vykdytojų būrelį... Šepečių podėlis... Taip... Jau tada teko su jais susidurti. Aišku, kad visi nešiojome kuprinėse po miestą tai *Wolę*, tai *Tygodniką*, kad istorijos fakultetas karinės padėties metu buvo didžiausias kontrrevoliucijos daigynas... Bet draugams jau buvo maža atsišaukimų po megztiniais ir kuprinių su popieriais nešiojimo ... organizaciją, jiems būtinai reikėjo steigti organizaciją... Jarekas, Pavelas, Karolis... Jie vaikščiojo po koridorius, slėpė plaštakas savo kalnietiškų megztinių rankovėse, ir visi žinojo, kad tai tikri sąmokslininkai... susirinkimai... būtinai kokiuose nors kazematuose, kaip dera pogrindininkams. Gavo raktą podėlio šepečiams, kuriais valytojos šlavė fakulteto patalpas...

Sėdėjau ten su jais ant grindų, kas valandėlę krito koks šepetys, nuo cemento šalo mano užpakalis... ir

žiūrėjau į Jareką, Pavelą, į visą tą ekipažą, kuris dabar važinėja tamsiai mėlynomis lancijomis, na, galop tai jau buvo antri, o gal treti metai... jau išmaniau apie Sausio sukilimą ir lapkričio naktį... ir žinojau, kad vaikinams gaila sukilimėlio, to, kad Veliopolskis neleido... kad tą kartą kazokai liko už Būgo... neapkenčiau Jaruzelio (generolo Voicecho Jaruzelskio, paskelbusio karo padėtį – *vert.)* kaip ir visi, bet kur jau kur, o tame velniškame fakultete buvo privalu žinoti, kad pakako carui suraukti antakį, ir galime atsidurti prie Amūro...

Tada mama susirgo... iš tikrųjų mirė, ir su seniu ištisas dienas tūnojome ligoninėje... ir jų sąmokslus turėjau vienoje vietoje... o veikiau tai parodė man tikrą padėtį... istorinę... vis rečiau ėjau į tuos fakulteto pogrindžius, nes žinojau, kad niekas man nepagelbės sprendžiant tą lenkišką dilemą, ar geriau garbingai leistis į dugną, ar bet kokia kaina gelbėti tautos substanciją. Nes ten, podėlyje, visi turėjo aiškius ir paprastus atsakymus, tikrai niekam neprivalėjau atskleisti minties, kurios negalėjau leisti ir pačiam sau, ar Jaruzelis iš tikro kartais nebuvo gudrus lapinas... Ir taip mus, raudonus ir baltus, siutino, kad jis pasiekė tikslą ir nuramdė carą... o gal jį net kiek pergudravo... Lioviausi ten vaikščiojęs... tik išnešiodavau *Tygodniką*... įsigilinau į devynioliktojo amžiaus Suomijos istoriją ir įgijau guodžiantį įsitikinimą, kad su caru galima bendrauti kitaip; tie tylūs blondinai neturėjo genetinio polinkio rinktis rūsių patalpose ir regzti sąmokslų...

jie suvokė, kad caras vis viena viską mato ir reikia kantriai laukti, kol jis persiris ir pasprings savo vėmalais... Pakabinau sau virš rašomojo stalo citatą „Po šimto, dviejų šimtų metų jau bus mažas langelis“, ir pagalvojau, kodėl iš esmės su tuo nesutikus ir nepabandžius gremžti mūro savaip, kaip daro maža pelytė. Gavęs diplomą ryžausi dirbti mokykloje...

Na, ir kas iš to išėjo? Bet taip turėjo būti. Dėl nieko nesigailiu. Tada buvo privalu mokyti istorijos, o dabar privalu ją kurti. Pačioje apačioje...

Neturėjau jokių abejonių. Jokių! Kaip ir dabar neturiu! Valstybės yra tokios, koks yra jų jaunimas. Nėra ko slėpti, Kšištofai... tikėjau tuo... Pasidaryk sau kavos ir liaukis tuščiai sukęs galvą!

O direktorius Pitliakovskis kas ketvirtį kviesdavo mane į kabinetą ir klausinėjo, ar jau sutinku stoti į partiją, nes istorijos mokytojas privalo turėti kokią nors ideologinę busolę ir kuratoriai yra rimtai sunerimę. – Niekada nesame turėję nepartinio istoriko, – stebeilijo man į akis lyg basiliskas. Paskui neperspėjęs inspektavo pamoką, kurios tema buvo liaudies valdžios stiprinimas panktąjį dešimtmetį... šiaip sau... kad susipažintų su didaktiniu procesu. Per pertrauką prieidavo tikrai susirūpinęs. – Ar taip dėstydamas temą nesudarysite papildomų rūpesčių mokyklai ir mokiniams?

Bet tai tik stiprino mano įsitikinimą, kad taip reikia. Būk ištikimas. Eik.

Paskui siena sugriuvo, caras gulėjo paslikas iš persirijimo, o kuratorija nuodugniai ištyrusi pripažino, kad direktorius Pitliakovskis yra toks prityręs pedagogas ir organizatorius, kad jokių kliūčių nėra jam ir toliau eiti lig tol einamas pareigas.

Jis ir toliau kvietė mane kalbėtis. Jau nesiūlė stoti į partiją... Buvo labai mandagus ir delikatus, stengėsi manęs nepuldinėti... Sėdėjome skirtingose didelio rašomojo stalo pusėse ir jaučiausi visiškai taip pat, kaip anksčiau, lyg aplinkui nieko nebūtų įvykę. Jis dėmesingai nagrinėjo dienyną mano klasės, paskui kitų, kuriose turėjau pamokų. – Prašau pasižiūrėti. – Žvelgė į skiltis ir liūdnai linksėjo galva. – Kaip visada neįrašote temų, jau nekalbėsime apie lankomumo tikrinimą. Ar turiu jums, pone Kšištofai, priminti tokius dalykus? O kur semestrų statistika? – Žiūrėjo į dienyno galą. – Jūsų apskaitos apskritai nėra. – O paskui šiltai žvelgė man į akis. – Tai labai pagirtina, kad dirbate pagal autorinę programą, bet, pone, kur yra pamokų planai, konspektai, kuriuos galėčiau pažiūrėti? Visa tai, ką čia turime, tai, pone Kšisiau, prašau neįsižeisti, yra vien bendros frazės. – Jis sunkiai atsidusdavo, taip pat kaip tada, kai priešinausi sakydamas, kad nepageidauju kalbėtis apie stojimą į partiją. Po nemalonios tylos valandėlės klausė: – Pagaliau kuriuo vadovėliu jūs naudositės? – Pakildavo iš fotelio ir aiškiai išvestas iš kantrybės nervingai vaikščiodavo po kabinetą. – Apskritai kas per tvarka, kad vienam dalykui spausdina tiek įvairių vadovėlių?

Matote, kur tai veda... jaunimas visiškai pasimetęs...

Ar aš, po galais, turiu per mažai darbo, kad patraukė į prisiminimus? Reikia į darbo kalendorių įrašyti dar daugiau užduočių ir atliktinų darbų... Reikia stengtis labiau susikaupti... Nes šitaip nieko nebespėsiu ir stypsosiu čia iki pusiaunakčio...

Gerai... Tad dabar skambinu į Krokuvą. Nedelsdamas! Viliuosi, kad Timovskis sėdi restorane. Prieš atidarymą neturėtų palikti Positivo nė per žingsnį.

O, sveiki... Lenartas... Pone Zdzislavai, kaip jaučiatės prieš besiartinančią nulinę valandą? Na, džiaugiuosi kaip ir jūs... Jau netrukus karališkajame mieste pagaliau atsiras *Positive Food Restaurant*... Turiu jums gerą naujieną. Pjeras nusprendė, kad visi raguoliai bus dalijami kaip pristatymas... taip, nemokamai... Jūs turite suderinti su kepykla tiekimo grafiką, kad raguolių pakaktų visą dieną ir kad šviežumo standartas būtų išlaikytas... Puiku... Ir prašau nepamiršti mišrainių... O, dar viena... Rytoj jums atveš lazerių komplektą... Oooo... pone Zdzislavai... tai dvidešimt pirmojo amžiaus technika. Lazerio spinduliai šviečia į dangų, vaizdas fantastiškas... ir Positivas matomas iš viso miesto... Ar įsivaizduojate... lazerių šviesos spinduliai nuo mūsų Positivo viršum Vavelio ar virš Marijos bažnyčios! Puiki reklama... Tai jautri aparatūra ir, kol neatvyks technikai, prašau jos neliesti... Na, būtent... Ir dar viena, ar modeliai, tai yra salių

administratorės, jau jums prisistatė? Gerai, prašau susitikti su jų vadybininku ir aptarti detales. Tai turi būti aktyvios merginos, nebūtinai rinktinės gražuolės. Svarbu, kad jos atidarymo metu nestovėtų lyg lėlės. Na, gerai... Šiaip niekas nesikeičia... Su Adamu atvažiuojame ketvirtadienį... Prancūzai atvyks penktadienį... Taip... Jie nakvos Prancūzų viešbutyje... Taip... Tai nuostabu, Positivas Krokuvoje! Iki pasimatymo.

Pone! Koks falsifikatas, na, koks falsifikatas... – Na, ne, Euzebiuk, vėl tas pats. Dar vienas karšingas mažmenininkas. – Tai gal ir nėra nei adidas, nei naikas, bet gera, tvarkinga vokiška firma. *Geothe, made in Germany*, prašau, yra etiketė? Yra. – Matau, kad atvažiavai, karši, iš gilių pelkių ir net spirgi prie šio šlamšto už tokią kainą, tik reikia su tavimi dar padirbėti.

Nes dabar viskas turi būti iš užsienio... Pasižiūrėk, Euzebiuk, į tuos už tavęs, geri mulkiai, iš autobuso pardavinėja arkaroką, tokį nedūžtantį kevalą, stiklines, lėkštes, ąsotėlius, spalvotus, skaidrius, matinius. Na, žmonės diena po dienos jų vos nesutrypia. Ar pagalvotum, kad žmonės kvaiš dėl tokių kevalų? Ar, kurva, apskritai kada nors esi girdėjęs apie arkaroką? Bet senutei iškart suspindo akys, kai apie tai papasakojau, tad jai nupirkau ir dar turėjau iš riebiojo paimti avansą, nes, kurvinas, sakė sumokėsiąs savaitės gale, bet norėjau nuvežti senutei dovanų, kai tas arkarokas da-

bar toks madingas. Ir nudžiugo senutė. Žiūrėk, Euzebiuk, žmonės, kurva, visą laiką būriuojasi aplink autobusą, vos jo neapverčia, o jie tik kemša pinigėlius į diržus, užkabintus ant pilvų. Jei, Euzebiuk, turėtum daugiau pinigų, irgi galėtum užsukti ką nors savo, bet palauk, tik palauk...

– Koks ten plastikas. Padas, tai aišku. O visa kita yra naujausios kartos oda, o čia truputis plastiko, kad batas neminkštėtų... – Imk tai, šmiki, nes Euzebiukas tuoj pristigs kantrybės. Už tuos dešimt tūkstančių apskritai neturėčiau tų kaimiečių pastebėti... O čia iš tikrųjų vien tokie. Euzebiuk, Euzebiuk... ką čia veiki? – Galite palankstyti padą, pasimatuoti, va čia, ant kartonėlio, pats įsitikinsite, koks tai patogus apavas.

Kurva, kiek tų žmonių čia atslenka. Aš nesakau, kad tik iš mūsų, Sokolovo ar Vengrovo, iš Ciechanovo ar Mlavos. Ir ne tik mažmenininkai, bet, kurva, atvažiuoja vienas iš Olštyno ir vienas iš Vroclavo, kurie perka iš mūsų batus ir pilnus krepšius iš čia gabena į savo parduotuves. Nes žmonės visiškai pakvaišo. Tik perka ir perka. Na, tai, kurva, faktas, kad komunistiniais laikais spintos butuose stovėjo tuščios ir dabar reikia jas pripildyti...

O kas čia darosi šeštadieniais ir sekmadieniais! Neįmanoma prasisprausti perėjomis, lipa ant prekystalio, ir reikia turėti akis iš priekio ir iš užpakalio, nes kaipmat ką nors nudžiaus... Viską perka. Tiek žmonių tai gal nė negyvena visame mūsų miestelyje.

– Na, ir dar kaip tinka prie džinsų ta raudona juostelė! Ir sportiška, ir ant parketo galima pasiausti. – Kai pagalvoju, kokia su tavimi tokį niekalą apsiavusiu siaus, man nieko nesinori. Ir, žinoma, tuojau klausi, kiek galiu nuleisti. O nuleisti tai galiu nebent kelnes... – Tokius batelius *made in Germany* norite nusipirkti pigiau? Na, pigiau tai jau gal neįmanoma. – Jėzau, tegu pagaliau ateina tie ruskiai ir viską pasiima, tegu ateina tas riebus šmikis ir atsiskaito su manimi...

Nes kai negalima mokyti istorijos, ją reikia daryti... Tai Jareko citata... Nei pridėsi, nei atimsi. Jis su trenksmu podėlyje apverčia dugnu aukštyn cinkuotą kibirą, apžergdamas sėdasi ant jo ir klausia: – Kokios mes norime laisvos Lenkijos? Net ir būdami neformali grupė turime apsibrėžti. Už kokią laisvos Lenkijos santvarkos opciją pasisakome? Kokios iš esmės nepriklausomybės norime? – Ir beldžia pirštais į tą kubilą.

Na, tai kokios? Prieš pusmetį paklausiau to ketvirtaklasių... mano paskutinių abiturientų... Ką jums reiškia suverenitetas? – Šimtą milijonų iš prezidento Valensos, man jau aštuoniolika metų, – sako vienas. Taip, štai kokių pasiekiau pedagoginių laimėjimų...

O Jacusis paskambino po visos tos akcijos „jūsų prezidentas, mūsų premjeras"... Lechas ne iš kelmo spirtas... nespėjome nė apsidairyti, kaip jis tapo mūsų prezidentu... – Seni, vis dar tūnai toje mo-

kykloje? – klausia. – Ateik pas mus, darysime laisvą radiją. Tu tiksi. Su savo kalbomis ir nuovoka... Žodžio laisvė... savo radijas... Ar svajojai, kad sulauksime tokių laikų? Dabar atsivėrė tokios galimybės... Juk neprivalau tau aiškinti... pilietinės visuomenės kūrimas, demokratija... Jau neturėsime klausytis vien tų cenzūruotų plepalų... Supranti, kokia ta proga ir kokie iš to gali būti pinigai... Ir kas tau? Ko bijai? O gal tapai Judu? Visiškai tavęs nesuprantu... iš tikrųjų gaila... Užsirašyk mano telefono numerį... apmąstyk viską... Gal tau neturiu priminti, kad be laisvos Lenkijos nebus laisvos spaudos... Nevalia pasyviai stebėti istorijos, reikia ją daryti... Tebūnie. Nebus laisvos Lenkijos be išmintingos, laisvos mokyklos...

O praeitų metų pabaigoje, kai jau negalėjau ištverti su Pitliakovskiu ir kai su pinigais darėsi visai striuka, paskambinsiu, pamaniau... Jaceko radijas tapo labai, oi labai populiarus... na, jam pavyko... – Seni, kaip džiaugiuosi tave girdėdamas, – pasakė jis. – Klausyk, bus keblumas... tu neturi darbo spaudoje patirties... dabar pas mus, norint įsitvirtinti, reikia apie pusės metų stažuotės, tada susiorientuojame, kad iš žmogaus kas nors išeis. Tai tinka jauniems... tau gal ne tai rūpi... Gal paskambink Jarekui, jis dabar visur turi pažįstamų... gal ką nors rastų tau švietimo ministerijoje...

Na, ir tada laikraštyje aptikau skelbimą su firminiu Positivo ženklu... Prieš akis išvydau kelis vaizdus iš gerokai nutolusių metų... Paryžius, restoranai,

į kuriuos neužsuka joks virtuvę gerbiąs prancūzas... tik spalvotieji, ir kasose, ir prie staliukų, na, ir lenkai... tai tas pats Positivas, kuris išgelbėjo man gyvybę... Tokia grynai lenkiška istorija. Studentas išvažiuoja dėl duonos... neranda darbo, badas ir šaltis. Už durų pastatė maišus su porcijomis, kurios neatitiko temperatūros standartų, ir jos turėjo keliauti į sąšlavyną. Sunku pasakyti, kodėl juos pastatė gatvėje. Pas mus už tokį poelgį pamainos vadovas bematant išlėktų. Ir kol jie susigaudė, nujojome visą maišą. To su kaupu pakako mums keliems trims dienoms. Apskrudę elementai, tai yra kulšelės ir sparneliai, kiek padžiūvę raguoliai... visa tai susimaišę su mišrainėmis, bet tada tai buvo nė motais.

Žiūrėjau į tą skelbimą ir galvojau, kad laikai iš tikro keičiasi, o mes keičiamės kartu su jais... Paryžius atvažiuoja į Varšuvą... Kaip man galėjo šauti į galvą, kad mane, istorijos mokytoją be jokios patirties gastronomijos srityje, įdarbins, kaip gražiai parašė skelbime, tarptautinė korporacija, valdanti restoranus visame pasaulyje? Tai buvo tokia absurdiška mintis , kad net nieko nepasakiau Joanai... Man ir pačiam buvo sunku patikėti, kad turiu tokį humoro jausmą.

Jau nebegalėjome gyventi su seniu. To nebegalima buvo ištverti! Mano kambaryje trise su Ole! Bendra virtuvė, bendra vonia ir tie žali apmušalai, į kuriuos Joana nebegali žiūrėti. Ir viskas girdėti per sieną, ir tos velniškos durys su stiklu... Senis

tai kažkaip jautė ir vakarais eidavo pasivaikščioti, atsisakydamas mėgstamos „Panoramos".

Jėzau! Nuolat kankina mintis, kad iš tų mano aštuonių šimtų tūkstančių ir Joanos motinystės pašalpos niekada neatidėsime kokiam nors savo kampui, tad belieka laukti, kol senis mirs.

Informatikos kabinete vienu pirštu vargais negalais išbaksnojau gyvenimo aprašymą ir motyvacinį laišką, pridėjau nuotrauką iš mokytojo liudijimo... Pradėjau nuo to, kad Positivo emblemą – net nežinojau, kad ji vadinasi logotipu... prisimenu nuo savo išvykų į Paryžių ir man būtų garbė reprezentuoti tą ženklą Lenkijoje... Smarkiai egzaltuota pradžia, bet juk niekada niekur nerengiau dokumentų ir norėjau kaip nors atkreipti į save dėmesį: „Suvokiu, kad tokios rimtos firmos sprendimas investuoti Lenkijoje įtikinamai patvirtina, kaip kinta tikrovė mūsų šalyje, ir trokštu dalyvauti tuose pokyčiuose. Darbas Positive man suteiktų tokią progą..." Paskui dar trumpai ir jausmingai pridūriau, kad esu prancūzų kultūros gerbėjas, ir faktas, kad Positivas yra prancūzų firma, man turi esminę reikšmę. Laisvai kalbu prancūziškai, ir man teiks didžiulį malonumą darbas prancūzakalbėje aplinkoje.

– O ką tu sau manai? Kad už tokią kainą nusipirksi firminius adidasus, iš reicho, taip? Kaip Maiklas Džordanas? – Varšuvietiškas gudruolis. Iš karto pagal knyslę matosi, kad tokio pasakom

neapsuksi. Jis tik uostinėja, ar tai tikrai ne originalus gaminys. – Firminių eik pasieškoti kitur. – Tokiems karšiams, Euzebiuk, gaila tavo kalbų... Pinigų gauna iš tėvelio ir mamytės, ir jam nesinori eiti į parduotuvę, mano, kad čia nusipirks už grašius ir liks sumokėti už užpakalius ir rūkalus.

Ir būtent todėl geriausiai apsimoka vežioti ir pardavinėti. Tik iš kur, Euzebiuk, imti pinigų, na, iš kur? Tokių čia sektoriuje apstu... Pavyzdžiui, tie iš dešinės, atvažiuojantys tamsiai raudonu polonezu... Iki stogo prisikimšę tailandiško apatinio trikotažo. Patys ten jų važinėja. Kelnaitės su nėrinėliais su kiekvienos dienos pavadinimu ir įvairių spalvų liemenėlės, net ir visai nieko... Žmonės ima ryšuliais... Čia tikriausiai gal triskart pigiau negu mūsų miestelyje, Borkovskos parduotuvėlėje, kurią ji pernai atidarė. Na, kai apie tai sau, kurva, pagalvoju, kodėl motina neišpirko tos maisto produktų parduotuvės? Visi, tiesiog visi dabar ką nors daro, tokie laikai ir tokios galimybės. Bet senis tada taip paistė, na, jam kažkas gal smegenyse pasimaišė, nežinau, ar komunizmas jam taip galvon prišiko, ar kas? Dabar jau ten pas mus nėra nė vienos valstybinės parduotuvės... nė vienos...

Kaip jie ten savo Tailandijoje daro, kad tokios kelnaitės su nėrinėliais pas tuos iš tamsiai raudono polonezo kainuoja tik dešimt tūkstančių, o juk jie dar uždirba ne mažiau kaip šimtą procentų, na, pagaliau mes imame tuos plastikinius batus iš antrų

rankų ir taip pat tiek uždirbame, tai jie tikrai gauna du šimtus procentų, jeigu perka iš geltonųjų, kurie juos gamina...

Tai bent uždarbis! Kurva, Euzebiuk, net galvą skauda... Ir kaip perka! Atvažiuoja ir per valandą iškiša visą polonezą. O tie greta, su žuku, irgi iš Tailandijos, džinsai *Mawinai*, na, irgi ima iš jų vežimėliais. O tie priešais, su megztiniais iš Turkijos... Nenori sakyti, už kiek juos perka iš tų nevaleikų, bet tikriausiai nebrangiai. Kaip tie tai gamina, kad tik tiek kainuoja... Pas mus dabar jokia gamyba neapsimoka, per tą visą importą žlugo Zenono, tėvo brolio, siuvykla, ir Zenonas viską išpardavė už grašius, o moteris, kurios jam siuvo, atleido. Gal taps valstiečiu, nes dirvonuoja tie penki tėvų hektarai, o Zenonas juk negyvens iš pašalpos, nes užsispyręs, kaip ir tėvas, bet, laimė, jis nesėdi rankų sudėjęs ir nenuodija kitiems gyvenimo. Kodėl, Euzebiuk, tada nesutvarkei reikalų? Tik ką tu galėjai, vos baigęs mokyklą, ką apie tai galėjai išmanyti, tėvas būtų įstengęs tave perkalbėti ir toks tebūtų rezultatas, bet dabar jau Euzebiukas žino, ką daryti. Taip, Euzebiuk, per tuos paskutinius metus nepaliaudamas tobulėjai, kokia laimė, kad atvažiavai į tą sušiktą Varšuvą...

Jėzau, kiek buvo jaudulio ir nedrąsos per tuos pirmuosius pokalbius... Ar jau tada atėjo man į galvą, kad iš to kas nors gali išeiti? Ar jau tada man tai buvo svarbu? Ar jau tada pradėjau planuoti, kad,

jeigu pavyks, tučtuojau ką nors išsinuomosime ir išsikelsime iš tėvo namų?

Po pokalbių su konsultantu ir psichologinių testų iškart turėjau susitikimą su Pjeru. Jis tratėjo kaip kulkosvaidis tarsi savaime būtų aišku, kad kiekvienas, kam teko kvalifikacinio pokalbio garbė, privalo puikiai mokėti prancūzų kalbą. Ir čia ištiko netikėtumas, tiksliau – be jokių problemų viską supratau. Tai buvo didelis malonumas po daugelio metų kalbėtis su tikru prancūzu. Pagaliau pasitaikė proga. Nuo šeštosios klasės lankiau privačias pamokas, paskui institutas... o anglų kalbos mokiausi pas metodistus neišsisukinėdamas.

– Jūs puikiai kalbate prancūziškai. – Pjeras pritariamai palinksėjo galva. – Ar taip pat puikiai pažįstate Prancūziją? – skatino tolesnį pokalbį, norėdamas patikrinti kandidato mokėjimą reikšti mintis... O aš galėjau kalbėti ir kalbėti. Pakako pasisemti iš šeimos mitų lobyno. Mūsų namuose visada buvo sakoma, kad Prancūzija yra Europos lopšys, literatūra, dailė ir architektūra, Paryžius – kultūrinė žemyno, o gal ir pasaulio sostinė. Ir, aišku, impresionistai ir postimpresionistai, namuose pilna tokių albumų... Senis juos mielai rinko. Visur mėtėsi... Paskui kelios politinės banalybės: Žmogaus ir piliečių teisių deklaracija, *liberté, égalité, fraternité*. Na, ir pabaigai sąsaja su prancūzų virtuve – Prancūzijos kulinarinė kultūra yra europinės civilizacijos pagrindas, ir tai didžiai reikšminga, kad Positivo tinklas ryžosi įžengti į Lenkiją, nes iš to

gali laimėti visas lenkų gyvenimo būdas, visa lenkų kultūra.

Kai šitaip klausiausi pats savęs, vienu metu man atrodė, kad persistengiau, bet kur ten. Veidus užliejo nevalingas saldumas. – Iš kur jūs pažįstate prancūzų virtuvę ir ar lankėtes Prancūzijoje?

– Taip... kelis kartus, kaip daug jaunų žmonių iš komunistinės Lenkijos, skyniau vynuoges ir bandžiau studijuoti... – Na, koks skirtumas, vynuogės ar pneumatinis kūjis ir indų plovėjas Paryžiaus priemiestyje. Kažkodėl niekada man nepavyko įsidarbinti mitiniuose vynuogynuose. O studijos? Bet už ką ir su kokiais popieriais? Aš tada neturėjau iš ko gyventi Varšuvoje... Pasilikti? O ką daryti su seniu? Ir kas uždegs žvakutę ant mamos kapo? Na, bet apie visa tai Pjerui nepasakojau.

Ir mane priėmė. Tai buvo truputį nerealu... Labai baiminausi, ar esu tam tinkamas ir ką čia iš tikro veiksiu...

Jau po antros algos susiradome dviejų kambarių butelį ir su Joana ir Ole išsikėlėme iš senio! Jėzau! Kokia laimė... Vienas atlyginimas – tai pusė metų darbo mokykloje.

Niekaip nesuvokiama, kodėl senutė neišpirko parduotuvės kartu su Javorovska ir Tuchole. Nereikėtų, Euzebiuk, važiuoti į tą sušiktą miestą, stypsoti tame sušiktame stadione ir žiūrėti į tuos besišypsančius snukius tų dabitų, kurie iš tavęs šaiposi.

Praėjo vos metai ir štai kaip dabar atrodo ta parduotuvė, kokia daugybė žmonių ten ateina! Tai, kurva, tėvo kaltė, nes senutė sakė, kad Javorovska kalbina, kad Tucholė kalbina, o senis tai ne, kad nežinia, ar paskui neatims, kad paskui liks visiškai be grašio, o gal jam pagaliau pavyks rasti partnerį dirbtuvėms, nes tai yra kažkas tikresnio nei parduotuvė... O paskui ir kaina per aukšta, nes tai vien didelė griuvena, už ką ją remontuosi, ir dar, kad jis nekenčia Jovorovskos, nes ji neleidžia Jovorovskio meškerioti, tik liepia važinėti kažkur po bazes ir ieškoti geltonojo sūrio... dabar turi būti daug rūšių, žmonėms galvose pasimaišė – kažkada buvo vienas, o dabar įsigeidė... Ir taip suko motulei galvą, kol ši numojo ranka ir pasakė Tucholei, kad ji tame nedalyvaus ir juk nedirbs pardavėja pas kažką, su kuo dvidešimt metų stovėjo už prekystalio, tokio nuopuolio neišgyvens, ir pradėjo rūpintis pensija, o tai jai be rūpesčių pavyko, nes jos stuburas iš tiesų ligotas ir venos išsiplėtusios nuo to stovėjimo, tik kad dabar abu jie sėdi namuose, o tu, Euzebiuk, turi plūktis vienas, be jokios pagalbos, bet tai net ir gerai, pagaliau nesi koks karšis, kad sėdėtum tėvams ant sprando. O Javorovska ir Tucholė dar išpirko paviljono aukštą, nes juk dabar niekas taip nesisuka kaip prekyba, o maisto produktais tai jau apskritai, na, kurva, per pusantrų metų būtų pastatęs tai ant kojų. Euzebiuką net riečia iš apmaudo, kai kartais važiuoja pro šalį – vitrina apšviesta, naujos dienos

šviesos lempos tvoskia į akis, plytelės, terakota, prekystaliai šaldytuvai, kurva, lyg iš kokio *sajens fikšin* filmo, na, ir jaunos šiknos už prekystalių, o Javorovska su Tuchole tarnybinėse patalpose tik skaičiuoja pinigėlius. O su seniu niekas nenori dirbti tose dirbtuvėse, viskas sukosi, kol turėjo sutartį su valstybiniu automobilių parku. Dabar automobilių parkas jau privatizuotas ir tėvo dirbtuves visi turi ten, kur nesueina.

O labiausiai jaudinančios ir gražiausios yra tos valandėlės, kai atidarome naują Positivą. Kiekvieną sykį atidarymas yra svaiginanti sėkmė. Žmones tada apima pamišimas. Išlaužiamos durys ir išspaudžiamos vitrinos. Ir nesibaigia atidarymais. Tikras malūnas ištisą savaitę, visi nori suvalgyti, pamatyti... seni, jauni, prieš darbą, po darbo... atvyksta ekskursijų iš mažesnių vietovių paragauti, koks yra mūsų provansališkuose prieskoniuose pakepintų elementų skonis... Ar kas nors iš mūsų, jei jau nekalbėsime apie pačius prancūzus, drąsiausiose svajonėse matė tokį judėjimą? Žmonės taip ištroškę normalių standartų, tokių, kokie daugelį metų yra visame pasaulyje... ką su mumis padarė „Kukulio“ barai... ir dabar turi reaguoti.

Pjeras teisus, galime didžiuotis, kad Positivas teikia Lenkijos žmonėms kažką, kas jiems nuo seno priklausė. Duodami lenkams pozityvią virtuvę, pozityvų požiūrį į klientą ir pozityvius santykius firmos viduje, primename jiems ankstesnės sistemos

palaidotas vertybes... Ir todėl esame jiems tokie svarbūs, taip labai mus vertina... Ir todėl, kai atidarau Positivą, tiesiog didžiuojuosi, turiu vis daugiau energijos, nes pagaliau matau darbo vertę.

Kad taip būtų buvę mokytojų kambaryje! Kšesimiras buvo teisus. Ar galėjau rasti bendrą kalbą su ponia lenkų kalbos mokytoja, blondine matrona Henrika Kostševa ar Jadvyga Stronk, biologijos vovere, ir dar su penkiolika kitų, sėdinčių prie staliukų trisdešimties kvadratinių metrų kambaryje, pradėjusių dirbti mūsų licėjuje gal dar didžiausio kalbų žinovo laikais?

Taip... *Tempora mutantur et nos mutamur in illis...*

Taip labai ir taip ilgai visi ilgėjomės normalumo ir pagaliau jo sulaukėme... Kad ir konkurencija su Donaldu, kas užims pirmas pozicijas rinkoje... mes ar jie... Nes tai yra laisvos rinkos esmė. Pagaliau tai yra ta išsiilgta laisvė ir normalumas.

Išsipildė, Kšištofai, tavo svajonės. Apie liberalizmą, ekonominę laisvę, privačią nuosavybę... Ar vesdamas tas savo mėgstamas pamokas apie individo laisves, apie Angliją ir Smito pažiūras, manei, kad kada nors tai bus įmanoma čia, prie Vyslos? Ar manei, kad tai, apie ką rašė savo nelegaliame leidinyje tavo mylimas liberalizmo pranašas, išsipildys?

Atėjo metas veikti. Dabar mūsų pareiga tai įgyvendinti. Kuriame laisvą, savireguliuojančią rinką!

Ir kai jau tai atliksime, Lenkija iš tikro pasikeis. Tai nepaprasta, kad yra galimybė įsitraukti į tą istorinį procesą.

Kiekvienas naujai atidarytas Positivas – tai daugiau sveikatos ir normalumo. Todėl Positivas turi būti vis didesnis ir galingesnis rinkoje, nes tik kieta konkurencija stumia šį pasaulį pirmyn. Niekas to nežino geriau nei mes.

Koks palengvėjimas, Kšištofai...

Man jau buvo gana to „Būk ištikimas. Eik"... ir penkiolikos Henrikų Kostševų...

– Pone, *sorok, lučše nė budiet. A skolko ty chočeš?*– Na, pagaliau atėjote. Mielieji, Euzebiukas laukia jūsų pasiilgęs. Tik viską imkit. O jau maniau, kad atsidžiaugėt ir nepirksit gražių adidasėlių. – Pone, *kakoi cvėt?* – Žiūrėk, Euzebiuk, kaip tau praverčia rusų kalba, nors faktas, kad niekada per daug nesistengei mokytis tos kalbos. Nes Euzebiukas nemėgsta, kai jį verčia ką nors daryti. – *U nas vse cvėty, moi drug...*

O Marekui gal jau smegenys riebalais apaugo, vaikšto po stadioną ir kartoja, kad rusų soldatai neturi išvažiuoti, nes anksčiau ar vėliau ruskiai įsižeis ir liausis pas mus pirkę. O šiaip, anot jo, sėdėtų jie čia sau ir laikytų savo įgulas, tai bent būtų judėjimas stadione. Ta „Stoličnaja", kurią iš jų perka, jau visai jam protą išėdė. Tai tiesa, Euzebiuk, kad visas stadionas ant ruskių stovi, nes juk matau, kad daugiau kaip pusė tos plastikinės avalynės

kaip didmena iškeliauja pas juos. Bet tai ne dingstis tam, kad čia tūnotų tie kalmukiški snukiai su mundurais.

Pažiūrėk, Euzebiuk, kas pasidarė, taip jie, kurva, šeimininkavo, turėjo pusę Europos, o dabar jau nieko geresnio nesugeba, tik atvažiuoja čia iš mūsų pirkti prasčiausio šlamšto. Marekas varinėja tas savo šnekas, o aš manau, kad gerai, jog jie, elgetos, grįžta iš kur atėję.

Jie tai lyg iš kokio kalėjimo ištrūkę, šlykštūs laukiniai. Tie mūsų adidasai yra jiems elegancijos viršūnė. O kad pas mus čia apsipirktų, tai gal važiuoja apie savaitę, paskui išdėlioja tą savo elgetyną ten viršutiniame sparne, tuos plaktukus ir grąžtus, atsuktuvus, visą tą laužą, kurį suveža čia iš tankų gamyklos, ir dar tas kepures ir ordinus. Na, kiek jie gali iš to uždirbti? O kaip jie atrodo, pažiūrėk, Euzebiuk, koks tai elgetynas. Kažkokie apvemti ir ištampyti tamsiai mėlyni treningai, kokie batai, tokių gal ir pamišęs mūsiškis nesiautų, kurva, koks skurdas. O tie jų apspjaudyti, neskusti snukiai, tiesiog laukiniai... Taip, Euzebiuk, kur tu patekai, su tokiais elgetomis šneki ir šypsai jiems... Darai iš savęs beždžionę prieš tuos laukinius.

Eini čia perniek, Euzebiušai. Tai Jureko žodžiai. Su savo gyvenimo suvokimu, su savo liežuvėliu perniek eini. Negaišk, o eik pas jį dirbti...

O jis, kurva, ką veikia? Ir kas iš to, kad kostiumuotas... Anoks ten prekybos atstovas... medinius kočėlus, pėdų masažo aparatus gatvėse pardavi-

nėja. Bet nors sudaro sutartį... ir neprivalo žiūrėti į tuos kacapų snukius.

– *Bėri vsio,* nes jau dešimt valandų ir niekur nerasi adidasiukų už tokią kainą. Tik mes turime. – Tegu ima, ir uždarom visą tą kromą, negaliu ilgiau ištverti to sifilio... – Turiu *tridcat par, trisdešimt, ty ponimaješ.* Visus bėri ir domoj, nešdinkimės. Charašo, drug moj? – Tai bent, Euzebiuk, skaldai. Na, visada turėjai talentą kalboms, ir rusiška šikna tave mėgo... – *Vse razmery u nas i vse cvety, smotri. Kak vozmioš vsio, budet charoša cena.* – Na jau, imk, *davaj dengi...* ir kur tas pimpalas?!

Gabenk visą tą niekalą, kacape vienas, prie savo Volgos. Kaip jis visa tai paims? Susikrovė ant savęs gal apie septynis krepšius... Euzebiukas ne griuvena, bet tiek nepaneštų... Tai bent tauta...

Nėra laiko! Nėra laiko! Susikaupk, nes stirksosi čia iki ryto... Gal vis dėlto dar vieną kavos?

Dabar tu sėdi vienas kambaryje, gali susikaupti, tylu. Adamas išvažiavo į periferiją, į Katovicus ruošti atidarymui *Silesian Positive,* po galais, naudokis tuo. Apskritai malonu turėti kambaryje tokį kolegą kaip Adamas. Pjeras iš mudviejų sudarė puikų kolektyvą. Adamas buvo iberistikos asistentas, skaitė Kortasarą ir Markesą originalo kalba, tik dabar nelabai turime laiko apie tai pakalbėti. Taip pat turi vaikų darželį lankančią dukrelę. Jis velniškai padėjo man įsigilinti į visa tai. Atėjo į Positivą

trimis mėnesiais anksčiau už mane, puikiai kalba prancūziškai, tikrai aukštos klasės žmogus, na, šiaip ar taip, iš Varšuvos universiteto.

Gerai... Dabar palyginimui pasidomėkime Muravecais. Ką jie čia parašė? Kokias pastabas pasižymėjau paraštėse? Konkretūs iki skausmo, arba labai gerai. Standartas pirmiausia kalba apie išmatuojamą kandidatų patirtį.

„Penkerius metus turime tris spirgyklas, kuriose įgijome įvairios vadovavimo gastronominėms įmonėms patirties. Visas mūsų gyvenimas skatino nuolat keistis ir kelti sau vis aukštesnę kartelę. Ūkinę veiklą gastronomijos srityje tvarkome dešimt metų. Pradėjome tada, kai turėjome įveikti daug sunkumų, susijusių su deficitiniu ūkiu. Mums pavyko sėkmingai prisitaikyti prie naujos politinės ir ekonominės tikrovės..."

Na, gerai, mielieji, bet kodėl norite į Positivą? „Bendradarbiavimas su tokia rimta užsienio firma bus mums naujas patrauklus gyvenimo išbandymas. Tai, kas skatina veikti, yra nauji iššūkiai, nauji tikslai, nauji sunkumai."

Tralialialia... Cha! Ir ta pabaiga! „Mums svarbūs tik sunkūs, atsakingi tikslai, ir tik tada, kai dideli stresai, visada pataikome į dešimtuką. *Positve Food Restaurants* firma gali būti tikra, kad patikėjusi mums savo restoraną, perduos jį į rankas žmonių, kurie niekada nepralaimi."

Sporto terminologija. Aštuntojo dešimtmečio šaudymo iš trumpųjų ginklų Lenkijos čempionas.

Ligi šiol treniruojasi. Kiek man pripasakojo apie šaudyklą... kokios tai reikalauja savitvardos... susikaupimo. Rodė man tuos diplomus ir kelias taures... Lenkijos pirmenybės... – Galite pasikliauti žmogumi, kieno treniruotas mokėjimas susikaupti, ir prisiminkite, kad ginklas pirmiausia moko žmogų atsakomybės... kad negalima pasiduoti emocijoms ir reikia nuolat atsiminti apie savo veiksmų pasekmes... ir leidimus ginklui gauna ne bet kas... – Taip... Pajuto mano klausiamą žvilgsnį... Jam būdinga intuicija ir įžvalgumas... – Prašau blogai nemanyti... – sako man. – Aš prisimenu, kad iki aštuoniasdešimt devintųjų ginkluoti vaikščiodavo arba saugumiečiai, arba milicininkai... aš žinau, kad jūs taip apie mane pamanėte... bet žinokite, kad taip pat ir kariškiai... aš buvau priskirtas prie kariškių, na, ir užsiiminėjau tuo sportuodamas ir, kaip matote, šio to pasiekiau. – Jis parodė ranka į visa tai, tad nebuvo žinoma, ar turi omenyje taures, ar butą, ar ponią Boženą. – Aš tiesiog mėgstu ginklus. – Ir ištraukė iš dėklo iš po pažasties pistoletą. Padėjo jį sau ant delno ir jausmingai pažvelgė į jį. Turite atsižvelgti, kad su kuo nors tokiu, kaip aš, restoranas bus saugus nuo bet kokių kurvinų ir padugnių... – Taip, tai žmogus su pasija... visai kitoks įspūdis, negu pas Novickius... Važiuodamas pas juos kiek nuogąstavau, ar jie neturi įpročių, kaip patys parašė, iš deficito ekonomikos laikų ir ar pajėgs prisitaikyti prie Positivo standartų... Bet kad ir kaip būtų keista, ne... Atrodo, kad jie tikrai nori

žengti pirmyn, į koją su laiko dvasia. Ir tos jų spirgyklos gerai veikia, tiktai, kaip ir viskas tame kurorte, jos yra sezoninės. Ir, kaip sako Muravecas, devynis mėnesius sėdi rankas sudėję. Na, gerai... pažvelkime dar kartą, kaip jie pasirodė testuose. Ponios Boženos aukštas atvirumo lygis. Tai faktas, kad ponia Božena buvo virėja, bet dabar daro labai gerą įspūdį... Turi vadybininko bruožų. Tų spirgyklų personalą laiko savo saujoje... Na, o prieš dvejus metus neakivaizdžiai baigė vidurinę. Tai neginčijamas pažangos siekio įrodymas. Taip. Testai patvirtina mano pastebėjimus. O Novickiai? Novickio dinamizmas aukštesnis nei būtų norma, o jos gerokai žemesnis. Taip tai atrodė mano pažintinio vizito metu... Jis guodėsi, kad viskas žlunga, o ji tik nešė pusdubenius. Ji tokia lėta, tyli, tiktų nebent sąskaitų apskaitai. Bet sąskaitininkių mums nereikia. Tai turi būti bendradarbiavimas vyro ir žmonos, moters ir vyro. Akivaizdu, kad sutuoktinių įdarbinimas teikia tam tikrą garantiją, kad vyras nėra koks nors neatsakingas iškrypėlis, bet ne tik tai svarbiausia. Mums reikalingas šeimininkas, o ir šeimininkė! Ponia Božena paruošė gal apie dešimt įvairių mišrainių, sako, kad mėgsta eksperimentuoti. O pas Novickius buvo tik daržovių mišrainė, rūkytų mėsos gaminių ir bigosas karštam patiekalui... Na, ar kas toks gali pretenduoti į didelę Positivo šeimą?..

Reikia labai atidžiai žiūrėti į tuos jų senus įpročius... Problemų būtų nepalyginamai mažiau, jeigu

partnerius galėtume rinktis iš jaunų, baigusių mokyklas, lanksčių, kurių nuostatas, kaip sako manualas, dar galima laisvai formuoti... Bet tame pačiame manuale yra instrukcija, kuri nurodo būtinumą pasitelkti subrendusius ir rimtus žmones. Positivas yra galinga daugiatautė organizacija ir tokį įvaizdį turi stiprinti mūsų partneriai... Ir todėl standartas nustato, kad tai turi būti sutuoktiniai, vyresni nei keturiasdešimties metų. Ir tai visa problema. Nes, aišku, jie gali daryti labai gerą įspūdį, bet paskui aiškėja, kad yra nepajėgūs prisitaikyti prie mūsų standartų, iki gyvo kaulo prisisunkę senų žmogaus santykių su žmonėmis...

Švara, darbo organizavimas virtuvėje ir prie kasos, atsiskaitymai, tiekimai... visa tai jie sugeba kontroliuoti, bet jiems jau aiškiai stinga suvokimo tam tikrų subtilumų, kurie Positivui ir mums čia, administracijoje, yra svarbiausi. Pavyzdžiui, šypsena... Jie nesugeba šypsotis, neįstengia sukurti patenkintų žmonių įvaizdžio... Nesuvokia, koks svarbus Positivui laimingas partneris. O kasininkės! Jos turi šypsotis visą laiką... visi Positive turi šypsotis... jos turi savo šypsenomis užkrėsti klientus... besišypsantis klientas Positivui yra didžiausia vertybė... Kai kurie partneriai su niūriais veidais tik skėsčioja rankomis... Jie šiandien pavargę, sako, kad prasčiau yra nusiteikę... Ir nieko nedaro, kad tai pakeistų... netikrina, nekontroliuoja šypsenos, nesudaro jai sąlygų... O turi visą laiką šypsotis... Tiesiog toks standartas, ir reikia jį vykdyti. Būtent

tokių subtilybių jų neįmanoma išmokyti... Tuo, žinoma, nėra ko stebėtis. Pernelyg ilgai čia neturėjome priežasčių šypsotis. Tai puikiai žinau. Bet kaip tik tai yra vienas iš misijos elementų. Tai yra tas pokytis, kurį norime įgyvendinti... Gal po šimto, dviejų šimtų metų tapsime besišypsančių žmonių visuomene... nes ar mums tada nebus lengviau ir maloniau?..

Na, ir kas? Šiandien jau ramu. Iškišai visą tą šūdą, Euzebiuk. Galima susikrauti ir ilgiau čia negaišti. Tik kur tas riebus?

Paskambinsime Patricijai... Kur čia su ja susitikus? Gal Donalde. Tik ar ten pateksime? Eilė, kurva, prie įėjimo tokia... Euzebiuk, tik kas toliau, na, kas toliau? Na, kur su ja nueisi? Kaip man atsibodo tas propelerio sukimas!

Kur tas pimpalas valkiojasi? Tikriausiai jau visai nusitašęs. Kaip jis paskui šiandien važiuos į bazę? O kaip atsiskaitysime? Jau dvi savaitės, Euzebiuk, keliesi ketvirtą ryto ir pirmuoju autobusu važiuoji iš to sušikto Bemovo pas jį sunešti žemyn į mažylį krepšius. O jis visą savaitę neatslinko sutartu laiku, turi laukti jo prie laiptinės. Ir paskui visų tų batų krovimas... tai juk aš seku, kad būtų visų numerių... jis, kurva, be manęs pražūtų...

Va, eina! Žinoma, leidžiasi iš viršutinio sektoriaus... Kurva, kaip jis atrodo. Na, žinoma, juk visiškai prisirijęs! Marškiniai atsegti, pilvas išvirtęs... Ir tie šūdini turkiški džinsai, lapenos su bal-

tu avikailiu, šalta ar šilta, turi būti avikailio apykaklė...

Ar aš apskritai galiu jam atiduoti šiandienos pajamas už parduotas prekes?.. Juk juos kur nors pames... Gal jam rytoj atiduosiu, bet kaip su atlyginimu, po velniais! Vėl prisinešė tų butelių... Kokia gėda...

– Na, ir kur tave, kurva, nešioja? Gal ne taip tarėmės? Ar manai, kad aš vienas nardysiu po tuos maišus, ką? Kaip tai kur batai? Kol tu valkiojies po visą stadioną, aš pardavinėju... Gal stok truputį į šoną, nes išbaidai kaimynų klientus. Neplyšauk taip, po velniais. Visi aplinkui žiūri, gal jau imk ir eik į mažylį, ką? Iškišau viską urmu ruskiams. Matai, kad manim negali skųstis. Šiandien turėjome atsiskaityti. Kaip tai ne šiandien? Ką tai reiškia: jei man nepatinka, tai galiu sau eiti... – Na, kurva, Euzebiuk, ko sulaukei iš tos riebios kiaulės! Tipas su lapenom tau kalbės tokius dalykus! – Taip, taip... tu visai blaivus, visiškai. Koks rytoj, koks, kurva, rytoj? Juk tarėmės šiandienai. – Na, tiesiog neatiduosiu jam pinigų už parduotas prekes. – Šiandien esu susitaręs susitikti su šikna... reikia pinigų, supranti? Viską rašiausi į sąsiuvinį, čia turi juodą ant balto... Galop čia nesiderėkim. Sėskim į mažylį ir ten ramiai atsiskaitykim. – Aš tau, Marekai, patariu nusiraminti, nes mano kantrybė turi ribas. – Eik iš čia, Euzebiuk, ir daugiau negrįžk. – Taip, viską išpiršau ruskiams, ir šiandien rami galva. Tai, kurva, nevažiuok į bazę. Jei prisigėrei lyg kiaulė,

tai nevažiuok, o aš noriu su tavim atsiskaityti, baigtas darbas. Suvoki ką nors? Šiandien penktadienis, turime atsiskaityti. Čia susumuota už dvi savaites. – Tuoj neišlaikysiu, tuoj jam ką nors padarysiu. – Na, man tai nepatinka! O, bičiuli, jei tu taip kalbėsi su Euzebiuku, kad man nepatinka, tai aš galiu... Ar tu, kurva, manai, kad stovėjimas šituose šūduose ir žiūrėjimas į tokius snukius, kaip tavo ir tų tavo kacapiškų bičiulių, man yra koks malonumas, ar kas? Manai sau, kad aš to atvažiavau į tą sušiktą miestą? Ką tu pasakei? Kad aš esu kas? Ar teisingai išgirdau? Aš čia išskaičiuoju, kas man priklauso, ir atsisveikiname. Mano kojos šituose šūduose daugiau nebus! Rankas geriau laikyk prie savęs!

Turiu paskambinti Joanai... Dar viena kažkokios beprotiškos įtampos diena, kurią nebežinai, kur dėti rankas. Nėra jokių galimybių grįžti namo normaliu laiku. Baisus malūnas. Iš tikro tai yra patrauklu, bet mažai esu namuose. Vėl esu priverstas pasakyti jai, kad manęs nelauktų, nes, deja, grįšiu vėlai, net labai vėlai. Jai sunku prie to priprasti, kad tai jau nebe mokykla ir kad antrą valandą namo negrįšiu, kad nesimatome ištisą dieną... O kai atidarome Positivą, tai juk būna, kad ir dvi savaites nesu namuose.

Ir tie rimti klausimai, liūdnas žvilgsnis, nusivylimas balse: – Kšištofai, ar jau taip bus visada? – Negi taip sunku suprasti, kad išgyvename ypatin-

gą laiką, kai firma auga, kad visi dar tik mokomės, kad kiekvienas turi užsiiminėti ir šūdniekiais, ir priiminėti svarbius sprendimus...

Gaila... paskambinsiu vėliau... Olė... Man jos stinga, grįždamas iš mokyklos galėdavau pasiimti ją iš darželio... o dabar... išeinu, ji dar miega, ateinu – ji jau miega... Juk visi čia taip gyvename... Bet juk netrukus viskas bus kitaip...

Na, gerai... Atrodo, kad labiau atitinka standartą Muravecai... Visa tai ne taip paprasta... Ar ji mano, kad man, po galais, lengva? Na, čia tiesiog privalai dirbti! Čia tiesiog kita civilizacija! Ir kiti pinigai... Pagaliau ir ji norėtų išsiveržti iš galimybių ribojimų rato. Ar yra prasmės tęsti darbą vertimų biure?

Grįždavome su Ole iš darželio. Ji ant kilimo statydavo namą savo šeimynėlei iš kaladėlių, o aš galėjau sėdėti. Šeimynėlė keliavo per mano kojas, įeidavo į šlepetes, kartais išsiruošdavo paiškylauti man ant kelių, o mano akys pačios merkėsi...

O merde, Pjeras! Įėjo lyg sėlindamas... Gal, merde, norėjo patikrinti, ką veikiu? Visiškai mane užklupo, gudruolis... Štai kokie visų mano beprasmiškų apmąstymų rezultatai. Ar pastebėjo? Po galais, tu juk nesi mokytojų kambaryje!

Nepaisant to jaučiuosi kiek nejaukiai, kai taip staiga užeina. Niekada nežinau, ar turiu atsistoti, ar sėdėti. Na, pagaliau čia visi esame viena didelė šeima. Kreipiamės vienas į kitą vardais ir kiekvienas turi kokį nors svarbų uždavinį, todėl nesijaučia hierarchijos skirtumų.

O vis dėlto nejučiomis noriu atsistoti... Na, pagaliau juk jis vykdantysis direktorius... – Adamas tikrai yra Katovicuose. Jo centertelio silpna baterija... Tie telefonai, Pjerai, labai nepatikimi. Žinoma, jeigu reikia, važiuosiu... – Gar truputį susinervino... Adamas gal kažkuo nepasirūpino... – Kas? Partneris iš *Positive Passage* išėjo namo, pasiėmė sandėlio raktus ir nepaliko padažų?... – Nieko sau afera... Pažeisti trys standartai... Išėjo! Na, jau beveik devinta vakaro, iš esmės galėjo taip pasielgti, bet vis dėlto tai pažeidimas, nes partneris apskritai neturėtų eiti namo... pasiėmė raktus... pažeidė saugumo standartą... Bet jie taip daro, nes sako, kad kolektyvas vagia, tik ar galima tai sakyti prancūzams? Na, ir padažo nebuvimas... Oi, vargšas Adamas, nemokami padažai... švenčiausias standartas... prancūzų virtuvė... kažkas, kas turi mus skirti nuo Donaldo. – Jau, jau... Pjerai, tuojau pat rengiuosi, kaipmat viską ten išsiaiškinsiu... – Adamas su ponais Halubais pasikalbės... – Žinoma, Pjerai, nuvažiuosiu į Ladupės sandėlį ir atvešiu, ko reikia... – Jėzau, dabar važiuok į Pruškovą... jau beveik devynios... Dėl Dievo meilės, tik ne tai... iš gerklės jam tuos raktus ištrauksiu... Kada aš čia grįšiu? Neišeisiu iš čia iki dvyliktos... Ką daryti su tais Muravecais? Sušikti padažai...

Dabar persikelkime į pajūrio miestą. Miestą, kuris galėtų būti bet kokioje šalies vietoje, kur vyksta pasakojimo veiksmas, nes dauguma Lenkijos miestų yra panašūs vienas į kitą savo bjaurumu. Jie, gal išskyrus kelis, kuriuos galima suskaičiuoti ant vienos rankos pirštų, tapo tų tautų klajonių prieš pusę amžiaus aukomis. Keliaujančioms armijoms jie visada buvo trofėjiniai miestai. Ir todėl nebuvo svarbus jų pavadinimas, lenkiškas ar svetimas. Tiesiog jis buvo pakeliui ir jį reikėjo užimti, sunaikinti ir sudeginti. Ir todėl toks pat likimas ištiko Varšuvą ir Breslaują, Gdanską ir Kolbergą. Ir iki šiol visi jie yra panašiai negražūs.

Įsižiūrėkime į tą pajūrio miestą, į kurį tuojau persikelsime, tokį būdingą mūsų kraštui. Kad ir kur būtume, aplinkui viešpatauja erdvė. Tai nėra nenormalu, nors galėtų atrodyti, kad miestiškumo esmė yra ribota. Esame prie to taip pripratę, nes juk nepažįstame miestų, kuriuose egzistuotų vientisas užstatymas, gatvių tinklas su taisyklingomis namų eilėmis.

Pajūrio mieste prieš penkiasdešimt metų buvo centras, glaudus, vientisas, o kartu pilnas skersgatvių ir pastatų su skirtingais fasadais ir gražiais vartais. Išilgai gatvės stovėjo mūriniai namai. Parteriuose buvo parduotuvės, kavinės ir biurai.

Mūsų veikėjai apie tai nieko nežino. Jie kasdien eina pro vienišą gotikinę bažnyčią, aplink kurią plyti piktžolėtos pievos, o tarp šitų piktžolėtų pūdymų stovi pilkos keliolikos aukštų blokų dėžės. Išdėstytos taip, kad jų niekas nejungtų, atsitiktinai pasirinktais kampais, kad neribotų erdvės. Gatvės ten taip pat neegzistuoja, o vien privažiavimo keliai. Bet užtat yra nesuskaičiuojama daugybė aikščių ir skverų su rachitiniais medžiais, tarp kurių siaučia vėjas. O virš jūros vėjas per štormus pučia tikrai smarkiai.

Žinoma, kartais pasitaiko koks didesnis medis, paprastai tuopos, medžių piktžolė. Kažkur tose erdvėse lyg bigė, lyg išlikęs sutraiškyto žandikaulio dantis stūkso solidesnis pastatas, kitokios miesto tikrovės pėdsakas, nepanašus į blokų dėžes. Bet

dažniausiai jis savo būkle, išvaizda, vienišumu tarp tuščių aikščių ir išmėtytų blokų primena viduramžių pilių griuvėsius.

Paklausite, kodėl mūsų miestuose tiek daug erdvės? Tai verta įsidėmėti: kariniai žaidimai neišgriovė mūsų miestų iki plynos žemės. Kai liovėsi tautų klajonės, kai baigė rūkti griuvėsiai, mūsų miestus nutarta sulyginti iki pamatų ir pastatyti iš naujo, gražiau ir puikiau. Svarbu buvo ne tik nutrinti praeitį, bet ir išryškinti tai, ką ir taip visi žinojo – kad lygumoje nieko nėra pastovaus.

Tą užduotį patikėjo jauniems, kompromisų nepripažįstantiems architektams. Vyresni žuvo arba pasimetė intensyvių kariuomenių persigrupavimų metu. Anais laikais labiausiai pasitikėta iš kaimo kilusiais architektais. Jiems miestas buvo didžiausias priešas. Ir todėl, pasinaudodami pažangiausiais argumentais, jie bet kokia kaina troško grąžinti miestui tikrą kaimišką pobūdį. Todėl manė, kad tarp namų turi plytėti pieva, kurioje augtų žolė, piktžolės ir tuopos, jų šešėlyje ganytųsi karvės, tokios artimos architektams su kaimiškomis šaknimis.

Architektų kilmė suformavo dar vieną esminį mūsų miestų bruožą. Kambarius namuose jie suprojektavo taip, kad būtų kuo žemesni. Visiems žinoma, kad didžiausias valstiečio rūpestis kaime buvo šildymas. Gryčioje, kuri neturi sudaryti šildymo rūpesčių, privalu buvo galva siekti lubas. Naudodamiesi šia išmintimi, jie sustatė vienas ant kitų,

per keliolika aukštų, žemas kaimiškas gryčias. Jas kaip kaimus atskyrė laukais, garažais ir šiukšlynais. Bet gyventojai jautėsi jose kaip mieste, nes ten buvo tekantis vanduo, kartais netgi šiltas. Taigi tekantis vanduo tapo pagrindiniu miesto atributu.

Viename iš tokių pajūrio miesto blokų devintame aukšte gyvena sutuoktiniai. Jų langai yra į jūros pusę. Tačiau nei jūros bangų, nei saulėlydžių nesimato, nes iš tos pusės pastatė dar kelis tokius pačius blokus, kurie visiškai užstojo vaizdą. Bet štorminiams vėjams tai nesudaro kliūčių. Jie lengvai pasiekia devintą aukštą ir prasibrauna pro išklypusių rėmų plyšius. Todėl abu nuomininkai dvidešimt metų koneveikia tuos, kurie jiems butą skyrė iš tos pusės.

Jis buvo bebaigiantis penktą dešimtį. Stengėsi išlaikyti savo kūną palyginti geros formos. Retkarčiais atlikinėjo pratimus ant skersinio ar su tampykle ir treniravo pilvo presą. Tačiau buvo linkęs tukti. Jo veidas, išpūstažandis ir lygus, iš esmės be raukšlių, nieko nebylojo apie amžių. Galima buvo pamanyti, kad jis daug jaunesnis, negu atrodė iš tikrųjų. Ir dar ta jo šypsena... Kai tik atsirasdavo ant veido, atimdavo iš jo bent dešimtį metų.

Ji atrodė lyg moliūgas. Didelės krūtys gulėjo ant išsikišusio pilvo. Ji jau net liovėsi grąžiusi rankas dėl savo išvaizdos. Tik kartojo, kad ją pražudė meilė gastronomijai. Žvelgė į savo rankas, ne-

grabiai dėdama jas sau ant strėnų. Jos buvo suvargusios ir padengtos tamsiomis pigmentinėmis dėmėmis.

Jiedu nelabai tikėjo tuo, kas juos ką tik ištiko. Jeigu visa tai pasirodytų esą tiesa, jie pirmiausia norėtų pakeisti langus į plastikinius, kad vėjas pagaliau per štormus nešvilpautų pro plyšius. Dabar kiekvienas, kas tik galėjo, keitė langus į plastikinius.

Šypsena

Pagaliau tylu ir ramu... Tai dabar vienintelė vieta, kur tylu. Bet nepaisant nieko turiu grįžti... kapitonas negali palikti denio tokią akimirką... Juk nelaikysiu tai iki begalybės... Vieną valandėlę, akimirką... nepastebės, kad manęs nėra, na, tiesiog, kurna olek, esu priverstas... Ir valandėlę žmogus atsikvėps... Čia pagaliau žmogaus neužklups... galima valandėlę pasėdėti. Dangtis patogus... Tris, kurna olek, paras ant kojų, tris paras be miego... be pertraukos... tikras cirkas... Atidarymas... žmogus žinojo, kad tai bus tikras kataklizmas, tik tada pajunta reikalą, tik kai pats išgyvena,... Kiek čia žmonių šiandien atėjo? Gal visas miestas... Visi visiškai iškvaišo... Buvai, žmogau, per atidarymą

Gdanske ir savo akimis matei, kokia beprotybė gali apimti žmones, bet yra visiškai kitaip, kai tai vyksta jo restorane... Tokia minia... ir pabandyk tokioje pirdalynėje atitikti visus standartus... O, jau kažkas laužiasi... net ir čia žmogui neduos valandėlės ramybės... tuojau, kurna... juk dar nebaigiau...

Tokia čia prancūziška elegancija... ta terakota, tos plytelės, tas priderintos spalvos minkštutėlis popieriukas... atperdino pagal standartus ir dabar tai bus viešas šikinykas, ir dar nemokamas... mano mylimajame Positive... tai yra, kurna, kvailiausias standartas... visiems prieinamas tualetas ir, kurna, veltui... bet toks yra Positivo standartas, dėl to diskutuoti neverta. Taip turi būti, ir baigta... na, paskubėk, nes turiu ten grįžti ir koordinuoti, bet kažkas užsilaikė ir jaučiu, po paraliais, kad taip greitai man nepavyks... gal dėl nervų man taip pasidarė... na, kiekvienas iš gatvės, kas panorės, galės čia įeiti ir pasinaudoti... jokių raktų... jokių lėkštelių... Žinoma, lėks čia visas miestas... Viskas čia tame mūsų Positive numatyta... Viliojame žmones ir ėdalu, ir šikinyku...

Kas šiandien čia dedasi...Tikras cirkas... visi žmonės sulėkė pamatyti didelį pasaulį, kuris atvažiavo į šią mūsų skylę... Bet taip yra visur, kur atidarome... skylė ar ne skylė... esame kitokio, išsvajoto pasaulio vizitinė kortelė, kaip sako ponas Kšištofas... Ir virtuvė vos spėja... Visa įranga veikia visu galingumu, krosnys iki viršaus prikimštos

elementų... merginos vos spėja apvolioti džiūvėsėliuose, o aliejus iš gruzdintuvų sunaudojamas per ketvirtį valandos, toks yra našumas... Kai, žmogau, pirmą kartą pamatei instrukciją, kurioje paprastas elemento apvoliojimas džiūvėsėliuose aprašytas per visą puslapį ir kiekvienas judesys – pagal sekundmatį, tai truputį norėjosi juoktis, bet gal jeigu šitaip dirbtume, tai visa taip ir atrodytų. Ir užsakinėja lyg nuokanų prisigėrę: gruzdintų bulvių ir viščiuko dalį provansališkame padaže, gruzdintų bulvių ir apvoliotas džiūvėsėliuose viščiukas, ir nemokama mišrainė *à la parisien*... taip, lyg žmonės niekada keptų viščiukų nebūtų matę... Kai taip žmogus žiūri į tai, kas dedasi, tai vis dėlto didelis reikalas tas Positivas... žodžiu, pone Muravecai... kaip tik to žmogėnams reikia... gerai, kad užsakiau sustiprintą apsaugą, nes įstumtų vitriną į vidų kaip Gdanske... Prie visko, kurna, puola... prie kabučių raktams ir stiklinaičių, lyg nenormalūs... Elgiasi lyg laukiniai... ir ką tie metai mums padarė... O mišraines graibsto, lyg ten kas jiems būtų aukso ir dolerių į vidų prikaišiojęs... labiausiai sulaukėja per nemokamus pristatymus... kraunasi sau po dešimt porcijų... šeimai ir pažįstamiems, atsargai... Bet mes tam pasirengę. Mums, kurna, nėra geresnės reklamos... tegu ima kiek nori... Tokį dalijimą gali sau leisti tik didelė firma... Mažesnis greta jų neturi progų... Vaikai graibsto žaislų rinkinius... ir tas stumdymasis, ir rėkavimas, tiesiog išalkusi ruja... na, imkite, nes pristigs... Bet pas mus

visa tai suskaičiuota ir nieko negali pristigti... svarbiausia standartas... Klientas turi išeiti patenkintas... ir balionai, tūkstančiai balionų. Visas miestas po mūsų ženklu. Tai svarbiausia...

Ir pirmiausia, kurna, šypsena... Apie tai žmogus negali pamiršti... Net ir kai sėdi čia nuleistomis kelnėmis, negali pamiršti apie šypseną... Turi išeiti iš čia su šypsena veide. Apskritai visą laiką reikia šypsotis, nes jeigu ne, šypsena neteks savo smogiamosios galios... ir visą laiką treniruotė lyg šaudykloje. Aš čia sėdžiu tame šikinyke ir taip pat šypsausi... nes žmogus įgijo tokį refleksą. Ponas Kšisius vaikščiojo ir kartojo: šypsotis, šypsotis... na, ir žmogus tuo persismelkė, nes tai juk svarbus dalykas... ir jei žmogus čia jau pateko, tai stengiasi ir gali visą laiką šypsotis... Net ir kai šika šypsosi... toks standartas... žmogus esi partneris, vadovauji ne bet kam ir turi rodyti pavyzdį, kasininkės privalo šypsotis non stop ir negali būti kitaip, o geriausias būdas skatinti, kad jos tai darytų – rodyti pavyzdį. Tad abu su Božena visą laiką šypsomės ir kažkaip pasitaisė mūsų santykiai, nes šypsomės ir namuose... gal, kurna olek, tiek vienas kitam nesišypsojome per visą santuokinį gyvenimą... ir teisūs ponas Kšisius ir ponas Kšesimiras, ir apskritai visas Positivas, kad šypsena yra toks svarbus dalykas, nes tikrai mudu su Božena vienas su kitu geriau elgiamės...

Po galais, mums juk negalima naudotis klientų tualetais... Kodėl čia įlindau? Na, bet, kurna olek,

nepajėgčiau nusileisti iki tos, skirtos personalui... Tiek reikalų, kad žmogus viską palieki paskutinei akimirkai, net ir tai... Kad tik niekas nepamatytų, kai išeisiu iš čia!.. Šefas, kuris pats pažeidinėja nustatytą tvarką... Ir kaip tai atrodo... Positivo partneris, išeinantis iš šikinyko... tokie dalykai turi būti atliekami ten, kur niekas nemato... O jei mane pamatys ponas Kšištofas?.. Mums negalima čia atlikinėti... Niekam iš darbuotojų... tokia tvarka... tai bent pakliuvau...

Kai čia įėjome pirmą sykį... tai, kurna olek, gėda prisipažinti, čiupinėjau sienas, plyteles, virtuvės įrenginius. Žmogus lyg iš džiunglių išleistas... Božena vaikščiojo net prasižiojusi. – Pažiūrėk, Marekai, – kartojo ji, o ponas Kšištofas ėjo mums įkandin ir tik šypsojosi. Tualetų santechnika ir kompaktai – svajonė! Vandens nuleidimo bakelis ir kriauklė išvien, keraminės! O čiaupai ir nuotekai... tiesiog pasaka... Gal dar niekas čia visame mieste tokių neturi. Božena man sako: – Marekai, čia galima gyventi, pagalvok apie mūsų butą. – Palauk, mažumėlę palauk, ir padarysime tokį remontą, ir turėsi tą savo vonią ir virtuvę su itališka glazūra. Pagaliau juk dabar nesame bet kas. Tokios firmos, kaip Positivas, padarys viską kitaip, ims kilti ūkis, nes kai mūsiškiai pajėgs gaminti pagal standartus, viskas bus užsakoma Lenkijoje. Kiek jau pasikeitė per tuos ketverius pastaruosius metus, kai žlugo komunistinė santvarka... ir kasmet tai eina vis spar-

čiau... ką ten toli ieškoti, užtenka pasižiūrėti į save... Kai žmogus vadovavai tiems apkepams, tai visur, kurna olek, na, visur reikėjo apsukrumo. Juk jei žmogus gyventum normalioje šalyje, galėtum iš karto gauti priėjimą prie žuvies. Bet ne, nes reikėjo turėti sezoninę sutartį su ta kurviška prekybos baze, galėjai žmogus ir iš kairės, iš katerių, gauti, bet kas galėjo žinoti, ar prasisprausi. Tokių norinčiųjų buvo gal po dvidešimt vienam kateriui, tad per bazę yra patikimiau, ten galėjai ką nors susiveikti, kad ir patekti į eilę šaldytuvui gauti, jie galėjo ką nors skirti... O norint gauti sutikimą dėl būdos sezonui, tai žmogus toms valdybos boboms turėjai stebuklus išgalvoti... tad pirmiausia pradėjome nuo apkepų ir priekabos, stovėjusios už „Brizo", už krištolą poniai vedėjai ir tik todėl, kad prie jos buvo priėjimas, nes Božena dirbo „Škvalo" virtuvėje, o kad gautum geltono sūrio... juk vienam asmeniui nebuvo galima nusipirkti daugiau nei pusę kilogramo, o norint gauti daugiau, reikėjo pieninėse turėti paskyrą, bet ir šiaip tai sekėsi geriau negu su žuvimis, nes vis dėlto sūrių buvo daugiau nei žuvies... o dabar... viską tau atveš prie durų, kad tik imtum... Kai girdi apie ką nors tokio, kaip Positivas, tai per kojas leidžia... O Positivas tik renkasi, panosėn moja piršteliu ir sako: dar nieko nesugebate... tai ne tokie standartai... truputį palaukite, pamataruokite kojelėmis. Kokia gimnastika buvo su pomidorų padažu. Neįmanoma gauti... Božena darė stebuklus... maišė

miltus su koncentratais ir pylė į kažkokią išsivadėjusią papriką, kurios išnešdavo iš virtuvės. O dabar jis Positive guli žvilgančiuose pakeliuose, ir kiekvienas gali sau imti veltui kiek nori... Laimė, šaudykloje susipažinau su vienu šiknium, kuris dirbo valdyboje, ir žmogus galėjai prieiti prie žuvies... Iš apkepų ilgainiui nedaug turėtum... Galop buvo žuvies, buvo būda, bet niekur negalima buvo gauti tinkamo kepti aliejaus... Vaikinai man siuntė iš Sončo... Pajūryje sezono metu stinga... buvo sezoninių ir nuolatinių trūkumų ... visuotinis deficitas... Jau su Božena ketinome pardavinėti virtą žuvį... Bet kitą sezoną, kai tik Balcerovičius padarė savo, tie šūdžiai iš katerių jau kovo mėnesį ieškojo žmogaus sutartims sudaryti... o aliejumi galima buvo dvejiems metams prikrauti garažą... Ir iš teisybės, nėra ko slėpti, tada ėmė neblogai suktis... tris spirgintuves turėjai... kad taip galėtum ištisus metus, tai ho, ho... O sutartis su Positivu, kurna olek... liepė viską uždaryti ir pastatyti ant vienos kortos. Tik vadovauti restoranui. Ketinau tą perrašyti Boženai, bet ji pakėlė tokį triukšmą: nori vėjais paleisti tokį gyvenimo šansą? Kaip sau įsivaizduoji vadovavimą ir tam, ir tam? Kai ateis sezonas, ir taip išardys tas būdas, kai prie jų nestovėsi... Moteriškė buvo teisi. Užimta, kurna!

Jau manęs tikriausiai ieško... Ponas Kšištofas... na, bet juk, kurna olek, neišeisiu įpusėjęs... O čia plytelių spalvos popierius pagal standartą, ir kabo sau, ir galima juo normaliai naudotis, ir niekada jo

neturi pristigti... turiu pilną sandėliuką geltono, minkštučio popieriaus... ir rankšluosčiai rankoms... įdomu, kur tai, kurna, visa ėjo? Juk iš dangaus staiga nepradėjo kristi, ir aliejus, ir pomidorų padažas, ir net pėdkelnės... iki šiol sofa prikrauta, kai Božena jų nupirko apie penkiasdešimt, kai buvo galimybė, kiek norėjo, kažkur devintąjį dešimtmetį, nes netikėjo, kad dabar jau bus... Kur visa tai dingdavo, kurna olek? Rusijai viskas, Lenkijai šūdas?

O gastronomija, kaip ir šaudykla, yra mano pomėgis. Nekalbu apie virimą, nes apie puodus tai aš nelabai nutuokiu, tai jau veikiau Boženos sritis... Mane domina koordinavimas... kad viskas būtų laiku, tinkamoje vietoje, gastronomijoje tai ypač svarbu, nes net jei pristigs, kurna, paprastos druskos, tai viskas griūva, o ką kalbėti, kai reikia tokių pikantiškų prancūziškų patiekalų... ir turi daugybę sau pavaldžių žmonių, kurie turi žinoti, kur yra jų vieta ir ką jie privalo veikti. Ir visa tai, žmogau, turi aprėpti, ir, žinoma, nepavyks tai sudėlioti kaip reikiant iki galo, ir randasi tokių gėlyčių, kad būtinas, kaip sakydavo pratybose, kūrybingas veikimas, nes juk, kurna olek, vadovauji restoranui, į kurį ateina tūkstančiai žmonių, ir žmogus turi visa tai išmanyti... O blogiausia, kurna olek, yra tai, kas turi veikti lyg laikrodis. Tai yra tiekimas... tie kurviški viščiukų elementai... su jais vieni nesklandumai... Pirmiausia laukėm ir vis negalėjo jų atvežti... net pono Kšištofo, kaip matėsi, buvo pilnos

kelnės, nes ką, negi per atidarymą galėjome vien gruzdintas bulves serviruoti? Nervai, kurna olek... Žmogus turi čia laikytis standartų ir procedūrų... nupirktum iš Bankovskio bazės du šimtus kilogramų viščiukų, ir reikalas būtų sutvarkytas... Tarp kita ko, tai tikras cirkas vežioti juos net iš Silezijos, nes tik ten yra aprobuotas viščiukų elementų gamintojas. Na bet nieko, standartas yra standartas... ir pagaliau atkeliavo vakar vakarą ir atvežė jų visą vilkiką, nes netieks tarp švenčių ir Naujųjų metų, o ponas Kšištofas nuėjo į viešbutį, ir privalėjai žmogus skubiai priiminėti savarankiškus sprendimus. Šaldytuvas užpildytas kaip užrištas ir viščiukams vietos liko gal kokioms penkioms dienoms, nes privežta daugybė viso kito atidarymui ir daugiau vietos nėra, o jie jokiu būdu nenorėjo gabenti to atgal, lauke šaltis smarkesnis nei šaldytuve, tai imkim, manau sau, kiek netilps, paslėpkime šiukšlyne... čia, Positive, šiukšlynas toks, kad daug kas norėtų ten gyventi... ir šiandien visa tai suvartosime... Bet kai ponas Kšištofas apie tai sužinojo, tai maniau, kad jau galiu atsisveikinti su partneryste... Jau, jau, dar valandėlę... jau išeinu...

Apskritai tai neblogas sumanymas įtaisyti garsiakalbius visur, net ir šikinyke, klientas atsipalaiduoja, jaučiasi pozityviai, kai muzikėlė groja jam, čia atsitūpusiam, virš galvos... Svarbu, kad jis gerai jaustųsi kiekvienoje mūsų Positivo vietoje, bet dabar, kai skamba Kalėdų giesmės, tai, po galais,

kažkaip netinka... žmogus šika, o čia *Gimė Kristus Viešpats, ramybės karalius*... poryt, po paraliais, Kūčios... Bent kokią šakelę, žmogau, papuoštum, šventinę nuotaiką namuose sukurtum... Kurna olek... kur ten dabar tai prisiminsi?.. Visa iš galvos išgaravo... Į kapines pas tėvus reikėtų nueiti... juk šventės... bet ar suspėsi... na, kurna olek, reikia kokią žvakelę jiems uždegti... visada žmogus nueidavai... na, kad taip ir Dievo šventę pamirštum... Lyg ir geras sumanymas – suruošti miestui tokią šventinę dovaną, mūsų Positivą, paskutinį prekybos prieš šventes šeštadienį, bet mes visi nė nežinome, ar išgyvensime iki rytojaus... Ir per visas šventes kiaurai bus atidaryta... buvo teisus Zambrovskis, kai sakė: pinigai geri, bet ankstesnį gyvenimą gali pamiršti... Dabar neturi laiko net į šaudyklą nueiti ir kiek papokšėti. Gal kiek palengvėtų... O glokas, kaip turi būti, vietoje, po megztiniu... Žmogus turi jį, ir iš karto jaučiasi saugesnis, nes vadovaudamas tokiam verslui turi saugotis, kam nors gali užklysti į galvą banditiškų planų, bet galima paguldyti jį vienu šūviu... vienu...

Na, aišku, kad galų gale žmogus žino, kam tai dirba... kai baigsis ta kurviška diena, tai parengime raportėlį apie pardavimus ir įsitikinsime, kokia buvo apyvartėlė, ir galima bus suskaičiuoti savo pirmus komisinius. Juk pusę metų, žmogau, laukei tos valandėlės... Na, gal buvo kiek netikrumo, ar tai bus taip, kaip sau įsivaizdavo... bet kai mato tą antpuolį, žino, kad apyvarta turi būti kaip reikiant...

Vis dėlto tai netelpa galvoje, kad tapome partneriais!.. Visi pažįstami ateina, sveikina: na, Marekai, kaip jūs taip padarėt, kad pasirinko kaip tik jus? O kiti, gudručiai, klausia: iš ko taip uždirbote, kad galite išsinuomoti tokį restoraną? O ar tu nežinai, šioks ir anoks bukaproti, kad čia lemia ne pinigai, bet vadybos gabumai, mokėjimas bendrauti, atvirumas pokyčiams, noras mokytis? Taip sakė ponas Kšištofas, kai jau ryžosi pasirinkti mus. Ir entuziazmas. Reikia tikėti, kad viskas gali pavykti, su pasitikėjimu ir šypsena žvelgti į ateitį, turėti tikrumo ir įsitikinimų, kad galima pasiekti laimėjimų. Taip, pone Muravecai, tu tapai sėkmės žmogumi... Na, dabar jau atsistosite ant kojų, kartoja tas ir anas... Žinoma, kad atsistosime, bet ar jūs žinote, koks tai darbas, ar žinote, kas yra tinklo restorano standartai, ar jums apskritai ateina į galvą, kokia čia perdalynė? Čia nė persteleti negali neužsirašęs valandos ir nepranešęs viršininkui pranešimo pavidalu. Ir dabar tame mūsų kurorte aš esu žmogus... Ponas Kšištofas rodė paties burmistro raštą: jis didžiuojasi, kad jo miestui teko tokia rimta užsienio investicija, kuri neabejotinai pritrauks kitus investorius, kad tai yra simbolis permainų, vykstančių visoje šalyje, ir jo miesto vizitinė kortelė, ir kad jis sveikina ponų Muravecų pasirinkimą dirbti valdytojais ir linki vien sėkmės ir panašių perdalų. Aš, Muravecas, miesto burmistro rašte... Tai bent pakliuvau... Velniškos Kalėdų giesmės...

O kai, žmogau, prisimeni tuos komunistinių laikų šikinykus, kuriuose kur nors mieste reikėdavo daryti... Verčiau neprisiminti, nes iškart sunkiau eina... Blogiausia būdavo sezono metu... Visi miškeliai apšikti, nes buvo tik vienas šikinykas šalia prieplaukos... o ten šlapimo iki kulkšnių... gal moterų pusėje kuri nors įmetė higieninį paketą, nes užsikimšo. Ir argi tai kam nors rūpėjo... kas ten taisys, net ir neuždarė, myžalai išsiliejo ir telkšojo visur, smarvė buvo nepakenčiama, nes juk tai buvo vasara, karštis. Pakako visai silpno vėjelio, kad pasiektų iki „Brizo", kur stovėjo mano būdelė su apkepais... O dabar čia toks pokštas... Žmonės eis pasižiūrėti lyg į muziejų... agentai visoje Lenkijoje kalba, kokia tai nelaimė... eina iš viso miesto nupilti... juk reikia valyti kas akimirką, kad išlaikytum švaros standartus, ir tikrinti, ar kas čiaupų nenujojo... O tie šikinykai degalinėse... kad ir kur, žmogau, patektum, ta pati nešvara ir smarvė, galima buvo tiesiog apsivemti. O čia taip malonu, bet reikia grįžti... na, kas yra? Kodėl negaliu užbaigti? Degalinėse, kiek Lenkija ilga ir plati, buvo startiniai blokai, kuriuose žmogus galėjai tik pritūpti. Kur ten, žmogau, galėjai pasėdėti taip kaip dabar, ant švarutėlės lentos... Nes kiekvienas mėgsta pasėdėti. Ir tai vis dėlto yra gili to standarto išmintis... tai tiesiog prancūziška elegancija... Varliaėdžiai žino, kaip sau pamaloninti gyvenimą... pas juos, kurna olek, niekada nebuvo jokios komunistinės santvarkos ir visada tos jų išvietės atitiko gerus

standartus... jie, ko gero, nežinojo, kas yra startiniai blokai, ir nieko keista, kad jie tokie atsipalaidavę...

Baik jau ir išlįsk, nes užmigsi... Dar valandėlę... Žmogus išvargęs... tris naktis... norisi miego. Metai lekia, neklausia. Kai buvo priekabėlė šalia paplūdimio su apkepais, tai visą sezoną žmogus naktimis sargavai, kad koks šmikis nepadegtų arba neišvežtų. O dabar ponai Muravecai yra Positivo restoranų agentai... labai atsiprašau... Positivo tinklo partneriai... Čia miegoti negalima, juk nesnausi atidarymo metu... Tai bent afera būtų... Partneris užmigo šikinyke.

Gal reikia valandėlei išeiti laukan, tai, žmogau, šaltis kiek atgaivintų. Prisimenu Kordeliasą, ankstesnių metų šauktinį, ateidavo naktį su savo gauja ir šaukė: būry, keltis ir atsigaivinti į gryną orą bėgte marš! Žmogus atsidurdavai lauke, galėjo būti gal apie dvidešimt šalčio, vien su marškinėliais, ir iškart visi miegai išlakstydavo. Gražūs buvo laikai, žmogus jaunas, tai ir savaitę galėjai nemiegoti. Nepamiršiu to bybelio gal iki paskutinių savo dienų... Bet pergyvenai, žmogau, Kordeliasą, tai pergyvensi ir Positivą... Tik kad dabar, kurna mac, žmogus viską jau prasčiau ištveria. Šiaip ar taip, artėja penktas kryželis... O paskui, kai, žmogau, jau buvai geriausias ir dalyvavai apskrities pirmenybėse, tavęs jau nelietė. Mūsų snaiperis turi išsimiegoti ir panašūs perdalai... Ir viską pasiekei savo rankomis, nes,

žmogau, visada norėjai pasiekti kiek daugiau, kažkas skatino imtis naujo. Taip kaip tada šaudykloje, sukandau žandikaulius, net kažkas trakštelėjo, kurna mac, kaip šiandien atsimenu. Žmogui visada išlieka atmintyje tokie menkniekiai. Kam tai liko galvoje, kad žiauna trakštelėjo... Ir nusprendžiau. Būsiu geriausias šaulys, ir joks Kordeliasas nevaikys manęs naktį. Ir turiu dabar lentynose truputį taurių... Taip žmogus pasiekė šio to gyvenime. Vadovavimas Positivo restoranui... Na, na, na... Kas būtų pagalvojęs, pone Muravecai...

Kodėl jūs norėtumėt vadovauti Positivo restoranui?.. Teko išmokti žmogui aptakiai atsakyti į daugybę tokių klausimų. Kas jus paskatino kreiptis į mūsų firmą?

Kažkaip žmogui patys savaime iš lūpų plaukė glotnūs sakinėliai apie naujus iššūkius, entuziazmą ir angažuotumą. O jie tik maloniai šypsojosi... kažką ten užsirašinėjo... kaklaryšininkai... Bet kad apskritai žmogus ryžosi išsiųsti ten savo popierius... Tai viską padarė Božena. Ji parodė man skelbimą: „Visame pasaulyje žinoma restoranus valdanti firma ieško šiaurinėje Lenkijos dalyje bendradarbiavimo partnerių. Ieškome sutuoktinių, pasirengusių imtis savarankiškos ūkinės veiklos, paremtos mūsų daugiamete patirtimi gastronomijos srityje." Manėme, kad tai Antinai Donaldai... Aš numojau ranka. – Božena, kas tau ant galvos nukrito? Jiems reikia ne tokių kaip mes. Pagalvok, kiek į juos kreipsis tokių protingų... – O ji sako: – Esi kvailas,

ir tiek. Visada tūnosi spirgyklose, uostysi tą smarvę ir svarstysi, ar tau užteks, kad išgyventum iki kito sezono. Kas mums neleidžia pabandyti? – Maniau, kad ši tema baigta. Bent apie tai pamiršau... Bet po mėnesio Božena atnešа užpildyti blanką. – Matai, jie atsakė, ir turime tai išsiųsti. – Gal apie dešimt puslapių tų aptakių klausimų. Ir kažkoks keistas pavadinimas pirmame puslapyje, niekada nesu girdėjęs apie tokius restoranus. Ir kažkur birželio mėnesį telefono skambutis: – Aš Kšištofas Lenartas, Positivo tinklo regiono vadovas. Norėtume su jumis pasikalbėti. Atvyksiu į jūsų kurortą po dviejų dienų... – Na, ir prasidėjo... Tada pajutau, kad kažkas mums atsiveria. Tai taip kaip šaudykloje, kai tas bybelis Kordeliasas stovėjo virš manęs: tik dešimt iš dešimties, man reikia išgyventi, privalau būti geriausias... Toks šansas jau gali nepasikartoti. Božena tai sugebėjo išreikšti gražiau: – Marekai, tai mūsų gyvenimo šansas, – ir jos žvilgsnis buvo toks, kokio niekada lig tol nei paskui nemačiau, – turime padaryti viską, kad taptume tais partneriais ir vadovautume restoranui. Pirmas susitikimas su ponu Kšištofu... viešbutis „Kormoranas"... žmogui rankos tada suprakaitavo... prisimenu... kaip, kurna, šaudykloje prieš varžybas... Tiesiog reikėjo šaudyti geriau nei kiti. Gal tai buvo svarbiausios varžybos, kokiose man teko dalyvauti per visą savo gyvenimą. Iš esmės visus kitus tiesiog reikėjo atšaukti.

Ir net po namus vaikščiojo... Božena buvo puolusi į neviltį. – Na, kuo aš juos pavaišinsiu?... Ką jie pagalvos, kai pamatys mūsų butą? Gal prieis prie išvados, kad esame pernelyg neturtingi, jog mums patikėtų valdyti restoraną... arba kad neturime skonio... Tie varšuviečiai nežinia kaip gyvena, jiems tikriausiai visai galvos susisuko. O ta mūsų vonia, Marekai... Juk tikriausiai ten užeis... neuždrausi svečiams nueiti prispyrus reikalui... – Ir stveriasi už širdies... – O iš esmės ko jie čia važiuoja? – Moteriškė puolė į isteriją... per visus tuos pokalbius laikėsi, juk tai jos viskas sumanyta. Tad sakau: – Božena, raminkis... Nori matyti, ką mes iš viso turime, kas mes per vieni... Ar visa tai, ką kalbame, nėra kokia nors suktybė. Ir nėra ko jais stebėtis. Ar manai, kad jiems reikalingi kokie persirįję dabitos, turintys nežinia ką? Mes esame dori žmonės... Nėra ko gėdytis, gyvename kaip gyvename, nusiramink, boba... patiek jiems tai, ką paprastai ruoši vardinėms... bet tik šaltų patiekalų... – Nes vardinėse visada yra ir šiltas patiekalas, Božena ištisą dieną stovi virtuvėje ir ką nors sugalvoja... didžiausia elegancija yra prancūziškas patiekalas... prancūziška elegancija... na, pagaliau nemaitins tuo tik per vardines, bet ir visus mūsų kurorte... taigi sakau: – Nupirk rūkytų mėsos gaminių, paruošk daržovių mišrainę ir ko nors savo, iš tų atogrąžų vaisių, kad žinotų, jog esame atviri naujovėms... – Atvažiavo ponas Kšištofas su kažkokia dažyta šikna, dabar tai jau žinau, kad ji iš personalo skyriaus...

ji paskui siuntė mus į mokymus... Susėdo prie stalo... Ir ponas Kšištofas pradėjo visas tas šnekas, kurios Boženai labai patinka... – Mums labai malonu jus aplankyti... Atėjome čia ne tik kaip Positivo darbuotojai, bet ir truputį privačiai. Būti Positivo partneriu yra kažkas ypatinga, tai nėra paprastas... Norėjome su jumis artimiau susipažinti, aplankyti namuose, Positivas vertina savo žmones kaip didelę šeimą... mūsų atvažiavimas yra lyg toks šeiminis apsilankymas. Jei Positivas nutars pavesti jums vadovauti restoranui, patikės ne tik didelį turtą, bet pirmiausia perduos į jūsų rankas kažką, ko neįmanoma įkainoti jokiais pinigais. Tai yra vertybės, kuriomis Positivas vadovaujasi bendraudamas su klientais ir tais, su kuriais bendradarbiauja. – Tokie ten apvalūs sakinėliai; buvo gana nejauku... Božena tai blyško, tai raudo... net baiminausi dėl jos širdužės... Truputį knėbtelėjo mišrainės... Dažytoji čepsėjo virš atogrąžinės mišrainės... ji gal laikėsi dietos, nes nieko kito nepalietė. – Pranešime jums artimiausiomis dienomis... – Ir nuėjo sau... Likome nežinodami, kas bus toliau, prie mišrainės ir rūkytos mėsos pusdubenio. Net nepavyko sužinoti, keliuose namuose jie dar lankėsi, kiek turime konkurentų... bet tikriausiai prisivalgyti veltui jie galėjo į valias... Po savaitės praradome viltį... O čia skambina ponas Kšištofas ir sako: – Turiu jums gerą naujieną, Positivas norėtų pradėti su jumis bendradarbiauti. Kviečiame į Varšuvą. – Su jumis nori susitikti *Positive Polska* šefas Pjeras Kažkoksten. –

Žmogui net kvapą užėmė... paskui viešbutis „Merkurijus“, viskas nauja, ką tik pastatyta... apgyvendino apartamentuose... gėda pasakyti, bet mudu su Božena nekada nesame buvę tokiame viešbutyje... Ir paskui susitikimas su tuo Pjeru... ponas Kšištofas vertė į lenkų kalbą, kad galime didžiuotis įsiliedami į didelę Positivo šeimą ir kad mūsų vaikaičiai šeimininkaus restorane... Gražiai kalbėjo, tik ponas Kšištofas pamiršo jam pasakyti, kad mes neturime vaikų ir vargu ar šitoje srityje pavyks dar ką padaryti... O pabaigoje kišo panosėn sutartį, ir reikėjo ją pasirašyti nesvarstant... ir kokia galėjo būti kalba apie sąlygas... Na, toks susitarimo būdas yra mažumėlę keistas... bet žmogus turi būti ramus... tikrai čia nepralošime... Juk jie neleis niekam pražūti... galop esame didžiojoje Positivo šeimoje...

Taip... Didelė Positivo šeima... mano kolektyvas... tie mano vaikinai ir merginos... visi puikūs. Sėdėtų čia ištisai, neįmanoma išvaryti namo... jie padarys viską... be raginimų, be vaikščiojimo iš paskos... Tose mūsų spirgyklose reikėjo prie kiekvieno stovėti su lazda. Viską prižiūrėti, viską priminti. Ką reiškia gera firma, ką reiškia tarptautinė firma... Nėra ko stebėtis... Juk tame mūsų kurorte viskas griūva... darbo nėra... gal kažką galima gauti sezono metu, bet nuolatinį darbą – jokių prošvaisčių. Kai atsirado toks Positivas, legalus darbas be jokios kairės, tai lyg būtų Viešpatį už kojos pagavę.

Tai gerai, nes jiems nėra reikalo aiškinti pagrindinių reikalavimų... Į mūsų skelbimą atėjo gal apie keturi šimtai gyvenimo aprašymų... darbo biržoje mums turėjo skirti didesnę salę, tiek susirinko. Dirbančių, bedarbių, studentų ir mokslus baigusiųjų... Tie, kurie priėjo ligi pokalbių, būtų padarę viską, kad tik gautų tą darbą, o atėjo tokių lėlyčių, kad, žmogau, nežinojai, ką su savimi daryti... Dabar tos merginos verkia iš nuovargio, bet nė viena nepasitrauks net valandėlei, ir taip turi būti... rankos paraudusios nuo tų šaldytų viščiukų, bet ką darysi... ant kojų, kaip ir mes tris dienas... kepa ir spirgina... Tai kulšelę, tai krūtinėlę, tai sparnelį... paniruotė tokia ir padažas šiktokas... juk turėjo išmokti visa tai, visų procedūrų, kiek minučių mirkyti, kiek prieskonių ir padažo, kiek pakepinti ir kiek vakuuminėje krosnyje... Ir visa tai iškeliavo į šiukšlyną! Tai, žmogau, mažumėlę skaudu, bet galop tokie yra standartai... Na, turėjo mokytis ruošti tą ėdalą su tikrais produktais... juk nekeps polistirolo... Sunaudota to nemažai... krūvos šiltučių vištų kulšelių ir krūvos krūtinėlių, pilni maišai mišrainių ir gruzdintų bulvių... Gal ir gaila to ėdalo... dabar, kurna olek, šventės... būtų galima atiduoti kokiai prieglaudai, bažnyčiai... pilnas dėžes šviežiai iškeptų vištienos gabaliukų... kvapnių, parudusių, apvoliotų džiūvėsėliuose... ir gruzdintų bulvių... su jomis prasčiau, nes kai ataušta, jas sunku valgyti... galėtų kas nors paimti, pavyzdžiui, darbuotojai... Na, bet standartas tai draudžia... Nie-

kam netiekiame valgio be aptarnavimo... nes tai gali neatitikti higienos standartų, nėra jokių garantijų, kokiomis sąlygomis tai paskui bus laikoma ir serviruojama. Kas nors apsinuodys ir pasklis informacija, kad Positivo maistu... Nėra ko kelti isterijos dėl kažkokių ten viščiukų ir bulvių... Ir apskritai man patinka nuostata nepratinti darbuotojų prie nemokamo maisto. Paskui, kai bus alkani, tai gvelbs vištieną ar gruzdintas bulves, ir žmogus liks elgeta... O dabar diskretiškai, maišuose išvežam į sąvartyną, ir paukščiai sau sules kompleksus *à la parisien, à la Marsylia* ir traškią vištieną... Ir darbuotojai dėl to paruošimo standartus pažįsta kaip savo mažąjį pirštelį... nes jau žino, kokios yra pasekmės, jei kas atliekama ne pagal taisykles... čia kiekvienas veiksmas aprašytas sekundės tikslumu... žmogus čia apskritai neturi galvoti... ničnieko... Kita civilizacija, pone Muravecai...

Bet laikas iš čia nešdintis, nes žmogų čia į miegus traukia... Tai bent būtų skandalas. Partneris užmigo klientų išvietėje! Kompromitacija! Na, pasinaudok popieriumi. O, koks nuostabus! Vanduo pats nubėga, nes įmontavo fotodiodą. Ar tikėjaisi, kad sulauksi tokių laikų, pone Muravecai?

O, saldus dešimtasis dešimtmetis!

Palaimingas neribotų galimybių laike. Laike naivaus tikėjimo, kad tikrovė bus geresnė, teisingesnė, doresnė. Akimirka po to, kai buvo sukurtas pasaulis, kai taip žavi visa, kas vyksta pirmą kartą.

Pirmas spalvotas tualetinis popierius, pirmas mūsų prezidentas, parlamentas, pirmi elgetaujantys rumunai, privati televizija, pranešimų gavikliai ir centerteliai (pirmųjų mobiliųjų telefonų markė – *vert.)*, pirmosios pakelės prostitutės ir vizitinės kortelės už automobilių stiklų valytuvų, sultys kartoniniuose pakeliuose, spūstys gatvėse, negazuotas vanduo buteliuose, pirma religijos pamoka mokykloje, elektroninės svarstyklės, pirmi reklamos sky-

dai, į foliją suvyniota duona, pirmosios Makro ir IKEA parduotuvės, šeiminiai gimdymai, policija su folksvagenais, pirmi NATO karininkai, pirmi plastikiniai langai, žemagrindžiai tramvajai, *bolsas* ir *smirnoffas* (užsienietiškos degtinės rūšys – *vert.)*, pirmas varinis grašis.

O, nepamirštamas dešimtasis dešimtmetis! Atsisveikinimų metai...

Paskutinė degtinė iš „taško" Išganytojo aikštėje, paskutinis perpirkėjas prie valiutos keityklos, paskutinis bilietų perpardavėjas prie kino, Dzeržinskio aikštė, paskutinis suvažiavimas ir *Marselietė*, pienas su aukso spalvos kamščiu, paskutinis caro kareivis, paskutiniai stikliniai mazovšankos (mineralinis vanduo – *vert.)* buteliai, paskutinis pirmasis sekretorius, paskutiniai pirkiniai į savo tinklelį, sovietinis ambasadorius, erelis be karūnos, paskutinis pegeeras, milicininkų draugovės narys, poilsis per darbuotojų poilsio fondą, paskutinis cenzorius, paskutinis nespalvotas televizorius, paskutinė kovos organizacijos nario Rutkovskio gatvė, didysis fiatas, polonezas ir paskutinis dviratis „Romet".

O, stebuklingai nuostabūs naujų pojūčių laikai! O, palaimingi pirmieji pasisėdėjimai su alaus skardine rankoje ant plastikinių sodo kėdžių prie kepsninės!

O, naivus laike naivaus tikėjimo, kad visa gali pasikeisti. Nes net caras atvažiavo pirmąkart nuo istorijos pradžios, kad pripažintų kaltę. Caras,

prisiimantis kaltę! Tai galėjo atsitikti tik tais magiškais metais. Per kitus šimtmečius jau joks caras taip nesielgs. Kažkas net šnibžtelėjo apie imperijos žlugimą. O, kokie buvome naivūs...

O, kokie buvome sentimentalūs, kai teigėmė, kad, kai tik turėsime daugiau, tai pasidalysime su skurstančiaisiais, pasirūpinsime vaikais ir menininkais. Kokie buvome juokingi tikėdami, kad, kai Mysios gatvėje nebeliks paskutinio cenzoriaus, mūsų kalba taps tauri ir turtinga, aprašanti tik svarbius ir teisingus dalykus. O skaitytojai tik tokio žodžio ieškos ir tik toks bus leidžiamas.

Kokie buvome netoliaregiški tikėdami magiška nematomos rinkos rankos galia. Kaip pasitikėjome savimi manydami, kad, kai tik apdovanos mus laisve, sugebėsime ja išmintingai naudotis.

O, kokie buvome išalkę – už savęs turėjome keliasdešimt metų bado. Godumas, besaikis rijimas tapo liguistu mūsų potraukiu. Vilkiško bado sotinimu. Kaip buvome apkvaitę nuo galimybės rinktis, kaip tai jaudino – turėti įvairių galimybių. Laisvė, dūsavome, turėdami daug automobilių markių, daug TV programų, daug laikraščių pavadinimų, daug rūšių sūrių, alaus, vyno, vandens, sulčių. Laisvė, šnabždėjome matydami tiek daug partijų, tiek daug kandidatų, tiek daug postų, tiek daug akcinių bendrovių laikraštyje *Życie Warszawy*, tiek daug ekskursijų į užsienį, tiek daug, daug visa ko. O, kokie tada laisvi jautėmės.

Hehę pažadino trenksmas. Tik po ilgesnės valandėlės jis suvokė, kad baisingas triukšmas sklinda iš statybos aikštelės už lango. Darbininkai valė teritoriją pamatams dar vieno stiklu dengto administracinio pastato, kuris turėjo netrukus iškilti buvusios kvartalo automobilių stovėjimo aikštelės vietoje. Vis dar užsimiegojęs Hehė neatmerkė akių vildamasis, kad vėl pavyks užmigti.

Kas yra? Kodėl jie mane žadina? Jis desperatiškai apsivertė ant kito šono veltui stengdamasis atsiriboti nuo beprotiškų garsų, bet užmigti jau nebegalėjo. Iš statybos aikštelės trenksmas aidėjo vis garsiau, plėšydamas Hehės smegenis. Kokie driskiai, nuo pat ryto turi dirbti. Tegu sau dirba, po

velniais, tik tegu netrikdo miego tų, kurie tuo metu nori miego, nes dirba kitu laiku. Būti poetu ir menininku šitoje šalyje yra tikras prakeiksmas! Hehė su įniršiu tvojo kumščiu į pagalvę ir jau visiškai nubudo.

Jis jautė, kaip triukšmas iš apačios skverbiasi į kaukolę. Vis daugiau pavojingai tvinkstančių garsų galvos viduje, bet kurią akimirką gresiančių sprogimu. Vieną akimirką prarado garso šaltinio suvokimo pojūtį: ar jis sklinda iš išorės, ar gal egzistuoja vien jo galvoje.

– O, Dieve! – suriko jis nesitvardydamas ir tą pačią akimirką atmerkė akis. Staigiai išlipo iš lovos ir puolė prie lango. Apačioje darbininkai, vilkintys tamsiai mėlynomis striukėmis ir užsidėję oranžinius šalmus, mėtė betonines plyteles į kamazo savivarčio kėbulą. Užtrenkė langą ir giliai atsiduso. Triukšmas liovėsi smarkėjęs. Hehė sunkiai atsisėdo ant lovos krašto.

Pasilenkė ir po lova užčiuopė laikrodį. Buvo dvylika valandų. Kas šiandien turi būti? Kokį antsnukį man šiandien užmovė? Suraukė kaktą. O, po galais... susitikimas su Monika – prisiminė apatiškai. Kuriems velniams tai snarglei ausinukas? Ir kam žmogus tampa tėvu? Nors, antra vertus, tai vienintelis asmuo, kuris mane nors kiek supranta. Mano mylima dukrelė. Tik kodėl ji nori iš tėvelio tiek pinigų... Tai neabejotinai Jolos įtaka... Hehė atsisėdo ant lovos. Visada kartoju... Ryšys su vaiku neturi būti sutelktas vien į materialius dalykus...

Ką aš galiu tokioje situacijoje? Kalbuosi su Monika, aiškinu... Na, bet kai ji prašė... tai... na... negaliu jai atsakyti... Velniška lolitukė. Ir iš kur gausiu tris šimtus zlotų?.. Hehė užsidengė veidą delnais. Vėl reikės žemintis... Kaip tai gražiai skamba... žemintis prieš savo dukrą... tai galėtų būti eilėraščio pradžia... arba antraštė. Jis valandėlę pagyvėjo.

Na, gerai. Apatiškai pakilo nuo lovos ir nuslinko virtuvės pusėn. Prie įėjimo padvejojo ir akimirką stabtelėjo. Nebuvo noro pradėti dieną gyvų būtybių traiškymu. Ypač basomis kojomis. Dar judanti, šalta masė, kurią reikėtų gramdyti nuo padų, galėjo sukelti pykinimą. Jis uždegė šviesą. Daugybė prancūzų pasklido į visas puses.

Viltingai apsidairė ieškodamas puodelio, iš kurio galėtų išgerti arbatos. Pastaruoju metu nešvarumus užpildavo vandeniu, todėl valgio likučiai nepridžiūdavo prie indų. Bet šis šeimininkiškumo pasireiškimas buvo veiksmingas vien tada, kai puodai nemirkdavo ilgiau nei parą. Šį sykį į plovyklę jis nepažvelgė visą savaitę ir neįmanoma buvo rasti bent vieno indo, kuris nebūtų apsitraukęs flora.

Ryžosi paimti puodelį, kuris, palyginti su kitais, atrodė esąs pilnas švaraus vandens. Išpylė jį, ir po visą patalpą pasklido sieros vandenilio dvokas. Ant puodelio dugno klastingai slypėjo pienas, jau įgavęs pūvančių melsvų drebučių pavidalą. Pieno likučiai tiršta mase padengė plovyklės sienelę.

Hehė atsuko čiaupą, norėdamas ją nuplauti. Plovyklė bematant prisipildė, vandenyje sūkuriavo

išmirkę maisto likučiai, atitrūkę nuo kitų plovykleje suverstų indų. Norint atidaryti nuotekį tektų kišti ranką į tą dvokiantį jovalą.

Atsisakęs tokio ketinimo pastatė puodelį ant mažo turistinio stalelio, stovėjusio patalpoje, krašto.

– Tai sifas... Kokia tos virtuvės būklė, – sumurmėjo pats sau, stabtelėdamas prie veidrodžio... – O, kokia mano būklė... – Žiūrėjo su augančiu pasišlykštėjimu į savo atvaizdą. – Jėzau, kokios paraudusios akys. – Paglostė neskustus skruostus. – Nieko čia nepadarysi. Bet gal nėra taip jau blogai. Galiausiai dar ne vienai šis veidas daro įspūdį...

Smarvė iš virtuvės sklido po visą vieno kambario butą. Hehė greitai priėjo prie lango ir atlapojo jį. Pažvelgė į „Merkurijaus" viešbučio stogą, kuris visada traukdavo dėmesį neįprastomis konstrukcijomis; apie jų paskirtį spėliojo keliuose savo eilėraščiuose apie kasdienio gyvenimo metafiziką ir mus supančio pasaulio nepažinumą...

Pačioje apačioje darbininkai su oranžiniais šalmais ėmė tverti tvorą, juosiančią statybos aikštelę. Į skardą kalamų vinių garsas ėmė pavojingai skverbtis į Hehės galvą. Jis energingai uždarė langą. Smarvė iš plovyklės ne tik nesivėdino, bet atvirkščiai, Hehei susidarė įspūdis, kad dėl skersvėjo tapo dar intensyvesnė.

Patraukė į tualetą. Nusišlapino į pageltusią kriauklę ir nuėjo į vonią. Dušo purkštukas buvo nuplėštas ir teko apsilieti vandeniu tiesiai iš žar-

nos. Murkė užsimerkęs, mėgaudamasis kūnu srūvančio vandens šiluma. Ak, kad taip čia šalia būtų koks nors dailus užpakaliukas. Reikia daryti tvarką. Nes jokia neitų į tokią vonią. Tik už ką visa tai sutaisysi? Kokia nors čia atėjusi tai arba išsigąstų ir daugiau negrįžtų, arba tuojau imtų kurtis ir globoti. Rytą maloniausia įsitaisyti tarp kokių dailių kojyčių. Bet ne pas mane... tik pas ją. Ten bus švarutėlė virtuvė ir veikiantis dušas. Ir atsiras kas nors valgoma. Jos tuo rūpinasi. Dažniausiai tik tuo. Hehė atkišo į priekį strėnas. Atsuko šaltą vandenį ir užpylė ant sustandėjusios varpos. – Reikia tausoti potenciją. Ji reikalinga kūrybai, – sumurmėjo pro sukąstus dantis gūždamasis nuo šalčio.

Sustojo su nukarusiu peniu prie spintos ir grabinėjo joje, ieškodamas švarių kelnaičių ir kojinių. Dieve mano, juk nusipirkau skalbyklę ir net ją pajungiau, – pagalvojo, – bet, kurva, kodėl taip sunku ką nors įdėti į ją ir įjungti? Įdėti, – tvojo sau kumščiu į kaktą, – juk įdėjau, tik neišėmiau. Kurva, kada tai buvo?!

Grįžo į vonią ir atidarė skalbyklę. Iš jos tvokstelėjo pūvančio audinio tvaikas. Hehė kyštelėjo galvą į prieškambarį ir įkvėpė į plaučius oro atsargą. Įkišo ranką į skalbyklę ir ištraukė lipniomis gleivėmis padengtas kelnaites. Greitai įmetė jas į kriauklę ir paleido stiprią vandens srovę. Suko jas į visas puses, o paskui stipriai išgręžė. Kelnaitės išskydo rankose lyg įmirkęs laikraštis. Jam pristigo oro. Išėjo iš vonios ir užtrenkė duris.

Negaliu užsiiminėti tais šūdniekiais. Atsisėdęs ant lovos įsikniaubė veidu į delnus. Tokiomis sąlygomis nieko gera neparašysiu.

Hehė sunkiai kopė seno mūrinio namo Poznanės gatvėje laiptais. Aukštai buvo aukšti, o Hehei reikėjo pakilti net į trečiąjį. Stabtelėjo laiptų aikštelėje.

Pajuto, kad burna visiškai išdžiūvo. Po galais, negalima išeiti iš namų nevalgiusiam. Jau nebe tie metai. Šliejosi į sieną bandydamas atgauti kvapą. Trys šimtai zlotų. Kur gauti tas tris šimtines dabar, tuojau pat... Jolai tai būtų kaip nusispjauti. Tėvo, kurva, angažavimas... „Ar tu nesupranti, kad ji norėtų ką nors gauti tik iš tavęs?" Na, kurva, nesuprantu... Dulkinta lolitukė! Lėtai pajudėjo laiptais aukštyn.

Uždusęs pasiekė trečiąjį aukštą. Stabtelėjo prieš dideles dviveres duris, ant kurių į akis krito spalvota iškaba: „Miestodonto" redakcija.

Tai kažkoks nesusipratimas. Kur ieškau pinigų? Kvapą atgauti pavyko. Nuspaudė rankeną ir įėjo į vidų. Redakcijos patalpose tylu ir tuščia. Iš mažo tamsaus prieškambario, iki aukštų lubų užversto senais „Miestodonto" numeriais, buvo einama į didelį kambarį su dviem dideliais langais, pro kuriuos vėrėsi vaizdas į uždarą kiemą. Kambaryje, ant senų rašomųjų stalų pasieniuose, stovėjo keli kompiuteriai ir monitoriai. Pačiame viduryje stūksojo didelis stalas, prie kurio virš paskleistų nuotraukų buvo palinkusi Mana, dvidešimties ir kele-

rių metų mergina su šviesiais dredais, įvairių kultūrų fakulteto studentė. Nuotraukos ją taip domino, kad nepastebėjo Hehės įeinant.

Mana ir jos dredai sukeldavo Hehei nepaprastą jausmų mišinį. Primindavo išvykas už miesto, karštas, tvankias palapines, tamsius vakarėlius, sunkvežimių kėbulus keliaujant autostopu, visas tas vietas, kur liesdavo tokias suveltas kaseles prieš gerą laiko gabalą, kai taip šukavosi tik pačios tikriausios rastafarės. Ir patekęs į „Miestodontą“ pasijuto taip, tarsi vis dar būtų dvidešimtmetis ir netrukus turėtų prasidėti *Róbreggae* koncertas.

Hehė dairėsi aplinkui negalėdamas patikėti tuo, ką mato. Kas galėjo atsitikti, kad čia taip tylu, ramu ir Mana yra viena? Įėjo nedrąsiai, laukdamas, kad kas nors vis dėlto atsigręš iš už kurio nors didelio monitoriaus.

– Sveiki, Mana, – ryžosi apreikšti savo buvimą.

– O, Jėzau! – Mana uždėjo savo rankas ant krūtinkaulio. – Iš kur čia atsiradai?

Hehė priėjo prie stalo. Pajuto šilumą ir aštrų jos plaukų kvapą.

– Kokios čia nuotraukos? – Jis paėmė vieną į ranką.

– Jos iš projekto *Tuščio vartojimo mūras.* Pažiūrėk. Vaikinams pavyko akimirkai sustabdyti eismą dviejose *Nowy świat* (viena iš svarbių Varšuvos gatvių – *vert.)* juostose. – Mana pažvelgė į Hehę. Dredai uždengė jos skruostus. – Pažiūrėk! Čia įsikiša policmeisteriai... Buvo tikrai neblogai.

– Norėjau tada išsiruošti ten, bet pramigau. – Hehė žinojo, kad nereguliaraus gyvenimo būdo paminėjimas gali padaryti Manai įspūdį.

– Tikras profesionalumas. Viskas suklijuota. Supranti, keturiasdešimt tūkstančių pakuočių, nuo sulčių, alaus, sriubų... rinko du mėnesius. Lenktyniavimas su alkoholikais, kas surinks sąvartyne daugiau skardinių... Jiems pavyko iškelti keturių metrų aukščio ir vieno metro storio mūrą. Tikras tuščias tuščio vartojimo mūras. Tereikėjo tik sujungti jį gatvės viduryje. Sulaikyti eismą *Nowy świat* gatvėje! Įsivaizduoji? Sustabdyti tuos vartotojiškus šiknius toje vartotojų gatvėje! Ir, žinoma, visi tie taksistai ir valdiški šūdžiai bijojo per jį važiuoti. Baiminosi dėl lako, dėl savo mašinėlių. Dulkinti vartotojai! Žiūrėk čia. Jareką tempia į policijos mašiną. Už miesto šiukšlinimą. – Mana nusijuokė parodydama lygius, baltus dantis. – Jį svarstys kolegijoje... – pasakė su pasididžiavimo gaidele. Paskui vėl mėgino ką nors daryti su dredais, atmesdama jas atgal. Pažvelgė Hehei į akis ir nusišypsojo. Hehė visame kūne pajuto karštį. – Už miesto šiukšlinimą! – prunkštelėjo. – O kas šiukšlina visą mūsų Žemę? Na, kas? Visos tos mašinos nuodija orą, kuriuo kvėpuojame. – Ji suraukė nosį ir sučiaupė lūpas.

– Kodėl čia taip tuščia? Kur visi? – Hehė mėgino nukreipti kalbą kita tema. Negalėjo iki galo patikėti, kad Mana iš tikrųjų yra viena redakcijoje.

– Esame vienu du... – Mana vėl pažvelgė Hehei tiesiai į akis. – Agnesė Gdanske, vaikinai miega po renginio... Tik mes dviese... Išgersi arbatos?

Ji pakilo nuo stalo. Įjungė belaidį arbatinuką. Segėjo dirbtinės odos raudoną sijoną iki žemės su skeltuku iki strėnos. Kai palinko prie arbatos dėžutės, skeltukas prasiskleidė atidengdamas liaunas kojas su kojinėmis, kurios baigėsi nėrinėliais.

Jų žvilgsniai vėl susitiko. Hehė pajuto, kaip jo ima standėti.

Mana užplikė arbatą išlenktuose meniškuose puodeliuose, tikriausiai Agnesės, vyriausiosios „Miestodonto" redaktorės, suprojektuotose. Pastūmė nuotraukas ir pastatė puodelius ant stalo. Atsisėdo dėdama koją ant kojos ir mėgindama susitvarkyti su sijono skeltuku. Hehė dėjosi žiūrįs į nuotraukas, kurios atsidūrė jo stalo pusėje.

Iš tikrųjų jis visada svajojo apie tokią valandėlę: sėdėti ir kalbėtis su Mana. Mėgo jos ryžtingą požiūrį į gyvenimą, įžvalgumą ir kompromisų nepripažinimą. Prisiminė jos projektus ir performansus: *Sviestą* ir *Sodo foteliuką*. Ji jungė jais ekologinį angažuotumą su apgalvotu meniniu sumanymu. Scenos, kai ji gulėjo galerijoje vien juodais apatiniais, tarp didžiulių bėgių painiavos nuotraukų, o jai ant pilvo lėtai tirpo sviesto gabalėlis, jis niekada nepamirš.

Manos akys ir gestai... juose buvo kažkas tokio, dėl ko jo standumas vis didėjo. Ir Hehė, lyg

jam vis dar būtų dvidešimt metų, buvo beveik tikras, kad patinka Manai.

– Ką nors rašai? – paklausė ji, šildydama rankas ant puodelio.

– Kažkokius menkniekius, tai šen, tai ten... na, žinai, turiu iš kažko gyventi... Mana, – pradėjo Hehė nedrąsiai, – esu visiškai tuščiom kišenėm. Gal alaus darykla sumokėjo už reklamą?

– Sumokėjo, bet nežinau, ar Agnesė kiek nors turi kasoje. – Mana koketiškai mėgino sudėti dredus į kažką panašaus į kuodą. Ji dėvėjo safyrinio treningo palaidinę su atlenktais atlapais užtrauktukais. Pakeldama plaukus atidengė gražų, ilgą kaklą. – Mane nervina, kad esame priklausomi nuo viso šito šūdo. Sumokės, nesumokės... Alus, guma, džinsai... Jeigu Agnesė ryšis reklamuoti tuos kotletus, aš iš čia nešdinuosi... Yra tam tikros ribos... O dabar dar kiekviename numeryje per du puslapius toji Pšibilska, kad ji yra europietė... Ir Agnesė trina rankas, už tai bus gerų pinigų, net iki pat referendumo. Tai leidinys apie meną, o ne apie politiką! Kas man, Hehe, rūpi, kas yra, o kas nėra europietis...

– Mana, bet ta Sąjunga vis dėlto yra didelis dalykas... – nedrąsiai išlemeno Hehė. Norėjo pridurti, kad ji tai vargiai gali suprasti, bet prikando liežuvį.

– Visa tai yra kažkokios politinės intrigos, nuo kurių man bloga darosi. Šaunu, kad čia bus Europa, bet man dėl to galvos neskauda. Tegu jie visi

verčiau pagalvoja apie visą Žemę ir kaip ją gelbėti. Kokią tai turi reikšmę? Europa, Azija yra tik kažkokios minties konstrukcijos. O čia svarbu visos planetos gerovė.

Ji staiga atsistojo. Hehė vėl galėjo pamatyti kojinių nėrinėlius. Priėjo prie lango ir susidomėjusi įsižiūrėjo į kiemo viduryje esantį stovą kilimams išmušti.

– O kas tame aplanke? – Ji atsigręžė ir įdėmiai pažvelgė į mašinraštį, kurį atnešė Hehė. – Kas nors didesnio?

– Ne, ne, – sumišo Hehė. – Recenzija leidyklai, – numojo jis ranka, – kažkieno romanas...

– Įdomu? – Mana siurbtelėjo arbatos.

– Kur ten... Apie žmones, kurie pardavinėja kotletus... – Hehė vyptelėjo, lyg jam būtų suskaudęs pilvas.

– Blee... – Mana suvaidino vėmimą. – O kaip *Apsamanojusi plyta?...* – paklausė vėl žiūrėdama pro langą.

– Vis labiau mane vilioja... tas projektas pradeda mane užvaldyti... – Hehė mėgino susikaupti. – Žinai, plyta turi tiek daug prasmių, yra tokia visapusiškai esminė, tai pagrindinė statybinė medžiaga... civilizacijos, kultūros statybinė medžiaga... Man šovė į galvą pradėti nuo performanso *Plytos tapsmas.* Atvešime pilko molio, jį maišysime ir paskui formuosime plytas, reikės degimo krosnies... Kaip manai, ar tilps kelios plytos į tokią, skirtą keraminiams indams degti? Ir tas pilkas molis taps

raudona kraujo spalvos plyta. Pagalvok, kokia talpi yra ši metafora... Molis, pilkas molis... Žmogus, kurį nulipdė iš molio, ir plyta, lydinti žmogų per amžius, saugo jį... toji metamorfozė, iš pilkos tyrės randasi amžina struktūra... iš kažko beformio – idealus stačiakampis... taip kaip su žmogumi... – Hehė nervingai pasitaisė plaukų uodegėlę. Atsikėlė ir priėjo prie lango.

– Kažkuria prasme tai siejasi su mano *Sviestu*... – Mana vėl kovojo su savo dredais. – Formos netvarumas. Iš tavo samprotavimų išeina, kad nespecifinė, pilka, neapibrėžta substancija virsta tokia konkrečia struktūra, o man riebalų šešiabriaunis tirpo ant kūno, virto skysčiu be jokios konkrečios formos...

– Taip, Mana, būtent taip, nes tai irgi yra sukūrimo akto metafora. Visa vyks žiūrovų akyse. – Hehė sustojo visai arti už Manos nugaros. – Kaip manai, ar ilgai turi degti tokia plyta? Kokia, po galais, yra temperatūra tokioje keramikos krosnyje? Gal reikia gauti tikrą krosnį? Bet visa tai detalės. Neribokime savęs jomis. Duokime laisvę savo sumanymams... – Hehė jautė Manos šilumą. Automatiškai bėrė žodžius ir sakinius. – Bet tikrai archajiškos plytos buvo džiovinamos saulėje. Kaip tik tai yra talpiausia metafora. Gaivalai! Žemės elementas, saulės, jos energijos, jos šviesos veikiamas, virsta kažkuo tokiu, kas jau nebeturi žemės gaivalo bruožų. Taip! Plyta yra kažkas nepaprasta... Jos proporcijos. Juk viduramžių plytoje slypėjo žinios

apie visą kosmosą. Na, ir po to, kai jau parodysime to molio virsmą plyta... Galima būtų nutiesti sąsajas, pavyzdžiui, į vandens virsmą vynu. Apskritai esama tiek daug pasikeitimų ir simbolių. Ir tik po to, kai atsiras ta plyta, įjungti laiko veiksnį, kuris įlydomas į kiekvieną plytą. Apsamanojimą. Ir, žinoma, nepamiršti apie čerpes. Atvežti iš įvairių Lenkijos regionų, iš pilių, mūrinių namų, bažnyčių. Puiki paroda! – Hehė jautė, kad žemai įtampa darosi nepakeliama. Dabar arba niekada, – pamanė. Uždėjo rankas Manai ant pečių, stengdamasis išlaikyti tokį atstumą, kad ji nepajustų jo kietumo, nes tuo momentu, kaip jis manė, tai galėjo ją išgąsdinti. Prikišo veidą prie jos plaukų, kiek baimindamasis jų kvapo, nes nebuvo tikras, ar tokia šukuosena apskritai trenkama. Atsargiai palietė juos skruostu. Jie lyg javų varpos, truputį kaip kviečiai, o gal kažkokia žolė, – pamanė. Palietė juos pirštų pilveliais. Veikiau kaip aštrios pajūrio žolės varpos. Ji lėtai atsisuko. Jų veidai atsidūrė vienas prieš kitą. Pažvelgė vienas kitam į akis. Hehė priartino lūpas prie jos lūpų. Pajuto plaukuose Manos ranką, atsilošė nuo jos, pažvelgė į akis, visiškai nasąmoningas, sudrumstas ūmai iš apačios kylančios temperatūros, dar minutė ar dvi, ir jų baltymai susilies lyg kiaušinio keptuvėje.

Hehė palietė lūpomis Manos lūpas, švelniai prisilietė, paskui jie glustelėjo vienas prie kito. Švelniai atitolino ją nuo savęs, stumtelėjo stalo link, atrėmė prie stalviršio briaunos. Mana loštelėjo atgal,

delnais remdamasi ant Kubos nuotraukų. Hehė darė viską, kad jų nematytų...

Nenorėjo jokių minčių apie Kubą, jokių svyravimų, klausimų, abejonių. Sekundę sustingo pasibaisėjęs galimybe, kad čia įeis Agnesė. Galėtų būti tikras, kad tai iškart sužinotų Jola. Bet akimirksniu išmetė iš galvos visus nuogąstavimus ir tik jautė, kad ta akimirka priklauso jam ir Manai, niekas negali jos sunaikinti nė nutraukti. Tą momentą galėjo parsirasti kad ir visi „Miestodonto" redakcijos žmonės.

Jis praskleidė Manos dirbtinės odos sijoną. Praskėtė merginos kojas ir nukeliavo delnais ten, kur buvo tokia kaitra. Mana žiūrėjo į Hehę plačiai atmerktomis akimis, kurios nedaug tematė.

Hehė jau nebegalėjo ilgiau delsti. O prezervatyvas? – perskriejo mintis galvoje. Jokių minčių, jokių klausimų – sudrausmino save – neužmušk taip nuostabiai spontaniškos minties, negesink liepsnos, įsiplieskusios taip netikėtai, taip nuostabiai, taip nežabotai. Neperbrauk jausmų laisvės – Hehė mąstė eilėmis. Juk ji nebe vaikas. Žino, ką daro... Jis nusiramino.

Mana laukė Hehės plačiai atsivėrusi. Hehė lėtai įsismelkė į ją, žiūrėdamas, kaip dingsta, kaip jį įtraukia. Pagreitino svaigindamasis tuo vaizdu. Ritmas darėsi vis aistringesnis. Mana atlošė galvą ir tyliai dejavo. Apglėbė kojomis Hehės sėdmenis, stipriai pritraukė jį prie savęs. Hehė, apimtas apsvaigimo būsenos, nieko nebematė. Tik jautė pul-

suojančius Manos judesius. Dar mėgino rasti jos lūpas, bet nesėkmingai; jis kažkur skriejo, girdėdamas savo ir Manos dejones; visa jam išnyko, kaip manė, amžiams.

Hehė sėdėjo prie kavos puodelio apsvaigęs nuo to, kas atsitiko. Jis žinojo, kad Mana yra labai spontaniška ir nepriklausoma, ir, žinoma, jautė, kad tarp jų kibirkščiuoja, bet nesitikėjo, kad kažkas atsitiks būtent šiandien, „Miestodonto" redakcijoje.

Kartkartėmis kėlė puodelį prie lūpų ir žiūrėjo į ant stalo išdraikytas Kubos nuotraukas, ant kurių prieš akimirką savo dailiomis šlaunimis ir sėdmeniu rėmėsi Mana.

Jautėsi šiek tiek kvailai... Guodėsi tik tuo, kad iki galo nežinia, ar Mana ir Kuba yra pora, ar ne. Kartais juodu gyvendavo kartu, o kitą kartą mėnesiais elgdavosi taip, lyg būtų nepažįstami. Hehė pasijuto ramesnis. Buvo įsitikinęs, kad Mana, kaip sąmoninga ir nepriklausoma įvairių kultūrų studentė, žino, ką daro. Juk tai buvo taip spontaniška ir taip visiškai laisva nuo bet kokių įsipareigojimų. Atsipalaidavęs giliai atsiduso.

Staiga durys su trenksmu atsidarė. Į kambarį įbėgo Guma. Uždusęs apsidairė ir pamatęs Hehę visas nušvito. Atsisėdo priešais ant kėdės. Paėmė rankon nuotraukų ir jas nervingai dėliojo.

Hehė pažinojo Gumą dvidešimt metų. Visada, kiek atsimena, Guma paradavo juodais, ištrintais odiniais apdarais. Keitėsi tik jo plaukai. Pirmiausia

tai buvo su cukrumi pastatytas kuodas, paskui dredai, trumpą laiką vaikščiojo su vienuoliška plike. Nuo kažkurio laiko jo šukuosena buvo panaši į kaltūną. Kitados į striukę buvo įsisegęs žiogelį, paskui įvairiaspalvį penkialapį augalą. Šiandien jis irgi buvo apsirengęs odiniais drabužiais, o kaltūną dengė vilnonė juostuota kepurė.

Licėjuje Guma ir Melenkofas įsteigė pankišką ansamblį „Latakas". Paskui prie jų prisijungė Hehė. Jis grojo bosine gitara. Po poros mėnesių, kai Melenkofas, grodamas mušamaisiais, ėmė daryti stebinančią pažangą, paaiškėjo, kad Hehė nepajėgia išlaikyti tempo. Viskas iro, ir nei Melenkofas, nei niekas kitas iš ansamblio negalėjo su juo groti. Net ir talpi pankiškos muzikos formulė, kuri teigė, kad mokėjimas ir muzikinės taisyklės tėra kliūtis, neleido Hehei likti ansamblyje, kuris po metų vis vien iširo.

– O Jėzau, kaip džiaugiuosi, kad pagaliau tave sugavau. Tikriausiai vaikinai sakė, koks reikalas. – Guma vargais negalais atgavo kvapą, nes buvo pridusęs bėgdamas į trečią aukštą. Jis visada buvo greitas ir konkretus. Visus sumanymus turėjo įgyvendinti nedelsdamas. – Pasakysiu trumpai... Reaktyvuojame kapelą, atgaiviname „Lataką". Yra, Hehe, nepakartojama proga pagroti sau. Ir gal kas mūsų klausysis... Mes su Hehe, – Guma kreipėsi į Maną, – grojome viename ansamblyje devintojo dešimtmečio pradžioje. Pankiška grupė, visiškas avangardas... Visiška nuokalnė, vien emocijos, jo-

kių mokėjimų. Pats tikriausias menas... – Guma išdidžiai lingavo galva.

Mana žavėdamasi įsistebeilijo į Hehę. Tarsi sakyte sakė: matai, nuo pat pradžių žinojau, kad verta su tavimi tai padaryti.

– O taip, emocijos yra svarbiausia. Tik jomis verta vadovautis. – Ji nusišypsojo Hehei.

– Man paskambino Krasnalis. Pažįsti Krasnalį? Tai yra, supranti, žmogus orkestras. Susieji jį? Jo galva va tokia nuo projektų pertekliaus. Energijos su kaupu. Tai jis, supranti, prikalbino Affą atgaivinti... Ir sako man, kad, supranti, jis prisimena „Lataką", kai grojome knaipėje Bonifratrų gatvėje. – Guma kalbėjo tokiu tempu, kad vėl užduso. – Ir Krasnalis kalba, kad įsivaizduoja „Lataką" „LLR garažuose". Tai yra rimtas projektas. Ten bus ir *Affa*, ir, supranti, „Grėbliai". – Guma pasiėmė Manos puodelį su arbata, nes jam džiūvo burna. – Ir vertėtų vėl susirinkti ir pagroti, iki projekto finalo yra trys mėnesiai... Klausė, kas nauja pas Melenkofą, ar vis tebetūno tame kaime, sakė, kad gal reikėtų pas jį išsiruošti ir surinkti pagrindinį branduolį...

– Guma, bet aš neturėjau rankose gitaros gal apie penkiolika metų, – pasakė Hehė netvirtai. Jis visada svajojo apie kokį nors muzikinį projektą, kuriame galėtų deklamuoti savo eilėraščius. Bet, antra vertus, žinojo esąs kurčias lyg kelmas, ir norėjo, kad tai liktų jo asmeninė paslaptis, o kiekvienas koncertas galėjo tai atskleisti.

Bet kai grįžo devintojo dešimtmečio metų mada, Hehė vis dažniau prisimindavo „Lataką“ ir vis labiau įsitikindavo, kad jos muzikinėje formulėje, kuri buvo tokia talpi, net ir jam galėtų atsirasti vietos. Jame dygo mintis, kad „Latakas“ nešė gilų meninį krūvį ir peržengė savo epochą. Jautė, kokia išskirtinai autentiška buvo jų muzika ir kokia ji tebėra jam artima, juo artimesnė, juo, kaip jam atrodė, gyvendamas jautėsi laisvesnis ir tiesesnis. Juk pasitelkė dideles pastangas, kad atsikratytų viso gyvenimo prozos, kuri taip pančiojo. Guma atsirado tikrai geru metu.

– Žinai, gal tikrai verta apie šį projektą pagalvoti, – pasakė Hehė pakiliai. – Verta apie tai rimtai pamąstyti... – pakartojo jis. Dabar turime ramiai pagalvoti, kokią rasti formulę. Prisimink, kad galima panaudoti ir mūsų dabartinę veiklą. „Latakas“ galėtų būti atspirties taškas. Nėra ko du kartus bristi į tą pačią upę... – Hehė pažvelgė į Maną. Norėjo, kad ji išgirstų, koks jis yra savo vertę jaučiantis menininkas. – Tas projektas turi didžiulį potencialą, bet suteikime sau laiko. Apskritai esu už, bet dabar neužplepėkime tos temos. Likime laisvi, leiskimės stebinami nepaprastų sumanymų... – Hehė pajuto, kad jis vėl mielai liktų vien su Mana. Bet pernelyg gerai pažinojo Gumą ir žinojo, kad tam dabar nebeliko nė menkiausių šansų, Guma sėdės „Miestodonte“ dar tris valandas. Hehė nurijo didelį arbatos gurkšnį, staiga pastatė puodelį ir demonstruodamas panieką mandagumo taisyklėms

ryžtingai atsikėlė ir išėjo, taip ir nepažvelgęs į Maną ir Gumą.

Apkvaitęs atsidūrė gatvėje. Prieš akis vis dar matė Manos kojinių nėrinėlius, o pirštų pilveliais jautė švelnią odą aukščiau jų.

– Ko toks liūdnas veidas? – iš susimąstymo pažadino stiprus niuksas į nugarą. – Ką? Jau nereikėtų taip girtauti... metai bėga... – Jam priešais stovėjo Ciotka su kiemsargiu šuneliu ant rankų, Varlė ir Kinskis.

– Iš kur čia atsiradote? – Hehė iš nuostabos išplėtė akis. – Koks ten girtavimas... – numojo jis ranka. – Rūpesčiai, ponai, vien rūpesčiai... Laisvė nėra lengva...

– Mes žinome, kad toks gyvenimas turi kainuoti, kad jis ne rožėmis klotas. Artėja ketvirtas kryželis, tai jau ne juokai. Vis sunkiau tikėti savo nemirtingumu... – Varlė su draugais kalbėjo choru. – Mes tai žinome geriausiai, kad metai daro savo ir yra vis sunkiau, bet reikia likti ištikimam ir eiti, – sakė jie lygiai ir ritmingai.

– Pažiūrėkite. – Hehė norėjo bet kokia kaina nutraukti jų pasirodymą. Jis parodė į didžiulį reklamos skydą virš šaligatvio, kuriame šypsojosi vairo virtuozas, besistengiantis įtikinti esąs europietis. – Pildosi kartos svajonė. – Hehė iškėlė ranką pranašo gestu. – Kas iš mūsų dar prieš keturiolika metų svajojo apie tai? Ar kam atėjo į galvą, kad...

– Hehusi, tai gal tu neturėjai apie ką svajoti... – Ciotka nutraukė jo žodžius. – Nuo tam tikro laiko tau kūrybinė prastova, ką?

– Palik jį ramybėje. Jis visada svajojo apie laisvę ir grįžimą į E., buvo toks metas, kai po megztiniu lapelius nešiojo. Prisimeni, Kinski? Stengėsi įkišti mums pasaugoti kažkokias dėžutes su poligrafiniais dažais.

– Pasakysiu daugiau, – Kinskis paglostė vešlius, juodus antakius. – Kiek prisimenu, paėmėme tuos dažus. Išdažėme jais mano kambarį...

– O, aišku! – Ciotka tvojo sau kumščiu kakton. – Ir dar uždėjome raudonas juostas. Iš kažkur gavome raudonų aliejinių. Kristau, kaip visa tai kartu smirdėjo! Tavo motina paskui metus neleisdavo manęs pas tave... Varle, tu tada dar nebuvai su mumis...

– Ir dėvėjo avies vilnos megztinį... Kaip šiandien prisimenu! Pagalvok, kaip šiandien atrodytum su tuo megztiniu. Su žilstančia uodegėle tai gal net kaip ponas profesorius... pavyzdžiui, meno mokyklos... Hehusi, tiek metų tave pažįstame, o nežinome, kad turi tokių svajonių. Sapnuoji naktimis: Europa, Europa, demokratija, demokratija, laisvoji rinka. Pasirodai mums iš naujos pusės kaip visuomeniškai angažuotas ir labai rimtas pilietis... – Tankūs Kinskio antakiai susijungė. – O ar kaip europietis sutaisei tą velnišką dušo galą? Kai žmogus pas tave lieka nakvoti, vis dėlto norėtų rytą nusiprausti.

– Sąjunga jam tai sutvarkys. – Ciotka rimtai palinksėjo galva. – Jie ten jau turi specialius fondus nutrauktiems dušams taisyti.

– Taip. Iš tikslinių lėšų kultūrai. Tai bus projektas, pavadintas *Sugadinti poetų dušai.* – Varlė spoksojo į reklamos skydą. – O gal parašytum eilėraštį apie Sąjungą arba apie grįžimą Europon... Ritmišką, rimuotą... „Sąjunga lyg pirmoji komunija" ir taip toliau...

– Jus, kurva, graužia cinizmas, ir tiek, – supyko Hehė. – Jau nebeprisimenate, kaip svajojome ten būti – rodė reklamos skydo link. Pamatė ironiškus Ciotkos ir Kinskio šypsnius. – Aš, kurva, verčiau būsiu ten, negu Maskvoje! – iškošė pro dantis.

– O, būtent! Dievas, garbė, tėvynė. – Varlė sustojo kaip pagal komandą ramiai ir saliutavo. – Klausau, pone rotmistre. Už Chatynę atkeršysime!

– Varlyti, nuo kada ėmei domėtis istorija? – Kinskis prunkštelėjo. – Tai yra vietovė tokiu vienareikšmiu pavadinimu. Nemėgstu vienareikšmiškumų. – Jis bjaurėdamasis pliaukštelėjo liežuviu. – Pamėginkime naudotis simbolika, sukeliančia įvairialypes refleksijas ir emocijas. Daugialygiškumas, daugiasiužetiškumas ir daugiakultūriškumas. O tu čia Chatynė... Fe! Be kita ko, tatai taip neeuropietiška...

– Nevarginkim vaikino. Matai, kad nervinasi... – Ciotka pastatė šunį ant šaligatvio. – O ką ten turi aplanke? Pagaliau parašei ką nors didesnio?

– Ne, ne... – Hehė su įniršiu pažvelgė į Ciotką. – Tai ne mano mašinraštis... romanas... davė man recenzuoti. Gal kiek sumokės... Dar nelabai žinau, apie ką jis, bet panašus į šiuolaikinį gamybinį romaną...

– Arba gaila tavo akių tai istorijai... – Varlė su Ciotka susirūpinę palinko prie Hehės. – Brūkštelsi, Hehe, puslapį apie tau nepriimtiną literatūros banalinimą ir gausi šimtinę. Literatūra neturi būti vienmatė ir angažuota.

– Vaikinai, kurva... man jau gana tų puslapėlių... – pasiguodė Hehė verksmingu tonu. – Į mane kreipiasi kažkokie spalvoti šūdai. Ką tik rašiau apie Bachą... *Vargonai ir alkierius*... dviejų puslapių... juk reikia iš ko nors gyventi. O, be to, šiandien turiu susitikimą su dukra... – guodėsi toliau. – Prižadėjau jai ausinuką.

– Vaikine, nepasiduok! – šūktelėjo Ciotka. – Ryšys su vaiku neturi būti paremtas materialiais dalykais. Juk būtent tu gali suteikti jai daug daugiau. Nunešk jai, pavyzdžiui, savo naujausią eilėraštį...

– Aukščiau galvą, vaikine! Tau nevalia parsiduoti! – Varlė tvojo Hehei tarp menčių. – Pagalvok, esi tikrai laisvas, nesuvaržytas. Kas tavo amžiaus gali jaustis tokiu laisvu žmogumi... Tau pavyko išsaugoti tai, kas svarbiausia. Ir duok tai savo dukrai. O jos motina tikriausiai nekalba apie nieką kita, tik apie pinigus. Gelbėk vaiką... dulkink pinigus!

– Fafikai, pabėgiok sau truputį, – Ciotka stumtelėjo koja šunį. – Tavo širdis apaugs taukais, jeigu vaikštinėsi tik ant mano rankų...

– Gerai, vaikinai. Turiu sumedžioti tris šimtines, – pasakė Hehė atsainiai.

– Mes susirūpinę tavim, – vėl prabilo choras. – Negali mūsų nuvilti. Prisimink, negali! Būk ištikimas. Eik.

Hehė įėjo į stiklinį elegantiško administracinio pastato vestibiulį. Jėzau! Ką čia veikiu? Jei Mana mane čia pamatytų! – pagalvojo ir atsiduso. Praėjo pro budėtoją ir įžengė į erdvų liftą. Pažvelgė į didžiulį veidrodį, esantį ant sienos priešais įėjimą. Pataisė uodegėlę, paslėpė trumpesnius plaukus už ausų, paglostė smakrą, nepatenkintas stebėdamas didėjantį gurklį. Antrame aukšte liftas be garso sustojo. Išėjo į pilku granitu išklotą koridorių. Praėjo pro dešinėje pusėje esančias permatomas duris, ant kurių buvo matomas spalvotas logotipas: „Tavo stilius" – šeimos patarėjas. Pasuko į kairę, matinio stiklo durų iš kairės link, virš kurių aukso raidėmis buvo parašyta: „Tavo geismas" – žurnalas vyrams. Stabtelėjo. Giliai atsikvėpė. Vis dar neturėjo nė grašio... O susitikimas su Monika jau už trijų valandų.

Kurva, kodėl jai tai pažadėjau? – sušvokštė piktai. Gal pažadėti kitam susitikimui? Bet negaliu suteikti Jolai tokią dingstį triumfui... Jau girdžiu, kaip bamba... Nesugebi kartą per metus duoti vaikui

kvailų trijų šimtų zlotų, infantilus tinginy! O ko ji klausysis tuo ausinuku? Visiškas pralaimėjimas... Tos velniškos dukros visada vedžioja tėvus už nosies. Mane žemina vaikščiojimas čia. Gyvena su motina, tai tegu iš jos ima pinigus! Atidarė duris ir įėjo į vidų.

„Tavo geismo" redakcijoje nuo pat įėjimo trenkė rinktinio tualetinio vandens vyrams ir moterims kvapas. Erdviame vestibiulyje už inksto formos stalo sėdėjo patraukli sekretorė. Stalas stovėjo ant tokio aukščio pakylos, kad kiekvienas įeinantysis galėtų gerai apžiūrėti jos puikias kojas. Šilta ant pakabinamųjų lubų esančių halogenų šviesa nuramino Hehę. Jis buvo tikras, kad iš šios vietos neišeis tuščiomis rankomis.

– Sveiki, ponia Mariole, – pasakė šiltu balsu.

– Ak, laba diena, pone Andžėjau. – Mariolė nusišypsojo praverdama savo idealias lūpas, padengtas raudonais nenuplaunamais lūpdažiais.

– Pavelas yra? – Hehė nuogąstaudamas paklausė vyriausiojo redaktoriaus, nes tik jis galėjo nuspręsti išmokėti avansą.

– Taip, ką tik atėjo. – Mariolė suplasnojo ilgais juodais antakiais.

Kai paskutinį kartą lankėsi „Tavo geismo" redakcijoje, Pavelas prie Mariolės, be kita ko, užsiminė apie Hehės eilėraščius. Mariolė aistringai atsiduso, kad ji dievinanti poeziją, o Hehė manieringai atsakė, kad jam bus neapsakomai malonu dovanoti jai savo tomelį.

– Turiu kai ką jums... tau... – Jis paėmė kuprinę ir ištraukė plonutę knygelę. – Kaip žadėjau, atnešiau tau savo eilėraščių tomelį. Rasi valandėlę laiko į juos pažvelgti? – paklausė su apsimestiniu drovumu.

– Dievinu eilėraščius! – Mariolė atsiduso. – Ak, dievinu... – pakartojo ji ir vėl suplasnojo blakstienomis. – Perskaitysiu, kai tik grįšiu namo. Turiu tai daryti tyloje ir susikaupusi. Juk negalima skaityti eilėraščių be atitinkamos nuotaikos.

– Tas tomelis išleistas prieš porą metų, dabar sunku leisti poeziją. Ten nėra mano naujų eilėraščių. Jeigu patiks, gal norėsi perskaityti naujus.

– Klausau, „Tavo geismo" redakcija, kuo galiu padėti? – Mariolė turėjo atsakyti į telefono skambutį. – Redaktoriaus dar nėra, gal jam ką perduoti? Nežinia, ar šiandien bus... Prašau mėginti antroje dienos pusėje. Tai skambina Pavelui, – paaiškino Hehei. – Skambina merginos, norinčios dalyvauti aistringiausios metų merginos konkurse. Jos turi pademonstruoti vyriausiajam redaktoriui savo aistringumą. Ši, pavyzdžiui, pasakė, kad labai domisi vyriausiojo geismu. Ir dar tos feministės... Ko jos prišneka...

– Man labai malonu, kad vertini eilėraščius... Nesitikėjau... – Hehė kukliai nuleido galvą. – Žinai, stengiuosi retai čia lankytis, bet man labai įdomi tavo nuomonė... gal duotum savo telefono numerį? – Hehė darė viską, kad jo akys nekeliautų jos

kojų link, o balsas būtų sudvasintas. – Čia ne laikas ir vieta... o man tikrai įdomi tavo nuomonė...

– Aišku. – Mariolė užrašė skaičius antroje pusėje savo vizitinės kortelės, kurią padavė Hehei liauna ranka su ilgais pirštais ir dailiais nagais, nepriekaištingai padengtais raudonu laku. Hehė sužavėtas paslėpė vizitinę kortelę kelnių kišenėje. Dabar nutaisęs ant skurdo ribos esančio kenčiančio poeto miną galėjo pasimatyti su vyriausiuoju redaktoriumi.

– Andžėjus? – iš kito kambario atsklido gilus baritonas. Pro kabineto duris pasirodė „Tavo geismo“ vyriausiojo redaktoriaus galva. Jis mostelėjo ranka kviesdamas Hehę užeiti.

– Sveikas, Andžėjau. – Įtartinai juodi plaukai puikiai tiko prie tamsios alyvinės Pavelo odos spalvos. Jo veidą puošė klasikinė nosis ir tamsūs, tiesūs antakiai. Lūpos dėjosi į delikačią nepasitenkinimo visu pasauliu grimasą. Nežinia, ar tai plaukai ir odos spalva, ar ši grimasa traukė prie jo moteris. Hehė teigė, kad todėl nėra geresnio „Tavo geismo“ redaktoriaus, nes galop ne žurnalistiniai gabumai čia buvo svarbiausi. – Džiaugiuosi matydamas tave. Kaip tik apie tave galvojau. – Pavelas atsistojo nuo rašomojo stalo. Priėjo prie Hehės. Stvėrė jo delną abiem rankomis ir keliskart pakratė. – Sėskis, sėskis, – parodė į violetinį padangos pavidalo fotelį, stovintį prie stiklinio stalelio. – Mariole, būk tokia gera ir padaryk mums du puodelius kavos.

Hehė nedrąsiai atsisėdo ant pat padangos krašto.

– Man kilo puiki mintis. – Pavelas priėjo prie stiklinės permatomos sienos, kuri skyrė kabinetą nuo išorinio pasaulio. – Tai bus kažkas... – jis įsižiūrėjo kažkur gatvėn. – Taip... *Vargonai ir alkierius* yra puikus gabaliukas, man labai patiko. Visada žinojau, kad esi visapusiškas. Padarei tai nuostabiai, jausdamas mūsų skaitytoją ir kartu nieko neatsisakydamas iš savo individualumo. Taip... Iš tokio išpūstažandžio iškaršėlio padaryti Kazanovą... – Pavelas dirbtinai nusikvatojo. – Taigi, trumpai tariant, norėčiau pasiūlyti tau pastovų ciklą... – Jis teatrališkai nuleido balsą. – Kitam numeriui parašytum apie Hildegardos fon Bingen seksualinį gyvenimą. Iš baroko patrauksime į viduramžius. – Pirštais perbraukė savo juodvarnio spalvos juodus plaukus. – Tai puikus sumanymas... genialus... – Pavelas negalėjo savimi atsidžiaugti. – Pateiksime tai taip, kaip su Bachu, ir apskritai parengsime ciklą, didieji kompozitoriai, arba net kitaip; didieji muzikos mistikai ir jų nežaboti geismai. Nes, matai, mes vis dėlto esame pirmiausia leidinys apie meną... Taip... Tu puikiai aprengsi tai žodžiais. Įrodysi tezę, kad tas, kuris, kaip turėtų atrodyti, buvo labiausiai pakylėtas, Dievas, menas ir taip toliau, iš tiesų turėjo galvoje tik viena, kad tie aštuoni vaikai su viena, trylika su kita neatsirado iš oro... – Pavelas įsižiūrėjo į didžiulį nusirengusios, intriguojančiai atkišusios sėdmenį gražuolės plakatą,

kabantį kairėje juoduose rėmuose, už stiklo. – Ir prie to tavo pavardė. Šiuolaikinis poetas atranda paslaptis... arba, – Pavelas glostė savo lūpas, nuo kurių akimirkai dingo visada esanti grimasa, – tamsūs geiduliai kaip mistinės mūzos pagrindas. Reveliacija... Na, ir prie to kurį laiką turėsi papildomų grynųjų... grožis ir nauda... Ką, Andžeika, tau patiko sumanymas? – Pavelas vėl atsisėdo ant fotelio. Sudėjo delnus, sučiaupė lūpas. Įdėmiai stebėjo Hehės reakciją.

– Pasakysiu atvirai, kad tai man staigmena, – Hehė atrėmė rankas į kelius. Straipsnį apie Bachą jis vertino kaip pakvailiojimą. O kokia bus vaikinų reakcija, kai jis reguliariai spausdinsis „Tavo geisme“? Buvo tikras, kad, Manai apie tai sužinojus, jų pažintis būtų baigta. „Miestodonte“ tikriausiai niekas neišsakytų nė menkiausios pastabos, bet apie tokius kaip jis buvo sakoma trumpai: parsidavėlis.

Tik ką daryti su Monika ir nuolatiniais jos prašymais? Jis delnu nusišluostė veidą. Kodėl gyvenimas turi būti net toks banalus? Vaikas, kuris reikalauja pinigų, ir tėvas, kuris už tai priverstas parduoti savo idealus... Išsiskyrė su Jola ne tam, kad vėl pinigai lemtų jo pasirinkimus. Tas velniškas ausinukas! Jis sunkiai atsikvėpė.

– Gerai, galiu pabandyti, – pasakė mąsliai.

– Labai džiaugiuosi, labai. – Pavelo veide pasirodė spindulinga šypsena. – Matai, stengiuosi rūpintis, kad mūsų puslapiuose pasirodytų įvairių

žmonių. Turiu ambicijų padaryti „Tavo geismą" atviru, o tam tikra prasme meniniu leidiniu... – Jis pažvelgė Hehei į akis. – Ir dar turiu tau vieną pasiūlymą... Gal parengtum interviu pirmiesiems puslapiams? Seni, tai bus nepaprastas dalykas!.. – Pavelas staiga vėl atsikėlė nuo rašomojo stalo. – Girdėjai apie Andželą Horni? Na, gal negirdėjai, bet tikrai matei ją. Tai yra, kaip tai pasakius, na, porno žvaigždė... – Jis pažvelgė į Hehę, kuris nerimastingai muistėsi fotelyje. – Ramiai, Andžėjau, prisimink, „Tavo geismas" nėra ginekologinis žurnalas. Ji ne tiktai, jei taip pasakius, rodosi prieš kamerą... Neseniai ji išleido knygą *Brendimas iki laisvės.* Atvažiavo pristatyti jos Lenkijoje. Kaip pats matai, idealiai tinka mūsų profiliui. Erotika ir menas... Tos knygos neturiu. Ji gal dar neišspausdinta. Tai lenkė... Išvažiavo devintojo dešimtmečio pradžioje... dar vaikas... Negirdėta karjera šioje srityje. Dabar ji populiariausia Valstijose... – Pavelas priėjo prie rašomojo stalo. – Bet verta, kad pamatytum jos aktorines galimybes. – Jis ėmė sklaidyti kažkokius užrašus stalčiuje. Norėjo rasti kasetę, bet prisiminė, kad ją paliko namuose. – Kai žmogus pasižiūri tokios produkcijos, iš karto atjaunėji... Prisimeni pirmas vaizdajuostes? *Elnių medžiotojas* ir vokiškus „šnela, šnela, šnela" gal prieš dvidešimt metų... – Pavelas lyg ir tapo liūdnesnis. Bet po akimirkos ant jo veido vėl atgijo spindulinga šypsena. – Tu pagalvok, o dabar galime iššokti kartu užkąsti. Kaip manai?

Jiedu sėdėjo „Organzos" antresolėje. Atsirado toje vietoje, kuri pastaruoju metu rimtai padalijo „Miestodonto" redakciją. Šis leidinys, vykdąs daug įvairių misijų, taip pat laikė save klubinės Varšuvos organu. Tadeušas savo straipsnelyje teigė, kad „Organza" esanti puiki vieta su puikia muzika, viena iš tų, kur galima gerai jaustis, nes čia linksmintis renkasi superdraugija. Mana savo nuolatiniame skyrelyje paniekinamai prunkštelėjo: „Tai kažkoks košmariškas finalas su muzikos paplavomis, galima joje pasijausti visiškai nusiritusiu žemyn, matant įsispoksojusią į save visiškai tuščią draugiją." Hehė visada tokiais momentais jautė ne per daug išmanąs, bet stengėsi nepagarsinti minties, kad tai susiję su amžiaus skirtumu, kuris skiria jį nuo „Miestodonto" žmonių. Pagaliau žmogui tiek metų, kiek jaučiasi turįs. O Hehei atrodė, kad juos amžinai pranoko.

Tokiu metu „Organza" atrodė kaip paprasta kavinė. Hehė buvo vidujai dvasiškai pakrikęs. Pavelo kvietimas leido jam numalšinti alkį, kuris trečią valandą darėsi nepakenčiamas... Antra vertus, niekas neteikė jam didesnės paniekos negu per didelis plastikinių žmonių susitelkimas. Bet Pavelo užsakyta mišrainė su keptos duonos riekelėmis buvo nuostabi. Hehė stengėsi šypsotis ir sudaryti patenkinto žmogaus įspūdį.

– Matai, vaikine... – Pavelas paėmė į burną traškančių salotų lapą ir akimirką jį sunku buvo suprasti. – Aš žinau, ką manai apie visa tai... Bet

toks, vaikine, yra gyvenimas... mano gyvenimas, kad privalau gerai pasirinkti vietas, kuriose susitinku su kitais... Kiek tai reikalauja brangios psichinės energijos. Tu, pavyzdžiui, kad išlaikytum savo įvaizdį, neprivalai niekur lankytis. Neįsižeisk... Žinau, žinau... tavo asmenybė nereikalauja jokio įvaizdžio formavimo... visiškas spontaniškumas... Bet, vaikine, pažįstame vienas kitą gerą laiko gabalą. Aš, matai, turiu nuolat jausti pulsą... – Pavelas ryžosi atskleisti savo egzistencinį skausmą. – Čia, supranti, galima ateiti priešpiečių, bet jau vakare ne. Ir tai baisiai vargina... Visa tai kinta kosminiu greičiu, ir neduok Dieve nesusigaudyti ir atsidurti ne toje vietoje ar ne tuo metu... Ir tie, vaikine, pavadinimai, kaip iš sergančio poeto sapno... O, pardon... Žinoma, netaikyk to sau... „Kepykla", „Skardos dirbtuvė", „Komisariatas", „Apdorojimas drožimu", „Paparazzi", „Tenšiku", „Tarp kojų"...

– Taip, nelengva, – Hehė norėjo bent kiek užjausti. – Iš tikrųjų keistos vietos... – sumurmėjo jis.

– Ką turi šiame aplanke? Nesiskiri su juo... – Pavelas nusišluostė lūpas servetėle. – Parašei ką nors didesnio?

– Ne, tai ne mano, – atsakė Hehė piktai. – Turiu tai perskaityti...

– Na, na... jau turi tokią poziciją, na ne? Romanas? Apie ką?

– Apie kotletų pardavėjus. Gal dešimtasis dešimtmetis...

– Tokie batai... Ir apie ką čia rašyti? Viskas yra paprasta lyg viela. Pateko ten, nes norėjo, varžosi ir visas reikalas... Bet mes... Galėtų pagaliau atsirasti padorus romanas apie mūsų aplinką... tos mūsų dilemos... juk kiekvienas iš mūsų kažkada buvo laisvas žmogus, menininkas ir padarė pasirinkimą... Spauda, reklama... apie tai parašyti... tai yra mūsų laikų metafora... Apie visa tai, kas mus ištiko... – Pavelas padėjo stalo įrankius ir atrėmė rankas į staliuką. – Tu, Hehe, privalai to imtis... žiūri į tai iš toliau... turi talentą... – grimasa ant Pavelo veido pasidarė nepakenčiama.

– Tas interviu būtų išspausdintas pirmuose puslapiuose? – Hehė norėjo pakeisti temą, nes nelabai troško kalbų apie savo kūrybinius sugebėjimus. – Tai tikrai nebanalus sumanymas, – tyčiojosi jis. Gal net patiktų vaikinams ir neįvertintų jo kaip absoliutaus komersanto, o, be to, už tokį darbą eilutės honoraras galėtų būti aukščiausias.

– Taip, taip! Ji turi pasaulinį vardą, tai bus numerio veidas. – Pavelas smiliumi glamonėjo savo nosį. – Ir prie to tu... Įsivaizduok sau... Avangardinis, nepriklausomas poetas kalbina garsiausią lenkų porno žvaigždę, tai yra kalbasi su ja apie literatūrą, meną... Ar tai nepabrėš tavo meninės pozicijos? – Pavelas šyptelėjo. – Sugebi rasti save bet kokioje formulėje, esi atviras ir nesirūpini aplinkos pasiskirstymu. O be to, vaikine, tai yra nebloga šikna ir net moka pakalbėti. – Pavelas atsiduso ir pažvelgė į laikrodį. – Turėsiu susitikimą...

– Klausyk, man reikia kokio avanso, – pasakė Hehė išgąstingai. – Šiandien susitinku su Monika. Žinai, pažadėjau jai ausinuką, o esu visai tuščiomis kišenėmis... Turi paremti reikalo spiriamą tėvą...

– Nurimk, Andžėjau. Ak, jūs, poetai, ir tas jūsų požiūris į pinigus. – Pavelas suraukė kaktą. – Tai juk ne tie laikai, Andžeika, kad redakcijoje pinigai guli stalčiuose. Turi pagaliau atidaryti sau kokią sąskaitą. Na, bet gerai. Rasime kokią nors išeitį. – Jis ėmė čiupinėti švarko kišenes.

Hehė susitiko su Monika Donalde, buvusiame „Sezamo" bare. Atsisėdo antrame aukšte, toli nuo laiptų. Hehė nenorėjo, kad koks pažįstamas pastebėtų jį. Jis kivirčijosi su kiekvienu, kas atnešdavo į susitikimą, „Miestodontą" ar į „Skardos dirbtuves" kokį nors to koncerno produktą, nes buvo pakeliui ir buvo alkanas... – Kokia čia, kurva, meninė nepriklausomybė, – šaukė jis – prie *big mako* ar *pizza hato*... Taip pat negalėjo pakęsti Jolos dviveidiškumo. Uždirbo devynias galybes agentūroje rašydama reklamas, bet Monikai draudė vaikščioti į Donaldą... Visa Jola – pagalvojo jis, keldamas kavos puodelį. Todėl negalėjau to ištverti – paaiškino sau greitai...

Gėrėdamasis žiūrėjo į Moniką, kaip ji šveičia sūrainį, gruzdintas bulves ir užgeria šeiku. Įsivaizdavo, kaip Jola įsiustų apie tai sužinojusi. Dulkinta veidmainė! Vos nepaspringo kava.

– Tu patenkinta? – šypsojosi dukrai. Su malonumu palietė voką, kuriame dar liko šiek tiek pinigų buteliui gero vyno, nes ketino jo vakare nusinešti pas Mariolę.

– Šaunu, tėti, – pasakė ji tarp vienos ir kitos gruzdintos bulvės.

Kiekvieną kartą girdėdamas, kaip Monika šitaip kreipiasi į jį, akimirką galvojo, ar tikrai apie jį kalba. Ir vos nesidairė, kad patikrintų, į ką ji iš tiesų kreipiasi. Sekunde vėliau, kai vis dėlto suvokdavo, kad tai jis yra adresatas, ateidavo liūdesys ir supratimas: esu senas skrabalas...

– Klausyk, prašiau tavęs, kad kreiptumeisi į mane vardu. – Hehė pasitaisė uodegėlę. – Manau, kad mums geriau seksis kalbėtis... Esi jau tokia didelė ir tokia išmintinga... o man „tėtis" skamba taip... kaip čia tau paaiškinus... nejautriai...

– Mėginsiu, tėti. – Ji palaistė skrudintas bulves iš kito pomidorų padažo pakelio. – Užsakysi man dar vieną?

Hehė suakmenėjo. Monikos apetitas gruzdintoms bulvėms buvo beribis. Galėjo valgyti jas be paliovos panašiai kaip šokoladą. Jis svarstė, kur visa tai telpa jos smulkiame kūne, bet taip pat jam šovė galvon mintis, ar kartais tie absurdiški norai nėra siekis išplėšti iš jo viską, ką jam pavyko gauti „Tavo geisme".

Hehę stebino daugelio vaikų savybės, kurios jam atrodė visiškai betikslės. Jam buvo nesuprantama, kodėl mažos būtybės nuolat juda. Monika,

valgydama su įkarščiu, be paliovos krutėjo, negalėjo susilaikyti nejudindama kojų. Tai netikėtai iškišdavo jas iš pastalės į patį praėjimo vidurį, tai su užsimojimu dėjo vieną ant kitos, iš apačios trenkdama į stalviršį, tai dėl įvairovės mėgino pakišti pėdą su adidu sau po pasturgaliu. Be to, kas akimirką lakstė žemyn šiaudelių, naujo pomidorų padažo indelio ar servetėlių. Hehė jautėsi pavargęs vien nuo žiūrėjimo... Būsena, kurios jis labiausiai geidė, yra nejudrumas, gulėjimas ir miegas, maksimalus energijos tausojimas...

Kodėl vaikams reikėjo nuolatinės priežiūros, kodėl juos reikėjo visą laiką ko nors mokyti ir į ką nors kreipti jų dėmesį? Kodėl Monika negalėjo pati atvažiuoti ten, kur buvo susitarę, ir viena grįžti pas motiną? Kodėl dvylikos metų mergaitė nenorėjo viena užmigti ir pati išeiti į mokyklą? Tų nesąmonių sąrašą galėtų tęsti. Hehė buvo šventai įsitikinęs, kad taip reikalai klojasi dėl Jolos, kuri nesugebėjo valdyti savo baimių ir matė Moniką kaip bejėgį žinduklį, stiprėjančios paranojos, o Hehė darėsi tų baimių auka; kad susitiktų su mažąja, turėjo keliauti per visą miestą, atvežti ją ir grąžinti į vietą... O šiandien tai buvo itin neparanku, nes negalėjo sulaukti daug žadančio susitikimo su Mariole.

– Tėti? – Monika ilgokai laukė atsakymo. – Dar vieną?

– Juk jau nesi alkana?

– Eee... tėti, tu nieko nesupranti. Juk svarbu ne alkis. Jos yra tokios super... – Monika pažiūrėjo

kreivomis, norėdama parodyti, kaip stipriai ją veikia gruzdintos Donaldo bulvės. – Mudvi su mama visada sakome, kad tos Donaldo gruzdintos bulvės yra kuo puikiausios... Tik mama priduria, kad, deja...

Hehė staiga atsistojo ir iškart dar staigiau atsisėdo. Paskui nejučiomis su gurgždesiu sutraiškė kavos puodelį, ir likutis, kurio jis neišgėrė, trykštelėjo palikdamas ant kelnių netaisyklingą rudą dėmę.

– Po velnių! – šūktelėjo ir vėl atsikėlė.

– Tėti, kas tau atsitiko? – Monika aiškiai išsigando.

Hehė ėmė nervingai šluostyti kelnes Monikos naudotomis servetėlėmis ištepliodamas pomidorų padažą, kurio ant jų liko, kaip pasirodė, palyginti daug, o tai dar labiau paryškino dėmę ant kelnių. Na, ne! Jis apatiškai nuleido rankas. Kaip aš toks pasirodysiu Mariolei?

– Tai reiškia, kad motina tave vedžioja į šį Babiloną? – suurzgė vis dar kiek išsigandusiai Monikai.

– Žinai, tėti, – tarė nedrąsiai mergaitė, – ką tik mokėmės apie Mesopotamiją ir Babiloną. O tu taip dažnai sakai, kad jis toks... na, toks blogas... Klausiau mokytojos, kodėl ir kam tas Babilonas turėjo būti toks blogas? Bet mokytoja pasakė, kad ji nežino. O aš jai, kaip tu sakei, paaiškinau, kad tai yra Biblijoje, ir mokytoja labai nustebo... Ir dar pasakiau, kad Donaldas yra Babilonas. Ir prekybos centrai. Mokytoja juokėsi. – Monika didžiuodamasi pažvelgė į Hehę.

Hehė negalėjo suprasti dar vieno vaikų, būtent Monikos, bruožo. Nepaisant to vežiojimo ir nuvežimo, jos sugeba būti suaugusios, savarankiškos ir savo nuovoka peržengia schemą, kontrolę... Tada visada sutrikdavo, nes jame rasdavosi pasididžiavimas ir kažkokia rūšis šilumos, kad štai jis turi tokią mąstančią dukrą. Ir tuojau ateidavo liūdesys: kaip tai atsitiko, kad nesu su jomis? Bet ta akimirka nesitęsė ilgai, ją pavykdavo tučtuojau nuginti.

– Turiu ką nors daryti su tomis kelnėmis. Šiandien dar turiu svarbų susitikimą. – Hehė sparčiu žingsniu patraukė į tualetą.

Juodu sėdėjo vienas priešais kitą mažame Mariolės vieno kambario butelyje ant patogių minkštų taburečių, prie žemo stiklinio stalelio.

Betgi puikios tos kojos! Hehė primerkė akis apsimesdamas susimąstęs, kad be paliovos į ją geidulingai nespoksotų.

– Tą eilėraštį labiausiai mėgstu, – sakė jis. – Stiklo duženos / surūdijusi skarda / storos butelinės / pilkos rūdys / švintant / šviesos garsą nupjauna / medžiai išeina iš juodumos / stiklas žaliuoja / dangus dideliu perlu / rūdys ruda Ryfka / kokio bybio tai turiu / padaryti pastrykt / bus ramybė / šventa ramybė / visuose kanaluose tyla. – Hehė skaitė lėtai, gardžiuodamasis kiekvienu žodžiu. – Kaip tau patinka? Gal neblogas. Iš jo galima padaryti dainelę. Tai būtų geras priedainis. Taip, turiu

tau pasakyti, kad tai svarbu, jog kam nors paskaitytum. Tada eilėraštis įgauna visiškai kitokius metmenis. Net jei skaitai jį pačiam sau, tai nėra tas pat, kai tavęs klausosi. Turiu tau pasakyti. – Hehė padarė efektingą pauzę. – Su tavimi jaučiuosi nepaprastai. – Hehė žvelgė Mariolei į akis dosniai pildamas vyną į taures. Avanso iš „Tavo geismo", minusavus ausinuko ir gruzdintų bulvių Monikai dalį, laimingai užteko buteliui *Baron de Lestaq*.

– Ne visada turi kam skaityti? – Mariolė paklausė tyliai su rūpesčio gaidele balse.

– Na, kartais turiu, kartais neturiu. Bet juk svarbiausia jausti supratimą, gal žinai, ką turiu omenyje?

– Gal žinau, todėl norėjau perskaityti tavo eilėraščius ir pasikalbėti apie juos. – Mariolė pritraukė kelius prie smakro.

Nepaprastos tos jos kojos. Hehė atsiduso. Nepaprasta diena, ar rytą galėjau nutuokti, kad būsiu Mariolės bute? Bet gana kreipti dėmesį į kojas, į katiškus judesius, į saldų veidelį, mėlynas akis ir šviesų kuodą, pabrėžiantį kaklo liaunumą. Jis negali to matyti. Be kita ko, labai gera su ja kalbėtis. Ji taip žavingai praveria lūpas, kai stengiasi labiau įsiklausyti.

– Nes, matai, pastaruoju metu jaučiuosi lyg tame eilėraštyje. – Hehė aiškiai pasidarė liūdnesnis. – Jaučiuosi lyg niekam nereikalingas senas sandėlis, kuriame kraunama vis daugiau sendaikčių. Kažkokie visai beprasmiški įspūdžiai, kurių reikėtų nepaisyti, kaupiasi ir sūkuriuoja manyje. Ir visiškai

nežinau, kam jie turi tarnauti, lyg būčiau netekęs sugebėjimo filtruoti. Per daug manyje nereikšmingų įspūdžių. – Hehė stengėsi suteikti savo balsui toną žmogaus, stovinčio kitoje tilto baliustrados pusėje.

– Tu esi poetas, – sušnabždėjo Mariolė, įsižiūrėjusi drėgnomis akimis į skausmo grimasos pažymėtą Hehės veidą. – Esi toks jautrus, toks švelnus...

– Ak, varau tau nuobodulį jau antrą valandą... Galiu dar įpilti vyno? – Jis pakėlė butelį ir delikačiai pasistūmėjo arčiau Mariolės.

– Ak, ne! Ką tu kalbi? Visa tai, ką sakai, labai įdomu ir jaudina. Ir tai, kad davei man savo tomelį... Žinai, niekam, jokiam redakcijos svečiui neatėjo į galvą taip mane įvertinti. Visi mato manyje tik merginą viršeliui. – Mariolė išdidžiai kilstelėjo smakrą. – O iš tiesų niekas nieko apie mane nežino. Žinai, esu tokia vieniša. Teisybę sakant, gyvenu šiek tiek nuošalėje, nes jie, visi tie vyrai, iš karto veržiasi, na, žinai... – Mariolė vienu mauku išgėrė kitą taurę. Hehė greitai ją pripylė ir pasislinko dar arčiau. – Be to, nelabai man patinka toks didelis miestas kaip Varšuva. Visi čia tik žiūri į tave kaip toje redakcijoje... tie vyrai, kurie tik seilėjasi.

– Na, taip... „Tavo geismas“ yra specifinė vieta, – užjausdamas pasakė Hehė. – Bet tai ne visa Varšuva. – Jis išpilstė į taures likusį butelyje vyną.

– Žinoma, taip, bet namuose man buvo geriau. – Ji liūdnai nukabino galvutę.

Reikia tave paguosti, mano mažyte. Hehė pasislinko tiek, kad jautė jos kūno šilumą. Paglostė jos galvą.

Mariolės galva rėmėsi į Hehės petį. Jis palietė lūpomis jos plaukus. Kokie jie kitokie nei Manos – atėjo jam į galvą mintis. Slinkdamas lūpomis per plaukus, sprandą ir kaklą, delnu užčiuopė jos smulkų kelį. Juto jos pirštus savo plaukuose. Ėmė švelniai glostyti atsidengusią šlaunų odą. Kojos, tos nuostabios kojos, kurios paspartina kvėpavimą visiems vyrams „Tavo geismo" redakcijoje. Koks jos odos skonis? Hehė priklaupė ir slinkdamas lūpomis šlaunies paviršiumi nukeliavo iki pat viršaus. Siauras audinio ruoželis buvo papuoštas aukso spalvos žvaigždelėmis.

Mielosios mano, labai džiaugiuosi, galėdama ką nors apie save parašyti, ir jūs užsukate į mano Monablogą, kai tinkle verda gyvenimas.

Man atsitiko kai kas nepaprasta, apie tai sunku pasakoti...

Visą laiką jaučiu savyje tą virpulį... malonius virpulius... taip... malonius... Atsidūriau vienui viena su juo... Kiekviena iš jūsų turi savąjį Daną Polį ar Aleną Ginzbergą, bent jau Rolaną Bartą... kuris yra iš kraujo ir kaulo, ateina tvarkyti kokių nors savo reikalų ir kalba taip žaviai, kad nustoja egzistuoti savos mintys, ir turi tokias rankas, kad nuo jų neįmanoma atplėšti akių.

Ir sugeba jungti savo brandumą su nesibaigiančia jaunyste, yra nepaprastas...

Paklausite, kas atsitiko... Stovėjome, kalbėjomės, ir staiga vienas žvilgsnis, ir per vieną sekundę, milisekundę, nanosekundę mūsų mintys, mūsų troškimai susijungė. Taip, lyg būtume tapę vienu organizmu. Tą pačią akimirką atsitiko kažkas neįmanoma... visiškas susiliejimas...

Ir tai buvo nuostabu, kad vienas kitu visiškai patikėjome... Pasinerdami vienas į kitą, priglusdami, plėšriai glemždami niekuo nerizikavome, nes buvome tikri, kad abiejuose vyksta tas pat. Absoliuti, visiška vienybė!

Patikėkite manimi... tai nepaprasta akimirka, kai tavo spontaniškumas, tavo nesivaržymas sutinka jame tokį pat atvirumą ir tokią pačią laisvę. Ir jauti, kad visa, kas tavo, yra jo, o tai, kas yra jo, yra tavo. Tiesiog esi visiškai ir galutinai priimta...

O tas kažkas, kas atrodė visiškai nepasiekiamas, irgi laukė, irgi liepsnojo. Ši liepsna apėmė mus abu. Pamiršome viską. Užsiiminėjome tuo labai viešoje vietoje ir daugiau niekas, ničniekas mums nerūpėjo... Taip labai buvome apimti laisvės ir vienybės, mus užvaldžiusios. Taip labai buvome laisvi!

Nes juk laisvė yra giluminė, visiškai saugi saviraiška...

Nenorėčiau, kad dar kada kas nors panašaus pasikartotų. Tai buvo įstabu. Tokia akimirka turi būti vienintelė ir nepakartojama... iki pasaulio pabaigos. Todėl išsiskyrėme, nuėjome vienas nuo kito iki saugaus atstumo, kad nesugadintume, nenuslopintume to, kas tarp mūsų atsitiko... Nes abu žinome, kad mums nevalia padaryti nė vieno nereikalingo gesto nei pasakyti nereikalingo žodžio, kad ta akimirka tęstųsi mumyse kuo ilgiau...

Parašykite, mielosios, ar ir jus kas nors panašaus ištiko...

Iš esmės sunku pasakyti, koks būtų Hehės, Manos ir Gumos požiūris į Kšištofą Lenartą ar Mareką ir Boženą Muravecus. Mums atrodo, kad tai būtų visiškas abejingumas. Kartais, tiesą sakant, juos pasiekdavo žinios, kad tokių žmonių, be abejo, esama, kad jie gyvena, galvoja, jaučia, esti šalia. Bet jiems visiškai nerūpėjo, ką jie jaučia, kaip mąsto, ką veikia.

Nepaisant to, kad jie galėjo prasilenkti gatvėse, nors Hehė su Monika lankėsi Donalde, nors iš jo lūpų neišnykdavo žodis „projektas", kurį taip pat dažnai vartojo Kšištofas ir jo kolegos iš Positivo, vis dėlto jie gyveno per šviesmečius nutolusiose planetose. Jie neturėjo nieko bendra. Ir svarbu net

ne etatas, kuris Hehei buvo vertas didžiausios paniekos, ar kotletų pardavimas, kuris tiesiog netilpo jam galvoje, ar vaikas ir santuoka, kurie pavertė jo gyvenimą, laimė, tik trumpą laikotarpį, tokiu prozišku.

Praraja, anot Hehės ir Gumos, buvo gerokai gilesnė. Jie manė, kad negalima jausti bendrumo su kažkuo, kas klausėsi Rusvo Fioleto ir Genezės ir ties tuo sustojo. Nes Hehė to taip pat klausėsi, bet visą jo tapatybę iš tiesų formavo Seksualūs Pistoletai, *The Clash* ir *The Stranglers, Dead Kennedys* kartos, o paskui jau tiktai vis drėgnesnis garažas... Kšištofui garažas asocijavosi tik su senio mažyliu, o bardas jam buvo Kačmarskis.

Tad turime dabar įspėti nekantrius skaitytojus, kad Kšištofas ir Hehė nesusitiks mūsų istorijoje, niekas iš Positivo net neturės reikalų su kuo nors iš „Miestodonto". Ne todėl, kad šios istorijos vyksta skirtingu metu. Nebus siužetų sąsajų nei pozicijų konfrontacijos. Nelaukite nieko tokio.

O Pavelas, vyriausiasis „Tavo geismo" redaktorius, kaip jaustųsi su Kšištofu? Be abejo, jis nebūtų toks abejingas, kaip Hehė ir jo draugai. Pavelas, nuolatinis madingiausių klubų lankytojas, spalvotosios spaudos ir reklamos žmogus, tikriausiai su pasibjaurėjimu galvotų apie Kšištofą ar ponią Boženą. Pavelui tai buvo neginčytina, kad apie kažką tokį neverta nė prisiminti. Nes Pavelas negalėjo susitaikyti su mintimi, kad savo artistiškame kabinete ketvirtajame administracinio pastato aukšte

jis pats taip pat parduoda kotletus, tik kitaip vadinamus. Ir todėl, jei sužinotų apie Kšištofo ar Euzebiuko istoriją, tikriausiai susirauktų gerdamas mlaskonę „Tarp kojų". – Eilinė žmonių šiukšlyno istorija, – taip jis ją įvertintų. O jį lydinti televizijos žvaigždutė juokdamasi paklaustų, ar ji galėtų suvaidinti kasininkę ar Silviją iš priimamojo.

Tuo atžvilgiu Pavelas ir aktorė yra labai panašūs į Hehę ir Maną, nors iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad jų niekas nesieja. Hehė su panieka galvoja apie Pavelą kaip apie *komerchy* tarną, nešdamas jam į „Tavo geismo" redakciją eilinį tekstą. Mana savo ruožtu teigia, kad spalvotoji spauda naikina planetą panašiai, kaip restoranų tinklo tiekiami kotletai. Tačiau vis tiek visi jie susitinka „Tarp kojų" ar „Ejakulatio'e". Pavelas kartais padaro išimtį ir užsuka į „Skardos dirbtuvę", o Hehė priima kvietimą priešpiečių į „Tenšiku". Kšištofui ir Euzebiukui ten veikiau nėra vietos, taip kaip jos nėra Pavelo, Hehės ir Manos galvoje.

Ir tiek.

Šimtas

Ak, tie mano mylimi lenkai! Nesiliauja mane stebinę. Jie taip neįtikėtinai pasikeitė... taip pasikeitė... Nenuėjo veltui mūsų darbas... visų mūsų, kurie čia atvažiavome... Galiu tuo didžiuotis.

Kiek jau metų pralėkė, kai jais užsiimu. Tarsi akimirka praskriejo. Kaip šiandien prisimenu... Lėktuvo trapas... Lietus su sniegu... Paryžiuje dar buvo galima vaikščioti prasisegus paltą, o čia reikia šaliko ir pirštinių... Laikas... nepermaldaujamas galvijas... trumpai sakant, jau senatvė... niekada gyvenime nesusimąstyčiau apie tai, kad kažkas pralėkė ar nepralėkė... juk tai man ketvirta šalis ir kiekvienoje kažkaip, galima sakyti, laikas pralėkė, bet niekada nekėliau sau klausimo, ar greitai, ar

lėtai... Na, būtent... tai toks amžius. Be abejo, turėjau gauti aukštesnes pareigas Paryžiuje, centrinėje būstinėje, o ne klajoti nežinia kur... sandoriai, grupuotės, grupės ir grupelės, kurių neperpratau ir todėl esu čia, kur esu. Na, aukščiau galvą... Atrodo, kad šį kartą Paryžius yra atviras...

Viską tiksliai prisimenu... tai senatvė... paaštrėja įvykių iš praeities atmintis ir laikas lekia kaip pakvaišęs... Tiek metų, o atrodo, kad praėjo vos diena... Vasara... prieš rugpjūčio išvykas, bet Paryžius jau tuštėjo ir buvo karšta lyg pragare, devyniasdešimt pirmieji metai, Antuanas pakvietė mane priešpiečių ir sako: – Klausyk, Pjerai, Positivas turi investicinių planų Lenkijoje ir labai rimtai svarstome tavo kandidatūrą Lenkijos skyriaus direktoriaus pareigoms. – Tada valgėme veršienos kepsnelius ir vos neišspjoviau burnoje turėto mėsos kąsnelio.

Žinojau, kad ta šalis kažkur Rytuose, devyniasdešimtaisiais revizuodamas lankiausi Maskvoje, bet juk niekada man nešovė į galvą, kad išsiųs mane ten, tad nieko apie ją nežinojau. O visi mūsų atlasai baigiasi prie Labos.

Tai jau galas, pamaniau tada, tremtis, atstatydinimas... tai aišku, kad nežinojo, kur mane dėti Paryžiuje, kai grįžau iš Egipto, bet kad taip sudorotų... Jau tikėjausi būti iškeltas į valdybą, o čia kažkokia Lenkija.

Antuanas padėjo stalo įrankius ir pažvelgė į mane pro akinių viršų. – Pjerai, tai ne tremtis, – pasa-

kė, lyg būtų skaitęs mano mintis. – Tai didelis iššūkis ir didelės galimybės... Pagaliau yra proga panaudoti tavo patirtį, sukauptą Nairobyje, Ankaroje ir Kaire... Ten iš tikro atsiveria didžiulės galimybės, tai bus didelė rinka, o Positivui reikia ten specialisto su tokia patirtimi, kaip tavo. – Ir ėmė pasakoti man apie mūsų analizės ir strategijų skyriaus prognozes. Klausiausi viena ausimi, kaip visada klausoma to skyriaus medžiagos...

Jau niekas man nebuvo skanu, nes žinojau, kas dėsis namuose, kai pasakysiu apie visa tai Žizelei.

– Tu, senas kvaily, laikaisi to Positivo tiek metų, o kaip jie tave vertina! – plyšavo ji ant viso namo, kai tik pasakiau, kad gal ji privalės kiek pagyventi Varšuvoje. – Tave siunčia į baisiausias skyles, nežinia kur! Ar manai, kad aš ištversiu vėl tą kalėjimą, tą tūnojimą kokioje nors šūdinoje viloje, nes niekur negalima išeiti, nes nėra kur arba baisu, tik namų šeimininkės draugija belieka? Važiuok sau vienas... Dirbi ten dvidešimt metų, ir kokią užsitarnavai poziciją? Kur tai apskritai yra? Kokia tai šalis? – Ji valandėlę nustojo šaukti. – Sakei, kad pagaliau dirbsi Europoje! – Jos iškirptę išbėrė dėmės. – Ar manai, kad aš visą gyvenimą važinėsiu paskui tave, paskui tokį nevykėlį, kurį išsiunčia į kažkokią sušiktą Lenkiją?! Lieku Paryžiuje. Baigta! O tas tavo Antuanas? Bičiulis! Ar negalėjo tave išsiųsti Skandinavijon? Suprantu, kad Vokietijon nevažiuosi, nes iš savo nenormalaus tėvo paveldėjai obsesiją...

Na, to jau negalėjau pakęsti ir turėjau jai skelti atgalia ranka. Nemėgstu to daryti, bet kai ji taip įsismagina, antausis jai yra geriausi raminamieji. Ji liovėsi plyšauti.

– Tai bent paaukštinimas... – kūkčiojo ir kartojo be galo: – Jau turėjome nebevažiuoti... Ar tai reiškia, kad nedirbsi Paryžiuje, kad visada laikys tave išspirtą?

Tada neištvėriau. Metams bėgant prarandu kantrybę... Išplėšiau saują jos gaurų, tada pagaliau užsičiaupė.

Žinojau, kad pirmus mėnesius Varšuvoje būsiu vienas, nes juk neiškęsčiau jos isterijos... gerai, kad Fransua jau suaugęs, nes dar tos mokyklos, tas jo saugojimas...

Ką ji sau įsivaizduoja?.. Vis vien sėdi tose išnuomotose vilose su aklimatizacija, ir iš tiesų jai nėra jokio skirtumo, ar televiziją žiūri Nairobyje, ar Varšuvoje... Jai galvoje pasimaišė. Bet dar nuėjau pasikalbėti su Antuanu ir paklausiau, kaip bus įvertintas mano neigiamas atsakymas. Pasakiau dar kartą, kad galvojau apie kokią nors išplėtotą rinką, kurioje tikrai galėčiau panaudoti savo patyrimą. Jis pažvelgė į mane pro akinių viršų ir dar kartą savo. Nė jo akių vokas nesuvirpo, kai pakartojo: – Tai bus Ispanijos dydžio rinka. Važiuok ten, ir kai viskas gerai seksis, po poros metų grįši į Paryžių su šlovės aureole, galėsi posėdžiauti *managing boarde*... – Ir kas? Galima tik pasakyti, kad mūsų analizės ir strategijos skyrius pagaliau nors kartą

neklydo... nors ne... šį sykį jis neapskaičiavo... niekas nenumatė tokios sėkmės...

Pirmos taurės išgertos... indai tuštėja... gal laikas pradėti... nelaikysiu jų šitaip... geriau, kai tai jau praeityje... Gal reikėjo ryžtis išgerti lašelį tos deginančios velniavos. Ne. Laikykimės principų... prieš oficialius pasisakymus galima daugių daugiausia stiklą raudonojo šerio iš Pietų Alzaso. Ak, tie mano lenkai... rūpinasi viskuo, atsižvelgia į mano pomėgius... viskas numatyta iki smulkmenėlės. Pristatė mano mėgstamą šerį... Gera būti skyriaus šefu. Nieko nepasakysi, tikrai myliu lenkus. Pamilau juos, tiesiog jie leidžiasi būti mylimi... Kai stengiasi, nieko jiems neprikiši. Pavyzdžiui, Kriša iš tikrųjų apie viską prisimena, jis pasirūpino, kad restorane turėtų šerio, o juk toks didelis buvo tvarkytinų reikalų sąrašas... Ir jie garbingi... tai tiesa... garbė jiems pirmiausia. Nairobyje juodukai lakstė aplink, kone klaupėsi, kai tik pamatydavo baltą odos spalvą, o žinodami apie mano einamas pareigas suėstų ir mano šūdą ir dar apsilaižytų. O už akių neapykanta iki penkto laipsnio... Iš automobilio geriau neišlipti... Lenkijoje tokių dalykų nėra. Ir tai man netgi patinka. Kol išlipsi iš mašinos, iškuls langą, pavogs radijo imtuvą ir bagažą. Gali sau sėdėti automobilyje. Ypač su svetimais numeriais, kai įsitikinę, kad viduje yra svetimšalis. Tai jiems netrukdo. O paskui policininkas sako: – Matote, pone, ką su mumis padarė per metus to, ką čia turėjome... – ir

apžiūrinėja pasą! – Ak, jūs esate prancūzas! – Kalba lenkiškai, bet matau, kad jam nėra didesnės laimės, nei sutikti tikrą prancūzą... Jie čia tiesiog dievina mano mylimą tėvynę. Jiems mes esame išvaduotojai, Europos pasiuntiniai... įsižiūrėję, įsimylėję ... ir todėl didelis dalykas duoti jiems mūsų civilizacijos trupinių... Paruoškime sau stikliuką tos velniavos tostui... Juk negersiu su jais vyno tostui... Kaip jie tai vadina? Šimtas? Vienas šimtas ant vienos kojos?.. Bet ką tai reiškia? Bet taip sako... Padavėjau!.. *Chyste prouse*... – Ta jų kalba... bet vis dėlto suprato... *Kristoferi*! Pradedame... – Jis vers...

– Gerbiamieji ponai! Šiandien mums visiems ypatinga diena... Prieš porą valandų atidarytas šimtasis Lenkijoje Positivo restoranas. Neprivalau jums sakyti, kokia tai svarbi akimirka visam *Positive Food Restaurants* Lenkijoje kolektyvui. Tai neginčytina, bet norėčiau pabrėžti, kad toks įspūdingas restoranų skaičius šioje Europos vietoje taip pat yra milžiniškas įvykis Positivui visame pasaulyje.

Galima atsakingai pasakyti, kad Positivo tinklas užėmė tvirtą ir reikšmingą vietą šios šalies rinkoje. Verta atkreipti dėmesį, kad ši neginčijama sėkmė pasiekta per nepilnus ketverius metus nuo mūsų operacijos Lenkijos teritorijoje pradžios. Tai ne tik Positivo tinklas taip greitai, taip sėkmingai išsiplėtojo per tuos ketverius metus. Tas mūsų tinklo plėtros intensyvumas, tas įspūdingas tempas pir-

miausia atspindi dinamiką pokyčių, kurie vyko jūsų nuostabioje šalyje. Galima sakyti, kad Positivo tinklo plėtra yra simbolis visų teigiamų permainų, vykusių per pastaruosius metus Lenkijoje, tai taip pat Lenkijos laisvės atgavimo ir jos grįžimo į Europą simbolis.

Kas galėjo tai numatyti? Dar tik reikia įdiegti pelningumo stabilizavimo strategiją, ir Paryžiuje jau laukia fotelis direktoriaus kabinete.

Netikėjau nė vienu Antuano žodžiu... nė vienu prognozių apie tos rinkos raidą skaičiumi. Maniau, kad mūsų analizių skyrius kaip paprastai sukūrė virtualų fikcijos pasaulį arba kad Europos lobistai šį sykį pranoko Azijos lobistus ir išplėšė didelę porciją aktyvų, kuriuos reikėjo kur nors investuoti. O ką kita galima buvo sugalvoti?

Nepamiršiu anos pirmosios dienos. Čia viskas atrodė baisiai. Niekas nepatikėtų sėkme... Taip, prisimenu lyg šiandien... Spalio pabaiga. Lėktuvas daro lankstą rusvai pilko sniego su lietumi ruožuose. Išlipu iš jo ir nežinau, kur esu... Dairausi ir netikiu savo akimis. Ar tai gali būti oro uostas? Ar kažkas panašaus gali būti aerodromas? Gal nebent Kinšasoje ar Nereirėje. Kažkoks barakas... vieno aukšto ir gal iš banguotos skardos?

Ir iškart man dingtelėjo mintis apie Žizelę. Buvau tikras, kad, kai tik ji pas mane atvažiuos ir tai pamatys, vėl turėsiu jai užtvoti, o aš nemėgstu prarasti savitvardos. Bet juk ir mane patį apėmė

abejonės. Įniršęs kartojau: kur jie mane atsiuntė? Antuanai, tu esi didžiausias kurvinas!

Iš lėktuvo mus išmetė tiesiai į aerodromo aikštę. Buvo šlapdriba ir lietus su sniegu čaižė veidą.

Ir paskui su vairuotoju važiuojame į tą miestą. O tai bjauri vieta, ta Varšuva, tiesiog baisi, ir viskas. Dabar jau pripratau, bet tada... Juk aš nekreipiu dėmesio į kokias nors smulkmenas. Nes man svarbiausia pusiausvyra, kad kairysis pusrutulis sutaptų su dešiniuoju. Visi tai žino ir gal todėl Paryžius siunčia mane ten, kur niekas kitas neištvertų. Svarbiausia, kad viešbutis būtų tinkamo lygio, ir vila, kurią išnuomosime, ir kontora. Visa kita iškęsiu...Bet čia! Gal tai spalis darė savo, Paryžiuje dar šilta, o čia pilka ir tamsu, ir tas jovalas gatvėse, ant šaligatvių... gal jei atvažiavus pavasarį... Viena, kas gerai, tai kad Žizelė liko Paryžiuje.

Turėjau kambarį *Marriot* viešbutyje. Tai vienintelis viešbutis, kuriame galėjo apsigyventi svetimšaliai nerizikuodami sveikata ir gyvybe. Iš trisdešimto aukšto buvo neblogas vaizdas. Visi miestai, kuriuos teko matyti, kažkaip laikėsi krūvoje, kažkaip tie namai stovėjo vienas prie kito, kaip turi būti mieste... na, nekalbu apie Kairą, kuriame visa taip suspausta, kad galima jaustis prislėgtam, ar apie Nairobį, kur yra visiškas bordelis, o kitur visur yra kažkas, kas primena Paryžių, nors tai ir anglų statyta... kažkoks branduolys, solidus, kuris lemia, kad miestas yra miestas... o čia, kur pa-

žvelgsi, blokai, kokių d'Estenas pristatė ir mūsų priemiesčiuose spalvotiesiems... pilki, irstantys, purvini... bet čia jie stovi vidury miesto! Tai taip, lyg Paryžiaus Lotynų kvartale šen bei ten pristatytum tų dėžių, tik arabų ir negrų nesimato. Ir dar tos gatvės... lyg autostrados paleistos per miesto vidurį... Na, ar čia galima buvo tikėtis sėkmės? Ir tas klimatas... pusę metų lietus su sniegu...

Nemėgstu skaityti visų tų knygelių, parengtų apie šalį, į kurią važiuojama, bet turiu skaityti, pagaliau tokios yra mano pareigos, kad paskui ko nors nelepteltum, kas galėtų užgauti mūsų būsimus partnerius ir vietinius bičiulius... Tame leidinėlyje be paliovos rašė apie karus ir okupacijas, kuriuos patyrė tas nelaimingas kraštas. Tas miestas atrodo būtent taip, lyg ką tik būtų baigęsis vienas iš tų karų. Nesistebėjau, kad Paryžiuje, valdyboje, taip ilgai negalėjo ryžtis investuoti, nes nebuvo tikri, ar čia vėl nebus karo...

Vienintelis dalykas, kas tame mieste yra malonu akims, tai tie gražūs rūmai didelėje, tuščioje aikštėje. Pagaliau tai kažkas originalaus pilkumo ir skurdumo sangrūdoje. Toks Maskvos pakaitas, o juk ten cerkvės ir tokie rūmai atrodo pasakiškai.

Gaila, kad šioje Varšuvoje kaip ten nepastatė viso rūmų komplekso. Čia juk tiek vietos... dvejiems, net ir trejiems... Gal tada miestas būtų įgijęs kažkokį veidą, būtų originalesnis. O taip ... blogiau nei Liono ar Marselio priemiesčiai.

– Šimtas Positivų yra galingas rinkos organizmas. Organizmas, kurio nesigėdytų jokia stabili rinka, jokia normaliai išsivysčiusi ir funkcionuojanti šalis... Tad Lenkija grįžo į sparčiai besivystančių visuomenių šeimą... į stabilias Europos visuomenes.

Džiaugiuosi, kad Positivo tinklas auga tokiu stebinančiu tempu. Šimtas restoranų per ketverius metus – tai tikrai pripažinimo vertas rezultatas. Užtikrinu jus, kad aštuoniasdešimtmetė Positivo istorija nėra užfiksavusi tokio spartaus augimo faktų. Suvokimas, kad Lenkijoje klientai net šimte vietų turi galimybę lankytis puikiose patalpose, rinktis iš daugybės pasiūlymų ir naudotis puikiu aptarnavimu, teikia didelį džiaugsmą ir neapsakomą pasitenkinimą.

Jau tikrai būtų buvę du šimtai Positivų, jeigu Paryžius būtų parodęs daugiau veiklumo... bet su jais iš *head office* visada taip... tas jų atsargumas, kuris galop lemia mūsų poziciją rinkoje. Aišku, kad tai, ką čia pasiekėme, yra didelis laimėjimas, einame koja į koją su Donaldais, priklauso trisdešimt procentų rinkos, bet būtų du kartus daugiau, jeigu Paryžiuje mokėtų greičiau priiminėti sprendimus ir jei aš, skyriaus šefas, turėčiau čia daugiau laisvės... prašyti sutikimo įvesti trisdešimties tūkstančių frankų kvotą be apskaitos... sutikimas buvo gautas, bet dviem dienomis per vėlai... visiški bukapročiai... trisdešimt tūkstančių frankų – ir bū-

tume turėję šiuo metu šimtu Positivų daugiau. Kaip tik tai yra praraja tarp firmos skyrių ir jos valdybos... Jau skrisdamas žinojau, kad čionai gastronomija blogesnė nei Senegale... čia nieko nebuvo privataus... viskas priklausė valstybei, valstybinis valdymas per valdininkų armiją... Ir tiems valdininkams kilo mintis tai privatizuoti... Afrikos varianto pakartojimas... tai juk ideali situacija ekspansijai... Tad visų svarbiausia buvo nupirkti vieną iš tų centralių... šimtu Positivų daugiau... puiki vieta... visi leidimai užsiiminėti maitinimu... žinoma, techniniai dalykai žemesni nei bet kokie standartai, bet juk ne tokius objektus perimdavome ir paskui jie tapdavo vizitinėmis Positivo kortelėmis... tik reikia iš pagrindų suremontuoti ir išmokyti žmones... metais anksčiau įeitume į rinką... ir kaina juokinga, už beveik šimtą punktų tik du milijonai frankų... Tie biurokratiniai galvijai nesuvokė, kokių rezultatų galima bus pasiekti, kai viskas čia pradės funkcionuoti... Žinoma, reikalavo visa tai imti su žmonėmis, bet juk po trejų metų apsauginis laikotarpis baigiasi... ir pasiųstume juos ant žalios žolytės... Aš su tuo valdininkišku gaivalu moku kalbėtis... odos spalva čia nesvarbu... arabas, negras, lenkas... ar net ir prancūzas... visi tik galvoja, kaip gavus... Ir čia mano afrikietiška patirtis pravertė... jaučiausi lyg Senegale... pirmiausia pamėtėjome mikrobangų krosnelę žmonai ir gerą vaizdajuostę... o paskui atsidarė susisiekimas... ministerijos greito aptarnavimo barų departamento vadovas sako, kad

galėtų su žmona nuvažiuoti ekskursijon į Paryžių, tada išnagrinėtų mūsų pasiūlymą greitai ir pozityviai... Žinojome, kad ne tik mes čia startuojame, tad nedelsdami jį pasiėmėm... visur jį vežiojome... Galop po dviejų dienų jis perėjo prie konkrečių dalykų ir sako, kad norėtų sitroeno... jokio ten limuzino... trisdešimt tūkstančių frankų... sutartį pasirašome kitą dieną, ir visi kiti pasitraukia į šalį... Bet čia įsijungė tas šūdžius Žoržas... Kaip galima leisti prie tokių reikalų ką tik įdarbintus žmones... aš privalau tūnoti kokioje nors Varšuvoje, o toks pienburnis šėlsta kontoroje Paryžiuje. Sako, kad nėra lėšų kyšiams... koks šūdas... iš kur jie jį ištraukė... kai investicijų skyriuje buvo Antuanas, tokios operacijos buvo vykdomos be problemų... niekas apie nieką nežinojo... buvo tiesiog aišku, kad tokius pirkinius, tokias investicijas būtina atitinkamai remti... Bet *cet imbécile* nulėkė pas Patrisiją, o ši pareiškė, kad juk vyksta pačios valdybos dialogas su Lenkijos gastronomijos departamento valdininkais, ir kas per procedūros kalbėti apie tai Varšuvos lygiu... Dialogas, žinoma, tęsėsi ir tęsėsi, nes kaina, kurią valdyba siūlė Varšuvai, valdininkams buvo nepriimtina be tų papildomų trisdešimties tūkstančių frankų; visa pajudėtų, jei Antuanas greičiau perimtų reikalą į savo rankas, o šiaip reikalas užėmė savaitę ir spaudoje perskaitėme, kad barus tvarkanti valstybės įmonė tapo Donaldų nuosavybe... Šimtas Positivų pradingo...

– Verta šioje vietoje pabrėžti, kad nauda yra abipusė... Buvimas sparčiai besiplėtojančioje rinkoje mums yra milžiniškas iššūkis ir erdvė tobulinti visas mūsų procedūras, kurios vietose, kur rinkos ūkis jau yra stabilus, nepripažintos sėkmingomis... Tai mums puiki pamoka, kaip reikia lanksčiai plėtoti kylantį kūrybišką verslą. Ir už tai Lenkijai esame dėkingi! Mūsų firma pirmiausia stengiasi mokytis visur, kur pradeda veikti. Sparti mūsų tinklo plėtra tokioje ypatingoje rinkoje yra labai vertingas patyrimas.

Kai atsitokėjau po pirmo įspūdžio šiame bjauriame mieste, paskui taip ir nesilioviau stebėjęsis. Na, žinoma, nemaniau, kad lenkai vaikšto gatvėmis nuogi, bet faktas, kad jie kiekviename bute turi vonią, man buvo netikėtumas, ir kad merginos vis dėlto yra gražios ir kiekviena stengiasi kitaip rengtis mane taip pat stebino, na, ir kad visur tiek daug automobilių. Pagalvojau, kad gal ta Lenkija vis dėlto yra kažkokia civilizuoto pasaulio riba.

Bet jos potencialą pradėjau numanyti po to, ką atvykęs kitą dieną išvydau ant centrinių gatvių šaligatvių. Ten buvo eilės sulankstomųjų lovų, vienos prie kitų, nuo kurių sustirusių nelaimėlių būrys pardavinėjo visa, kas žmogui galėjo ateiti į galvą. Ir šurmuliavo perkančiųjų minia.

Tada pirmąkart pamaniau, kad mūsų analizių skyrius gali būti teisus... Tie vargšai iškankinti

žmonės norės bet kokiu būdu ištrūkti iš šūdų, kuriuose murkdėsi.

Juk tada ketvirtą kartą ėmiausi kurti mūsų tinklą ir žinojau, kad būtent tokių mėšlinų išvargusių žmonių potencialas yra pats didžiausias. O tokios vietos, kaip mūsų restoranai, bus jiems oazė ko nors pasaulinio, kažkokiu pakaitu Paryžiaus, kurio jie ilgisi ir apie kurį svajoja.

Pokalbiai su kandidatais į darbuotojus buvo didžiulis malonumas. Jie čia pusę amžiaus laukė tokio šanso. Tai didelis malonumas matyti žmonių akyse sunkiai nusakomą spindesį, kuris atsiranda išgirdus žodžio *Positivas* skambesį. Jų džiaugsmas, entuziazmas, kad drauge su mumis gali ką nors prasminga padaryti sau ir savo šaliai, veržiasi per kraštus...

Kiek kartų tai jau mačiau... Nairobyje, Kaire ar kad ir Ankaroje. Bet čia, toje mano Lenkijoje, dar esama kažko, ko iš pradžių nežinojau.

Tų lenkų meilė mums ateina iš amžių glūdumos. Ištisus amžius, sako, buvome jiems pavyzdys. Sekdami mumis jie kūrė savo kultūrą. Tose medžiagose, kurias prieš išvažiuodami parengė, parašė, kad tarp mūsų esama daugiaamžės draugystės, kad po karų, kurie persirito per tą šalį, daugybė lenkų apsigyveno Prancūzijoje. Prisipažinsiu atvirai, kad apskritai Paryžiuje jų nesu matęs. Gal per daug dėmesio kreipiau į juočkius ir arabus. O kaip jie mėgsta mūsų kalbą! Pavyzdžiui, Kristoferis. Kaip jis žavisi mūsų kultūra. Iš tikrųjų būti prancūzu yra didelė

garbė, didelė atsakomybė ir misija tokioje šalyje... *Vive la France!*

– Pabaigai norėčiau pakelti tostą. Pasakysiu jums akivaizdų dalyką. Svarbiausias sėkmės, firmos egzistavimo ir veiklos, jos pozicijų rinkoje laidas yra žmonės. Noriu leisti sau išsakyti asmeninį prisipažinimą. Aš dirbu mūsų grupei dvidešimt metų. Dirbau, kaip žinote, įvairiausiose žemės rutulio kampeliuose plėtodamas mūsų tinklą. Turiu daug bičiulių Afrikoje, Azijoje ir Europoje. Su visa atsakomybe noriu pasakyti, kad niekur nedirbau su tokiais puikiais žmonėmis, su tokiu atviru, dinamišku kolektyvu, taip pasiaukojusiu ir angažuotu Positivo vizijai įgyvendinti. Prisimenu devyniasdešimt antrųjų metų pabaigą ir devyniasdešimt trečiųjų pradžią, kai pradėjome dirbti kukliuose keturiuose kambariuose Švento kryžiaus gatvėje. Turiu prisipažinti, kad tada nedaug žinojau apie jūsų nuostabų kraštą ir visai nenumaniau, ar mums pavyks įgyvendinti savo viziją, ar pasiseks rasti žmonių, kurie entuziastingai priims jiems iškilusius iššūkius. Mano nuostaba buvo juo didesnė, juo sutikau daugiau asmenų. Per trumpą laiką mums pavyko suburti kolektyvą visiškai reikalui atsidavusių žmonių, su kuriais pasiekėme to, ką šiandien švenčiame. Tai už juos keliu šį tostą.

Elegantiškas tas restoranas ir visi tie rūmai. Tiesiog sukurti tokiems oficialiems renginiams. Įrengti

skoningai, nepriekaištingas aptarnavimas. Tikrai europietiškas lygis... ir aptarnavimas, ir pritaikymas. Keičiasi ta Lenkija. Gali didžiuotis. Tai ir tavo dėka tas kraštas tampa civilizuotas.

Tik kodėl organizavome savo iškilmes kažkokiame vokiečių šeimos dvare? Visur ta velniška prūsiška plyta. Juk, po galais, lyg esu ir Lenkijoje.

Architektūra manęs per daug nedomina... esu atviras... pusiausvyra, visų pirma pusiausvyra... bet jau ten, kas vokiška, prūsiška, esu jautrus ir ypač alergiškas. Aišku, kad tai dėl tėvo, ir gal tai kvepia kokia sušikta psichologija, kad tėvas turi tokį poveikį, šiaip ar taip, jau suaugusiam vyrui... na, bet taip jau yra, kad į raudoną plytą ir čerpę negaliu žiūrėti, o čia kaip tik šimtasis restoranas atidaromas tame *Gleiwitz*... Nes tėvas visą karą ganė kiaules tame dulkintame Šlėzvige.

Manęs istorija niekada nedomino... Nes juk kam tai? Bet kai pradėjau važinėti su tais savo lenkais, tai maniau, kad man kažkas negerai darosi, nes kad ir kur važiuočiau – į šiaurę ar į pietus, – jaučiausi taip, lyg risčiausi per tuos velniškus prūsiškus landus... Ir rimtai susimąsčiau, kodėl pas tuos mano lenkus visur prūsiška plyta?.. Na, ir skaitau, skaitau, o juk tam neturiu laiko; galop sužinojau! Tai tas storulis Čerčilis atidavė jiems rytinius vokiškus landus, ir dabar pusė tos Lenkijos veikiausiai yra Vokietija; ir ta velniška prūsiška plyta, ir tie seni medžiai pakelėse yra tiesiog prūsiški... Labai užjaučiu tuos savo lenkus, kad jie priversti ten

gyventi ir į tai žiūrėti, nes aš to neištverčiau, jei tektų gyventi name kokio nors prūsoko ar kitokio švabo, kuris tikriausiai su savo juodu munduru paradavo po Eliziejaus laukus. Dabar tai jau pripratau, bet iš pradžių per mūsų išvykas į provinciją jaučiausi kaip velniškoje Vestfalijoje, Bavarijoje ar Šlėzvige, apie kurį tėvas kartojo, kad ten gyvena galvijai su žmogaus oda, ir po pirmo butelio įsiverždavo į mano kambarį ir šaukdavo, kad įsiminčiau, jog niekada nė viena mano koja negalinti paliesti tų galvijų žemės, o kai jau išgerdavo antrą, tai paleisdavo tą Bethoveną ir žygiavo su juo po kambarį rėkaudamas, kad jie net filharmonijoje klausosi maršų, neturi kitokios muzikos, tik karinę... Žinoma, galėjau tikėtis, kad ir šimtąjį Positivą Lenkijoje man teks atidarinėti vokiškoje aplinkoje, jeigu pusė tos šalies yra Vokietija. Tada aišku, kodėl jie taip baisiai greitai nori įsibrauti į tą mūsų Sąjungą...

Tai, ką rėkavo tėvas, ir dabar aktualu. Žinoma, draugystė, sąjunga, bendroji rinka, kodėl ne, bet tegu niekas man neteigia apie kokią nors bendriją, kokias nors bendras šaknis... Tai tiesiog kita nacija... Buki blondinai, kurie plempia alų ir paskui rengia konkursus, kas ilgiau raugėja... ir kurkia... Būtent tai yra visa jų kultūra... visada laikys save geresniais... ir kad jiems priklauso, ir toje Europoje tik stumdysis... Tarp kita ko, ką čia toli ieškoti... Tik pažiūrėkim į tai, ką jie ryja... tuos padažus su miltais... manų košę deserto ir prie viso to tas alus...

ir tas jų dainavimas. Nėra ko save apgaudinėti, niekas nepakeis tų pasipūtusių blondinų... Mano lenkus dar galima kažkaip civilizuoti, o švabų jau ne...

– Keldamas šį stikliuką puikios lenkiškos degtinės negaliu nepaminėti mūsų partnerių... Su didžiuliu pasididžiavimu pareiškiu, kad Positivo pastangomis atsirado šimtas šeimos įmonių, kuriose turi galimybę tobulėti vietinių lenkų verslininkų žiedas. Tai tokių žmonių dėka ši šalis keičiasi. Ypatingą pasitenkinimą man teikia tas faktas, kad šimtas drąsių, atvirų, rimtų verslininkų ryžosi atiduoti Positivui savo patyrimą, energiją ir reputaciją. Tai yra neįkainojamas kapitalas.

Bet pirmiausia norėčiau pakelti tostą už visus restoranų darbuotojus. Tai jie yra kasdienė Positivo vizitinė kortelė, tai jie įgyvendina mūsų misiją kasdieniais kontaktais su klientais. Labai džiaugiuosi, kad šimte restoranų Lenkijoje surado savo vietą, savo antrus namus, savo aistrą, savo darbą tiek daug atvirų, kūrybingų jaunų žmonių. Džiaugiuosi, kad jie turi galimybę priklausyti didelei mūsų šeimai. Džiaugiuosi, kad Positivas jiems yra žinių tobulinimo vieta ir kupinos iššūkių rinkos tikrovės mokykla... Visi drauge tose šimte vietų sudarome didelę šeimą, pozityvią Positivo šeimą... Į sveikhatą!..

Na, bent vieną žodį moku pasakyti jų kalba. Galiu didžiuotis savimi... Tai šiandien jau bus viskas.

Spaudos konferencija ir pasisakymai buvo svarbiausia... – Padavėjau! – Aptarnavimas čia nepriekaištingas. Tiesiog skaito mintis. Puiku! Atšaldyta. Dar vieną stiklelį... Vis dėlto tai fenomenalus reiškinys, skystis neužšąla, o stiklas pasidengia šerkšnu. Šalta lyg ledas, o viduje degina lyg verdantis...

Visada sau kartoju: negerk, Pjerai, to šūdo! Tai skirta ne žmonėms. Sužalosi savo skonio svogūnėlius ar ką nors skrandyje. Na, tai dabar giliai įkvėpk. Į burną, ir greitas atsilošimas. Ak! Kaip degina! Iškvėpk orą ir valandėlę palauk. Na, kam tai geriu?.. Degina! Užgerti! Nedelsiant ko nors užsigerti! O, kokia maloni šiluma... Joks vynas neteikia tokio jausmo... to laukiau... Tikra *l'eau-de-vie*. – Taip, taip, prašau dar vieną. – Vis dėlto tai neįtikėtina, kad atšaldytas skystis taip šildytų. Tiesiog reikia tai greitai susipilti ir kuo greičiau gurktelti, o paskui ateis palengvėjimas...

Rusai yra genialūs. Gražus rusiškas paprotys...

– Na, Kristoferi, į tavo sveikatą!.. Ačiū už vertimą...

Rusija! Koks gražus tai kraštas! Ta savaitė Maskvoje... Tai gražiausia vieta žemėje, ir ta rusiška siela... Jie mus taip supranta. Juk daugelį amžių mus su rusais sieja kažkas ypatinga. Gal taip turi būti, kad dvi didelės tautos ir galingos valstybės geriausiai viena kitą supranta...

– Visa tai, šimtas mūsų Positivų, tai tavo nuopelnas, mano brangus Kristoferi. Todėl pirmiausia geriu į tavo sveikatą. Sveikinu tave ir tavo skyrių.

Tai didelė akimirka mums visiems, o pirmiausia tau... Žinai, šiandien, kaip man patarei, nemaišysiu. Gersiu baltąją...

Maskvoje pirmąkart gėriau atšaldytos grynos degtinės. Ryžtingas gestas. Atloši galvą ir paskui iškvepi orą. Saša... puikus vyras! Ir tie mano lenkai taip pat... Geria ir rausta... Kaip jie sako, vienas šimtas ant vienos kojos, ir tuoj pat jų akis užkloja rūkas... Jie tokie panašūs į rusus. Bet dabar jau žinau, kad jiems nėra didesnio įžeidimo, kaip palyginti su rusais.

Jei gilinčiausi į visus tuos istorinius aplankytų kraštų vingius, turėčiau gal turėti galvą kaip Laruso enciklopedija.

Čia viskas daug sudėtingiau nei Afrikoje ir nuolat reikia saugotis, kad gerbtum vietos kultūrą, vietos papročius, kad jokiu būdu neparodytum nusistebėjimo, kai visur dvokia cigaretėmis, nes rūko, kur tik gali, kad nenaudoja dezodorantų ir gal retai valo dantis, ir tie jų drabužiai tokie suskalbti, ir batai! Kokią jie avi avalynę... Čia klesti nedarbas, bet niekas nesiverčia batų valymu, gatvėse nėra batų valytojų. Ir dar tas saulės stygius, nes jei šviestų, tai gal tas jų garderobas nebūtų toks pilkas.

Nepriekaištauk! Juk čia įvyko milžiniškų pasikeitimų. Nes ta pati yra Lenkija... Kokia miela šiluma ir atsipalaidavimas visame kūne! Rusai tikrai yra genialūs, degtinė nuostabi! Visur tiek firminių parduotuvių... ir automobiliai... visur spūstys. Ji

neatpažįstama. Tą patį sako Žizelė. Ir vis šviesiau gatvėse... na, ir šimtas Positivų ir antra tiek Donaldų... ir visi kontoroje metė rūkyti... tik tie batai...

– Na, Kristoferi, ar prieš ketverius metus manei, kad tiek toli nueisime?

Tu nesuvoki, kokie iššūkiai tavęs laukia. Dabar čia švenčiame šimtą Positivų, esi tikrai aukšto lygio, bet jau pirmadienį turėsi susipažinti su nauja strategija, o tai nebus lengva.

– Taip, kaip užrašiau darbo kalendoriuje, pirmadienį pasryčiai „Šeratono" viešbutyje. Bus Antuanas ir aš... Toks kamerinis susitikimas trise. Į sveikatą, Kristoferi, dar vienas šimtas... Čia nėra šimto? – Deja, išskystu po vieno stikliuko šito šūdo... – Sakai, kad tai ne šimtas? Aš tai vadinsiu šimtu. Turi man atleisti...

Taip, Kristoferi... turėsi išmokti skaičiuoti... Visa didelė Positivo šeima, mūsų mylimi partneriai šitoje gražioje šalyje turės to išmokti.

– Taip, Kristoferi, devintą... Dar kartą mano sveikinimai... Turiu tavęs atsiprašyti... Antuanas ir Žoržas laukia... ir dar tie džentelmenai iš ministerijos nori persimesti su manimi keliais žodžiais... Maloniai linksminkis. Tai tavo šventė.

Ak, Kristoferi, Kristoferi... tavęs laukia didelis iššūkis. Nė nenutuoki, kas tavęs laukia...

Praeitą savaitę Paryžiuje įvyko dalykiškas susirinkimas. Svarbi diskusija apie naujausias rodiklių

suvestines. Šį sykį Paryžius tinkamai reagavo į mano pasiūlymus.

Vis dėlto valdyboje atsižvelgia į mano situacijos vertinimą... Jau tikrai nepakartosiu Egipto klaidos, kai man priekaištavo už nemokėjimą plėtoti tinklo ir visišką pelno kontrolės nebuvimą. Nuo to laiko suprantu, kad Paryžiuje reikia forsuoti savo nuomonę. O paskutinių metų rodikliai kelia nerimą. Iš pažiūros visa atrodo puikiai, klientų ir pardavimų skaičius pribloškia, bet visas tinklas beveik negavo pelno. Tai, žinoma, pateisinama įsitvirtinimo rinkoje metu, bet esant tokiam rekordiniam klientų skaičiui būtina atidžiai įsigilinti, kai restoranams vadovauja partneriai. Fantastiška apyvarta, o pelnas minimalus. Ką tai gali reikšti? Mūsų partneriai greitai restoranuose pasijuto pernelyg tvirtai, prarado tikrovės jausmą ir yra įsitikinę, kad tai jie iš esmės yra Positivo savininkai. Visa tai pažįstame. Visur, kur per partnerius įsigalėjome rinkoje... Turkija, Graikija, Kenija, visa Pietų Amerika. Nieko nauja... Mažina pelnus, krauna mums fiktyvias sąnaudas ir absoliučiai nieko nedaro, nes mano, kad pardavimai augs patys savaime. Positivo markė pati nuolat skatins pardavimus. O jie tik skaičiuos sau komisinius...

Ar jie mano, kad Positivas yra aklas, kad jis neplėtojo tinklo kylančiose rinkose?

Tiktai čia visi mechanizmai veikia taip intensyviai. Įsitvirtinome rinkoje rekordiškai greitai... ir rekordiškai greitai pradėjo mus apvaginėti. Tai nor-

malu, stačiai akivaizdu kylančiose rinkose, tik Paryžius norėjo dar padelsti su sprendimu apie strategijos keitimą...

O receptas yra vienas. Reikia atsisakyti partnerystės sutarčių ir įdarbinti etatinius vadovus. Tokie tad dalykai... Partneriai savo jau padarė... dabar atėjo kitos formulės laikas. Jie yra nepakeičiami įsitvirtinant rinkoje, bet akcininkus tenkinančiam pelnui užtikrinti turime pasinaudoti kita strategija.

Tokie yra tinklo plėtros procesai, bet iš kur jie, mano mylimi lenkai, gali tai žinoti? Kenijoje įsišaknyti prireikė apie penketo metų. Na, ką gi, vis dėlto čia Europa...

Po trumpos diskusijos Antuanas ir Žoržas ne tik sutiko su mano pozicija, bet ir oficialiai patvirtino tai, ką pasiūliau. Žinoma, sutinku su Antuanu, kad tai delikati operacija, bet ar aš vaikas? Ką jie toje administracijoje įsivaizduoja? Juk kam nors su tokia patirtimi, kaip mano, tai įtikinama strategija.

Pirmiausia reikia pradėti nuo operacinio skyriaus... nuo Kristoferio. Reikia sumaniai sudominti ir pažadinti jo entuziazmą dėl šios idėjos. Jis padarys viską, ką pats pripažins teisinga, tik reikia sudominti. Lig šiol jis pasiaukojamai plėtojo Positivo šeimą. O dabar turės atsisakyti šeimos jausmų. Sutelkti dėmesį į skaičius, didinti pardavimų apimtį ir užtikrinti valdybos ir akcininkų nustatytą pelną. Žinau, kad tai jam ir jo skyriui gali būti sunku.

Kristoferis daug nuveiks, kad dirbtų su mumis... o jeigu ne... na, pagaliau nėra nepakeičiamų žmonių. Jis taip puikiai kalba prancūziškai ir taip gerai pažįsta Prancūzijos istoriją ir kultūrą.

Ak, Antuanai! Mano brangus Antuanai! Kaip džiaugiuosi, galėdamas tave priimti pas savo mylimus lenkus... Ar jau ragavai baltosios? Vienas mažas šimtas... į sveikatą... – Kur mane dar išsiųsi? Ar valdyba ketina šitaip stumdyti mane iki pensijos? Ar jau visada būsiu ant šalutinių bėgių, tokiose bjauriose vietose? Mėgau važinėti po pasaulį. Tik jau baisiai pavargau... Ta Lenkija, taip sako Antuanas, turi tapti lūžiu, paskui jau tik Paryžius... Bet ar galiu juo pasikliauti? Kartu pradėjome prieš dvidešimt trejus metus... Ir reikia paskutinį kartą įsitempti, nes tai yra mano būti ar nebūti...

Vakarykščiai pietūs *Madame Walewskos* restorane. Žoržas pirmąkart Lenkijoje. Jis nustebęs, kad Varšuvoje yra tokia vieta su tokia virtuve. Visada juokdamasis žiūriu į savo tėvynainius, kurie čia lankosi pirmą sykį. Jiems sunku visa tai suprasti. Nes šis kraštas ir tie mano lenkai yra neperprantami.

Valgant užkandžius Antuanas sako Žoržui girdint: – Tai labai išmintinga, Pjerai, kad pateikei valdybai savo pasiūlymų, išties reikia baigti medaus mėnesį toje Lenkijoje. Taip. Labai teisingas žingsnis. Tai visada yra labai gražus laikas, kai firma nepaiso išlaidų, investuoja su užmoju. Nereikia pai-

syti biudžeto, raportų, balansų, planų. Tuomet mūsų nedomina skaičiai, tik užimama rinka.

Dabar reikia pasiraitoti rankoves. Gal pavargau. Egipto ir Turkijos atvejų pakartojimas. Atsisveikinimas su partneriais, sąnaudos, skaičiai, fondogrąžos lygis, ašaros ir žlugusios svajonės. Na, tiesiog man nesinori. Bet juk tai mano būti ar nebūti... Paryžiuje...

Ir galop, kai buvo geriama kava ir konjakas, Antuanas sako: – Gauni iš mūsų žalią šviesą keisti bendradarbiavimo su partneriais pagrindus ir net skubiai nutraukinėti sutartis, tik tokius sprendimus priiminėk jautriai. Nepamiršk Positivo įvaizdžio... – Pasilaikyk tai kaip lemiamą kortą, – priduria Žoržas.

– Į sveikatą, Antuanai, į sveikatą, puiki rusiška degtinė... Turiu viltį, kad vieta Paryžiuje, valdyboje, man jau numatyta?

Pjeras, nors jau artėjo prie šešiasdešimtmečio, buvo patrauklus ir ganėtinai išvaizdus vyras. Jo veidą galima laikyti įdomiu. Aukšta kakta, rudos akys po juodais antakių lankais, klasikinis, galima sakyti, graikiškas profilis. Eigastis stamantri, iš jo kūno spinduliuojanti energiją.

Dar nuo studijų laikų jis išsaugojo pomėgį tenisui, nes ši sporto rūšis labai tiko jo gyvenimo stiliui, kurio laikėsi, ir einamoms pareigoms. Žaisti tenisą jo aplinkoje tiesiog derėjo. Visur, kur jam teko dirbti, ir juodojoje Afrikoje, kur pirmąkart savarankiškai vadovavo Positivo tinklui, ir Egipte, paskui Turkijoje, galėjo susirasti gerą teniso kortą, kur rinkdavosi vietos elitas.

Bet, be teniso, Pjerą dar labai traukė moterys. Kai sutelkdavo dėmesį į firmos reikalus, joms nelikdavo vietos. Žinojo, kad norint būti veiksmingu vadybininku nevalia atsipalaiduoti nė akimirką.

Vėlyvą popietę išėjęs iš kontoros, jis negrįždavo trumpiausiu keliu į išsinuomotą vilą Mokotove. Lėtai važiuodavo limuzinu palei šaligatvius, žiūrėdamas į skubančias namo moteris. Kai buvo šilta, mėgdavo išlipti iš automobilio ir pavaikščioti gatvėmis.

Nuo tada, kai dirbo užsienyje, jį intrigavo kitokios nei jis rasės moterys. Dievino žiūrėti į negres Nairobyje ar Kinšasoje. Paskui Egipte negalėjo atsispirti pomėgiui žvilgčioti įkandin apsigobusių arabių. Svajojo pažinti jų juodus ar alyvmedžio vaisiaus spalvos kūnus. Jos atrodė visai kitokios nei jo rasės moterys, tokios egzotiškos, turinčios savyje neapibrėžtą paslaptį, pažadą kažkokios ypatingos palaimos, kurios jam negalėjo suteikti baltaodės moterys. Žinojo, kad galėjo turėti jų daug, kad savo klasikiniu grožiu ir einamomis pareigomis daugeliui buvo labai patrauklus. Bet niekada niekam nesiryžo. Nei nekaltam pokalbiui, nei susidomėjimą liudijančiam gestui, jei jau nekalbėsime apie prisilietimą prie odos, kurios spalva jį taip gundė.

Jis suprato: Žizelė neištvertų sužinojusi, kad jis jai neištikimas su vietine moterimi. Taip pat žinojo, kad tuo jo karjera galėtų būti perbraukta. Jam telikdavo svajonės, kurios išsiliedavo savęs patenkinimu.

Domėjimasis moterimis Lenkijoje iš pradžių atrodė lyg ir mažesnis. Juk lenkės iš esmės buvo tokios pačios kaip prancūzės. Bet ilgainiui suvokė, kad čia jį supa moterys, kurių plaukai šviesūs ir oda dažnai tiesiog skaidri. Tai jį varžė, bet tuo pat metu dar stipriau intrigavo. Ir vėl, kai pavargęs išeidavo iš kontoros, mąstė, kaip tokia švelni oda reaguotų į jo tamsesnių pirštų prisilietimą.

Lenkija, kaip ir kitos šalys, kuriose jam teko dirbti, jo nedomino. Et, eilinis keistas, nesuprantamas ir atsilikęs kraštas. Net nežinojo, kad jo tėvas kadaise kartojo: neverta mirti dėl Gdansko, tai jam baigėsi kiaulių ganymu nelaisvėje, Šlėzvige. Jis nieko nežinojo apie Rugpjūčio sukilimą, apie pribloškančio Varšuvos bjaurumo priežastis. Todėl negalėjo – bent jau stebėtis, kad tas pats rugpjūtis Paryžiui buvo visiškai kitoks. Nes Pjeras apie tai, kas vyko į rytus nuo Labos, nieko nenorėjo žinoti.

Bandomasis laikotarpis

... Na, važiuok, karši! Nešdinkis į šoninę juostą, jeigu nežinai, kam tarnauja mašina. Tai bent Euzebiukui teko brika! Kokia jos trauka! Duoda spyrį tie beveik du litrai. Visiems regionų vadybininkams Positivas tokius duoda... Persėsti iš uno į tokį pežotuką tai šis tas... Kaip tik taip atrodo mano gyvenimo pokytis... Reikia būti kažkuo, kad tai pasiektum. Na, tu su tuo polduku man čia neužstok... Na, kurva, kas yra, biče?! Žiūrėkit, karši! Bent spurtas... akimirka-momentas, ir jau šimtas spidometre. Nešdinkis, nes neturiu laiko! Skubu! Kontoroje privalau būti pirmas. Tokia brika tai bent važiavimas... Iki Gdansko pastaruoju metu per dvi valandas ir penkiasdešimt minučių. Kai apsiprasiu su tuo

keliu, tai tikrai sutilpsiu į dvi su puse... Velniškas Barzdyla, turėjo man skirti būtent tą regioną... gaila, kad į Ščeciną manęs nevaiko... Kaip tai čia sutvarkyta? Neturi žmonių iš šiaurės? Kokios tai jiems išlaidos? Oi, tikriausiai daug kas čia turi pasikeisti... Tai, kurva, toks prancūziškas darbo organizavimas... Taip kaip visuose tuose prekybos centruose... viskas ant galvos pastatyta... prekėms kojos dygsta, net burzgia, o čia regiono vadybininkas iš Varšuvos laksto po visą pajūrį. „Cipsike" buvo kitaip. Aš juos išmokysiu gero darbo organizavimo... Na, reikia pasistengti, kad dirbtum lyg sostinėje... Sostinė... o važinėjama čia lyg kokiame nors užkampyje. Reikia aštriai protauti, kad tai nesitęstų amžinybę, ir būti kontoroje, kaip numatyta. O, ir dabar įvažiuosim į tą juostą, ir paskui čionai, ojojoi, ir būtų po lako ir veidrodėlio. Netūtuok, avine! Man čia dar tūtuosi? Na, tai še tau per stabdžius! Matei? Galėjai išbarstyti dantis ant vairo. O tu su apspardyta šikna!.. Su manim, biče, nori lenktyniauti? Su mano dviem litrais nori lygintis. Tu gal nežinai, ką darai! Matai, tavęs net ir veidrodėlyje jau nesimato. Gaila, kad turiu čia sukti. Dar kiek prasimankštinčiau... Visada čia turi būti tokių tamsuolių užkimšta. Kas per miestas! Niekada prie jo nepriprasiu. Jau tas mano mažas, nes mažas, bet geresnis. Kodėl taip yra, kad už to posūkio nuolat yra kamštis? Nes siaurėja... kaip ji vadinasi? Vloska, Voloska gatvė? Turėtų tas gatves sunumeruoti. Tuos pavadinimus čia išgalvojo! „Slankmatis",

„Išradimas", „Pažangos", „Racionalizacijos". Gal kažkam vieno šulo pristigo. Labai mat sostinė... „Slankmatis" ir „Išradimas"... Gaila, kad ne „Pra-rėžas" ir „Kelnės"... Reikia apvažiuoti tą sambūrį iš kairės. Truputį nustebs tie iš priekio. Kaire juos-ta. Bet, Euzebiuk, reikia būti drąsiam! O dabar rei-kia paspausti pedalą, nes, kai ten bus žalia, būsi pirmas... bet čia yra oro pagalvės, tai kaip nors, Euzebiuk, apsisaugosi. Tegu saugosi tas iš priekio... Bet suspėjome... Mėgstu tokius momentus... Žinau, kad gyvenu... adrenalinas kyla aukštyn... spėsiu ar nespėsiu... kai jie visi turi sprukti į šalis... tuš-čias juokas ima... visi į šalis... na, nes kas čia yra geriausias? Na, žinoma... Euzebiukas su savo bri-ka... Įdomu, kodėl ši juosta yra laisvesnė. Patik-rinsim... Tikriausiai visi mano, kad ji skirta posū-kiui dešinėn. Asilai. Gal ji ir posūkiui į dešinę, bet mes šast į vidurinę juostą. Ko, karši, tūtuoji? Kai palieki tokį tarpą, nesistebėk, kad jį reikia užimti. Per tokius kaip tu taip tas miestas atrodo. Tie var-šuviečiai! Svarbiausi visame pasaulyje. Varšuvie-čiai, sušikti pasipūtėliai... jokio mandagumo, tik spaudžia ir spaudžia garso signalus, jie niekada ne-praleis, tik užkirs kelią. Toks vilksis, bet nepra-leis... Koks šūdas! Ir privalai, žmogau, čia gyven-ti. Tik smarvė, šiukšlės ir kamščiai.... Na, dabar galima paspausti! Šioje tiesiojoje vakare, kai tuš-čia, tai kažkada pavyko iki šimto keturiasdešimt. Andžėjus, plika kuoka, kažkada gyrėsi, kad gali-ma ir šimtą šešiasdešimt, septyniasdešimt, bet juo

netikiu. Apskritai jis tikrai suktas. Betgi irgi karšis... Na, taip, bet jis iš visų toje kontoroje geriausias... Irgi matyti, kad norėtų vis aukštyn... žiūri į tas suvestines ir dulkina savo ponus partnerius... Tik jis nežino, ko vertas Euzebiukas! Oi, nežino! Belieka jau tik du šimtai metrų, vos, žmogau, įsibėgėji, ir jau turi stabdyti... O stabdyti Euzebiukas nemėgsta...

Na, jau matyti mūsų mėgstamas administracinis kompleksas ir pagaliau stovėjimo aikštelė. Elegantiška vieta, visai kitokia nei tas visas sušiktas miestas. Aptverta, lygutėliai išgrįsta baumo trinkelėmis... užkardas ir spygliuotas užtvaras... Visa suorganizuota, kaip ir turi būti. Žmogus žino, kur stato mašiną. Paskirta vieta. Ir Euzebiukas tai mėgsta... tvarkelė... visa savo vietoje... O administracinis pastatas – pirštus aplaižysi. Pačios geriausios firmos. Labai prašau... Didžiausia naftos produktų firma... čia pat šalia skalbimo miltelių ir margarino milžinas... Na, čia jau yra kitas pasaulis. Ir čia, Euzebiuk, yra tavo vieta... Karšis prie užkardo žiūri lyg ką tik prabudęs. Na, žinau, kad dar tik po septynių, biče, bet tai nereiškia, kad esi ne darbe... Tai bent publika apsaugininkai... Kiek su jais turėjau vargo tuose restoranuose... kiekvienas vis geresnis tomis naktimis... tai juos reikėjo saugoti... kažkokie sukriošę seneliai... baisu buvo, kad neišgyvens iki ryto, o ką kalbėti, kad jie ką apsaugos... Na, sakau... prabusk, svety, prie darbo... spokso į

leidimą, lyg ką nors tokio pamatęs pirmą sykį... Prabusk, biče... Per daug miegojai naktį... Oi, reikėtų tau gero vadybininko! Visus reikia vyti... oi, visus... toks, kurva, gyvenimas! Na, gerai... Reikia atbulomis, nes tas stovėjimo vietas padarė siauras... Aplanką iš bagažinės ir į vidų... Ak, tas vestibiulis. Kai matau savo atspindį ant tos žibančios apdailos ir girdžiu batų tap, tap, tap, tai jau žinau, kad prasidėjo dar viena mano gyvenimo diena, kad Euzebiukas atsirado deramoje vietoje... Merginos iš leidimų biuro prie įėjimo šypsosi man kaip dera. Tikrai joms patinku. Neblogos lazdos... na, juk prie įėjimo į tokį administracinį pastatą bet ko, kokių kašalotų, nesodins... Visur čia kuo puikiausia tvarkelė. Ir grindų danga, ir grūdinto plieno apdaila, ir įstiklinimas, ir liftai, stačiai didysis pasaulis, na ir, aišku, panos turi prie to tikti... galima būtų kurią nors nusignybti, kaip jos maloniai į Euzebiuką žiūri... O gal jos taip šypsosi kiekvienam... Pagaliau tai jų pareiga šypsotis įeinantiesiems... bet man jos šypsosi kažkaip kitaip... na, pagaliau juk nesu koks nors pirmas pasitaikęs... juk kokia išvaizda... plaukučius sau želė tepu ne tam, kad į save veidrodyje žiūrėčiau, o tik tam, kad man šypsotų... O figūrėlė Euzebiuko irgi nieko sau... mankštinosi vos prieš porą metų. Kiekvieną iš jūsų, merguželės, pastverčiau ir pakelčiau, kad ek! Brigida galėtų ką nors su savimi daryti... pagaliau prižiūrėti save... ir, po galais, kai išeinu į kontorą, tai bent tegu neliečia to mano švarko tomis rankomis nuo košelių

ir vystyklų... o Glorija pagaliau galėtų išmokti į naktipuodį...

Bet ką ten tos merginos čia... Silvija mūsų priimamajame tai bent merguže! Nė viena jos nepranoks. Pitonas šalia jos visada parengties būsenoje. O čia yra taip, kaip turi būti... Į liftą magnetinė kortelė... prie įėjimo irgi. Dvidešimt pirmojo amžiaus civilizacija. Visa kaip dera. Tai iš tikrųjų pasiekimas, Euzebiuk, kad turi tokią kortelę su užrašu *Positive Lenkija* ir savo nuotrauka ir pridedi ją prie žvalgytuvo... švelnus piiii, ir liftas užsidaro. Pažiūrėk į savo nuotrauką. Nenugalimas! Ir dabar pridedi tą kortelę prie žvalgytuvo šalia durų... klik... spyna atsidaro, ir esi kontoroje! Tuščia... Na, žinoma, Silvijos dar nėra... Nieko nėra... Visame olpen speise nė gyvos dvasios... Vėl Euzebiukas pirmas... Nes Euzebiukas turi būti pirmas, jau taip yra... Visi tie karšiai čia susirenka prieš devintą... o Euzebiukas tada jau turi informacijos apie viską... Devintą tai cho, cho... jau visi raportai išspausdinti, rezultatai peržiūrėti. Net ir Barzdyla dar nežino, o Euzebiukas jau taip... Restorane Euzebiukas visada buvo vėliausiai septintą... kitas darbo ritmas... geras įprotis... tėvulis visada kartoja, kas anksti keliasi, tas gardžiau valgo... ne taip, kaip tie kontoros karšiai... Ir rezultatas yra, nes jau kelis sykius tai Barzdyla priėjo, o tai ir Pjeras... – Matau, kad anksti ateini... tai gera mintis, kai ramu, galima daugiausia nuveikti... – Nes svarbu ateiti anksčiau nei šefas... tai aišku, kad ir jis ateina anksti,

bet juk ne anksčiau negu Euzebiukas... Nes tavo, Euzebiuk, tokie genai, kad tu tiesiog privalai būti pirmas, pirmesnis už visus.

Visiškai tuščia... visa kontora yra po mano kojomis... Einu, praeinu pro skyrius ir salių duris, taip einu ir einu vienui vienas, ir jaučiu, kad esu to laivo vadas, kad tas denis priklauso man... Ir nesustoju prie savo skyriaus. Einu toliau palei rašuomuosius stalus ir pertvaras iki pat galo, kur bus mano... Lenkijos tinklo direktoriaus, kabinetas... Taip, Euzebiuk... visa yra pagal tavo galimybes... kas žino... po dešimties metų, o gal po penkerių...

Na, o dabar reikia atsistoti prieš kamerą, va taip, lyg atsitiktinai čia vaikštinėčiau... lyg nežinau, kad čia yra jos objektyvas, bet pastovėkim čia ilgėliau. Administracijoje kalba, kad jokių kamerų nėra, o paskui kad gal ir yra, bet tik saugumo sumetimais, bet visi žino, kad jų yra ir net kur jos. Toks mažas išsikišimas, lyg kniedės galvutė. Juk aišku, kad jie žiūri, ką veikiame. Tai aš, Euzebiukas, pasižiūrėkite... Vėl esu pirmas kontoroje... gerai mane įsidėmėkite... Ir kai pamatys Euzebiuką anksčiau visų atėjusį, tai visada koks nors punktelis jo naudai... Barzdyla tikriausiai gauna ant stalo suvestines, kas kelintą valandą ateina... Na, Barzdylos vakariniais sėdėjimais nepranoksiu, bet užtat rytą esu anksčiau... ir dabar eime į savo skyrių... dar tas kabinetas ne tau... ir įeikime į tinklą... O Barzdyla mano, kad tas kabinetas tai jau jam visam laikui... o, nesulauks to barzdota beždžionė...

Ak, ta Silvija! Kai ją tik prisimenu, tai kaipmat pas mane darosi ankšta... Ir neįmanoma susikaupti, nes Euzebiukui tik ji galvoje... Kaip čia ją išplėšus... bent telefono numerį gavus kaip nors taip, kad visa kontora negirdėtų. Galėtų tiesiog anksčiau ateiti kaip aš... Na, neįmanoma išsėdėti... ką su tuo pitonu daryti, tegu jau pagaliau pasirodo mano suvestinėlės, mano realizacijos raportas, tai gal man iš galvos išgaruos ta Silvija... O paskui skambinti ir be paliovos raginti tuos ponus partnerius, kelti *wolumeną,* nes Euzebiuko regionas turi būti geriausias. Ketverius metus jie šioje rinkoje, neseniai turėjo didelę šventę šimtojo restorano proga... Didelė firma, nieko neprikiši, penki regionai, ir vienas iš jų Euzebiuko... Nenugalimasis Euzebiukas Positive visada bus geriausias ir susilauks stiklinio kabinetėlio, kokį dabar turi Barzdyla.

Taaip, iš esmės ar yra ko jam pavydėti... tame stikliniame narve... tai jau man buvo geriau tame restorane... Ten buvo normalios sienos ir durys, kurias visada galėjau uždaryti, net ir užsirakinti grynųjų pinigų skaičiavimo dingstimi... O tiek anksčiau girdėta, kaip čia tose kontorose dulkinamasi... viena didelė pasaka, juk čia viskas matyti, viskas už stiklo, visi viską mato. Kur aš čia galėčiau daryti tai, pavyzdžiui, su Silvija... Tu, Euzebiuk, nesirūpink kur, nes vieta visada atsiras, jei ne čia, tai kitur, tik pagaliau pasišnekėk su ja kaip nors konkrečiai, kaip dera sėkmės žmogui, kuris žino, ko jam reikia... o ne mindžikuok nuo kojos ant kojos.

Barzdyla jau nebejaunas. Na, ką jie su juo darys po poros metų?.. Gal išspirs aukštyn... o gal žemyn... Bet su Euzebiuku jam nėra ko lygintis... dabar pasaulis priklauso jauniems! Barzdyla išvykęs į regionus... kur jis išsidangino?... gal, šūdžius, išvažiavo tikrinti mano regiono... Na, žinoma, tai kiek gadina nuotaiką... Ir apskritai kokie čia papročiai? Kažkokie slaptų agentų žaidimai? Paskambino man vakar iš Gdansko ir sako nenorįs, kad tai atrodytų kaip paslaptis, bet apsilankys keliuose restoranuose šiaurėje, be kitų, ir mano regione: – Neinformavau tavęs anksčiau, nes, kaip žinai, dabar aptarinėju su partneriais mūsų naująją strategiją, ir reikalas tiesiogiai nesusijęs su tavo pareigomis... – Na, aišku, šiek tiek išprakaitavau, nes tai kažkokia akivaizdi kontrolė, baigiasi bandomasis laikotarpis. Galvoje man sukunkuliavo, pradėjau aštriai mąstyti, ką čia padarius su tuo uždėliu... Šiek tiek mane nustebino barzdota beždžionė... pagaliau nežinau, ar privalau žinoti, kad jis ten važiavo? Ar nežinoti?.. Ar dėtis prieš ponus partnerius nepakankamai informuotam? Bet tai kvaila, kad regiono vadybininkas nežino... ir taip blogai, ir taip negerai... supratau, kad mane išbando tokioje situacijoje, kipšas... tad manau sau, kad dėl viso pikto paskambinsiu tiems savo ponams partneriams, kad nepričiuptų jų už kokius menkniekius ir visiškus standartų pažeidimus... bet paskui manau sau: verčiau ne... tegu tinklo šefas pamato, kaip tai visa atrodo iš tikrųjų po to mano pirmtako, kuris neva

buvo toks tobulas ir dėl kurio pasitraukimo taip apgailestauja visi partneriai...

Bet Euzebiukas ne iš kelmo spirtas, tad apsidraudė ir iš kitos pusės!.. Nors ir trumpai čia dirbu, bet jau kelis kartus signalizavau, kad kalba su kai kuriais partneriais yra ypač sunki, lyg elgetos su paveikslu, o Euzebiukas neketina būti joks elgeta, ir pabrėžiau, kad žinau, kaip gali funkcionuoti restoranas... kad aš su savo vadovavimo patyrimu iš „Cipsiko" iškart matau, kas kaip veikia, ar toks vadovas iš viso rūpinasi restoranu, ar tik skaičiuoja savo procentus. Ir net leidau sau parašyti tarnybinį pranešimą. Taip, Euzebiuk, reikia būti savimi, kad po dviejų darbo mėnesių leistum sau tokius išsišokimus. Pranešimą! Visai valdybai... O ką? Geriausia gynyba yra puolimas... Bet iš tikrųjų tada baiminausi dėl savo užpakalio, nes draskiausi kaip įmanydamas, o rodikliai kaip stovėjo, taip stovėjo... Parašiau, kad situacijoje, kai regiono vadovas neturi galimybių taikyti partneriams jokių sankcijų, sunku tikėtis pardavimų rodiklių augimo... Ir tegu dabar Barzdyla pamėgins teigti, kad nesusitvarkau, tai aš jam paklosiu pranešimą ir rodiklių suvestines, kad iš tikrųjų rodikliai pajudėjo nuo to laiko, kai aš esu čia...

Bet juk čia viskas stovi ant galvos... tinklo direktorius važiuoja aptarinėti su partneriais naujos strategijos... Tai nesutelpa lazdoje... Ką čia su jais aptarinėti?.. Yra užduotis, ir reikia ją įvykdyti... kokie dar čia papročiai? Mėnesį važinėja ir aptari-

nėja... Čia, kurva, turi pradėti dirbti vadovai, kurie, tik gavę pavedimą, imtųsi jį vykdyti, o jei ne, tai juos išmes, ir tiek... tada mes, regionų vadovai, pagaliau turėtume sąlygas įvykdyti numatytą apyvartos užduotį... Išvažiavo aptarinėti naujos strategijos... na, tiesiog kvailas juokas ima... Dėl vieno esu tikras, kad anksčiau ar vėliau viskas bus taip, kaip aš tai matau... Tad tūnau sau tyliai savo skyrelyje ir laukių tolesnės įvykių eigos... šiek tiek vakar mane suėmė drebulys, nes juk važinėja visą mėnesį, o nebuvo šiaurėje, tai tikriausiai turėjo nuvažiuoti ir į mano regioną... bet kraujas atvėso ir tik sau įsivaizduoju, kaip Barzdyla šnekasi su tuo apsišikėliu Miroslavu iš Stargardo... ir kaip jis tuo savo pedališku būdu aptaria su juo einamosios apyvartos raportų sekimo procedūrą... Dar su tuo Zambrovskiu tai šiaip taip galiu... nors tokių gudruolių nemėgstu, bet Mirusis... kas jį čia priėmė? Tikriausiai Barzdyla padarė tokį šūvį į dešimtuką... Na, o Muravecas iš pajūrio, tai bent... ir ta jo žmona, kuri iškart griebiasi už širdies... taip... tos jų žmonos... nors, antra vertus, ta Miroslavo Marisė, kaip jis ją vadina, gal supratingesnė... nes ji suvokia pagrindinį dalyką, kad galų gale Positivas be jų išsivers, o jie be Positivo yra niekas... Ir tai esminė tiesa, kurią Euzebiukas stengiasi jiems švelniai perteikti... kad jie yra niekas... tiesiog nulis. Ir jeigu jie būtų restorano kolektyvas, tai Euzebiukui nereikėtų eikvoti energijos įvairiai diplomatijai, tik tiesiog pakeistų visą tą draugiją nauja,

net dabartinėje situacijoje Euzebiukas gali juos užpulti. Ir šiuo atžvilgiu gerai... tegu Barzdyla pasidulkina po tuos restoranus, tegu aptarinėja visa tai ten su jais, ir taip jis jiems yra vienoje vietoje, nes jie gauna procentus... ir todėl apyvartos didinimą jie irgi turi vienoje vietoje, kaip ir jį patį... Bet tegu aptarinėja... Euzebiukas sau pasėdės ir palauks...

Pagaliau kažkas pasirodė tame ekrane... lėtai tai eina, kaip ir viskas čia... Na, Euzebiuk, kokius turime vakarykščius rezultatus? Svarbiausia akimirka... Pradėkime nuo žvilgsnio, kaip atrodo pagrindiniai produktai... suvestinė numeris pirmas: regionų palyginimas visos Lenkijos mastu... mėsainių pardavimas... O, po perkūnais... na, kurva mac! Tai neįmanoma! Esame trečioje vietoje! Andžeika, plika kuoka, pirmoje! O ta teta Juchnevič antroje... Ramybės... nieko neatsitiko... Aš su tais partneriais pasišnekėsiu... Pasižiūrėkim kitų produktų... pavyzdžiui, imkim kad ir mėsainius prieskonių padaže, toje kretiniškoje naujovėje... Labai gerai, čia pirmą vietą užima Euzebiukas... o dabar pagrindinis Positivo patiekalas: apvoliotų džiūvėsėliuose viščiukų kompleksai, taip pat visai neblogai... antras... bet vėl plika kuoka pirmas...

Na ką gi, esu čia tik trečią mėnesį... bet visa tai per tuos šūdžius partnerius... nepajėgia spirti į užpakalį kasininkams, kad pardavinėtų, kaip priklauso, gruzdintas bulves su viščiukais... nes tai juk savieiga... be etatinių vadovų čia nieko nepadarysi...

O pasižiūrėkime mišrainių. Na, ne! Ketvirta vieta. Dar šiek tiek, ir Euzebiukas bus paskutinis! Tai Positive turi eiti lyg šviežios bandelės. Niekam kitam nekilo mintis gaminti prancūziškas salotas. Joks kitas tinklas jų neturi... Tai turi eiti, tai turi pardavinėti taip, kad net birbs. Tiesiog, šūdžiai, to nedaro. Sėdi raštinėse ir apauga taukais, ir jiems nesinori pajudinti užpakalio, kad pavaikytų kasų debilus, kuriems ir persteiėti nesinori, taip aptingo prie ankstesnio atlyginimo būdo. Bet Euzebiukas visa tai ištaisys, oi, ištaisys! Pakratys visą tą draugiją... Kiekvienas kasininkas turės savo suvestinėlę... tai įves Euzebiukas. Ir tie, kurie bus suvestinės apačioje, tuos iš karto lauk... norinčiųjų laukia visa minia... nedarbas beveik trisdešimties procentų... Karšių čia nelaikysime!

O dabar pasižiūrėkime į pardavimus apskritai... vieno restorano vidutinis rezultatas zlotais pagal miestų kategorijas... menkai, oi, kurva, menkai... trečia vieta. Kaip tai atsitiko? Ištisą praeitą savaitę man pavyko pirmauti.

Reikia juos, kurva, be paliovos belsti... ir važinėti, be to nė žingsnio... Plika kuoka nuolat geresnis nei Euzebiukas, bet palaukime truputį... Tai vis dar bandomasis laikotarpis... Euzebiukas dar tik įsismagina. Na, o dabar pažiūrėkime konkrečiai, kuris labiausiai krito žemyn. Žinoma, pačioje apačioje Miroslavas, o taip draskė akis... – Ką jūs mane čia mokysite, kokia tai sistema, kurių galų tai kam turi rūpėti, kiek aš mišrainių pardaviau? Šūdas

kam tai rūpi, tai yra mano restoranas, o jūs iš kur čia atsiradote? – Na, aš net užviriau. Surengsime patikrinimą ir pamatysime, iš kur aš atsiradau...

Ramiai, Euzebiuk, ramiai. Pirmiausia žvelkime pirmyn, į ateitį! Tai patikimiausias sėkmės receptas... Taip kaip ligi šiol... nes Euzebiukas nuolat eina pirmyn... ir nė žingsnio atgal... pasižiūrėk, kur dirbi... gražioje kontoroje... Ir jei jie priėmė Euzebiuką, tai jis nėra pirmas pasitaikęs... Kad vos dvidešimt šešerių metų jau dirbtum tokioje firmoje, eitum tokias pareigas ir važinėtum tokia brika... Oi, daug kas norėtų būti čia mano vietoje. Bet ne kiekvienas yra Euzebiušas Drutas. Kai nuvažiavau į mūsų miestelį – per pačius pirmuosius savaitgalius, kai tik gavau briką... supakavau Brigidą ir Gloriją – tai tėvai net išėjo į kiemą pasisveikinti... Buvo matyti, kad didžiuojasi sūnumi... Mama sako, kad Brigidai su Glorija dabar patogu ant užpakalinės sėdynės... ir tik Brigida vėl lėtai ropštėsi iš mašinos, nes Glorija užmigo, o aš norėjau pavažiuoti su tėvu... Tad ją kiek paraginau. Ir tuojau kilo skandalas, kad vaikas, kad vėl pradedu... ir dar mama įsikišo, kad nežadinčiau Glorutės... Visa tai pastatyta ant galvos. Negaliu su ta Brigida susikalbėti, kai ji tapo stora boba...

Tėvas, senas mechanikas, mėgsta viską kruopščiai apžiūrėti. Jo dirbtuvės sužlugo, tad jam vien žiūrėti beliko... Ir tai gerai, kad nepaėmė paskolų, kurias siūlė imti į savo rankas, nes duos palankio-

mis sąlygomis veiklai plėtoti... o paskui užkrovė tokius procentus, kad baigta. Zenonas, tėvo brolis, įpuolė į tuos šūdus. Jis pasiėmė iš banko pinigų daržovėms, morkoms ir Briuselio kopūstams auginti, ir paskui vienais metais niekas neužderėjo, o kitais nustatė tokias supirkimo kainas, kad atsipirktų nebent sėklos... Bet tėvas visada turėjo mechaniko sielą, tad pasižiūrėjome po variklio dangčiu, o čia variklis be karbiuratoriaus, su tiesioginiu įšvirkštimu. Tėvas į tai žiūri nepatikliai, nes visą gyvenimą reguliavo karbiuratorius, bet juk jis ne aklas, mato, kad variklio galingumas nepalyginamas, o jis, kaip ir aš, mėgsta, kai brikelis šauna pirmyn...

Andžeika, plika kuoka, įėjo į olpen speisą... Truputį išblėso jo šypsena, kai pamatė mane kabinete. Manė, kad tai jis pirmas pasirodys prieš kamerą... bet nesulauks. Greitai atsisėdo, iškart įjungė mašineriją ir nieko nesako... sutelkė dėmesį į tai, kas ten atsirado ekrane. Na, tai faktas, kad dar tebesi geresnis už Euzebiuką, bet jau jauti mano alsavimą už nugaros ir jau prakaituoji... arbūzėlis ima rasoti... Kaktelė suraukta, matyti, kad vaikinas kaip drebučiai... O Euzebiukui tebėra bandomasis laikotarpis ir jis dar neįsismagino... Bet visas gyvenimas kažkiek yra toks bandomasis laikotarpis... visą laiką reikia kelti sau tikslus, nestovėti vietoje... Euzebiukas, nors ir jaunas, jau savo žino, oi, žino... ir mėtytas, ir vėtytas, ir panašiai kaip tėvulis mėgsta šnekėti, kai įkaušta... Kai atvažiavo į Varšuvą, tai

bent buvo – su tuo riebiuoju Mareku stovėti stadione ir pardavinėti batus... bet Euzebiukas mėgsta tokias situacijas, nes tada prisiverti iš tiesų suimti save į rankas... Ježikas rekomendavo firmai ir tapau prekybos atstovu. Tai netgi gražiai skambėjo... tik kad atiteko pėdų masažavimo aparatas. Stovėdavai, ką čia slėpsi, bet, antra vertus, girtis nėra kuo, toje jų Maršalkovskos gatvėje, ir kabindavaisi prie kiekvieno, kas ėjo pro šalį... gal jus domina neįprastas gydomasis prietaisas tinkamai pėdų kraujo apytakai palaikyti. O tai buvo vien didelė pliauska, medinis volelis su randais, o masažas – tai važinėjimas pėdomis ant tų volėlių po grindis... Tikras kankinimas, pėdos kitą dieną buvo tiesiog nesavos... negalėjau paeiti, kai sykį išmėginau... Ir kalbėdavai toliau, net žiauna imdavo skaudėti: tradicinė kinų medicina, arba makrobiotinis požiūris į sveikatą, arba naujausias gydymo metodas iš Londono... kas kam į galvą šaudavo. Žmonės geriausiu atveju gūžčiojo pečiais... O buvo ir tokių, kurie sakydavo: nešdinkis, mulki. Ir dar šalta, ir lietus, o Euzebiukas vien su švarkeliu ir kaklaryšiu, kad žadintų pasitikėjimą...

Rytais susitikdavome Prahos kvartale, ten buvo sandėlis... visas garažas iki lubų prikimštas tų volelių... ir ten buvo salė, kur pakraudavome, kaip sakydavome, akumuliatorius ir atsipalaiduodavome prieš visą dieną, kuri laukdavo mūsų tose gatvėse... tai, kurva, buvo kažkoks beprotnamis... Mes šokdavome, o kažkoks tipelis, aktyvaus po-

veikio kitiems specialistas, kažkoks visiškas kuodas, užkrėsdavo mus entuziazmu. Na, dabar iš to lyg ir galiu juoktis, bet tai, ką jis mums kalė į galvas, aš paskui kalbėjau kasininkėms, kurios turėjo didinti pardavimus ir būti malonios klientams. – Atminkite, – šaukdavo jis ir keldavo aukštyn rankas, o mes drauge su juo, – jūs esate puikiausi pardavėjai, gražiausi, iškalbingiausi Varšuvos vaikinai! Jūsų pėdų masažavimo aparatai yra išskirtiniai, nepakartojami ir būtini kiekvieno žemės žmogaus gerai savijautai! Kartokite paskui mane... Šiandien prieisiu prie keturių šimtų praeivių, prie keturių šimtų praeivių!.. Nepasibodėsiu, nepasiduosiu, nepasitrauksiu! Šiandien prieisiu prie keturių šimtų praeivių, prie keturių šimtų praeivių! – Ir paskui šokdavome... skambėjo normalus disko... ir taip pasikrovę, su tų malkų pilnais krepšiais važiuodavome į miestą... Ir stypsodavome ištisą dieną, ir, jei kartais pavykdavo kelis parduoti, būdavo šventė... jau labiau sekėsi čigonėms, kurios vaikščiojo šalia mūsų ir gaudė žmones už rankovių: „pone, paburti?" O „Sezame" ką tik atidarė pirmą Donaldą... tada taip norėjosi užeiti ir suvalgyti mėsainį... bet nebuvo pinigų... taip, Euzebiuk, nuėjai kelią... Neturėjai pinigų nė paprasčiausiam mėsainiui nusipirkti... bet tai jau nebepasikartos! Euzebiukas jau nebeturės tokių tuščių kišenių!

Atėjo Silvunė! Kokia ji merguželė! Tie tiesūs šviesūs plaukeliai. Tikriausiai tai tikra jos spalva...

Įdomu, ar ant cipkos irgi tokie patys. Euzebiukas kaip tik tokius mėgsta. Švelnus šviesus pūkelis ant viso kūno. Neprivalo jo per daug šalinti, nes nesimato... Standžios šlaunys ir užpakaliukas. Visa ideali. Šyptelėjo man. Tikrai! Euzebiuk, tu šitoje srityje turi uoslę. Oi, pasikrutinimas neišvengiamas. Toji Brigida... Glorija nuolat mūsų lovoje... net ir išsimiegoti neįmanoma. Vidury nakties einu ant sofos priešais televizorių... juk esu jaunas ir nieko čia keista. Kada ji pagaliau bus viena... Paskui kokios paskalos ims sklisti kontoroje... Reikia kantriai suktis aplink, o momentas pasitaikys... Euzebiuk, eik į savo kabinetą ir tegu tau nesidulkina smegenys. Ir tas ryškus raudonis ant jos lūpų... Nenuplaunami lūpų dažai... Euzebiukas apie tai truputį išmano... Vaikščiodavo su dideliu krepšiu lūpų dažų, pudrų, lakų ir dezodorantų, ir kvepalų... viskas elegantiška, neva atgabenta iš Vakarų, bet mes, kurie nuolat lankydavomės didmenų bazėje, žinojome, kad tie produktai pagaminti Lomiankose iš spirito, arbatos ir riebalų iš netoliese esančios skerdyklos... tik pakuotė buvo firminė... nieko neprikiši... Nes to bastymosi po gatves su tais voleliais pėdoms ilgai niekas, net ir Euzebiukas, neištvertų. Žinojau viena, kad namo neturiu ko grįžti. Laimė, kad tėvas aptiko tą didmenų bazę Lomiankose ir paskolino pinigų pirmam pirkiniui... Ir tai jau buvo kitas darbas... Moterų kosmetika... Vaikščiodavau po įstaigas, jau nestovėdavau gatvėse ir kaip mulkis nesikabinėjau prie praeivių... Euzebiukas at-

nešdavo kvepalų vienokių, kvepalų kitokių, tai pažastims, o tai ir ten žemiau... Tai buvo kitokios įstaigos nei mūsiškė... Vos prieš trejus metus... visa greitai keičiasi... seni pastatai... buvę susivienijimai, prekybos valdybos, kažkokios įstaigos... kita atmosfera... oi, kita... ten tai pasikrutinimas kybojo ore... o aš su moterų kosmetika... Gerai, Euzebiuk, vėl tau dulkinasi galvoje. Užsiimk darbu, laikas judinti mūsų ponus partnerius... Pirmiausia paskambinsime tam mulkiui Miroslavui. Ragelį rankon ir skeltį į galvą tiems dykūnams... Tik tokios Silvunės tai neturėtų sodinti priimamajame... Bet man kažkas sako, kad Silvunė norėtų, jog ja atitinkamai užsiimčiau... Ak! Kai tik apie tai pagalvoju, kad į ją skverbiuosi ir ji dejuoja: taip, taip, Euzebiuk, kaip tik to norėjau, yra nuostabu, ir praveria tas savo lūpytes, padengtas nenuplaunamais dažais. Na, ji tik sėdi ištisas dienas, tai turi jai ten niežėti... Tokios yra realijos... biologijos neapgausi. Ir joms to reikia, tik gal dar nežino, bet Euzebiukas to imsis...

Bet ilgainiui ėmė rastis vis daugiau privačių firmų ir apačioje prie įėjimų pakabintų lapelių: „Agentams dėkojame"... Ir apačioje prisikabindavo budėtojas ar koks nors ką tik iškeptas apsaugininkas, stverdavo už krepšio ir iškart su savo snukiu: o ką ten turi... ko čia, jaunuoli, ieškai? Juk matai, kad agentams įeiti draudžiama! Jau nesisekė apmulkinti... „Agentas" skambėjo lyg įžeidimas. Na, ir pasakiau sau, kad pakaks prekiauti, ir atsidūriau restorane... Ir kas? Ar tai nebuvo šūvis į dešimtuką?

Bet tada devyniasdešimt ketvirtaisiais, prieš tuos trejus metus, maniau, kad blogiau nė negali būti... nes kokį man, atvykėliui be pažinčių, galėjo duoti darbą... teko plūktis indų plovykloje... Maniau sudegsiąs iš gėdos, bet iškart pagalvojau apie miestelio vaikinus, kurie teturi rytą vaisių kokteilį, o po pusiaudienio „Virginiją", ir taip be galo... Užsispyriau ir kaipmat pastebėjo Euzebiuką... tiesiai pasakiau, kad mano pomėgis yra pardavimai, ir po mėnesio iš indų plovyklos jau perkėlė prie kasų ir į mokymus, prie normalaus klientų aptarnavimo... Tada jau buvau tikras, kad bus vis geriau ir kad reikia išspausti viską... Ir Euzebiukas buvo teisus, kilo aukštyn lyg raketa... devyniasdešimt penktaisiais ir šeštaisiais metais buvo tokie laikai, kai restoranai dygo lyg grybai po lietaus... ir žinojau, kad mano ateitis yra restorane... Receptas paprastas. Raida ir dar kartą raida. Visi restoranuose sako, kad, kai jau tapsi aptarnavimo srities darbuotoju, tai baigta... iki mirties liksi kasoje ir virtuvėje... Bet, savaime aišku, Euzebiukui tai netaikytina!

– Na, sveiki, pone... Drutas skambina. – Tas Kovalevskis apsukruolis kaip reikiant važinėja mersu, bet kalba, kad vos verpia ir turi dar pridurti prie to verslo, tokias sąlygas jam suteikė Positivas. Gudrus ir atsargus... Tikriausiai tikėjosi, kad surengsiu jo sandėlių patikrinimą, nes viskas atitiko ligi vieno elemento. Dar mat jis turi primokėti, mėšlius... Ir paskui, kai tik užsimenu jam apie aktyvius

pardavimus, jis atsako, kad nėra ko tų klientų varginti... Jei norės, tai juk užsisakys, ar norite tomis kalbomis juos išbaidyti? Sunkiai juos pelniausi per tuos metus, kai dar niekas nė nepagalvojo, kad jūs atsirasite Positive... Liežuvingas šunsnukis... – Ar jau peržiūrėjote savaitinę pardavimų suvestinę? Kaip tik ją spausdinate. O kiek dabar valandų, pone Miroslavai? O reglamentas tuo klausimu ką nustato? – Kaip tai, kurva, gali būti, kad apsukruolio nedomina pardavimų rezultatai. Tai yra akivaizdu, kad jie visa tai turi ten, kur nesueina... Nusiramink, Euzebijau! – Esu nustebęs, kad jūsų nedomina darbo rezultatai. Pone Miroslavai, vėl tas pats reikalas, apie kurį kalbėjomės, kai buvau pas jus. Kaip mes galime bendradarbiauti, kai jūs nesekate skaičių, kurie Positivui yra svarbiausi? Kodėl niekada nespėjate? Pone, jei jums nuolat pakimba kompiuteriai, privalėjote jau seniai susisiekti su mūsų informacinių technologijų skyriumi. Padarėte tai? – Kaip aš turiu su tuo kvailiu kalbėtis? Kaip aš su tokiu mulkiu galiu užimti pirmą vietą? – Taigi aš turiu tą suvestinę prieš akis... – Kažkaip keistai užsičiaupei, bičiuli. – Ir joje nėra nieko, kas stebintų... Yra kaip visada, kas susiję su jumis... Taigi, kaip paprastai, jūs regione paskutinis. Pone, pagal daugelį rodiklių už paskutinę savaitę jūs esate pačioje apačioje. Ar manote, kad Positivas tai ilgai toleruos? Prašau man nekabinti makaronų apie klientus... Jūs nesugebate kaip reikiant motyvuoti savo kolektyvo. Tokia yra tiesa, pone... Labai

prašau, jei norite konkrečiai... Mėsainių jūs pardavėt aštuoniasdešimt keturis, tai yra dvidešimt aštuoniais mažiau už regiono vidurkį ir trisdešimt septyniais mažiau už visos Lenkijos vidurkį... O kuo jūsų miestas kitoks, kaip Pila ar Košalinas? Kas pas jus gyvena? Na, prašau man pasakyti, kaip Positivas gali su jumis bendradarbiauti? Aš jūsų negąsdinu, tik sakau, kad jūsų rodikliai yra blogiausi regione, o išvadas darykite patys... Jūs surengėt kolektyvo susirinkimą? O viščiukų elementai?.. Net ir elementai, kurių pardavimai vyksta patys savaime ir turėtų būti bent to paties lygio, smunka žemyn. Pone Kovalevski! Prašau ne tokiu tonu! Primenu, kad tai aš reprezentuoju Positivą... O mišrainės! Mišrainių pardavimai per dvi paskutines savaites nukrito dvidešimt penkiais procentais, kas ten pas jus darosi? Pavasaris? Na, ir kas iš to? Ką pasakėte?! Pavasarį žmonės teikia pirmenybę salotoms ir ridikėliams? Ką?! – Reikia vyti lauk mėšlių! Po tokių kalbų iš mano restorano jis išlėktų akimirksniu. Dar spirčiau jam į užpakalį įsibėgėjimui. – Pone Kovalevski, turime baigti tą pokalbį. Jūs atvėsite, aš atvėsiu, ir tada tęsime... – Išvyti jį! Kaip tai galima, kad tokie čia dirba?! Tai rezultatas būtent tų aptarimų... tų partneriškų pokalbių, nesibaigiančių susirinkimų. Visa tai per Barzdylą... Tuoj aš čia galą gausiu! – Taip, Andžeika... tas mėšlius Mirusis... Tu teisus, reikia išpjauti tą gangreną... Nuo kažko reikia pradėti... Jis pasakė, kad dabar pavasaris, žmonės teikia pirmenybę salotoms

ir ridikėliams. Po tokių kalbų tai jau ir Barzdyla neapgins mėšliaus... Reikalausiu komandos restoranui perimti... Tegu tik Barzdyla grįš iš tos savo turnė... – Tvardykis, Euzebiuk... nepasakyk per daug... Viena didelė Positivo šeima... Juk firmose kiek ilgas ir platus pasaulis pučia tokias miglas, bet niekas to nepriima rimtai, nebent tik vienas Barzdyla tuo tiki, važinėja po Lenkiją ir aptarinėja, užuot griebęs visą tą draugiją už šiknų. Ar jis nemato, kad jam ant kaklo veržiasi kilpa? Šiais metais reikia raportuoti Paryžiui apie tokius rezultatus, kad, jei jis dar aptarinės su ponais partneriais naują strategiją, apsišiksime, bet jų nepasieksime, nebent Paryžius mažumėlę primerks akis, nenorėdamas čia kelti didelių revoliucijų...

Na, o dabar suvalgyti sumuštinio priešpiečiams... į mūsų elegantišką valgyklėlę... nežinau, kokie yra reikalavimai, bet turėtų dažniau šluostyti grindis... ant jų matyti batų pėdsakai... Mano restorane grindys buvo lyg veidrodis... Na, negaliu susiruošti į jokią maitinimo įmonę vien maloniai laiką praleisti, ramiai pavalgyti ir pasėdėti... Turiu tą profesinį vadovo bruožą... Dairausi ir mąstau, kaip jie visa tai suorganizavo, ir iškart matau, kad visur yra tinginių, kuriuos reikia baksnoti ir priminti, kad daug žmonių laukia jų vietos... Ir taip buvo miestelyje... sekmadienį pakviečiau visus į piceriją... Centre atsidarė kažkokia privati, įsigijo vokiškas krosnis, naudotas... nežinia, kokie nustatyti

tešlos paruošimo normatyvai... lyg ir daro tai prie kliento, bet iš tikrųjų nežinia... tokiame šeimos versle viskas smarkiai įtartina... paskui prieina pana... apsirengusi taip, lyg būtų išsirengusi į diskoteką, apsikarsčiusi blizgučiais, raudoni priklijuojami nagai, palaidi plaukai... Ar taip turi atrodyti padavėja? Toks aprangos standartas? Jau mane ėmė siutas... Atsistojo prie stalelio ir nei bė, nei mė, nei kakariekū, kaip tai pasakė ponas prezidentas Valensa ir dėl to, mulkis, pralaimėjo... Ir gerai, nes kur tai matyta, kad toks prasčiokas būtų mūsų prezidentas... tokių kaip jis aš galiu bent šimtą surasti mūsų miestelyje prie vieno alaus kioskelio... Kvasniakas (buvęs Lenkijos prezidentas A. Kwasnevskis – *vert. pastaba)*, žinoma, iškalbingas, jis gal ir nėra idealus, bet jo bent galima šiaip taip klausytis... O tas šnekėjo kaip senio padėjėjas dirbtuvėse... Na, ir užsakinėjame, o ji tik spokso į tuos savo nagus... Jokios reakcijos... o kalbėti apie kokią nors šypseną nė neverta... Per minutę išvyčiau ją lauk. Na, ir kai Euzebiukas į tai žiūri, jam kraujas užverda, kad toks bordelis... Visoje šalyje taip yra, reikėtų įvesti kažkokią tvarką, nežinau, ar Kvasniakas su tuo susidoros, nes jis tikriausiai sugeba vien sklandžiai plakti liežuviu...

Aš savo restorane surikiavau žmones, kaip ir dera, ir pasiekdavau geriausių rodiklių pagal visas pozicijas... Premija už švarą, apdovanojimas už profesionalų kliento aptarnavimą... Na, ir padarė mane prekinių nuostolių specialistu... po pusės me-

tų, žinant visus užkulisius, žmonių surikiavimas nėra problema. Su nuostoliais susitvarkėme kaipmat... Euzebiukas ne nuo vakar žiūrėjo, kas dedasi restoranuose... O vagysčių nepakenčiu! Tai paveldėjau iš namų – vagystes reikia šalinti! Ir tokioje situacijoje, kai nuostoliai siekia aštuonis procentus, nėra reikalo aiškintis, kas čia yra doras, o kas ne, nėra reikalo žaisti sentimentus, kad gali nukentėti kas nors nekaltas... reikia išpjauti pūvantį organą. Su tuo Euzebiukas susitvarkė žaibiškai... visa operacija įvyko meistriškai... Jie manė, kad tai neįmanoma, kad negalima pasitraukti nė minutės, nes kaipgi veiks restoranas... o čia Euzebiukas sudarė specialią parašiutininkų brigadą iš kitų restoranų... griežtai slaptą grupę, naudojamą tokiems reiškiniams likviduoti... Taip, tai buvo didelė Euzebiuko sėkmė...Pats viso „Cipsiko" šefas spaudė Euzebiukui ranką... tada net maniau turįs šansų gauti aukštesnes pareigas, kokiu nors realiu metu pereiti į kontorą, kažką užsiminė regiono vadovas... Bet kas norės prarasti tokį gerą vadovą ir perkelti jį į kontorą... Ir Euzebiukas buvo priverstas pradėti siuntinėti savo gyvenimo aprašymą... Na, gerai, kokį sumuštinį imame? Kumpelis, kiaušinėlis ir sūrelis... Galima būtų atsinešti pusryčius iš namų, bet matau, kad kontoroje netinka... Išvynioti iš popieriaus ant rašomojo stalo kabinete ir kimšti duonos kriaukšlę... ką pagalvotų Andžeika, plika kuoka... Mažiau išleisčiau, tai aišku... restorane buvo galima maitintis nemokamai... grašis

prie grašio, dėl to yra penkiasdešimt metrų tame Tarchomine ir tik pusės paskolos sąskaita... O pinigų dabar reikia... Kai pasiklausau Brigidos, manau, kad joms visoms terūpi iš mūsų išmelžti daugiau ir daugiau... kai nuomojau tik kambarį ir ji turėjo tik kambarį su drauge, tai nuolat negirdėjau: Euzebiuk, reikia tam, anam... O dabar tai jau prasidėjo kaip reikiant: mielas Euzebiuk, virtuvę reikėtų užbaigti... spinteles tokios spalvos, o gartraukį, o specialiai laminuotus stalviršius... o gal gausi kokią premiją, kokį atlyginimą, Euzebiuk, mielasis... Glorijos kambaryje tiktų apmušalai su debesėliais ir nykštukais... Bet atsikratyti tos storos šiknos Euzebiukui jau neįmanoma...

Čia verta ateit, norint sužinoti, kaip Euzebiukas turi kontoroje rengtis... Visi čia išsidabinę... marškinėliai išlyginti... šį sezoną madinga melsvas atspalvis ir geltoni kaklaryšiai. Reikia palikinėti švarką kontoroje, nes čia, kaip matau, dauguma vien su marškiniais... Margarino firmos vaikinai – visada elegantiškiausi... O, įėjo Silvija! Kiek luktelsiu ir pasižiūrėsiu... Ji gerai žino, ką gera turi... Trumpesnio sijonėlio neįmanoma užsisegti... Nesiseilėk, Euzebiuk, nes visi tai pastebės... gal išsirink sau dar kokį sumuštinį.

„Tai puiki mintis... gali mane pavėžėti, bet neisiu į stovėjimo aikštelę. Palauk manęs šoninėje gatvelėje.“ Tai reiškia, kad mergina mąsto... žvelgia pirmyn. Turi ne tik kojas ir veidelį, bet dar kaž-

kiek ir toje savo makaulėje... Na, ji teisi, nes aš irgi nenorėčiau, kad mane matytų su gražuole Silvija, bet tai taip pat reiškia, jog gražioji Silvija mano, kad iš to gal rasis kas nors, ko nereikėtų garsinti... Euzebiuko iš karto standėja, ir sunku čia sėdėti toje mašinoje... tik ar gerai vienas kitą supratome, kur turime susitikti, nes taip greitai tai susiklostė... Pagalvokime, ką dabar daryti, ar pavėžėti ją namo... ar siūlyti išgerti kavos... kur aš čia, kurva, tame mieste eisiu gerti kavos... su Brigida nebuvo ko kur nors vaikščioti... Gal ji ką nors žino tame sušiktame mieste... Daug kas vaikšto po kažkokius klubus... velniai žino, dar kur. Gal dabar, patekus į kontorą, laikas įveikti atsilikimą... nespausti taip iš karto... bet tikrai gausiu bent telefono numerį... Gal reikia šiek tiek padelsti, nepasirodyti tokiam įkaitusiam... To negalima sugadinti. Tai buvo tikras stebuklas... Ji atsirado viena su manimi lifte... na, tokio palankaus aplinkybių sutapimo negalima pradanginti, Euzebiuk. Kažkoks stebuklas... na, iš tiesų kažkokios jėgos lėmė, vis daugiau palankių Euzebiukui jėgų, žiūriu ir savo akimis netikiu, o ji įeina į liftą viena, be tų savo draugių, ir nors visi išėjo valgyti sumuštinių, liftas tuščias... Na, nes tai svarbu, kad paskui kontoroje nesklistų kalbos... Ji esanti tokia mergina, kad visi varvina seiles į ją žiūrėdami... ir tiesiog galėtų prikrėsti kokių kiaulysčių iš pykčio, kad su ja būtent aš, o ne jie... tai vienas reikalas, o, be to, reikia atminti, kad esu rimtas rimtos firmos vadybininkas ir jokių ten

reikaliukų į šalį negali būti... Na, ir aš įšoku į tą liftą... Euzebiukas moka pasielgti tokioje netikėtoje situacijoje... O galima buvo pamiršti, kad turi burnoje liežuvį, ir išrausti lyg pomidorui... bet Euzebiukas ne toks! – Ką mano akys mato? Negaliu patikėti savo laime, kad turiu progą būti šalia tavęs be faksų, laiškų, telefonų ir visos krūvos kitų reikalų, kuriuos turi ten priimamajame... – Oi, taip, ten yra šiek tiek darbo, bet tai tokia *pozyšin*. Tai šaunu, kad su visais bendrauji... – O aš į tai atsakiau, kad irgi norėčiau kaip ji, bet kaip reikiant nepažįstu administracijos, nes dažnai išvykstu, ir matau, kad reikia skubėti, nes tuoj liftas privažiuos, ir nėra ko tęsti tų „a" ir „e", ir sakau, kad mielai ką nors sužinočiau iš jos apie įstaigą, nes iš esmės esu naujokas, ir gal, pavyzdžiui, galėčiau ją pavėžėti namo, nes matau, kad išeina gana vėlai, tai yra tada, kai ir aš, ir gal jai būtų patogu... tuo metu, žiūriu, liftas jau privažiuoja ir ji turėtų kaip nors skubiai apsispręsti. Sunki situacija kaip bobai, nes juk jai reikia padvejoti, nelabai rodytis, o čia liftas lėtėja ir manau sau: blogai tai, Euzebiuk, atlikai. O čia iš jos pusės tokia staigmena: – O, tai puiki mintis! – Mikli šiknelė. – Aš išeinu šeštą, bet neisiu į mašinų stovėjimo aikštelę, gali palaukti manęs šoninėje gatvelėje... – Tą akimirką apkvaišau. Jutau, kad virstu kažkokiais drebučiais, nes tai taip greitai ir konkrečiai pavyko, bet durys laimingai atsivėrė ir išėjome iš lifto lyg niekur nieko. Tad gal nėra ko smulkintis ir prašyti telefono numerio, iš

karto nuvežti ją išgerti kavos arba į namus ir žiūrėti, kas iš to išeis. Pagaliau abu neturime per daug laiko, po paraliais... Ji sėdi tame savo priimamajame kartais ir iki aštuntos...

Na, ateina! Pagaliau... Ar mane pastebės? Kodėl, Euzebiuk, turi tavęs nepastebėti? Manęs, Euzebiuko, turi nepastebėti! Pamojo ranka... Na, pasisekė man... Nuskėliau paną!

– Sveikas. Ilgai laukei? Žinai, ten galima tūnoti ištisą parą... be paliovos eina korespondencija... paruošti registruotus laiškus rytdienos paštui, ir be galo tos velniškos faksogramos... nė minutės pertraukos, ir taip adresuoti, kad reikia tikro tyrimo, kokiam skyriui skirti... – Tai bent tarška nė nestabteldama... na, Euzebiuk, veik... delikačiai, bet konkrečiai... – Na, ir pas mane panašiai... nors net ir dar aršiau... tai, klausyk, kas vyksta provincijoje, Positivuose, tiesiog tikras cirkas... Bet gal taip nesikalbėsime pežo automobilyje... Ką, gal išgerti kavos?.. – Kavos?.. Žinai, Euzebijau, abu mes pavargę... gaila laiko važinėti po miestą... išgerti kavos kviečiu pas save. Gal nebūsi prieš? Mums, sunkiai dirbantiems žmonėms, taip stinga laiko...

Kurortas

Kokia diena. Na, kaip tai, po galais, galėjo įvykti? Cigaretę... Rūkau lyg slibinas. Terauna visa tai velniai! Gal kiek sublogsiu. Gal...

Važiuodamas čia per tą švelnią gegužės žalumą ir matydamas, kaip viskas bunda po tos velniškai ilgos žiemos, žinojau, kad kažkas turi atsitikti. Ta saulė pro priekinį stiklą, gegužės karštis. Sprogo toks pavasaris, beveik vasara... Tapau sentimentalus... Bet tiesa šūdina. Nieko nepastebėdavau. Negalėjau. Važiavau greitai, kad paskui dar spėčiau pasiekti Pilą, ir buvau pasinėręs į klausimus, kurie man neleidžia miegoti: ar tinklas įvykdys iškeltą uždavinį, ar partnerių likimas jau iš anksto pasmerktas, ir jei taip, tai ko su jais susitikinėju, ko-

kių nuostatų dera laikytis mūsų markės atžvilgiu, kad ji būtų aiškiai atpažįstama ir kartu nukreipta į plačiausius klientų sluoksnius, ir taip toliau, ir taip toliau iki begalybės, o pabaigai – kodėl Žemutinėje Silezijoje krito gruzdintų bulvių be priedų pardavimai... Ar dėl viso to galėjo būti kalta gegužė?

Įvažiavau į tą velnišką kurortą, pajutau jūros vėją, aplenkiau pirmus daugiaaukščius ir kelis išlikusius vokiečių statytus mūrinius namus, ir tada vėl vos juntamai dilgtelėjo ta kažkokia velniava kairiajame šone. Gal dėl prisiminimų? Nesąmonė! Širdis. Esu tiesiog pervargęs. Per keturias savaites apvažiuoti beveik visą tinklą... susitikti su visais partneriais... ir kiekvienam kartoti tą patį. Tinklo šefas pats užkrečia savo entuziazmu kiekvieną Positivo restoraną naujai strategijai vykdyti. Oi, iščiulpė mane tas entuziazmas... Ir galop dar tas Muravecas...

Kiek laiko pas jį nebuvau? Dabar devyniasdešimt septintieji... Tai kiek? Beveik dvejus metus?! Po atidarymo kaip regiono vadovas lankiausi dažnai, bet paskui gal jau nebe... Juk tiek buvo įvairių reikalų... Marekas Muravecas... Pirmasis mano partneris. Pirmas atidarymas. Tada buvo kažkaip šalta ir tamsu. Prieš šventes. Dieve mano, kaip seniai tai buvo... Tiek daug visko atsitiko ir tiek nedaug prisimenu... Po galais, išskystu. Visiškai nesitvardau. Kas su tavimi darosi? Kas galėjo pamanyti? Muravecas ir ponia Božena... Ir kas iš to? Paskui išrinkau jų apie pusę šimto... jau visų nė neprisimenu. Esu visiškai leisgyvis...

Gal vis dėlto tave ištiko kažkokia krizė, brangus Kšištofai. Reikia susiimti saujon. Pirma teigiamos mintys. Kaip per treniruotę... Pasinaudokime teigiamais vaizdiniais... tai geriausiai veikia... Velniop niekniekius...

Užgeso? Imsiu kitą. Per ketverius metus nesurūkiau nė cigaretės... Ketverius metus... Ir kas dabar? Viena po kitos... Rūkyti mečiau vos perėjęs į Positivą... palengva visi metėme... Šalin tabaką. Taip tuo didžiavomės... Europoje, civilizuotoje Europoje cigarečių nerūko. Taip sakė Pjeras. Ir tikrai ne Positive, pridurdavo jis.

Ar nenutuokiau, kad tai šitaip susiklostys? Na, juk viskas buvo taip puiku, svaiginamai puiku, ir tas visų lygių žmonių pasitenkinimas... Regionų vadovai ir partneriai darė kas tik įmanoma, minios per atidarymus, minios ištisus mėnesius... tai buvo neįtikėtina. Lyg kažkoks sapnas... nuostabus sapnas...

Ak, kad jis tebesitęstų. Tiesiog galvok teigiamai. Kartok sau, kad taip, kaip išplėtojai tinklą, taip dabar pasieksi nustatytus rodiklius. Privalai būti tuo visai tikras ir kartoti sau... Kokios nesąmonės... Kaip gali ko nors panašaus mokyti suaugusius žmones...

Ketverius metus neberūkiau... Na, dar prieš atidarant pirmąjį Positivą žinojome, kas dedasi pas Donaldus... Tai tiesiog buvo rinkos vakuumo efektas... visiškai naujas, niekieno neįsisavintas segmen-

tas... O paskui per kiekvieną mūsų atidarymą trynėme akis iš nuostabos. To gal nepasitaikė jokioje šalyje per Positivo aštuoniasdešimt metų istoriją. Rekordinis pardavimų skaičius, nuolat išliekantis aukšto lygio. Ir tada prancūzai priėmė sprendimą. Investuojame. Du šimtus restoranų per penkerius metus. Ir po poros mėnesių po to Pjeras ir Žakas pirmą kartą pakvietė mane pusryčių į *Marriot* restoraną. Kada tai buvo? Prieš rinkimus, kuriuos laimėjo Kvasnevskis. Kaip jie galėjo išrinkti tą auksaburnį gražeivą! Ligi šiol jis spėjo pasidaryti dukart toks... Ir kad Lechas pasirodytų esąs toks kvaiša... Aš tai jums galiu paduoti koją... Bet kad caro pulkams išėjus po metų taip balsuotų! O kas čia prisimena kokį carą ir jo pulkus?! Jie visi jo ilgisi, net ir patys nežino, kaip giliai jie išlikę jų širdyse. O ar aš prisimenu? Šūdą prisimenu. Man svarbus parduotų per pristatymą mėsainių su gruzdintomis bulvėmis ir mišrainių kiekis...

Tada praradau bet kokią viltį, negalėjau susikaupti, grįžo komuna... O čia netikėtas kvietimas į *Marriotą*. Ar eidamas ten tikėjausi gauti tokį pasiūlymą? Ką gi, kaip regiono vadovas tvarkiausi gerai. Mano restoranai puikiai veikė, partneriai idealiai atitiko standartus. Į Paryžių išsiunčiau daugybę memorandumų tinklo plėtros ir bendradarbiavimo su partneriais Lenkijoje tema. Su prancūzų operatyviniu skyriumi diskutavau, ką iš privalomų pasaulyje Positivo standartų reikėtų diegti, ką derėtų pakeisti, o ko atsisakyti, nes bus Positivui

nenaudinga. Rašymas prancūziškai man teikė didžiulį pasitenkinimą. Kalbos mokėjimas palengvino pačiame Paryžiuje įteigti Pjerui ir retkarčiais Antuanui savo vizijas, taip pat turėjau uoslę, kaip su jais kalbėtis. Iš esmės niekas pas mus taip gerai nemokėjo prancūzų kalbos. Adamas iš iberistikos, dirbęs ilgiau už mane, išėjo į sparčiai besiplečiantį skalbimo miltelių pardavimo tinklą...

Marriote tada buvau pirmą sykį... Tai buvo laikai! *Marriotas* trikdė... Dabar tai kelia juoką. Ką sau užsisakysi ir taip toliau. Nieko negalėjau nuryti. Ir prie kavos stojo tokia nejauki tyla ir kažkokios sąmokslininkiškos Žako ir Pjero šypsenos. Ir paskui Pjeras su tokiu įkvėpimu: – Mums pasiūlius valdyba norėtų patikėti tau Positivo tinklo Lenkijoje direktoriaus pareigas.

Na, ir gavau vėją į bures. Su savo didele partnerių šeima sutriuškinsime Donaldus. Turėsime daugiausia klientų ir daugiausia pardavimų Europoje. Ir tuojau išsiuntė mėnesiui į Paryžių pasitobulinti. Ir pozityvaus mąstymo treniruotės.

Čia Kvasnevskis ir Olinas, o mes pajudėjome lyg audra. Kiekvienas naujojo Positivo restorano atidarymas man buvo vaistas nuo tų velniškų rinkimų. Maniau, kad, kai kiekviename miestelyje atsiras Positivo restoranas, gal tada žmonėms atsivers akys ir jie ims kitaip balsuoti. Nes jeigu būtų balsuojama džiūvėsėliuose apvoliotų viščiukų skaičiumi, taptume galingiausia partija. Pardavimų kiekis buvo pritrenkiantis. Ir ne tik per atidarymus. Jis

laikėsi daugelį mėnesių. Ir tai teikė administracijai galingo garo, neapsakomo džiaugsmo, neįtikėtiną pasididžiavimo ir pasitenkinimo jausmą.

Tai buvo nesibaigianti šventė. Lyg sapnas. Sugebėdavome per savaitę įvairiose Lenkijos dalyse atidaryti tris naujus restoranus... Ir nebuvo jokio nuovargio... jokio... Tik nepaprastas garas... kaip sovietinio lokomotyvo, kaip šarvuočio. Išplėčiau skyrių. Dešimt regionų vadovų, šaunių vaikinų. Ir vis puikesni atidarymai... neįtikėtini sumanymai. Skrydžiai balionu... dirbtinės ugnys, lazeriai... modeliai, Kšištofas Ibišas ir Edita Gurniak... dirižablis virš Krokuvos... povandeninis laivas Gdynėje. Darėme viską, kad pritrauktume žmones ir būtume geresni už Donaldus. Dinamiškas, beatodairiškas rinkos užėmimas.

Ir visi buvome tikri dėl gero darbo, savo misijos, o labiausiai Paryžius... Padėkos, žavėjimasis, sveikinimai... Taaip... Būtent... viskas per tą žavėjimąsi...

Miega. Galiu ramiai žiūrėti į antakius, tą iškilumėlę ant nosies, prasivėrusią viršūtinę lūpą. Tokia nuo jos dvelkia šiluma. Yra... Kaip vis dėlto galėjau ją atsivesti į tą viešbutį? Ji miega taip kietai, kad net ir mano cigaretės jos nežadina. Kaip galėjau taip pasielgti? Tinklo šefas, valdybos narys... su kasininke? O Joana? Na, aišku, kad tai niekšiška, bet ji juk man kaip nors atleis, juk suaugusi, supras. O firma? Jeigu pasklistų kalbos? Tai būtų galas. Liaukis... Čia svarbu ne firma...

O jeigu neatleistų? Ką aš iškrėčiau? Tas paskutinis mėnuo buvo kažkokia beprotybė. Juk turėjo šitaip baigtis! Guliu viešbučio lovoje su kažkokia jauna mergina. Visiškai neįtikėtina. Niekada ko nors panašaus sau neleisdavau. Ir dar su kasininke... Juk tokių kaip ji šimtus mačiau... Tokių kaip ji galėčiau turėti šimtus... Ką tu dulkini smegenis... ji nėra kaip tos visos... neapsimesk... Tai ta diena, viskas taip susikaupė, ir ta kurviška gegužė, ir ji kažkuo pakerėjo. Kaip pakerėjo? Kas klaidžioja tau po makaulę? Kam? Sperma tau užliejo smegenis, ir tiek... O Jėzau, man viso to jau gana. Kokia diena...

Vėl užges, po galais! Kada tai prasidėjo? Per pusryčius? Gal tada užsirūkiau, ištraukiau pirmą... Praėjo gal apie du mėnesiai... Ar tada tai buvo? O ar yra prasmė tai aiškintis? Susiimk į saują ir galvok teigiamai. Esu pavargęs.

Kai važiavau pusryčiauti į „Šeratoną", buvau toks patenkintas, toks pasikrovęs... Atidarėme šimtąjį Positivo restoraną. Tinklas, kurį kūriau, turėjo šimtą restoranų. Kaip pasakė Pjeras, tai jau buvo galingas rinkos organizmas. Jaučiausi esąs viršūnėje, o ketinau kopti dar aukščiau... Nuostabu gauti priėjimą prie informacijos ir aukščiausio lygio sprendimų, apie kuriuos kiti gali tik spėlioti. Ar nujaučiau, kad taip pasisuks? Maniau, kad kalbėsimės apie naujausius tyrimus, apie mūsų padėtį rinkoje ir galimą pasiūlymo diversifikaciją, apie mūsų

klientų amžiaus struktūrą, na, ir apie tolesnę tinklo plėtrą, naujas investicijas.

Iš pradžių viskas vyko taip, kaip galima buvo tikėtis. Ant stalo lūkuriavo vokas, užrašyta buvo *confidential*, jame informacija apie čekį, kurį man skyrė už dinamišką Positivo tinklo plėtrą Lenkijoje. Puiki kava, švieži raguoliai, gardus raugerškių marmeladas. Antuanas ir Pjeras puikiai nusiteikę. Juokeliai apie ministerijos delegaciją, nusigėrusią per banketą. Paskui Pjeras kalbėjo apie prūsų architektūrą, kurios supamas jis fatališkai jaučiasi ir negali kaip reikiant išsimiegoti... Laukiau sprendimo, kad mums leidžiama statyti kitą šimtą Positivo restoranų. Bet ponai vis šaipėsi iš viceministro, kuris gulėjo ant grindų prie durų į savo kambarį... Ir taip žodis po žodžio staiga vandens kubilas ant galvos... Maniau, kad Vienos kiaušinis įstrigs man gerklėje... Stabdome investicijas, mažiname sąnaudas ir pasiekiame gryną dvidešimties procentų pelną, o pirmiausia atidžiai įsižiūrime į partnerius... Ir tyla, ir į mane įsmeigti lediniai žvilgsniai.

– Antuanai, – stengiausi kalbėti taip, lyg girdėčiau seniai lauktą naujieną. – Leisiu sau atkreipti dėmesį, kad dirbu Positivo tinkle jau ketverius metus. Į savo uždavinius reikia žiūrėti iš atitinkamos perspektyvos, ir neabejoju, kad ją jau susikūriau. Tikra perspektyva – tai įvertinimas viso tinklo, o ne dirbančių jame atskirų žmonių. Mūsų firma turi didesnę nei aštuoniasdešimt metų patirtį. Kai žvelgiame į strategijos keitimą iš tokio atstumo, ji

atrodo aiški ir logiška. Visada yra lengviau pradėti veiklą nežinomoje rinkoje, bendradarbiaujant su vietos verslininkais. Niekas taip kaip jie nežino vietos sąlygų, niekas taip kaip jie neišplėtos verslo. Jau seniai suvokiau, kad, kai restorano markė išgarsės, pasieks atitinkamą apyvartą, sprendimas apie jų perėmimą į mūsų rankas bus tik laiko klausimas. Ir tas laikas, kaip supratau, ką tik prasidėjo. – Ir nežinau, kas buvo pirmiau, ar mintis, kuri perskriejo lyg žaibas, kad tai, ką kalbu, juk yra melas, ar paralyžiuojantis skausmas kairiajame šone... Gal pirmiausia pajutau smelkiantį dūrį, o paskui atėjo ta mintis. Skausmas buvo toks stiprus, kad baiminausi prarasti sąmonę. Nepaisant to nė nemirktelėjęs tęsiau: – Suvokiu, kad daugeliui iš jų tai bus netikėta, bet tokie yra rinkos dėsniai. Jei nevykdo numatytų apyvartos užduočių, privalome pagalvoti apie naują formulę. Antuanai, dėl Dievo, aš visa tai suprantu! – Ir nusišypsojau, norėdamas juos įtikinti, kad visa, ką sakau, yra gryniausia tiesa. Giliai įkvėpiau, ir skausmas palengva ėmė mažėti. Išgėriau kelis gurkšnius vandens ir jau klausiausi visko ramiai ir blaiviai.

– Norėtume tave įtikinti, – įsitraukė į pokalbį Pjeras, – kad kaip tik tokioje situacijoje tavo asmuo firmai ypač reikalingas. Suvokiu, kad iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, jog tavo pozicija firmoje menksta. Bet noriu primygtinai patikinti, kad taip nėra. Mums reikalingas tavo patyrimas, tavo partnerių pažinimas, kad visa perėjimo į naują sistemą

operacija vyktų be sukrėtimų, be nereikalingų konfliktų su tais neabejotinai vertingais žmonėmis. Tam procesui reikia laiko. – Pjeras padarė pauzę. – Juk nenutrauksime partnerystės sutarčių artimiausiomis dienomis. Be kita ko, negalime daryti tai šiaip sau, be priežasčių.

– Žinoma, tai, apie ką kalbėjome, lieka tarp mūsų. – Antuanas padėjo šaukštelį ant lėkštutės. – Skyriaus žmones tam reikia rengti pamažu. Jie irgi įdėjo daug darbo į tinklo plėtrą dabartinėmis taisyklėmis. – Jis šaltai šyptelėjo.

Sunkiai nurijau seiles. Juk puiku žinoti daugiau už kitus, pamaniau ironiškai. Patraukiau arčiau savęs dubenėlį su marmeladu.

Antuanas palinko prie stalelio ir pritildė balsą. – Tavo pozicija bus dar svarbesnė negu ligi šiol, nes tik tu žinai, kur yra silpnos kiekvieno iš tų žmonių vietos, ir tos žinios dabartiniame etape yra labai vertingos. Nežinau, ar gerai tai supranti... Nenorėčiau, kad suvoktum tai kaip veikimą, neatitinkantį mūsų taisyklių... – Jis pažvelgė man į akis. – Ir noriu tau dar kartą patikinti, kad tu nepasitrauki į šalutinį kelią. Firmai, Kšištofai, esi reikalingas labiau nei iki šiol.

Po to pokalbio viešbučio vestibiulyje nusipirkau cigarečių.

Tie pusryčiai man tapo energijos injekcija... Juk, po galais, niekas man nepasakė nieko bloga. Atvirkščiai, vėl buvau įvertintas. Išėjau iš „Šeratono“

ir užsirūkiau cigaretę. Reikėjo pasiraitoti rankoves ir imtis darbo. Juk ketverius metus įtemptai dirbu. Tai yra tiesiog puiku. Tad kada, po velnių, atėjo tas nuovargis... Nuovargis prasideda tada, kai jį įvardiji. Nevalia to daryti! Reikia galvoti pozityviai. Galų gale kažko buvau toje treniruotėje. Kai yra iš tikro sunku, pagalvok apie maloniausią atsitikimą, koks tau pirmiausia ateina į galvą. Esi paplūdimyje, nuostabus oras, vanduo šiltas, atsipalaiduoji, ilsiesi. Lik su tuo ketvirtį valandos ir paskui iš lėto grįžk prie tikrovės. Ir taip toliau... Kokios nesąmonės! Dar vieną cigaretę. Taip, raugerškių marmeladas buvo nuostabus, Vienos kiaušiniai... Nėra geresnių nei „Šeratone"... Mane pakrovė tie Pjero žodžiai, kad tiek daug yra mano rankose ir Positivas manimi pasitiki.

Pirmajame memorandume regionų vadovams dar tą pačią dieną pavedžiau surengti netikėtus atsargų sandėliuose patikrinimus... Jie turi tai daryti nuolat, bet kam tai rūpėjo, kai per savaitę atidarydavome po du Positivo restoranus. Ir iš tikrųjų paaiškėjo, kad Sočevskis Katovicuose pasakė regiono vadovui neįleisiąs į sandėlį, nes tai esantis jo restoranas ir kažkoks šiknius iš Varšuvos jam nesipainios tarnybinėse patalpose. O perskaičiavus paaiškėjo, kad šaldytuvuose gulėjo trys šimtai neįrašytų į apskaitą viščiukų... O paskui afera Varšuvoje. Partneris, kuris jau metus važinėjo sidabriniu mersedesu ir turėjo daugiausia tinkle klientų, pametė visus tiekimų iš Ladupės dokumentus. Atlikus

auditą išaiškėjo, kad jis jau metus užsakinėjo vis mažiau, o pardavimų kiekis pas jį nuolat didėjo. Ėmiau įtarti, kad pasitvirtina juodasis scenarijus, apie kurį užuominomis kalbėjo Pjeras: tinklas nepakankamai kontroliuoja, o partneriai yra vagys, kurie tik kombinuoja, kaip apvogus Positivą. Man paskui skaudėjo pusę dienos. Tada pastebėjau, kad juo daugiau rūkau, juo greičiau atlėgsta skausmas. Nuo tada rūkiau po pakelį per dieną.

Įniršau, nes galų gale Positivo šeimoje svarbiausia buvo tarpusavio pasitikėjimas ir sąžiningumas... Bet negalima apibendrinti tų atskirų atvejų. Turėjau griežtai reaguoti. Žaibiškai atlikome viso tinklo kontrolę, ir laimė, kad pas kitus visa atitiko procedūras...

Pjeras ta proga pažymėjo tikėjęsis tokių netikėtumų, tad iš to turime padaryti išvadas, ir, be kita ko, pridūrė, kad reikėtų atleisti tuos regionų vadovus, kurie neprižiūrėjo savo partnerių. Prisimenu, tada išėjau neva vakarienės. Surūkiau pakelį cigarečių. Turėjau išvyti Jaceką ir Mireką, su kuriais dirbau bemaž nuo pat pradžių. Bet galų gale jie suterleno darbą...

Ji tokia švelni. Juk ne pirmą sykį ištisas savaites esu ne namuose... Cigaretė nuo cigaretės... Miega lyg akmuo. Net nevirpteli. Ramiai alsuoja. Vis dėlto vyrui tai daro garbę, kai moteris taip kietai įminga po. Ir man gerai... Du kartus, vieną po kito. Ir kas bus, kai ji prabus? Padarysime tai dar sykį ir

dar sykį?.. Juk pagaliau nesvarbu, ar tai padarėme du, ar penkis kartus. Vis viena tai yra išdavystė.

Bet aš du mėnesius iš esmės negyvenu namuose. – Ir ką? Vėl tavęs nebebus ištisą savaitę? – Joana pažvelgė virš naujo kompiuterio paskutinį vakarą prieš mano išvažiavimą. – Iš tikrųjų nesimatome... – sumurmėjo ji ir įsispoksojo į monitorių.

Ji teisi... Iš tikrųjų diena po dienos grįžtu po aštuonių... kol išeinu iš kontoros ir atvažiuoju, ateina toks laikas... galų gale esu ten šefas ir privalau išeiti paskutinis... Joana savo darbe sėdi ne kiek trumpiau. Olė jau lanko mokyklą... jau atrodo normalu, kad pasikalbame tik tada, kai vežu ją į mokyklą... Bet kada ją paskutinį sykį pavėžėjau?

Antra vertus, po galais, kas čia keista, kad darbas reikalauja pastangų ir aukojimosi? Taip jau sukurtas šis pasaulis... norint turėti kai ką daugiau, reikia sunkiai dirbti. Įsigijome puikų namą prie pat Kabackio miško ir turime išmokėti paskolą. O Olė lanko privačią mokyklą. Ir juk reikia ilsėtis kokiose nors padoriose vietose, kur žiemą yra sniego, o vasarą šilta jūra. Tam iš kur nors reikia sukrapštyti pinigų... Joanai lengva pasakyti, kad jai dėl to galvos neskauda. Ir gerai, tik kas nors turi uždirbti...

Kai jau grįžtu, vis viena negaliu liautis galvojęs. Nesibaigiančios problemos. Ar viščiukų kainos šiemet tinkamai iškalkuliuotos, kuo grįsti mėsainių įvedimo į rinką reklamos kampaniją, ir kad turiu

išgraužti aiškų Paryžiaus atsakymą, ar sanitarinės epidemiologinės tarnybos pažymos pakanka mūsų higienos standartams... o pirmiausia ieškoti, kur galima sumažinti sąnaudas viso tinklo mastu...

Ir Joana, net jei apsirengia plonais, švelniais nėrinėliais apdailintus marškinėlius, kaip ji padarė pirmadienį, nepajėgia manęs nuo to atitraukti... Matau pro šilką ryškėjančius jos spenelius ir nuogus pečius. Ir kas iš to? Esu nusigalavęs... kaip gyvulys... kaip senas gyvulys... Ir vis galvoju apie išvadas, kurias dera padaryti iš naujausių tyrimų, iš kurių išplaukia, kad sveikas maistas nebūtinai yra skanus ir su kuo turi būti siejamas Positivas. Ir juk visą dieną rengiau medžiagą, diagramas išvykai, kad su partneriais galėčiau kalbėtis konkrečiai... O kitą savaitę atvyks vengrai ir čekai... grįšiu ir kitą dieną – mūsų naujausios strategijos pristatymas... Po aštuonių įvažiavau į garažą. Akys pilnos smėlio... ir tik svajoju atsisėsti, išgerti alaus ir gulti miegoti... o čia dar Olė ant kelių. Neturėjau jėgų, ir ji galop kažkaip nuėjo lovon, bet paskui miegamajame pasirodė Joana su marškinėliais... O aš nieko!! Dabar tik pardavimų lygis turi kilti aukštyn.

Nuėjau į vonią ir atsistojau priešais veidrodį, o ten matau raukšleles paakiuose, žilus plaukus barzdoje, tiesa, kelis, bet jų negali nepastebėti. Tai paveldėta iš tėvo, jis irgi anksti... Miegamąjį pasiekiau su nukarusiu nevilties egzemplioriumi. Net ir klausimas, ar Joana yra su kelnaitėmis, ar be jų, o

tai man turi esminę reikšmę, nelabai galėjo jį atgaivinti... Joana prigludo man prie peties... ir suėmė jį pirštais... pirštų pagalvėlės palietė šen, ten... ir jokios reakcijos... Norėjau miego, nes rytoj vos prašvitus vykstu į šiaurinį Lenkijos kraštą... Bet rankos pačios nukeliavo po antklode... Ji su kelnaitėmis... Jos iš komplekto su marškinėliais... švelnios, šilkinės... Turiu ja užsiimti... neturiu jėgų, iš tikrųjų neturiu! Kuo švelniausiai gulu ant jos... patraukiu į šoną tą ploną juostelę... mane tai visada įkaitindavo... nenumaunant kelnaičių... jaučiu jos krūtis per tuos marškinėlius... jaučiu, kaip vis dėlto kyla ir standėja... Įeinu... Atsiremiu kakta į pagalvę. Matau jos sprandą. Kiek kartų mačiau tą sprandą ir tą pagalvę iš tos perspektyvos? Na, kiek? Kiek jau laiko nutekėjo? Tas kažkas, kas augo, ėmė iš lėto sklaidytis. Joana ima vis smarkiau... o aš jaučiu, kad jau nieko nekyla, kad galiu iki begalybės ir kad tai tiesiog tas pat, lyg ritmingai kasyčiausi koją. Jos rankos spazmiškai apglėbė mano pečius. Tai nieko negelbėjo... Gulėjome tylėdami...

Užliūliavo tave tuo savo žavėjimusi. Kartą per mėnesį vizitas į Paryžių. Žiūrėjo į tave lyg į kažkokį stebuklą. Prezentacijos, diskusijos, pasisakymai. Kaip jūs tai darote tuose Rytuose? O aš ant projektoriaus diagramas ir stulpelius... rinkos struktūra, visuomenės stratifikacija, markės įsiminimas, mūsų klientų statusas. Koreliacijos ir impaktai. Įsitvir-

tinimo besiplečiančioje, jaunoje rinkoje strategija. Pas mus irgi važiavo. Delegacijos iš Singapūro, Graikijos ir net iš Valstijų, kur vyksta šventasis karas tarp Positivo ir Donaldo. Klausinėjo, važiavo į provincijas, šypsojosi ir plojo mūsų partneriams per pečius. – *C'est fantastique*... – kartojo jie. Laisvė, kurią atgavote, išjudino neįtikėtinus jūsų kūrybiškumo klodus. O regionų vadovai ir aš žinojome, kad, be abejo, jie tūno Positivuose nuo ryto iki nakties. Prižiūri ir laikosi standartų tiksliai ligi milimetro, bet iš teisybės visa tai sukasi kaip ir savaime. Slapčia šaipėmės, kad pakako duoti žmonėms gerai džiūvėsėliuose apvoliotą viščiuką su prancūzišku pavadinimu ir švarias nemokamas išvietes...

O Paryžius buvo vis labiau sužavėtas... Ir Pjeras buvo vis labiau susižavėjęs... o aš... premija kas ketvirtį, naujausias Pežo 607 su visais priedais...

Kartais per prezentacijas Paryžiuje kas nors paklausdavo apie sąnaudas, vidutinį sandorio lygį arba kokia yra atsiskaitymo su partneriais sistema, pardavimai... Bet jam iškart buvo sakoma, kad tai dar per jauna rinka... turime joje įsitvirtinti, tik paskui analizuosime. O pirmiausia reikia laimėti prieš Donaldus, prilygti arba pralenkti juos. Ir grįždavau su sprendimais, kad atidarymai turi būti dar labiau spektakuliarūs, kad dar labiau patrauktų žmones. Visi biudžetai buvo didinami ir visa buvo sukišama į investicijų sąnaudas.

Ir ką? Jaučiuosi nustebintas? Savo kvailumu? Niekas per daug nesigilino į pardavimų rezultatus.

Kol staiga pabudo... Ir tai netrukus po ypatingos šventės šimtojo Positivo restorano atidarymo proga.

Praėjus trims dienoms po pusryčių „Šeratone" iš Paryžiaus atvažiavo du informatikai, specialistai iš informacinių technologijų skyriaus ir buhalterijos. Surengė visam skyriui naujos kompiuterių sistemos, kuri turėjo tiesiogiai sujungti restoranus su administracija, pristatymą. Tai buvo intriguojantis vaizdas... Sistemos galimybės gniaužė kvapą krūtinėje... Absoliuti naujovė. Viskas ten užfiksuota, nė viena operacija negali likti nepastebėta... Kiekviena sudedamoji dalis, kiekvienas viščiukas... kiekviena akimirka kontoroje, Varšuvoje, galima perskaityti, koks yra aliejaus ar tarkuotų bandelių sunaudojimo rodiklis kiekviename restorane, kiekviename regione, visoje Lenkijoje... Ir duomenis galima grupuoti visais įmanomais būdais... skaičiuoti porcijomis, pagal svorį, klientui, savaitės dienai... Na ir, o tai svarbiausia, matyti, kas, kiek ir ko pardavė. Sausi skaičiai, jokių komentarų... Keliantis nuostabą pardavimų analizės ir kontrolės įrankis... lentelės, palyginimai, diagramos ir stulpeliai, viskas spalvota. Išties nuostabu! Ir pardavimai darėsi daugiamatis reiškinys. Kai taip stebėjau įvairių veiksnių tarpusavio priklausomybę, jaučiausi lyg turėdamas reikalų su istorinio proceso analize.

Istorinis procesas... Cha, cha, cha! Kadaise užsiiminėjau istorija.

Tai bent nuveikiau šalies labui... Dabar gal esu pavargęs... tuose visuose mažuose miesteliuose žmonės pamatė, kad galima kitaip valgyti ir gyventi, apčiuopiamai susidūrė su civilizacija... Positivo įsitvirtinimas... tai tikra misija, tikras lūžis, visų romantizmų, sušiktų lenkiškų fantazijų pykčiui tai yra kažkas, kas liks šiai šaliai ir žmonėms... tai yra dovana tau, mano ponia Istorija, o gal tavo pykčiui. Esu tiesiog toks Vokulskis su apšalusiomis raudonomis letenomis. Nuobodus, pilkas pozityvistas, nieko po jo neišliks. Vien nemokamos švarios išvietės. O tie, kurie išėjo, pavyzdžiui, į lapkričio naktį... Tikrieji didvyriai... Ne vienai dramai suteikė veikėjų... O kur mane galima įamžinti? Nebent pardavimų ataskaitoje...

O dabar toji sumaištis dėl NATO. Bet ar aš turiu laiko dėl to kvaršinti galvą? Radijo klausausi vien automobilyje... Ką mums pasiūlys Madride (ten buvo sprendžiamas naujų narių priėmimo klausimas – *vert.)*?

Bijo caro... Visi Vakarai laižo jam kojas... Dreba lyg velniai ir išgalvojo... Rusijos ir NATO taryba su veto teise! Na, tai gal aišku, kad caras pasinaudos veto teise... Be to, kaip Kvasnevskis ir Pavliakas gali mus įtraukti į NATO? Visa galutinai susimaišė... Nors gal visoje toje beprotybėje gali būti metodas... Aišku! Nereikia baigti istorijos mokslų, kad tai suvoktum. Rytinės caro sienos yra beveik tapačios nustatytoms Molotovo ir Ribentropo paktu! Iš esmės jis nedaug praranda... Grįžtame į

trisdešimt devintųjų metų *status quo*? Jeigu taip, tai gal jis ir sutiks su NATO. Ir tikriausiai jau viskas sutarta... kaip paprastai...

Bet kas iš to, jei mus priims? Vis viena niekas niekada nepajudės, kad mirtų dėl Gdansko. O kokią tai turi reikšmę žvelgiant iš tavo, ponia Istorija, perspektyvos? Kai taip važiuoji į tą kurortą, per tą niekieno žemę, pro tuos nesuartus pegeerų laukus, kilometrus besitęsiančias erdves be žmonių pėdsako, su pėdsakais žlugusios civilizacijos, kuri dar buvo čia prieš pusę amžiaus, tada suvoki faktą, kad visa tai Istorijai yra trumpas epizodas, lyg akies mirksnis.

Na, taip! Pasiekiau kritinę būseną... Dar man tik Istorijos trūko!

O ji miega. Giliai... Atsargiai... Nežadink jos... Tegu bent pailsi... Dar vieną užrūkysiu...

Sistema buvo puiki... Vėl didžiavausi dirbąs firmoje, kurios galimybės yra neribotos. Tai buvo ryšys su aukštesniąja civilizacija. Vaizduotės akimis jau regėjau, kaip dabar galėsime stebėti pardavimų politiką ir daryti jai poveikį, kaip ją plėtosime regionų ir visos Lenkijos mastu. Pajutau, kad tikslai, kuriuos nurodė Paryžius, yra ranka pasiekiami. Tik reikia tuo įtikinti partnerius.

Dabar pakanka įjungti kompiuterį, įeiti į sistemą, ir kiekvienas matys, koks yra sudedamųjų dalių sunaudojimas, kas geriausiai parduodama, kas eina prasčiau, ar Marsilijos mišrainė geriau, ar džiū-

vėsėliuose apvoliota Paryžiaus kulšelė blogiau... kur kasininkai turi dėti daugiau pastangų, ar sandėlių būklė sutampa, ar marža nėra per aukšta. Iš tikrųjų žinos, kas dedasi restorane...

Tą sistemą įdiegėme per mėnesį. Žmonės po kelias dienas nesitraukė iš darbo. Vėl rekordinis lenkiškas tempas. Pirmos išspausdintos suvestinės, pirmieji pardavimų rezultatai, palyginimai, sugretinimai... Bėgu su jais pas Pjerą... Naujovė... nauja darbo kokybė. Galima sustatyti regionų rikiuotę pagal darbo rezultatus... sėdame su Pjeru mažajame konferencijų kabinete... malonus pokalbis prie kavos, halogenai nuo pakabinamųjų lubų skleidžia malonią gelsvą šviesą, Pjeras atidžiai peržiūri rezultatus, nužvelgia regionų sevestinę, pakelia puodelį prie lūpų ir tarsi nenorom taria: – Gal atsikratysi tų regionų vadovų, kurie pagal pardavimus yra pačioje apačioje. – Jis pirštu parodė tris ir tęsė: – Dabar svarbiausia pardavimai, o su tais žmonėmis bus sunku bendradarbiauti. Nepamirškime, ko iš mūsų reikalauja Paryžius... – Nevalingai ėmiau ieškoti cigarečių pakelio, bet juk kontoroje nerūkoma. – Kaip tai įsivaizduoji? – klausiu, ir mano rankos ima virpėti. – Turime atsikratyti tokių patyrusių žmonių dėl žemo viščiukų pardavimo vienam klientui rodiklio? Juk tai visiems yra dar visiška naujovė. Dar niekas su tuo nesusipažino. Turime suteikti jiems kokią nors programą... Juk jie patyrę vadybininkai. Dirba kartu su mumis

beveik iš pat pradžių... – Ir tada vėl tas kurviškas skausmas. Verčiau to neprisiminti. Cigaretę! Oooo! Koks palengvėjimas! Čia pats save pakišau. Kam man reikėjo taip juos ginti? Pjerui nuo veido dingo šypsena. Jis jau nebebuvo malonus visos mūsų didelės šeimos tėvas. Paryžius jam jau iki gyvo kaulo... Jis beveik pakilo nuo fotelio. – Nelabai suprantu, nesuprantu tos formuluotės, kad jie turi pasitraukti dėl kažko tokio nerimto kaip pardavimai. – Taip. Neabejotinai pakišau save... – Matai, mano brangus Kšištofai, tavo reakcija rodo, kaip angažavimasis į mūsų markės kūrimą atitolino mus nuo to, kas svarbiausia, o būtent, kad kuo daugiau parduotume gaudami didžiausią pelną. Žinoma, savo skyriuje sprendimus priimi tu, bet tinklas turi pajusti, kas šiuo metu yra svarbiausia... Jų išėjimas bus signalas visai firmai, kad įžengiame į naują tikrovę. Atsimeni, ką tau sakėme su Antuanu? Tai ir tau bus puiki pamoka. Reikia išmokti būti ryžtingam... Pažvelk į jų rezultatus... jų restoranai iš tikro parduoda tik gruzdintas bulves ir dalija mūsų padažus... – jis įsistebeilijo į mane lediniu žvilgsniu. – Kšištofai, dabar neturime laiko jokioms ceremonijoms. Skirk jiems pusės metų išeitinę pašalpą. Jie bet kur susiras darbą, kai parašys, jog dirbo pas mus...

Tuos tris teko atleisti.

Pavelas atėjo į firmą netrukus, kai buvau paaukštintas. Įsiviliojau jį į Positivą... buvome pažįs-

tami nuo Prancūzų instituto laikų. Jis buvo gabus. Baigęs aukštąją mokyklą dirbo kažkokių liejininkystės įrenginių specialistu. Labai daug išmoko, puikiai sutarė su savo partneriais, jo restoranai klestėjo. Pasirinko puikius partnerius. Kai važiuodavau į jo regioną, jausdavausi ten kaip pas save. Tikrai aukšto lygio žmonės... Labai pasiaukoję Positivui... Nemažai jų užmezgę draugiškus ryšius su vietos valdžia. Be to, ir keliavimas su Pavelu man teikė malonumą.

Pavelas paklausė tiesiai: – Kodėl nori manęs atsikratyti? – Mačiau, kad jo rankos dreba. O aš ką? Tas mano minkštumas... užuot davęs jam pasirašyti popierių... ir pasakęs, kad tai valdybos sprendimas, kad rezultatai ir taip toliau... pasakiau: – Klausyk, Pavelai, tu niekur neprapulsi... visur priims tave, kur panorėsi... Positivas visur atveria duris. Eik į Donaldą – išsprūdo man... Jeigu manęs klauso, man bus baigta... Kas mane pakurstė? Ir ar Pavelu galiu visiškai pasikliauti? Ir vėl skausmas. Tai širdis... Nuėjau į tualetą ir šaltu vandeniu apliejau veidą ... ir meldžiausi, kad niekas manęs nepamatytų... Koks iš manęs tinklo šefas, kuriam tenka vandeniu gaivinti veidą, kai paprasčiausiai ką nors atleidžia.

O paskui dar Marekas, kuris tai pakėlė geriausiai. Jis gūžtelėjo pečiais ir pasakė, kad dirba čia jau ilgą laiką ir metas pakeisti firmą, nes paskui iš gyvenimo aprašymo atrodytų esąs per mažai dinamiškas... Po Mareko galop Ježis... Baigęs

aukštąją žemės ūkio mokyklą. Jis įniršo. Pasirašė atleidimo raštą ir iškošė pro dantis: – Iškart žinojau, kas šviečiasi po tos Antuano prakalbos... Pamatysi... kas čia dabar prasidės... Bet gerai, reikia sprukti iš čia kuo toliausiai... menki rezultatai... neįvykdytos pardavimų užduotys... Pamatysi... jie atsikratys visų, ir tai padarys, Kšisiau, tavo rankomis... prisiminsi mano žodžius... o galop atsikratys tavim...

Ir kaip dabar atrodo mano skyrius? Cha, cha, cha... mano skyrius. Dabar visur šeimininkauja personalo tarnyba. Tai ji faktiškai sprendžia darbuotojų priėmimo reikalus, o aš tik pritariu. Ir jų dėka dabar turiu dinamiškus, atvirus, iniciatyvius jaunuolius.

Gerai, kad neatvažiavau čia su tuo Drutu. Tai išskirtinė kreatūra... Bet kaip tik jie padarys viską, kad įvykdytume pardavimų užduotis. O tai yra pirmiausia mano pardavimų užduotys. Verta to nepamiršti...

Ko esama toje antakių, nosies ir kiek kilstelėjusių lūpų kampučių linijoje? Kas tokio jose yra, kad negaliu liautis į juos žiūrėjęs?

Na, ir galop dėl visų permainų reikia įtikinti partnerius. Kiekvieną iš eilės. Jokių memorandumų ir faksogramų. Asmeniškas pokalbis su tinklo direktoriumi. Ir raminti juos visus, kad Positivas neketina atsisakyti partnerystės sistemos, kad nauja strategija pirmiausia yra naudinga jiems. Jie nu-

jaučia... ne kvaili. O desertui ponai Muravecai iš kurorto. Velniška diena!

Privažiavau prie Positivo. Išlipau iš mašinos. Užsisagsčiau striukę, kad firminė palaidinė nekristų į akis vos įėjus. Centrinis užraktas kvik... lyg skerdžiama kiaulė... gavau naują automobilį... už tuos šimtą Positivų. Visi privalumai, oda apvilktas vairas, na, ir tas laisvų rankų komplektas... taaip... tas GSM yra nauja civilizacija... Verta būti tinklo direktoriumi... Langai švarūs... durys švarios... jeigu pačios neatsidarytų, galima galvą prasiskelti. Grindys? Šluosto pagal nustatytus standartus... grindų plytelės apibluko... nuo batų... ketveri metai pralėkė nuo atidarymo... Salėje ramybė ir mieguistumas... pajūrio kurortas prieš sezono pradžią... Tiktai viena pora, tokie jauni ir įsmeigę žvilgsnius vienas į kitą... gal pabėgo iš pamokų... Tai, ko gero, prasidėjo nuo tos poros... Be abejo! Jie sėdėjo taip įsistebeilėję kits į kitą... Turėjo vieną kolos dviem ir padavinėjo vienas kitam šiaudelį iš lūpų į lūpas... Ir kas man tada atsitiko? Lyg oras būtų išėjęs... lyg staiga tapau šimto kilogramų svorio... sunkus ir senas... Kažkur kadaise irgi taip sėdėjau, gal su Joana, žiūrėjome vienas kitam į akis, laikiau jos rankas savosiose... ir kas? Ir tai kažkur pradingo... Yra taip toli už horizonto, kad jau jokia šviesa iš ten negali pasiekti... O vis dėlto... Galvojau, kad nenuslinksiu iki kasų. Iš lėto, koja už kojos...

Kainynas nepriekaištingai apšviestas. Provansališkas viščiukas, prancūziška nugarinė, mišrainė

à la parisien, marsilietiška mišrainė, gruzdintos bulvės, dienos patiekalas: gruzdintos bulvės su viščiuku, antrasis dienos patiekalas: du sumuštiniai su nugarine *à la Strasburg*. Kodavau visa tai lyg automatas. O ten kampe ta porelė ir gegužė už langų... Visa per tą gegužę... ir per porelę.

– Laba diena. Kuo galiu pagelbėti? – Tai išplėšė mane iš susimąstymo. Pakėliau galvą ir pamačiau ją, pažvelgiau jai į akis, ir ką? Kas iš esmės tokio įvyko? Ką jose aptikau? Gal Joaną, bet tokią kitokią... ar dar ką, gal... bet kada tai buvo? Antakių linija, nosies linkis ir švelnus pūkelis virš viršutinės lūpos... Žiūrėjau ir nieko negalėjau pasakyti. – Ką galiu jums pasiūlyti? – pakartojo ji. Ir staiga jos akyse atsirado kažkas, ką taip gerai pažinojau. Pirmiausia nuostaba, paskui šaltis, o paskui baimės ir paniekos mišinys... Ji pastebėjo po mano striuke firminę palaidinę... Juk žinojau, kad jie visi Positivuose šitaip į mane reaguoja. Pripratau prie to. Bet tą sykį... tą sykį nenorėjau, kad ji šitaip į mane žiūrėtų... Po galais, ketverius metus tau nerūpėjo, ką jie apie tave galvoja prie tų kasų... Turėjai juos vienoje vietoje. Tokia tiesa. Ir kas? Vėl tau duria kairėje pusėje... O jos veide pražydo nuostabi Positivo šypsena. Šypsena, kuri kliento aptarnavimo lygio vertinimo lape gautų visus penkis balus.

– Aš iš teisybės norėjau tik kavos išgerti, – suvapėjau, stengdamasis uždengti firminį Positivo ženklelį ant palaidinės.

– Jeigu nenorite stipriau pavalgyti, pasiūlyčiau sumuštinių su nugarine. Mūsų specifika, kaip, pone, tikriausiai žinote, yra prancūzų virtuvė. Šviežutėlė bandelė ir su provansališkais prieskoniais kepta nugarinė. – Ir vėl nuostabi Positivo šypsena... Kur pametei tai, ką turėjai akyse vos prieš akimirką?

– Labai jums ačiū. Pakaks kavos. – Tegu tik ji ilgiau nekankina manęs ta šypsena. Juk tai mano pasiekimas, mano mokykla, turėčiau didžiuotis. „Anė – pardavėja", – pastebėjai ant palaidinės kreivai prisegtą ženklelį... Tai atsitiko tada, Kšištofai... Jau tada norėjai su ja... būti... jau tada nuėjai su ja į viešbutį... bet ne viešbutis, ne viešbutis čia svarbiausia!

Dar vieną cigaretę...

– Jeigu tiktai kava, tuomet siūlome ledų. Grietinėlės, vaisių ir pistacijų. Nuostabūs Positivo ledai... Kurie, jūsų nuomone, geriausiai tinka su kava? Manau, kad grietinėlės ledai bus geriausia. – O jos akyse nebeliko nė žymės to kažko, vien kažkoks gailestis... – Na ir, žinoma, nuostabios bandelės, traškūs Paryžiaus raguolėliai, taip pat idealiai tinkantys su kava. – Ir tada vėl man dilgtelėjo. Tai dabar bus mano daviklis. Gana tos komedijos!..

– Aš dirbu Positive, kontoroje, – pasakiau. – Esu Kšištofas Lenartas. Atvažiavau iš Varšuvos susiorientuoti, kaip dirba jūsų restoranas, o pirmiausia pasikalbėti su ponu Mareku. Man iš tikrųjų pakaks kavos... – Jos akys... gal tapo švelnesnės... antakių

linija gal kiek kilstelėjo aukštyn. Ir švelni šypsena... gal normali...

– Iš karto pamaniau, kad jūs turėtumėt būti iš Varšuvos... – Šypsena... taip... normali, nes ir akys šypsosi... švelniai kilstelėjusi viršutinė lūpa...

– Ką mato mano akys! – Iš tarnybinių patalpų įėjo Muravecas. – Krūva metų prabėgo, pone Kšištofai... – Jis plačiai šypsojosi.

Gal nudžiugo, kai mane pamatė... Tiek laiko praėjo... Jis pasikeitė. Aptuko. Pasidarė apvalainas lyg mėnulio pilnatis. Jo pasmakrė užplaukė ant kaklo ir pripildė visą apykaklę. O kaip aš pasikeičiau per tą laiką? Tai senatvė auga po milimetrą ir ją sunku pastebėti.

– Pagaliau ir pas mane užvažiavote. – Jis palingavo galva. Šypsena užgeso. Atrodė prislėgtas. – Eime pas mane į kontorėlę. Kuo turtingi... Kavos sau, matau, jau užsisakėt.

Jis uždarė duris, kad niekas netrukdytų. Nutariau iš karto imtis reikalų, kad prisiminimai nepakirsų mano ryžtingų tinklo direktoriaus pozicijų.

– Pone Marekai, kodėl mėsainiai taip vangiai įvedami? Kodėl patiekalas su gruzdintomis bulvėmis eina taip silpnai ir pardavimų apimtys nuolat krinta? – Padėjau ant stalo Varšuvoje išspausdintas lenteles ir palyginimus.

– Pone Kšisiau, visa tai ne taip paprasta... – Muravecas bejėgiškai nuleido rankas. – Juk žinote, kad mūsų miestas turi savo specifiką. Mes atsigausime pagal visas pozicijas prasidėjus sezonui. Tas ponas

Drutas irgi to visiškai nesupranta. Mūsų negalima lyginti su kitais restoranais... O be to, pone Kšisiau, na, neleisčiau sau tokių komentarų, jei nebūtume pažįstami nuo pat pradžių, jei kartu nebūtume atidarinėję šito restorano, – jis pritildė balsą iki šnabždesio. – Pone Kšisiau, žmonės jau nelabai nori valgyti to maisto.

Viskas aišku... Jeigu jis tokia dvasia kalbasi su Drutu, tai aišku, kodėl šūdžius Drutas rašo pranešimus Pjerui.

– Pone Marekai, statistika nepatvirtina to, ką jūs sakote. – Nenorėjau, kad kalba tęstusi tokia linkme.

– Pone Kšisiau, man jau sukako penkios dešimtys. Aš savo žinau, ir taip pat žinau, kad jūs nieko kito pasakyti negalite. Pažįstu visas tas statistikas... Jūs norite išgirsti mano nuomonę apie sistemą? Pati sistema... na, suteikia galimybes skaičiuoti įvairiais būdais... Bet, pone Kšištofai, juk mes esame paprasti žmonės, bet žinome, suvokiame, kas kur dedasi... Pone Kšisiau, kas atsitiko, kad Positivas liovėsi mumis pasitikėjęs? Staiga partneriai tapo be? Kodėl? Juk žinome, matome, kad tam tikras laikas praėjo, kad visa iš pradžių atrodo kitaip. Ką čia daug pliaukšti, žmogėnai tiesiog buvo išalkę... išalkę švaros, išalkę pigaus maisto, kurį vartodami būtų tikri, kad neapsinuodys... troško to Vakarų prieskonio... Pone Kšištofai, praėjo ketveri metai. Situacija pasikeitė. Jau niekas nelekia lyg pamišęs į mūsų Positivus... Aš žinau, kad galite mane už

tokias šnekas sumalti į miltus, bet su jumis kalbu nuoširdžiai. Mes čia keturias paras atidarinėjome šį verslą – ir jūs nespėjote grįžti namo Kūčių, ir aš nespėjau... Aš su jumis atvirai... Tai yra nerealios pardavimų užduotys. Dabar žmonės jau nei pas mus, nei pas Donaldus nemato ko nors išskirtinio.

Na, kaip galima klausytis tokių šnekų? Tiesiog pristingu joms visoms jėgų. Jie iš tikrųjų tam netinka. Ir aš gal irgi ne.

Išspjauk tuos žodžius! Nuovargis atsiranda tik tada, kai jį pavadini. Ir pralaimėjimas taip pat. Nevalia apskritai apie jį galvoti. Tu esi šimto restoranų šefas ir privalai susiimti į saują! Jie jau prapuolė. Žinau, kad tai sunku, bet tokia tiesa. Su jais prekybos užduočių, kurias nustatė Paryžius, neįvykdysi.

Lauk! Visus lauk, kaip sako tas šūdžius Drutas. Čia reikalingi žmonės, kurie liausis gudragalviavę, o imsis to kaip reikiant. Jau pradedu mąstyti kaip Drutas. O kaip čia kitaip mąstysi? Nustatytą pardavimų užduotį privalau įvykdyti!

– Aš žinau, kad ligi šiol į kai kuriuos reikalus buvo žiūrima, na, šiaip sau, kad dabar jie pagaliau bus sutvarkyti... – Muravecas kalbėjo ramiai. – Ir tai labai gerai, bet, pone Kšištofai, tai nėra pagrindas, kad iškart, atsiprašant, žiūrėtų į mus kaip į kažkokius tinginius ar vagis. Kas atsitiko ponui Pavelui... kodėl jis turėjo pasitraukti? Nežinau, ar jūs

nutuokiate, ką reprezentuoja ponas Drutas? – Muravecas nuleido balsą. Patylėjo ilgesnę valandėlę. – Božena yra ligoninėje. Jos būsena priešinfarktinė. Turiu jums pasakyti, kad prie to privedė paskutinis Druto apsilankymas... nes mes iš tikrųjų stengiamės, o iš to Druto gauname tik pipirų. Pone Kšisiau, ar mes kokie vaikai? Ar pirmą dieną vadovaujame restoranui? – Jis sunkiai atsiduso. – Pone Kšisiau, ar tai jūs įdarbinote tą individą? Aš jūsų labai atsiprašau... Neleisčiau sau tokių pastabų, jei ne Boženos būklė... Ją išvežė greitoji. Atvažiavo čia praeitą savaitę, ir koks jo elgesys... Pone Kšisiau... Pirmiausia vertino mus kaip kažkokius šūdžius, paskutinius tinginius, dykūnus, tikrino, taip pat kaip jūs, visus pamainos lapus... aptarnavimo standartus... būtinai norėjo mus dėl ko nors pričiupti... Božena iškart pasakė, kad jis atvažiavo turėdamas nuostatą ką nors prieš mus surasti. Ką visa tai reiškia, pone Kšisiau? Ar mes privalome per jėgą kišti tuos sumuštinius ir tą mūsų valgį klientams, kad jie jau niekada nenorėtų čia užsukti? Ir tai ne viskas, pone Kšisiau. Jis prikišo mums, kad neva merginos prie kasų pardavinėja nepakankamai aktyviai, paskui ėmė uostinėti virtuvėje ir šaldytuve. Perskaičiuosime, sako, viščiukus... Žinote, pone Kšisiau, ką jis turėjo omenyje? Manė, kad mes turime didesnį jų kiekį, suprantate! Kad iškišame ką nors į kairę, parduodame už sistemos ribų ir dedame į kišenę... jis mus palaikė vagimis... To Boženai buvo per daug. Matote... nenorėjau apie

visa tai kalbėti... tikriausiai nebūtumėte sužinoję, jeigu nebūtumėt atvažiavę, bet jei jau esate čia... Nelabai įsivaizduoju bendrą darbą su juo...

Ką galėjau pasakyti? Na, ką?! Abu tylėjome. Žiūrėjau, kas darosi gatvėje. Muravecas nutilo ir žvelgė į grindų plyteles... Na, kurva, ką gi aš galėjau sakyti? Juk esu tinklo direktorius. – Pone Marekai, bet jūsų pardavimai nepatenkinami... tai faktas, – nutraukiau tylą. – Neparduodate taip, kaip galėtumėt. Čia kolega Euzebiušas Drutas teisus... – Ir vėl tas veriantis skausmas kairėje pusėje. Maniau, kad griūsiu nuo taburetės.

Muravecas tik suspaudė kumščius. – Pone Kšisiau, tiesa yra tai, kad gal padarėme ne viską, bet tai mes įtvirtinome Positivo pozicijas visose šitose vietose, kiek ilga ir plati Lenkija... Ir to nereikėtų pamiršti... Reikia gerbti mūsų darbą... Nes primena tai, kad negras atliko savo, negras gali išeiti...

Į tarnybines patalpas įėjo ji, „Anė – pardavėja". Ir nusišypsojo... ir pasirodė... kad nusišypsojo man, tiktai man... – Ar galiu užbaigti pamainą ketvirčiu valandos anksčiau? – kreipėsi ji į Muravecą. – Norėčiau atsiimti sanitarinių tyrimų rezultatus, nes vėl man prieš nosį užtrenks langelį, kol iš čia nueisiu. – Nelabai galiu tave šiandien išleisti. – Muravecas pasikrapštė galvą. – Kas liks kasoje? – Ir paskui kreipėsi į mane: – Pone Kšisiau, jūs tikriausiai apsigyvenote „Kormorane"? Tai gal pakeliui pamėtėsit mūsų Anę į polikliniką. – Pamaniau, kad jis galuti-

nai pakvaišo, kad šeiminė atmosfera peržengė leistiną ribą. Bet tylėjau, nepasakiau jam, kad neplanavau nakvoti ir dar šiandien noriu nuvažiuoti į Pilą. Bet gal jau tada maniau, kad planai keisis, nes norėjau pabūti su ja... vienu du. Įsižiūrėti į tą antakių liniją, žvelgti į akis. – Ji turi gauti tuos tyrimus, nes neduokdie kontrolė iš sanitarinės-epidemiologinės tarnybos, iškart bus bauda... Tai ponas Lenartas pamėtės tave. – Muravecas jau troško bet kokia kaina manim atsikratyti. – Ponas Lenartas yra mūsų tinklo direktorius, – pridūrė nenoromis. – Grįžk į kasą. – Ji atidžiai pažvelgė į mane ir tuojau greitai išėjo iš kontorėlės. – Jūs, pone Kšištofai, esate pavargęs, aš irgi. Ko nors užkrimskite ir grįžkite, kai nusiraminsite, tada dar pašnekėsime apie visas tas naujienas. – Muravecas vis labiau mane stebino.

Po pusvalandžio išėjau su „Ane – pardavėja" iš Positivo. Nuvežk ją, kur reikia, prisakiau sau, ir eik pietų, o paskui grįžk čia ir dulkink toliau Muravecą. Ir paskui greitai keliauk į Pilą. Mašina vėl kvyktelėjo lyg kiaulė. – Atidaryta – teko jai pasakyti. Ji nepratusi prie centrinio užrakto. Nedrąsiai atsisėdo ant sėdynės. Nebuvo įgudusi užsegti saugos diržą. Pagavau sagtį ir palinkęs jos pusėn įkišau į spyną. Kaip ji kvepėjo? Tiesiog geguže. Dėkoju, – sumurmėjo ir droviai nusišypsojo.

Važiavome tylėdami. Dėjausi labai užsiėmęs vairavimu, o mintys kunkuliavo toliau. Ką turėčiau daryti, ką kalbėti, kaip elgtis?.. Juk ką nors

turėčiau sakyti. Nevažiuosime taip tylomis... Tik ką? Ar turiu pasakoti jai apie mūsų pardavimų struktūrą, koks yra viščiukų su gruzdintomis bulvėmis santykis su mišrainėmis ir kas iš to išplaukia? Ar dėstyti jai, koks svarbus yra aktyvus pardavimas kasose?

– Seniai dirbi Positive? – tik tiek man atėjo į galvą.

– Dvejus metus. Gerai, kad dirbu pamainomis. Paskui galima turėti kiek laiko sau... – Ji pažvelgė į mane. – Dabar, pone, reikia pasukti į kairę ir pro šviesoforą važiuoti tiesiai.

– Baik su tuo ponu, – pasakiau. Ką nors turėčiau daryti su ta barzda, pamaniau sau. – Laisvas laikas... O ką veiki? Tikriausiai mokaisi? – bridau toliau, neatplėšdamas akių nuo kelio priekyje.

– Taip. Kaip dauguma pas mus, Positive. Studijuoju. Prasidėjo sesija. Truputį yra darbo...

– Ką studijuoji? – paklausiau.

– Psichologiją. Neakivaizdiniu būdu... ketvirtame kurse... net Gdanske... tas važinėjimas... laimė, ponas Marekas sudaro tokius grafikus, kad kažkaip susidoroju... – Ji sunkiai atsiduso. – Labai mėgstu tas studijas... – Ji šyptelėjo pati sau. Slapta žvilgtelėjau į ją. Šypsojosi visu veidu, lūpomis ir antakiais. Taip juokingai raukia nosį... – Todėl galvoju apie mokslus dieniniame skyriuje. Tik tie velniški pinigai, – pasakė lyg pati sau.

– Važinėjimas? – paklausiau vien dėl to, kad ką nors pasakyčiau.

– Visa tai gana sudėtinga. Aš čia nuomoju kambarį, nesu iš kurorto. Tenka viską pačiai... Bet kam, tiesą sakant, visa tai jums kalbu, – pasakė ji piktai. – Ir kodėl mane klausinėjate? Ar privačiai, ar kaip tinklo direktorius? – Jos akyse vėl radosi baimės ir paniekos mišinys. Taip, kaip tada kasose, kai ji išvydo Positivo ženklą ant mano palaidinės.

Kai mūsų žvilgsniai akimirką susitiko, vėl mane tai užgriuvo. Kairėje pusėje. Tai tikrai širdis. Dūris. Per daug viso to, pamaniau. Skaudėjo siaubingai ir mielai stabdyčiau mašiną. Sustočiau kur prie šaligatvio, atremčiau kaktą į vairą ir ten likčiau. Bet važiavau toliau.

– Pavargau. Velniškai pavargau... – Nustebau dėl savo žodžių. Mane apėmė pyktis. Kodėl atveriu širdį kažkokiai kasininkei iš tamsaus užkampio? Ji įdėmiai pažvelgė į mane.

– Tai matyti, kad jūs... kad esi pavargęs... – pasitaisė ji ir pažvelgė man į akis. – Aš tai puikiai suprantu. Irgi esu pavargusi... – ji pritildė balsą. – Baisiai, – pridūrė.

Pravažiavau sankryžą ir privažiavome prie rajono poliklinikos. Sustojau. Jau žinojau, kad nebevažiuosiu į jokią Pilą.

– Ką šiandien veiki popiet? – paklausiau nedrąsiai. – Susitikim. Pakalbėkime apie mūsų nuovargį. – Stengiausi, kad tai nuskambėtų lengvai kaip sąmojis.

Ji pasižiūrėjo nustebusi. Nuraudo. Akimirką kažką stebėjo pro šoninį langą. – Gerai, galime

susitarti. – Pažvelgė į mane, o jos akyse vėl išvydau tai, kas kėlė manyje tiek daug sąmyšio nuo momento, kai ją pamačiau.

Susitikome uoste. Bangolaužis, senas plytinis jūrų švyturys, tarp betoninių blokų kliuksintis vanduo. Ir klykaujančios žuvėdros. O ore sklaido gegužė.

– Kaip ten tavo nuovargis? – paklausiau neramiai dairydamasis, ar nepasirodys kas nors iš Positivo.

– Mano... – ji numojo ranka. – Ką čia kalbėti? Tai tu atrodai pavargęs.

Tinklo direktorius privalo trykšti energija, o neatrodyti toks nuvargęs, kad tai pastebi paprasta kasininkė. – Gal truputį. Taip, būtent... – Ant to bangolaužio, toks matomas, labai nejaukiai. – Tu tikrai žinai čia kokią nors vietą, kur galima ramiai pasiklausyti jūros ošimo. – Vis dėlto norėjau kuo greičiau keisti temą.

Išvažiavome už kurorto. Sustojome tuščioje stovėjimo aikštelėje retame pušyne. Nesikalbėdami nuėjome prie jūros.

Taip... ir ten jau buvo galas... Kas man šovė į galvą, kad eičiau į kažkokį laukinį paplūdimį? Tuščia, horizonte ničnieko, bangos tingiai plakasi į krantą, popietė, bet saulė vis dar karšta. Atsisėdome vienas šalia kito nieko nesakydami. Anė nusiavė batus ir panardino pėdas į smėlį. Kada taip sėdėjau paskutinį sykį? Atostogaudamas Ibizoje?

Ne... Juk ten kvadratiniame metre tilpo gal dešimt žmonių... Išjungiau mobilųjį telefoną. Atsiguliau ant nugaros ir klausiausi jūros. Primerkiau akis. Jutau saulės šilumą ant veido ir sausą smėlį po delnais. Tai tęsėsi ir tęsėsi...

– Žinai, – tarė ji tyliai dvejodama, – tu tikrai turi būti baisiai... velniškai išsisėmęs. Ten pas mus į Positivą ateina vis daugiau tų įvairių nurodymų iš jūsų kontoros. Mes privalome kalbinti, įtikinėti, šypsotis, pardavinėti, be galo kartoti tą patį kiekvienam, kas prieina prie kasos, ir nuolat tie vertinimai, ir kontrolė, dar turime būti spontaniški, kad kiekvienas, įeinantis į tą sumautą restoraną, mūsų dėka jaustųsi puikiai. Visa tai įsakyta tose velniškose faksogramose iš Varšuvos, kurių dauguma yra tavo pasirašytos. – Ji kalbėjo taip tyliai, kad net ir švelnios bangos beveik ją slopino. – Maniau sau, kad, jei man tas tipas pasimaišytų po ranka, suspardyčiau jį taip, kad neatsikeltų. Bet kai pamačiau tave, žinau, kad tų nurodymų pasirašinėjimas... – ji nebaigė arba ją užgožė jūra.

Pasijutau, kad darausi sunkus, neapsakomai sunkus, net ir mano mintys įgauna švino svorį. O mano ant smėlio tysančios rankos ir kojos jau niekada nuo jo nebepakils. Nebeturėsiu jėgų niekam. Net tam, kad atmerkčiau akis.

– Tu esi pavargęs už mus visus, – atsiduso ji, – už mus visus, kuriuos tikrai išsekina ne tai, kad be galo kartojame tuos paistalus, bet nesiliaujantis skaičiavimas ir kombinavimas, kad iki mėnesio galo

neišdvėstume iš bado. – Pasakė tai garsiai ir aiškiai. – Žinau, kad niekada nesigilinai, kaip atrodo mūsų mėnuo, nes intuicija man sako, kad tai galėtų... – ji nutilo. – Man to iš tikrųjų gana...

Ir pajutau jos pirštus savo plaukuose, ant veido, ant akių vokų.

Hehė ėjo įrašyti Andželos Horni interviu. Praėjusią dieną jis praleido darbščiai, pasiskolinta iš Kinskio aparatūra žiūrėdamas žvaigždės kino kūrybą. Per pertrauką žiūrinėjo jos knygą *Brendimas laisvei,* kurią su diktofonu gavo „Tavo geismo" redakcijoje iš Pavelo. Kūrinio herojė buvo jauna mergina, gyvenanti daugelio kartų emigrantų šeimoje, nemėgstama mokykloje, negalinti rasti savo vietos svetimoje visuomenėje. Ji jautėsi esanti niekuo, ją stingdė drovumas, gėda ir neaiškios baimės. Keliu į nepriklausomybę ir psichikos pusiausvyrą jai turėjo tapti nevaržomas seksas. Tik jis, anot autorės, galėjo paversti pasimetusią merginą subrendusia ir tikrai laisva moterimi. Maždaug kas

penktame puslapyje buvo aprašymas herojės, gniaužiančios kumščius ir šūkaujančios, kodėl vyrai gali, o moterys ne?! Ji be paliovos kivirčijosi su savo tėvais, iš pradžių atsinešdama pornografinių nuotraukų su savo dalyvavimu, o paskui kasečių su filmais. Visumą papildė Hehei nelabai suprantami pamąstymai apie tai, kad seksas yra ne tik kelias į laisvę, bet ir meninės pilnatvės kelias. Rutuliojantis veiksmui knyga virto įkandin vienas kito vykstančių suartėjimų aprašymu, tiesą sakant, gana vienodu. Hehę juokino vien kulminacijos scenos, kuriose herojė kiekvieną sykį rėkė, kad ji yra laisva, visiškai laisva ir skrenda į dangų lyg balta balandėlė. Herojės konfliktas su tėvais vis labiau gilėjo. Hehei nepakako jėgų perskaityti iki galo. Iš dviejų blogių jis teikė pirmenybę filmams. Jų siužetas buvo paprastas ir suprantamas, o dialogai sutrumpinti kiek tik begalima buvo trumpinti. Hehė jau seniai nebuvo matęs šios rūšies produkcijos. Jis buvo nusivylęs savo reakcija. Dar žiūrėdamas pirmą, kaip ir senais laikais, jis pajuto malonią įtampą, kurią pats mielai išlaisvino. Bet paskui jau į ekraną žvelgė abejingai lyg stebėdamas gimnastikos pratimus. Prisiminė laikus, kai prie skolintos vaizdajuostės galėjo išsėdėti visą dieną, visiškai save išsekindamas.

Rytą prieš pat išeidamas jis dar žiūrėjo scenas iš naujausio Andželos filmo *Three Phases of Desire*... Jam nelengva buvo suvokti veiksmo, kuris neperžengė tos rūšies filmų meno produkcijos lygio, pavadinimo prasmę.

Andžela savo filmuose iš tikrųjų buvo pasirengusi daug kam. Ji turėjo gražų kūną, ir be jokių dirbtinių priedų, niekuo neišsiskiriantį veidą po storu makiažo sluoksniu.

Jis vis dar neapsisprendė, kaip turėtų kalbėti. Galvoje sukosi įvairiausi klausimai, kuriuos turėtų pateikti žvaigždei, bet nesugebėjo rasti logiškos koncepcijos, teikiančios visam interviu apibrėžtumo. Guodė save tuo, kad viską įrašys į diktofoną, o paskui apdoros tą medžiagą ir sukirps ją pagal Pavelo lūkesčius. Andžela per pokalbį telefonu nusprendė, kad laisviausiai pasikalbėti jiedu galės jos bute, ir pakvietė jį į nedidelius apartamentus, nuomojamus buvimo Lenkijoje laikui naujame dangoraižyje Mokotovo rajone. Pats sau neprisipažindamas Hehė jautėsi kiek nepatogiai tapus akivaizdžiam privatumui tokio asmens, kuris visiems rodo viską...

Liftu pakilo į ketvirtą aukštą. Duris atidarė smulki, neišvaizdi jauna moteris. Hehė tikėjosi išvysti išsidažiusią šviesiaplaukę lėlę, striuka suknele su iškirpte, apsikarsčiusią amerikoniško skonio auksine bižuterija. Tačiau priešais jį stovėjo veikiau mergina nei moteris su baltu tišertu ir šviesiai mėlynais džinsais. Vien kraujo spalvos bateliai su bauginamai plonomis pakulnėmis galėjo atrodyti drastiškai. Šviesius plaukus ji buvo stipriai surišusi pakaušyje, tad jų platininis atspalvis nekrito į akis. Ji buvo beveik be makiažo, tik kiek švelniai apibrėžusi dažais akių formą ir blizgesiu

perbraukusi nedideles, bet putlias lūpas. Jos įdomus veidas netikėtai prikaustė Hehės dėmesį. Mergina pasirodė jam visai kitokia negu toji, kurią prisiminė iš filmų. Jokių išsieikvojimo žymių, kurias baiminosi pamatyti. Tik po akimirkos pastebėjo, kad Andžela nesuveržusi krūtų liemenėle ir speneliai aiškiai ryškėja po baltais marškinėliais. Puikiai pažinojo jos krūtis iš filmo, žinojo, kad jos yra visai natūralios ir labai gundančios.

Ji paprastai šyptelėjo, ir tą akimirką jis sumišo, nes buvo tikras, kad ji pastebėjo, kaip susidomėjęs žvelgė į marškinėlius.

– *Hello,* – Andžela ištiesė ranką. – Tu esi *Andrew, yes?* – Ji padarė į vidų kviečiantį gestą. – *„Your Desire Magazine", isn't it?* „Tavo geismas", – pakartojo ji lenkiškai.

Mana prabudo, ir pirmas dalykas, kurį padarė sąmoningai, buvo pirštų kyštelėjimas tarp šlaunų. O, Jėzau, nieko... tad panašu į tai, kad tai tiesa – ji paslėpė nuo miego pabrinkusį veidą smulkiuose, beveik vaikiškuose delnuose su ilgais ir plonais pirštais. Atsisėdo ant čiužinio krašto ir niūriai pažvelgė į kambario kampe statmenai stovintį karstą, kuris buvo pagrindinis Kubos ir Dodo fotosesijos rekvizitas. Prieš mėnesį ji susipyko su Kuba ir dabar nebuvo kam nuvežti tą karstą į laidojimo įstaigą. Mana išgulėjo jame ištisas valandas, kol juodu, pagauti kūrybinės energijos bangos, apibūdino ją vis kretiniškesniais būdais. Ji šaukė ant Ku-

bos, kad tokios banalybės ir primityvumo gal nežino visa fotografijos istorija. O Dodo, į tuos rėksmus nekreipdama ne mažiausio dėmesio, jungė į vaizdą vis kitus daiktus. Tai dantų šepetėlį, tai plaukų džiovintuvą, tai dulkių siurblio žarną. *Mirtis kasdienybėje,* toks buvo projekto pavadinimas.

Paskui, kai jau prifotografavo gal apie dvidešimt juostų ir Dodo išėjo jų ryškinti, Mana ir Kuba karste mylėjosi. Jis gulėjo aukštielninkas, nes kitaip nepavyko, o jai teko spurdėti kybant ore, atsirėmus rankomis į karsto briaunas. Netrukus po akto ji išprašė Kubą iš buto.

Šlykštynė... – suvirpo ji. Bet karstas jų bute greitai išgarsėjo visoje Varšuvoje ir daugelis piligrimavo, kad jį pamatytų ir, kiek įmanoma, panaudotų projektams ir sumanymams, kuriuos patys įgyvendino. Jie pavydėjo operatyvumo ir įtaigumo jėgos Kubai, kuris ne tik įtikino laidojimo įstaigą paskolinti rekvizitą, bet ir nemokamai atvežti į namus. Tik kažkaip jam nepavyko įkalbėti, kad jį išsivežtų atgal. Mana neabejojo, kad tas nesugebėjimas susitarti yra jo saldus kerštas.

– Tai pimpalas. Tegu pagaliau pasiima tai iš čia, nes galą gausiu nuo to vaizdo, – suurzgė ji balsu.

Ji nužėrė ant sprando suveltus dredus ir greitai pakilo nuo gulinčio ant grindų čiužinio. Apsivilko trumpą raudoną golfą su rusvais antsiuvais ir staigiai patraukė užtrauktuką iki barzdos, kad vos nesugnybo odos. Tyliai sušnypštė.

Kokia kretinė, kokia idiotė!.. Piktai pažvelgė į ištuštėjusį kontraceptinių tablečių lapelį. Lyg būčiau šešiolikos metų, lyg būčiau visiška šūdė... Na, tiesiog pamiršau kaip kokia kretinė. Kaip galėjau tai padaryti, kaip galėjau! – piktai iškvėpė. – Ar esu kokia *prolaifere*? Po šimts velnių, kas dabar bus? Ar tai apskritai gali būti tiesa?

Nuslinko į virtuvę. Uždegė dujas ir pastatė vandens pilną safyro spalvos emaliuotą arbatinuką su klasiškai sudvejintu snapeliu. Dodo dar miegojo. Pamačiusi šaldytuvą Mana staiga pajuto sunkiai tramdomą alkį. Lyg būčiau nevalgiusi trejus metus, – pagalvojo su neviltimi. Ėdu kaip karvė, lyg veršinga karvė. Ji nevalingai siekė ant rėksmingai mėlyno stalviršio gulinčių cigarečių. Po velnių, rūkyti man irgi gal negalima... Jėzau, dabar man nieko nebus galima. Piktai nustūmė pakelį ant grindų. Vergė, lenkė motina. Sunkiai klestelėjo ant taburetės. Cigarečių pakelis buvo ranka pasiekiamas. Mana automatiškai ištraukė vieną ir įsidėjo tarp lūpų. Išlukšteno žiebtuvėlį iš ištampytų kelnių kišenės, o paskui vienu mostu sviedė jį kartu su cigarete į plovyklę. Jėzau! Valgyti! Atsikėlė nuo nepatogios taburetės ir priėjo prie šaldytuvo. Paėmė iš ten mozarelos sūrio, o iš krepšio ant palangės du stambius pomidorus. Akimirką pagraibė po palange esančio podėlio nasruose ir triumfuodama ištraukė šiek tiek apdulkėjusį agurkų stiklainį. Na, ne, tik be liaudiškų prietarų. Jokių raugintų agurkų. Piktai pastatė atgal stiklainį su drumstelėjusiu skysčiu.

Iš kito kambario pasistenėdama išslepsėjo užsimiegojusi Dodo. Viena ranka ji tampė žemyn marškinėlius su užrašu „Antikristas bus Artistas", antra mėgino apglostyti sušiauštus rudus plaukus.

– Ir kas? – paklausė užuot pasisveikinusi. Trynė užmiegotas akis, ištepliodama nenuplautus blakstienų tušo likučius. – Seniai prabudai? Jau valgai? Taip anksti? Paruoši man kavos, ką? – Šiurendama šlepetėmis ji nuslinko į tualetą.

Jau valgai? Taip anksti, jau valgai? Mana įširdusi mintyse mėgdžiojo Dodo. Įbėrė į puodelius kavos, užplikė verdančiu vandeniu iš safyrinio snapelio, paėmė mozarelos pakelį. Norėjo perpjauti jį, bet niekur negalėjo rasti peilio, kuriuo įveiktų folijos plastiką. Staigiu judesiu išvertė viską iš vienos spintelės. Trenksmo apkurtinta šoktelėjo nuo spintelės ir nevilties apimta nusileido ant taburetės. Paslėpė veidą delnuose ir pravirko.

Triukšmo suintriguota Dodo įbėgo virtuvėn jau sąmoningesnė, ant jos veido buvo telikę nedaug miego ir vakarykščio makiažo pėdsakų.

– Išsidirbinėji, mergyt, kas tau darosi? – Ji priėjo prie Manos visai nustebinta. Švelniai uždėjo ranką jai ant dredų. – Mana, ar tu taip dėl Kubos? Neverk. Tai kvailys. Jis nevertas nė vienos tavo ašaros.

– Dodo, reikalas ne tas... – Kieno nors dėmesio nuginkluota Mana kaip reikiant įsiverkė. – Aš jau nebeturiu jėgų...

– Kas atsitiko? – Dodo priglaudė Manos galvą sau prie pilvo. – Pasakyk savo mažajai Dodo, kas darosi... – Ji laisva ranka paėmė garuojantį puodelį su jau ištirpusia kava. – Na, sakyk... – Sriūbtelėjo gurkšnelį, truputį apsiplikydama sau lūpas.

– Turbūt esu nėščia... – Mana kūkčiojo vis smarkiau.

– O Mater Dei! – Dodo pasirodė verta užduoties ir paleido puodelį su kava. – Tai bent įkliuvai! Kaip tai atsitiko, Mana? Nieko nesuprantu. – Koja su žiauriai rožine, gauruota šlepete ji atstūmė puodelio šukes. Nervingai apsidairė ieškodama cigarečių. Sunkiai atsiduso, pamačiusi jas sušlapusias plovykloje. – Ramiai, Mana, pasakyk daugiau, kad galėčiau ką nors iš viso to suprasti. Palauk valandėlę. – Ji nubėgo į savo kambarį naujo cigarečių pakelio. – Mana?! – Dodo grįžo giliai traukdama dūmą. – Kodėl taip manai?

– Man vėluoja ir kažkas mane apėmė, ir prisiusiojau, ir išėjo. Kuzva, Dodo, koks akibrokštas. – Mana stabtelėjo akimirką, kad atgautų kvapą, ir vėl įsiraudojo. Sumojavo rankomis, sklaidydama melsvą dūmą, atsekusį paskui Dodo. – Klausyk, atsiprašau, bet kažkodėl pasidariau jautri dūmams...

– Ramiai, zuikeli, neliepk man taip staiga mesti rūkyti nuo pirmos dienos. – Bet Dodo išpūtė dūmą į šalį. – Tai taip atrodo Kubos laikymas atokiau... – Ji palingavo galvą su gailesčiu. – Susitikimai tiktai mieste, *tere-fere*, ir še tau, boba, devintinės. Bet, Ma-

na, gal dar nieko tikra... – Ji giliai užsitraukė. – Na, nežinau, nustebinai mane. Nėštumas...

– Ką dabar turiu daryti? – Mana šluostėsi ašaras nuo skruostų. – Dodo, aš neįsivaizduoju, kad kažkas ten manyje augs... nepaisant mano norų, be mano sutikimo...

– Zuikeli, nusiramink. Tai aišku, kad tu turi pasirinkimo laisvę, joks prolaiferizmas. Apie viską reikia pagalvoti. O judu su Kuba iš tikro nebloga pora. Bet gal tai dar nėra tikra, mažyle?..

– Baik dulkinti, Dodo, nes jau neiškęsiu... – Mana nustūmė kaseles nuo šlapių skruostų. – Tai ne su Kuba...

– O su kuo? – Kavos balutėje atsidūrė dar ir smilkstanti Dodo cigaretė.

– Su Andžėjumi... atrodo, kad su Andžėjumi – niūriai pareiškė Mana.

– Su kokiu dar Andžėjumi?

– Na, su Kroplia...

– Parašei knygą, esi rašytoja. – Hehė įjungė diktofoną. Patikrino, ar juosta gerai juda. – Mano pirmą klausimą priimk kaip provokaciją. – Hehė buvo linkęs vengti nutylėjimų. – Kas yra tai, ką darai filmavimo plane?

– Geras klausimas. – Andžela šaltai nužvelgė Hehę. – Trumpiausiai tariant, tai yra tiesiog menas.

– Tai suprantama. – Hehei kėlė nerimą Andželos šaltumas. – Ir būtent norėjau sužinoti, kaip aprašytum tą meno rūšį. – Jis šyptelėjo, kad išsklaidytų

įtampą ir pasitrauktų iš nevykusio klausimo. – Norėčiau, kad mūsų skaitytojai susipažintų su tavo požiūriu.

– *Yes,* – Andžela aiškiai atsipalaidavo. Pažvelgė į Hehę geranoriškiau. – Gal reikia pradėti nuo apibūdinimo, kokį skleidžiu, kokį susikūriau. Tai yra kaip vadinu tai, ką darau... – Ji pakėlė kavos puodelį prie lūpų. – Tai yra vadinama *love actor,* mes nesame erotiniai ar porno aktoriai, – Andžela bjaurėdamasi išpūtė lūpas, – bet *love* aktoriai, nes mes rodome slėpiningiausią *love* aspektą, *isn't it? Love.* – Andžela rimtai pažvelgė Hehei į akis. – Kiekvienam žmogui tai svarbiausias jausmas.

– Taip, tai tiesa. – Hehė taip pat rimtai palingavo galvą. – *Love.*

– *Love* yra jausmas, be kurio negalima gyventi. – Ji pastatė puodelį ant lėkštelės. – Aš nesu kokia striptizo šokėja, kas nors, kas už pinigus rodo savo krūtis... Manau, kad tai, ką darau... – suraukė kaktą ieškodama tinkamų žodžių, – kiek į tai įdedu savęs, kiek tai man kainuoja darbo mano *emotions* ir apskritai, kiek specialių įgūdžių, visa tai daro mano vaidybą tikru aktoriniu menu, taip, kaip tau sakiau, svarbus yra aspektas, kaip tai, *shit,* yra lenkiškai, na, spiritualistinis. Man tai labai svarbu kiekvienoje scenoje spinduliuoti spiritualistiškai. Jeigu, sakykim, plane glamonėju savo partnerį, *no cock in my mouth,* tai juk aišku, kad kamera rodo, kaip mano kūnas yra sujaudintas, lūpos, krūtys, *no bottom and peach opened,* bet aš privalau gestu, aki-

mis, visa savimi parodyti tos scenos spiritualistinį aspektą, ir aš esu vegetarė, todėl galiu veikti su savo švaria energija, ir todėl mėgsta į mane žiūrėti, esu tokia populiari visose Valstijose, nes mes visi Valstijose esame labai spiritualistiški, ir manyje nėra jokios substancijos, kuri kyla iš mirties, vien vaisiai, daržovės, *nuts*. Tai turi didelės įtakos vaidybai, na, tai, ką išgyveni plane. Visai negalėčiau pakęsti minties, kad valgau ką nors, ką nužudė. – Andžela užkėlė koją ant kojos. Suraukė kaktą. Įsižiūrėjo į kavos puodelį. – Ir mūsų mene mes, *love actors*, turime *very, very big dilemma*. Paprasti aktoriai to nepatiria. Tai yra *fundamental question:* kur yra riba tarp to, kas privatu, ir to, kas yra profesija? O retai kuri meno rūšis, pabrėžiu: meno, yra tokia asmeninė... *isn't it?* Tu privalai mane gerai suprasti ir tinkamai apie tai parašyti. Esi poetas? – Andžela susidomėjusi pažvelgė Hehei į akis. – Tai man pasakė Pavelas. Niekada nepažinojau jokio poeto, – pasakė ji gundančia gaida. – O turiu tau pasakyti, kad plane dažnai bendradarbiauju su labai įdomiais žmonėmis, tai turi parašyti. Nes norint tapti *love* aktoriumi, reikia būti tikra individualybe. Vienas vaidino kosmonautą, kitą vijosi Mosado agentai, dar vienas atmintinai mokėjo visą *Encyclopaedie Britannica*, bet taip pat buvo daug suvirintojų ir akrobatų. Visi jie patrauklūs partneriai, bet poeto dar nepažinojau... Tai, žinoma, nėra pasiūlymas, kad mes turėtume atsidurti filmavimo aikštelėje, nors viskas yra įmanoma, nes labai

norėčiau sukurti čia filmą, bet neklausinėsiu apie tavo aktorinius sugebėjimus ir apskritai, kiek esi atviras seksui... – Ji nusišypsojo. – Ir žinai, suvirintojai yra švelniausi, nes tai, supranti, nepaprastai svarbu plane, kad partneris tave pajustų, kas tau yra *pleasure,* o kas pareiga, nes sutartis to reikalauja. Tai, žinoma, priklauso nuo to, ar yra laiko repetuoti, nes, deja, dažnai filmuojame iš karto. Netgi yra režisierių, kurie mano, kad scenos yra geriausios tada, kai aktoriai apskritai nepažįsta vienas kito. Ir tame kažko esama, spontaniškumo, šviežumo... Apie ką mes kalbėjomės? *Love actor...* Taigi. Poezija yra kažkas labai asmeniška, labai intymu, *isn't it?* Juk kiekvienas menas yra intymi saviraiška. O juk būtent *love actor* apsinuogina labiausiai. Kai esu plane, parodau viską. Išreikšdama save nepripažįstu jokių kompromisinių priemonių, einu iki galo. Kai baigiame filmą, jaučiuosi visiškai išdegusi, visiškai išsisėmusi spiritualistiškai. O aš visada norėjau parodyti, išreikšti save iki galo, be jokių pusinių priemonių.

– Bus super, pamatysi. – Dodo žiūrėjo, kaip Mana laisto mozarelą plona pirmo spaudimo aliejaus srovele. – Tau nėra reikalo tapti miesčioniška mamyte. Negarbanosi savo plaukų ir diena po dienos netrinsi per sietelį jam mėsyčių ir morkyčių. Nesibaimink, tu neatrodysi kaip ta iš trečio aukšto. Netapsi staiga apsunkusia veršinga karve su beprasmišku žvilgsniu. Juk tai neturi nieko keisti, Mana.

Mums vaikas yra tik didesnės galimybės, o ne krūva vystyklų ir tūnojimas namuose. Mana, nusileisk žemėn. Vaikščiotum visur su vaiku. Įsivaizduok, galerijoje saldus mažylis, na, ir klube galėtum jį paguldyti ant fotelių. Brangioji, tai iš tiesų supernaujiena...

– Kuzva, turime pradėti pirkti duonos ar bandelių, arba vieno ir kito. – Mana paėmė ranka šakutę. – Gal turiu kažkaip kitaip maitintis. Dieve, kaip aš atrodysiu. – Ji griebėsi už galvos. – Būsiu stora, stora lyg statinė ir didelė lyg daržinė. Dodo, aš to neištversiu.

– Mana, atsipalaiduok, tai tikrai puiki žinia. – Dodo vaikščiojo išilgai virtuvės aiškiai sujaudinta. – Tokių mažų tokie pritrenkiantys drabužėliai. – Ji giliai užtraukė cigaretės dūmą. – Pusės piršto dydžio bateliai, pirštinėlės, vaje, pagalvok, galėsime kurti tokius mažus marškinėlius... šliaužtinukus, apskritai, Mana, tą sumanymą galime paleisti į žmones... Na, lyg ir niekas neturi vaikų, bet gal susipažinsime su tokiais, o, be to, ir tie, kurie neturi, turės šviežiausių sumanymų. Pagalvok, Mana, kiek atsiveria įvairių galimybių, visa gausybė projektų, apie kuriuos nė nepagalvotume, jeigu ne tavo nėštumas. Kepurėlės! Taip, Mana, kursime kepurėles, pagalvok, kokios jos saldžios. Įmesime jas į mūsų interneto galeriją. Bus vaikiškų marškinėlių ir kepurėlių... Dar mes būsime turtingos... Ir pagalvok, kai toks mažylis galės paimti į rankas pastelę arba teptuką... Kokius, kuzva, projektus galima bus

įgyvendinti tuo pagrindu... o kokios bus nuotraukos... visas ciklas apie tavo nėštumą, na, kai jau matysis... ir paskui vaikas... Gerai, kad Kuba neišvežė karsto. Lovelė karste – kiek daug prasmių, gal simbolika ir triviali, bet kokia kupina emocijų! Fantastiška!

– Rimtai taip manai, Dodo? – Mana kruopščiai laižė iš lėkštės su pomidoro sultimis susimaišiusį aliejų. – Tikrai taip manai?..

– O tavo skyrelis „Miestodonto" laikraštyje! – Dodo pliaukštelėjo delnu sau į kaktą. – Tuojau pat bėk pas Agnesę. Dabar privalai pasiūlyti jai ciklą apie nėštumą. Ar apie vaikus gali rašyti tik tie spalvoti šūdai, ir tik apie tyreles, vystyklus, naktipuodžius? Taip! „Miestodontas". – Dodo iš susižavėjimo ištiesė prieš save rankas. – Pavyzdžiui, toks tekstas: *Motinystė miesto erdvėje.* Padėčiau tau parašyti. – Staiga ji sustojo prie šaldytuvo. Įdėmiai pažvelgė į Maną. – Mana, bet juk tu geri tabletes? – paklausė nustebusi. – Kaip tai iš tikrųjų atsitiko? Nieko nesuprantu... – Dodo širdyje džiaugėsi, kad tai ištiko ne ją.

– Tikrai nežinau kaip, Dodo... Suprask, aš su juo vieną kartą, vieną vienintelį kartą. Nežinau, kas mane ištiko, Dodo... Jis visada man darė įspūdį. Tai faktas, kad jis jau kiek senas, bet tie jo eilėraščiai, ir tie apsakymai, projektai, sumanymai... Kažkaip taip atsitiko... Dodo, nepatikėsi, na, pamiršau išgerti tabletę tą dieną, išgėriau po paros, man nė į galvą neateitų, kad tai gali taip baigtis...

– Mažoji, tai gal dar nieko tikra... Kiek tau vėluoja? – sumurmėjo Dodo dvejodama.

– Daugiau kaip dvi savaites...

– Eee... tai dar visko gali būti... Mažyte, be isterijų. – Dodo buvo kiek nusivylusi galimybe, kad situacija dar gali pasikeisti. – O apskritai turėtum nueiti pas gydytoją ir gal pasikalbėk su tėveliu.

– Jėzau, pas kokį gydytoją? Juk žinai, kad aš nekenčiu vaikščioti pas tą gydytoją. Ir dar sakyti vyrui, kad jis turės vaiką! Kuzva, Dodo, aš tai neišgyvensiu! – Mana paslėpė veidą delnuose.

– Kas tave paskatino parašyti knygą? – Hehė apvertė kasetę į kitą pusę. Jis buvo ramus dėl interviu. Andžela kalbėjo daug, ir jam neabejotinai pavyks iš to padaryti Pavelą tenkinantį rašinį.

– Matai, man ta knyga buvo labai svarbi, ji leido išsivaduoti iš vienpusiškumo pojūčio, kurį jaučiu išreikšdama save filmuose. – Andžela suraukė kaktą. – Jaučiausi uždaryta, supranti, tik vienoje formulėje... Norėjau patekti į kitą vartotojų ratą, be to, norėjau parodyti, kad *love actor* yra kažkas kita nei visi tie, kurie užsiima striptizu ar rodo nežinau ką, kad tik išgarsėtų... kad man *love* aktorystė yra mano *emotions* rodymas, kad tai tikras menas, kad tai tikrai savo vidaus atskleidimas. *Brendimas laisvei* yra, supranti, tokia *fiction*, žinai, kiekviena moteris yra suvaržyta etiketo taisyklių, kaip tai pasakyti lenkiškai, na, visa tai tūno namuose, tėvai, visų pirma jie uždeda mergaitei pančius. Supranti,

mano pirmieji filmai buvo žaidimas pačios su savimi, nenorėjau to daryti su vyriškiu. Pirmiausia privalėjau įveikti tam tikras kliūtis. Nepamiršiu, kai pirmą sykį mylėjausi prieš kameras su savo sužadėtiniu, dar mokiausi mokykloje. Tai buvo tikras pakilimas, lyg būčiau paukštė, galinti laisvai sklęsti. Ir būtent tada, prie apšvietimo, kamerų, pajutau, kad tampu moterimi. Tai buvo lyg mano pirmas kartas... – Andžela nutilo. Įsižiūrėjo kažkur virš Hehės galvos.

Hehė susirūpinęs patikrino, ar dar yra vietos kasetėje. Norėjo būti tikras, kad visa bus įrašyta.

– Žinai, – Andžela ištrūko iš susimąstymo, – man labai malonu su tavimi kalbėtis... Seniai nesu turėjusi tokio interviu. – Andžela pasitaisė ant riešo elegantišką laikrodį su auksine apyranke. – O turiu tau kai ką atvirai pasakyti. Man skaudžiausia, kad susiduriu su tam tikros meninės aplinkos konservatyvumu, nes net nesakau apie tuos visus papročių primityvus. Tie manęs nedomina... Bet meninė aplinka... esu nustebusi, nes tai juk atviri žmonės... – Andžela palinko Hehės pusėn. – Nes, matai... aš išbandau savo jėgas ne tik vaidybos ir rašymo srityje. – Andžela pažvelgė į Hehę pasitikrindama, kokį jam daro įspūdį. – Šiek tiek piešiu... – pažvelgė į Hehę didžiuodamasi, – gal norėtum pasižiūrėti? – Nelaukdama atsakymo pakilo ir išėmė iš spintos didelio formato segtuvą su piešiniais. – Ir įsivaizduok sau, net ir Niujorke yra toks uždarumas, žinai,

surengiau vieną parodą, bet paskui, kai galvojau apie visą ciklą, tai, supranti, pajutau, kad esu traktuojama kaip, na, nežinau, paprasta striptizo šokėja, kažkas, kas už pinigus nusirenginėja kur nors *erotic clobe.* Jie nesupranta, ką reiškia būti *love* aktore.

Hehė paėmė į ranką kelis piešinius. Lapo plokštumą dengė bėgančios į įvairias puses susikertančios storos ir plonos linijos, pieštos tušu ir tapytos dažais. Kiekvienas piešinys siejosi su tuo pačiu motyvu, skyrėsi tik spalvinė jų gama.

– Linijos... gyvenimo linija, likimo linija, širdies linija, begalinė struktūra, taip pat visiškai tiesi, supranti, be jokių vingių, jokio sudėtingumo, paprasta saviraiška. – Andžela palinko Hehės pusėn. – Tatai taip susiję su tuo, ką noriu parodyti kino filme. Irgi, kaip matai, *simply values...* – Andžela liūdnai palingavo galvą. – Bet žinai, *Andrew,* aš labiausiai mėgstu dainuoti. – Ji svajingai užmerkė akis. – Svajoju, kad atsirastų *porno musikal.* Juk tai yra nepaprastos, *unbelievable* galimybės. Netgi matau tas scenas, esu jas tiksliai apmąsčiusi, kažkas tik turėtų sukomponuoti muziką, finalinį *we are coming* su choru arba *introduction,* arba *partner licks me* ir aš dainuoju, juo labiau aš *wet,* juo labiau aidi mano balsas. Tiesiog nuostabu... Žinai, galėčiau dainuoti kiekvienoje scenoje, net ir tada, kai lūpos būtų užimtos, mormorando... – užsisvajojusi Andžela žvelgė kažkur į tolį. – Apskritai aš daug dainuoju, pati sau. Žinai, tai mane taip spiritualizuoja... Taip...

nenorėčiau būti siejama tik ir išimtinai su aktoryste. Svajoju apie platesnį amplua... – Andžela vėl palinko Hehės pusėn. – Mano aktorinė karjera uždaro man kelią į kitas scenos sritis. *Andrew*, kaip manai... – Pažvelgė į Hehę taip, kad jam pasidarė karšta. – Gal Lenkijoje galėčiau ką nors tokio padaryti? Tai nuostabus kraštas. Taip norėčiau čia į ką nors angažuotis. Žinai, ten, Valstijose, atrodo, kad visa taip atvira, šiuolaikinė *society*, bet tik taip atrodo. Jei jau tapai *love* aktoriumi, kai tau užkabins etiketę, tai jau labai sunku iš to išeiti. Žinai, *Andrew*, aš ieškau kokių nors naujų galimybių. – Ji palietė pirštais Hehės delną.

Hehė pajuto Andželos prisilietimą ne tik savo delnu. Norėdamas atitokti išgėrė kavos likutį. Jį nustebino ne tik jos rankos prisilietimas. Jam nė mintis nekilo, kad porno žvaigždė norės įgyvendinti kokį nors meninį projektą Lenkijoje ir jis galėtų tame dalyvauti. Jis atmetė plaukus nuo veido, pasitaisė uodegėlę. Vaizduotė tuojau pat ėmė piešti vaizdus renginių, apie kokius niekam nė nesisapnavo net ir Offlandijoje nei Pilyje, nei „Miestodonte", niekur visame mieste. Amerikietiška *love* aktorė poetiškame performanse su Andžėjumi Kroplia. Gal Mana turėtų apie tai ką nors parašyti.

– Nežinau, ar gerai suprantu, bet norėtum įgyvendinti Varšuvoje kokį nors projektą? – Hehė pasitaisė ant fotelio. Pajuto, kad jį užplūdo kūrybinė energija. – Žinai, man į galvą atėjo vienas sumanymas, – pasakė entuziastingai. – Suprantu, kad pla-

nuoji dar atvažiuoti į Lenkiją? Aš turiu nemažai ryšių su daugeliu labai įdomių žmonių, menininkų, na, ne iš pagrindinės srovės, kalbu ne apie tuos populiariuosius. Jie yra alternatyva, tie, kurie nesileido sugundomi komercijos, supranti? – Hehė nedrąsiai pažvelgė į Andželą. – Labai nepriklausoma, atvira, kupina šviežių sumanymų aplinka. Būtent jie galėtų įvertinti tavo visapusiškumą... – Hehė nuėmė gumelę nuo uodegėlės ir paleido plaukus. Rytą juos išplovė, kovodamas su suniokotu dušo antgaliu. – Tikriausiai ne viena nepriklausoma galerija ryžtųsi pagal platesnį projektą parodyti tavo darbus. Koks nors tavo sceninis pasirodymas, kokia nors scena iš filmo, gal ne itin *hard*... Kažkas panašaus į performansą. Dabar samprotauju šiaip sau, ant karštųjų... Žinoma, fone mano eilės. Sugebu puikiai deklamuoti savo eilėraščius. – Hehė galvos judesiu numetė plaukus į šoną. – Galėtume drauge padirbėti, kad parodytume, koks svarbus mene yra apsinuoginimas iki galo, kiek daug yra apgaulės, kai menininkas stabteli per pusę žingsnio ir kai tu traktuoji tai sąžiningai... – Hehė pažvelgė Andželai į akis. – Tavo meno suvokimas yra patrauklus, tu tiesiog peržengi visas ribas, tiek nedaugelis tai sugeba! – Hehė vis labiau įsismagino. – Šalin apgaulę ir represiją! Menas turi būti laisvas! Šalin sublimaciją! Pagalvok, tai galėtų būti tikrai revoliucinga, tai būtų tikrai laisvo meno manifestas. Tavo aktorės menas, tavo piešiniai ir mano eilėraščiai. Ir visa tai Lenkijoje, kuri tau taip

patinka. Tai būtų visiškai kitaip priimama, negu, pavyzdžiui, Niujorke... O Varšuvoje turime kelias vietas, kur galėtume tai parodyti... – Hehė staiga nutraukė tiradą. – Pasakei, kad dainavimas yra tavo pasija? Norėtum dainuoti? – Jis sudavė delnu sau į kaktą. – Turiu genialų sumanymą! – Šį sykį Hehė palietė Andželos ranką. – Paklausyk!

Hehė stovėjo gatvėje negalėdamas išsilaisvinti nuo Andželos, o pirmiausia jos marškinėlių, vaizdo... – *Hello,* tai tu esi *Andrew*? – vis skambėjo jam ausyse. Jis pažvelgė į kasetę, kurią prieš išeidamas gavo iš Andželos su jos ranka flomasteriu užrašytu mobiliojo telefono numeriu. Vienoje nuotraukoje ji stovėjo su išvarstytu korsetu ir atidengtomis krūtimis, remdamasi į guolio su baldakimu turėklą. Hehė pajuto sukietėjimą.

Akimirką dvejojo, ar negrįžti aukštyn. Sunkiai alsavo. Ištraukė iš kišenės mobilųjį telefoną. Pasižiūrėjo į laiką. Artėjo pietų metas. Išrinko Mariolės numerį. Jos irgi šviesūs plaukai ir dailios krūtys. Nuspaudė žalią mygtuką.

Mariolė nedvejodama sutiko susitikti per pietų pertrauką. Spontaniški ir aistringi pasimatymai su kažkuo tokiu, kaip Andžėjus Kroplia, lėmė, kad ji jautėsi esanti „Tavo geismo" straipsnių heroje. Vakare prieš miegą ji jausmingai žvelgė į Hehės knygelę, kuri stovėjo ant lentynėlės kartu su dviem kitomis jos mėgstamomis knygomis: *Alchemija* ir Pavlikovskos-Jasnoževskos *Meilės eilėmis.*

Pajuto karštį visame kūne, kai ragelyje išgirdo pritvinkusį Hehės šnabždesį, kad jis negali be jos gyventi, be paliovos apie ją galvoja ir tos mintys lemia, kad jį pripildo nevaržoma milžiniška energija, kuri, jeigu dar valandėlę liks su ja vienas, sudraskys jį į gabalus. Ir todėl labai jos prašo ištrūkti pusvalandžiui iš redakcijos. Mariolė sėdo į išsimokėtinai nupirktą tojotą ir išvažiavo namo.

Prie namo jau laukė Hehė.

Ji atrodė puikiai. Makiažas puikiai derėjo prie šviesių plaukų. Šukuosena sutvirtinta žvilgančiu laku. Trumputis juodas sijonėlis, vos dengiantis juodas kelnaites. Įdegusios lieknos kojos. Oranžinis rankinukas rankoje. Švelnūs marškinėliai, po kuriais matėsi juodas liemenukas. O Jėzau! – pagalvojo Hehė, – šiandien mane persekioja marškinėliai!

Užlipo aukštyn. Hehė per pastarąjį mėnesį apsiprato su mažu Mariolės butu. Žemas stalelis, minkštos taburetės ir išskleidžiama sofa. Kremo spalvos grindų danga. Viskas tvarkinga ir švaru, kaip tvarkinga ir švari pati Mariolė. Kiekvieno amžiaus vyriškis turi pasirinkti sau tinkamą moterį, pamanė Hehė filosofiškai. Gal jau vertas turėti būtent tokią. Prisižiūrinčią, švarutėlę, išlygintą, kvepiančią. Jokių plunksnų ir skudurų, jokių dredų.

Hehė dievino tuos susitikimus. Visada per popietės pertraukas, visada greitai ir aistringai. Šiandien irgi neturėjo per daug laiko. Mariolė po pusvalandžio turėjo vėl būti redakcijoje, o ir Hehė nematė reikalo čia ilgai pasilikti.

Mariolė pastatė rankinuką ant mažos taburetės. Nusišypsojo Hehei. Ta šypsena priminė Hehei Andželos filmus. Sekundės dalį abu sustingo žvelgdami vienas kitam į akis ir po sekundės prigludo vienas prie kito. Hehė norėjo kuo greičiau patekti ten...

Pajuto Mariolės delnus savo plaukuose, ant sprando, paskui po marškiniais ant pečių. Prisiglaudė prie jos iš visų jėgų. Juto jos krūtis po švelnia medvilne. Prieš akis išvydo Andželą.

– Andžejau... Šiandien tikrai neturiu daug laiko. Turiu tuoj pat grįžti, ištrūkau tik akimirkai... – sušnibždėjo Mariolė. Hehė nesiklausydamas smarkiai prispaudė savo kietumą prie jos pilvo. Juto jos pravertas lūpas, pabrinkusias, aistringas, ant savo lūpų. Mariolės delnai keliavo vis žemiau. Jis pateko po sijonėliu ir per ploną kelnaičių audinį palietė jos karštį. Jos pirštai mikliai išlaisvino jį iš kelnių ir dingo kelnaitėse. Kol Hehė spėjo įveikti audinio ribą, Mariolė staiga atsiplėšė nuo jo lūpų ir greitai atsiklaupė. Jį nustebino tas jos netikėtas dingimas. Liko tuščiomis rankomis ore, lyg iš jų kažkas būtų iškritę.

Mariolė išgliaudė jį ir suėmė į delną. Pasižiūrėjo į jį su aiškiu pasitenkinimu. Pritvinkusi tamsiai raudona kempinėlė atsidūrė tiksliai jos lūpų aukštyje. Iškišo pro jas rožės žiedlapio spalvos liežuvį. Kiek pasaulyje esama raudonumų – Hehę patį nustebino jo mintis tokiu momentu. Mariolė akimis įsiskverbė į Hehės akis. Žiūrėjo intensyviai lyg no-

rėdama įsiurbti, tarsi akys būtų buvusios ta vieta, kur vyras pradingsta moteryje. Tame žvilgsnyje tvinko vis stipresnis susijaudinimas, tarsi Hehė būtų jautęs stipresnę palaimą ir Mariolę ja pripildęs. Hehė suvokė, kad tai yra paskutinės jo mintys, netrukus lavina pajudėsianti.

Kai jis ėmė šaudyti baltais siūlais, ji atsitraukė tiek, kad pirmi lašai pataikė ant skruosto, o kitas, stipriausias šūvis – ant elegantiškos laku sutvirtintos šukuosenos.

Ką ji darys su tais plaukais? – perbėgo mintis Hehės galvoje.

Mana atėjo į „Miestodontą“, kai ten jau sėdėjo Agnesė, vyriausioji redaktorė, šalia kurios ji jautėsi saugi. Visada svajojo, kad jos mama būtų tokia. Be apsimestinio gerumo, supratinga ir pakanti, apsirengusi lyg dvidešimtmetė. Norėjo papasakoti jai viską, bet verčiau ne redakcijoje. Drauge suvalgys kokią mišrainę – Agnesė mito vien žalumynais, o Mana nuolat juto alkį. Rytmečio pokalbis su Dodo suteikė Manai energijos ir optimizmo. Rytmečio ašaros ir baimės žvelgiant iš naujos perspektyvos jai atrodė visiškai netikroviškos.

Jodvi sėdo į Agnesės pontjaką ir nuvažiavo į kavinę „Apdorojimas drožimu“ Volėje. Agnesė mėgo pramoninę aplinką. Klubas buvo vienos iš didžiulių stabdžių kaladėlių įmonių, pastatytų Vladislavo Gomulkos laikais, cecho halėje. Sienas ir lubas dabino betoninės konstrukcijos. Pilkų

surenkamųjų konstrukcijų vidų dengė drėgmės dedervinės, kurių šaltinis buvo varvantis stogas. Didelių plieninių langų buvo neįmanoma sandariai uždaryti, ir žiemą čia turėjo būti nepakenčiama. Nežinomos paskirties metalinės konstrukcijos, kažkokių fabriko konstrukcijų likučiai, kokių nesigėdytų jokia galerija, kybojo virš stalelių.

Baras, kuriame stovėjo keli buteliai alaus ir keli buteliai vyno, buvo įkurdintas ant galingų tekinimo staklių pagrindo. Grindys išgrįstos medinėmis kaladėmis, į kurias įsigėrę tepalų ir alyvų litrai. „Apdorojimas drožimu" turėjo savo nepakartojamą mašinų, tepalų ir metalo kvapą. Jokie cigarečių dūmai negalėjo jo užgožti.

Jos užsisakė po porciją rukolos salotų, čia patiekiamų metaliniuose dubenėliuose, iš kokių valgydavo kalnakasiai ir kariai.

Mana nieko negalėjo nuryti. Ji staiga pasijuto sutrikusi, tarsi būtų turėjusi viską papasakoti savo motinai.

Agnesė neskubino. Ji priėmė Manos pasiūlymą su gerai slepiamu susidomėjimu ir pasitenkinimu. Jai rūpėjo palaikyti ryšius su kūrybiniu „Miestodonto" jaunimu ir visada jautėsi pamaloninta, kai šie jaunuoliai išsipasakodavo jai kartais ir labai privačius reikalus. Ji pasakojo apie savo paskutinę išvyką į Graikiją neišsiduodama, kaip smalsauja.

Kai Graikijos tema išsisėmė, stojo tyla. Mana nutarė ilgiau nebedelsti.

– Žinai, man atrodo, kad esu nėščia. – Ji pajuto, kad suprakaitavo delnai. Nervingai pastūmėjo nuo veido dredus.

– Mana, tai bent naujiena! – rukolos lapelis įstrigo Agnesės gerklėje. Iš Manos tokios naujienos nesitikėjo.

– Nustebinau tave? – Mana pasijuto suglumusi. – Iš pradžių ir aš buvau šokiruota, bet dabar išgyvenu tokį pakilimą, turiu daugybę idėjų...

– Kelintas mėnuo? Tai jau tikra? – Agnesei teko išgerti vandens. Jai perdžiūvo gerklė. – Buvai pas gydytoją?

– Tai juntama, Agnese. Mane pažįsti, man jokie vėjai galvoje nešvilpauja... bet esu tikra, kad manyje yra naujas gyvenimas. – Uždėjo ranką ant savo plokščio pilvo. – Tik pirmas.

– Na, na, Mana. Visiškai tavęs neatpažįstu. – Agnesė giliai atsiduso nežinodama, užjausti Maną ar jai pavydėti. – Kaip jautiesi?

– Nuostabiai, esu tokia laiminga. Tiesiog šiandien su Dodo aptikome idėjų geizerį. Nežinojau, kad nėštumas gali būti tokia nuostabi būsena! – Mana su spindesiu akyse atsitiesė ant buvusios fabriko valgyklos metalinės kėdės.

– Tai puiku, Mana, tai puiku... – Agnesė nepatikliai kraipė galvą. Kokia yra biologijos jėga, dingtelėjo jos galvoje.

– Agnese, iš tikrųjų norėjau tau papasakoti ne tik apie savo fiziologinius pokyčius. – Mana susijaudinusi tampė savo dredus. – Žinai, kaip aš labai

aukojuosi „Miestodontui"... Sumaniau savo nėštumą, visa tai, kas man dabar darysis, kaip nors panaudoti rašiniuose. Galėčiau parašyti ciklą straipsnių apie tai, koks nėštumas gali būti patrauklus. Atspindėti, kokios idėjos gimsta galvoje, kokius projektus įgyvendinu, ar keičiasi lankomos vietos, ką daryti, kad niekuo nesikeistų meninis potencialas ir stilius. Gal neblogas sumanymas, ką, Agnese? Žinoma, galėtume pagalvoti apie formą, ar tai būtų daugiau asmeniniai, ar net ir bendrakultūriai pamąstymai. Pagalvok, to dar nebuvo. Nėštumo ciklas „Miestodonte"... Ar apie vaikus turi rašyti tik tie spalvoti šūdai?

– Na, žinai, tai atrodo patrauklu, – Agnesė palingavo galvą mąstydama, ar Mana kalba visai rimtai. – Reikėtų pagalvoti, kaip tai įvertintų mūsų skaitytojai...

– Agnese, tai gali būti šūvis į dešimtuką. Vis daugiau mąstančių, nepriklausomų žmonių mieste tirpsta pamatę pyplį... – Mana pastebėjo šefės dvejonę. – Galėtume leisti visiškai naujo pobūdžio leidinį, Agnese... Juk mieste tiek daug aktyvių, kūrybingų žmonių, kurie augina vaikus. Ir visi jie neturi leidinio, kur būtų atvirai, nebanaliai kalbama apie vaikus. Jie neima į rankas tų salsvų leidinių, kurie suprastina žmones iki saldžių mamyčių ir tėtukų. Jie pasijustų arčiau mūsų leidinio. Didelė daugybė temų, Agnese... Tėvystė ir nepriklausomybė, tėvystė ir nauji projektai, tėvystė ir klubinės įstaigos, kuriose mano vaikas geriausiai jau-

čiasi. Ir dar viena. Nenoriu girtis, bet turiu grupę nuolatinių skaitytojų, skaitančių mano rašinius apie klubus, muziką, įvairias akcijas miesto zonoje. O dabar galiu rašyti apie tą patį, bet iš savo nėštumo perspektyvos.

– Apie tai tikrai verta pagalvoti, – atsargiai pasakė Agnesė. – Labai džiaugiuosi, kad taip įsitrauki į „Miestodontą".

– Agnese, galima eiti ir dar toliau. – Mana jautė, kad ji sklidina vis didesnės energijos. – „Miestodontas" galėtų skirti patalpas nėščiųjų ir kūdikių klubui. Skirtume kasmetinį apdovanojimą „Auksinis žindukas" labiausiai vaikams ir jų tėvams palankiausioms vietoms. Agnese, tai nepaprasta. Galva kupina sumanymų.

– Tai skamba gana įdomiai. – Agnesė su vis didesne nuostaba žvelgė į Maną. Prisiminė save nėštumo metu. Ji irgi buvo kupina energijos, bet nestigo ir visiškos nevilties akimirkų. Mąstė, kaip greit tai ištiks Maną. – Norėtum parengti tokį projektą? Tik nepamiršk, kaip pas mus įprasta. Nuo pradžios iki pabaigos vienui viena. Nuo idėjos iki pilkos kasdienybės. – Agnesė tardavo šiuos žodžius, kai norėdavo pasakyti, kad pagalbos iš jos nelauktų. – Turi visišką laisvę. Duosi man patvirtinti, kai bus visuma ir konkretumas. Tinka?

– Agnese, tu pati nuostabiausia redaktorė. – Mana pajuto, kad visas pasaulis priklauso jai ir tapsmas motina bus nuostabiausias jos gyvenimo įvykis. Ji jautriai uždėjo delną ant pilvo.

– O kaip tai priėmė Kuba? – Agnesė pasitaisė raudonus karolius prie riešo linkio. – Pastaruoju metu tarp jūsų, rodos, kažkas nesiklostė, o čia tokia naujiena...

– Tai ne Kuba, – pertraukė ją Mana.

– O! – Agnesė išpūtė akis. – O kas?

– Andžėjus Kroplia.

Hehė, atsipalaidavęs po susitikimo su Mariole, paskambino Gumai. Jis norėjo kuo greičiau papasakoti jam apie savo naujausią sumanymą. Savo ruožtu Guma, nekantraudamas sužinoti naujienų apie „Latako" projektą, kupinas kūrybinio nerimo iškart pakvietė jį į „Ejakulato" klubą.

Vakarais paprastai kunkuliuojantis klubas tuo metu buvo beveik tuščias. Prie įėjimo dar nešurmuliavo minia. Prie durų dar nestovėjo du mieli baleto šokėjų išvaizdos jaunuoliai, kurie vakarais selekcionavo lankytojus. Vertino įeinančiųjų į „Ejakuliatą" aprangos ir būklės atitiktį nustatytam lygiui. Tie, kurie jiems nepatiko, neturėjo šansų patekti į vidų.

Hehė čia paprastai nesilankė. Jis slapta dėl pinigų bendradarbiavo su „Tavo geismu", bet tokiose vietose jam rodytis nederėjo. Patogesnė buvo Manos situacija, nes Mana kaip recenzentė galėjo lankytis visur ir tiek, kad galėtų susidaryti nuomonę ir gauti įspūdžių. Savo nuolatiniame skyrelyje ji užtvojo „Ejakuliato" klubui. „Kita vieta, kur persikėlė Varšuvėlė dėl tik jai žinomų priežasčių". Bet tai

netrukdė užeidinėti čia, kai ją apimdavo, kaip ji tai vadindavo, šokių nuotaika.

„Ejakuliato" vidus žvilgėjo. Baras, plati antresolė, turėklai ir laiptai buvo pagaminti iš poliruoto plieno. Staliukai, kėdės, lubos ir šokių parketas – iš matinio ir skaidraus stiklo. Hehė pagalvojo, kad pateko į moderniausią kokios nors slaptos korporacijos mokslinę laboratoriją. Nedrąsiai statė kojas ant stiklo lakšto baimindamasis, kad jis lyg trapus ledas įluš po juo.

Guma su skaistgijų kepure ant galvos jau lūkuriavo prie vieno staliuko mažesnėje salelėje, prie pat baro. Be jo čia sėdėjo tik viena pora, palinkusi virš didžiulių lėkščių su menkučiais patiekalais ir imponuojančiais žolių ir paparčių garnyrais. Iš garsiakalbių tyliai sklido kažkoks čilautas.

– Tai čia eina tavo produkcija? – Hehė leido sau būti kandus lyg klausdamas: kur tu mane nusitempei?

– Čia irgi, bet pirmiausia šokių salėje... *Sorry*, kad tave čia pasikviečiau. – Guma tiksliai perskaitė paslėptą Hehės klausimo turinį. – Aš žinau, čia aplink baisus plastikas, bet gali visa ko prisižiūrėti. Tai labai mėgstama visų tų populiarių garsenybių vieta... Ko gersi? Aš statau. Alaus? – Paklausė ir nelaukdamas atsako nuėjo prie baro. Grįžo su buteliais ir stiklinėmis. – Džiaugiuosi, kad galėjai atvažiuoti. Turiu šiandien sukurti specialią instaliaciją. – Guma įsipylė sau į stiklinę alaus. – Žinai, kad tai atidarė Mariušas? Atsimeni Mariušą? Jis lankė

mūsų mokyklą... Viena klase žemiau... Baigė gal filosofiją, o gal meno istoriją... Atviras vaikis, tik jam tenka baisiai reklamuotis. Tai jį kiek riboja... Gal neturiu tau sakyti, kad čia nesijaučiu gerai. – Guma prislopino balsą. – Laimė, kad neturiu nuolatinės sutarties... Esu vyriausias iš visų čia dirbančiųjų. Na, jei nekalbėsime apie Mariušą... Tik Pliušas jau perkopęs trisdešimtį, jis leidžia muziką ir kažkaip randame bendrą kalbą... Nors, kita vertus, tai žmogų jaunina... pats žinai... visos tos panos... klausyk, kokių čia ateina šiknyčių, nežinai žmogus, ką su savimi daryti... Stovi už to nešiojamojo kompiuterio, o paskui... na, neįmanoma apsakyti... – Jis nutilo ir šyptelėjo sau. – O žinai, kalbėjausi su Mariušu apie tave ir poetinį renginį su tavo gabaliukais. Kokių nors malonių, švelnių vaizdų fonas, mano vizijos ekrane. Žinai, Mariušas norėtų, kad tai būtų meniniai renginiai. Tas kelnių nuotraukas ant sienų, vyre, darė ne bet kas. Tai tikras menas. Mariušas rūpinasi, kad viskas būtų aukšto lygio. Poezija jam čia labai tiktų. Bet, kita vertus, tas plastikas, nors viskas iš stiklo... Tad turi pagalvoti... Laimė, kad čia lankausi tik retsykiais... – Guma sunkiai atsiduso.

– Būtent, Guma, pats žinai, kad mano gabaliukai nėra pernelyg, kaip čia pasakius, komerciniai...

– Na, bet gal verta čia pasirodyti... – Guma pasitaisė kepurę. – Gal taptum kiek labiau žinomas...

– Pagalvosiu. – Hehė pajuto, kad po tos Gumos pastabos jam dega skruostai. Nugėrė iš bu-

telio didelį gurkšnį alaus. Guma palingavo galvą. Dar įsipylė sau į stiklinę. Klausiamai pažvelgė į Hehę nesulaukdamas paaiškinimų, kodėl jis norėjo su juo taip skubiai pasimatyti. – Na, būtent. – Hehė patogiau įsitaisė ant stiklinės kėdės. – Tikriausiai nutuoki, dėl ko aš... Apmąsčiau „Latako" atgaivinimo projektą. – Hehė galynėjosi su gumute ant savo uodegėlės. Ji vis smuko nuo šviežiai ištrinktų plaukų. – Išsklaidžiau visas savo abejones ir esu ryžtingai už. – Pažvelgė į Gumą pasitikrindamas, kokį padarė įspūdį. – Bet gal sutiksi su manimi, kad tam projektui turime suteikti visiškai naują formą...

– Labai, Hehe, džiaugiuosi, tikrai džiaugiuosi. Laukiau to. – Guma pritarė jo žodžiams. – Aišku, kad turime „Latakui" suteikti naują formą. – Ir buvau tikras, kad, kai tu imsi apie tai mąstyti, išgalvosi ką nors tokio, kad tikrai stulbintų. – Jis išgėrė alų iki dugno. – Na, klok, seni. Klok. Neversk ilgai laukti.

– Įsivaizduok sau, kad per įvairius kanalus... – Hehė padarė rankomis platų gestą... – šiandien susipažinau su porno žvaigžde. – Hehė nieku būdu nenorėjo prisipažinti Gumai bendradarbiaująs su „Tavo geismu". Guma tuojau pat prapliuptų tirada apie parsidavimą Babilonui. O Hehė tada neliktų skolingas ir primintų, kad Guma yra plastikinio „Ejakuliato" rezidentas ir kas mėnesį susižeria tikriausiai tiek pinigų, kiek Hehė nemato nė per metus. Žodis po žodžio jiedu susipyktų, ir „Latako"

projektas žlugtų. – Na, tikrų tikriausią porno žvaigždę. Peržiūrėjau gal apie dešimt jos filmų... O paskui pamačiau moterį iš kraujo ir kaulų, kurią prieš valandėlę matei išdarinėjančią visus tuos numerius. Nepamirštamas išgyvenimas... Ji sėdi priešais tave, tu dar matai akyse tas scenas ir nežinai, ką su savimi daryti. Buvau tikras, kad pamatysiu nualintą, nudilintą dildę, o čia visiškai normali džinsuota trisdešimtmetė, net ir be specialios fasado apdailos. Ir be to, klausyk, ji rašytoja. Nesijuok. Parašė knygą *Brendimas laisvei,* lengvi paistalai, bet pokalbis su ja padoraus lygio... Filosofija, literatūra, o didžiausia žvaigždės svajonė yra... – Hehė pakėlė smilių į viršų. – Na, kas? Dainuoti. Jau gal nereikia tau sakyti, ką sugalvojau. Vyre! Įsivaizduoji „Lataką" su Andželos Horni, porno žvaigždės iš Valstijų, vokalu? O prie to koks nors performansas, kuris panaudotų, taip sakant, jos aktorinę patirtį... Iš esmės visa tai galėtų būti meniškai revoliucinga ir, manau, sukeltų daug triukšmo. Matai tuos skelbimus mieste: „Latakas" plius Andžela? Tikrai negrotume tuščioje salėje.

– Cha, cha, cha, porno žvaigždės vokalas, – Guma kvatojo visa gerkle. Jis atsilošė atgal vos nenuvirsdamas nuo stiklinės kėdės. – Hehe, tai tiesiog genialu! – Vienu gurkšniu išmaukė alaus likutį iš butelio. – „Latakas" plius Andžela... Ar esi tikras, kad ji sutiks dalyvauti? Nes ypatingo rafinuotumo mūsų vokalui nereikia, reikia būtent asmenybės. Porno žvaigždė... Parengčiau vizijas, prikaišiočiau

jos filmų fragmentų ir per koncertus mėtytume tai į ekraną. Kokios galimybės! Visos scenos mums būtų atviros, ir nepriklausomos, ir klubinės. – Guma atsimaukšlino kepurę ant pakaušio. – Džiaugiuosi, tikrai džiaugiuosi!

– Na, tai reikia veikti greitai... – Hehė nervingai sukinėjosi ant kėdės. Stiklas šaldė jam sėdmenį. – Ji po poros savaičių išskrenda...

– Tik ką daryti su Melenkofu? Jis būtinai reikalingas. Neturime būgnininko. Be to, Melenkofas vis dar asmenybė, nuolat garsus. Kaip jis tai užtikrina iš savo tamsaus užkampio? – Guma pavydžiai atsiduso. – Na, kai ims kas nors ryškėti tarp mūsų trijų, pagrindiniame branduolyje, galėsime įjungti ką nors iš vaikinų, gal Kinskį, tie jo antakiai ir žvilgsnis yra nepaprastai sceniniai, gal Ciotką su šunimi... irgi gerai atrodo. – Guma stengėsi sukišti po kepure suveltus plaukus. – Mums nelieka nieko kita, kaip važiuoti pas Melenkofą į Starovicas. Galėtume iškart surengti repeticiją. Juk pas jį daržinėje nuolat stovi perkusija. Kokios ji ten būklės, nežinia. Bet stovi, pats mačiau.

– Guma, grosime ten, daržinėje? – Hehė nustebęs išpūtė akis. – Negalima rasti kokios nors normalios salės čia, mieste? Esame jau nebe pienburniai.

– O kaip siūlai jį čia atitempti? Vis vien tektų jo važiuoti. Juk pats neatvažiuos... – Guma bejėgiškai išskėtė rankas. – Be to, jis nuolat prisitvojęs ir nežinia, kaip į tai pažiūrės. Kiek laiko reikėjo, kol

tave pavyko įtikinti? Su juo bus dar sunkiau. Geriausia nuvažiuoti kai jau viskas bus nuspręsta. Pakviesk ten tą žvaigždę, tegu pasižiūri, kaip gyvena lenkų alternatyva. O Melenkofas bus laimingas, nes savo akimis pamatys amerikietišką porno aktorę. Jam tai bus naudinga. Gal nėra geriausios būsenos. Be kita ko, tai gera vieta repetuoti, nesiskųsk. Gerai žinai, kad ten daug radosi... Ten gera akustika.

– Gal iš tikrųjų. – Hehė užsisvajojo galvodamas apie Andželą vidury Mazovijos laukų. – Skambinu jai ir išsiaiškinu, kada tai bus įmanoma.

Agnesė negalėjo atsitokėti sužinojusi, kad Kroplia su Mana turės vaiką. Ji retkarčiais susitikinėjo su Jola, su kuria buvo pažįstamos nuo meno istorijos studijų laikų. Pagailo ir Monikos. Pagalvojo, kaip ji priims naujieną, kad turės sesutę ar broliuką. O juk jis norėjo būti laisvas menininkas, niekieno ir nieko nevaržomas. Ji sučiaupė lūpas. Tai bent įkliuvo... Liūdnai palingavo galvą virš tuščios stiklinės.

– Dar pasakysiu tau vieną dalyką... – Mana nė nepastebėjo Agnesės susimąstymo. – Tas mūsų vaikas bus „Miestodonto“ vaikas. Supranti, mes mylėjomės ant mūsų redakcijos stalo. Tai buvo kažkas nepaprasta... – Mana įsižiūrėjo kažkur į tolį. – Agnese, tik tavimi taip pasitikiu, kad tau apie tai sakau. Todėl „Miestodontas“ turi tapti nėštumo ir mažio spaudos globėju. – Ji nusijuokė. – O tu būsi

krikšto motina, todėl turi pritarti tiems projektams...

Agnesė juto kaupiantis vis didesnį pyktį. Tačiau lyg niekur nieko šypsojosi. Turėjo kur nors dėti rankas. Laimingas sutapimas padėjo prisiminti, ką turėjo maišelyje. Tai todėl Kroplia toks be galvos... – pamanė ji. Staiga nuo konstrukcijų sijos plasnodami nuskrido du karveliai. Agnesė ūmai palinko virš stalo ir užsidengė delnais plaukus. – Užvakar jis buvo redakcijoje ir vietoj savo teksto apie Stranglersus, kurį jis, kaip paprastai, vėlavo pristatyti, paliko štai tą ištepliotą segtuvą su kažkokiu mašinraščiu. – Padėjo jį ant stalo. Nedrąsiai apsidairė aplinkui tikrindama, ar karveliai išskrido.

– Bet jis dar nieko nežino... – sumurmėjo Mana. – Kad yra tėvas... – Ji staiga sustingo. – Jaučiu! Iš tikro jaučiu jį! – Ji uždėjo delnus ant pilvo. – Tai nepaprasta! Ar jo mažos kojytės jau gali spardytis?

Mana! – Agnesė sunkiai atsiduso. – Tikrai ne pirmą mėnesį... Eik pas gydytoją, prašau tavęs ir liepiu kaip tavo vyriausioji redaktorė. Tai nėra projektas, kurį gali įgyvendinti visiškai savarankiškai.

Jausdamas pasitenkinimą dėl besiklostančių reikalų, Hehė rengėsi išeiti, kai prie stalelio antroje jau ištuštėjusios salės dalyje atsisėdo Pavelas, „Tavo geismo“ vyriausiasis redoktorius, lydimas Mariolės. Priblokštas Hehė vos neapvertė tuščios

nenaudotos stiklinės. Jis nežinojo, ką daryti su savo rankomis. Po valandėlės nurimo. Pripažino, kad ir Mariolė, ir Pavelas gali susitikinėti su kuo panorėję. Tik dėmesingai spoksojo į Mariolės karčiukus, lyg tikėdamasis įžiūrėti jų popietinio susitikimo pėdsakus.

– Pažįsti juos? – Guma pastebėjo Hehės reakciją. – Pala, pala... tas gražuolis gal čia dažnai lankosi. Visada su kita pana. Ar jis su mumis nelankė mokyklos?

– Ne, tai Pavelas Narcevičius, žurnalo vyrams „Tavo geismas" vyriausiasis redaktorius, o ta pana yra tos redakcijos sekretorė, – pasakė Hehė abejingai.

– Na taip, topinė spalvota spauda... – Guma įdėmiai pažvelgė į Hehę. – Matau, kad turi plačių pažinčių...

Žvalgydamasis po salę Pavelas pastebėjo Hehę ir nušvito. Hehė verčiau išgaruotų ar prasmegtų į žemę. Pavelas pakilo nuo stalelio ir pajudėjo jų link. Jo figūra pasidaugino lubų, grindų ir sienų stiklo lakštuose.

– Koks mažas tas pasaulis. Sveikas, Andžėjau! – šypsodamasis jis ištiesė ranką. – Ar mes pažįstami? – pažvelgė į Gumą. Šypsena nedingo nuo veido. – Kažkur matėmės.

– Guma čia daro vizijas, – Hehė padarė ranka platų gestą. – O apskritai užsiima filmu ir muzika... Susipažinkite... – pasakė jis niūriai.

– Na, aišku! – Pavelas sudavė sau ranka į kaktą. – Matau tave čia, – parodė į konsoletę. – Ir pala, pa-

la... – Trynė savo graikišką nosį. – Ar nebuvai tos panos iš *Elle* vernisaže, iš tikro tai buvo kažkokio tualetinio vandens pristatymas... „Tarp kojų"? Ten irgi rengei vizualizaciją?

– Turi puikią atmintį. – Guma irgi nebuvo sužavėtas, kad Hehė sužino apie jo pasirodymus pristatymuose.

– Pala, pala... aptarnauji ten visus ciklo „Kvepalų galerija" renginius... – Pavelas sučepsėjo aiškiai žavėdamasis.

– Na, ne, ne visus... – ryžtingai paprieštaravo Guma. Kepurė smuktelėjo jam ant kaktos.

– Čia labai nieko klubelis. – Pavelas liovėsi kreipęs dėmesį į Gumą. – Na, dabar būtinai reikia čia rodytis, būtinai... Tai geriausias „Kepyklos", „Utopijos" ir „Paparaci" junginys. – Jis gėrėdamasis glostė savo juodus plaukus. – Mariušas tai sugalvojo genialiai. Iššovė pačiu laiku... Kaip tik esu susitaręs su juo dėl interviu. Ypatinga asmenybė, filosofija, meno istorija, tikrai atvira galva. – Pavelas dėjosi pamiršęs apie Mariolę. – O būtent... Kaip ten po pokalbio su mūsų žvaigžde? Jau po? Šiandien su ja susitikai?

– Na, taip, – sumurmėjo Hehė stebeilydamasis į stalviršį.

– Kažkas ne taip? – paklausė Pavelas netvirtai. – Ji visiška idiotė? Na, bent kokį nors interviu gal pavyks iš to padaryti?

– Ne, ne, – Hehė suko akis nuo Gumos žvilgsnio, – viskas gerai.

Guma atsilošė. Sunėrė pirštus sau už galvos. Atsipalaidavusiame veide atsirado ironiška šypsena.

– Labai įdomu, ką ten parašysi... – Pavelas rimtai lingavo galva. – Kai tik bus baigta, atnešk pažiūrėti... Dėl to teksto, Andžėjau, esu ramus... Tai, ką parašei apie Hildergardą, yra puiku. Užčiuopei toną, kuriuo bendraujame su savo skaitytojais. O interviu su mūsų literatūros ir kino žvaigžde juk iš esmės yra improvizacija... Darai pažangą, Andžėjau, augi. Tikrai esi visapusiškas. – Pavelas pažiūrėjo į laikrodį. – Klausykit, – žvilgtelėjo į Mariolę – dabar neturiu laiko. Netrukus ateis Mariušas... Turiu eiti... Sekretorė laukia. – Pakilo ir grįžo prie savo stalelio, prie kurio Mariolė užsiiminėjo ypatinga ekvilibristika, kad nematytų Hehės.

Hehė su Guma valandėlę sėdėjo tylėdami, sukdami vienas nuo kito akis.

– Klausyk, jeigu tu kažką darai su tuo pajacu... – Guma nutraukė tylą. – Kaip tai vadinasi... „Tavo dulkinimasis“? – Guma pagiežingai šyptelėjo. – Tai juk reikia pasinaudoti tuo ryšiu ir ką nors paskelbti apie „Lataką“ ir Andželą...

– Na, gal tu ir teisus... O jei turi tokių ryšių su ta „Kvapų galerija“ ir „Tarp kojų“, – Hehė atsilygino tokia pačia šypsena, – tai verta ir ten apie tai užsiminti...

Kokia nepaprasta diena, – pamanė Hehė. Jis dar sykį perskaitė Manos atsiųstą SMS žinutę: „Turiu

būtinai su tavimi susitikti. Aštuonioliktą „Skardos dirbtuvėje". Mana nukrito jam lyg iš dangaus. Hehė negalėjo atitrūkti nuo „Latako" plius Andžela projekto. Jei projektui buvo lemta pajudėti visu smarkumu, buvo būtina, kad „Miestodontas" skirtų jam savo skiltis, o ten geriausia feljetonistė buvo Mana. Bet Mana jokiu būdu neturinti nieko sužinoti apie „Tavo geismą".

Nuo susitikimo „Miestodonte", kurio metu buvo tokie artimi, Hehė nebendravo su Mana. Nenorėjo sugriauti to kažko netvaraus ir švelnaus, kas tarp jų įvyko, paprastu telefono skambučiu, kalbinti eilinių susitikimų, eilinių jutiminių svaigulių, kurie tolydžio taptų vis kasdieniškesni ir galop virstų paprastu romanu kaip su Mariole.

Todėl jis nenorėjo daryti spaudimo ir prisiimti geidulingo patino vaidmens. Per tas keturias savaites mėgavosi prisiminimais Manos, palaimingai siūbuojančios ant stalo briaunos tarp Kubos darytų nuotraukų, kurių kažkodėl irgi negalėjo pamiršti.

Jam teko skubiai vyktį į Prahos priemiestį. „Skardos dirbtuvės" buvo panašios į nedidelę automobilių remonto dirbtuvę. Čia buvo žema ir tamsu. Truputį šviesos į vidų leido vienas siauras orlaidės dydžio langas. Ant sienos puikavosi padidintas užrašas „Rysiekas norėtų nuveikti ką nors svarbaus, bet jis vis dirba". Iš garsiakalbių sklido muzika, palyginti su kuria „Latakas" prieš dvidešimt metų buvo harmonijos ir visapusiškų muzikinių gabumų įsikūnijimas.

„Skardos dirbtuvių" vidus buvo aranžuotas taip, kad niekam nešautų į galvą, jog kas nors bent akimirką būtų jį tvarkęs. Hehė laikėsi tų pačių taisyklių ir jautėsi čia lyg savo viengungiškame bute.

Čia stovėjo daugybė atsitiktinių fotelių, kėdžių ir staliukų, panašių į tuos, kurie puošė butus Hehės jaunystės metais. Be abejo, tai buvo tikrų tikriausi originalai, kuriuos laikas jau pažymėjo savo ženklu. Dauguma jų buvo ištraukti iš šiukšlyno ar rūsio, tai dar teikė jiems patinos.

Hehė atsisėdo ant vieno iš fotelių, kuriais buvo puikuojamasi Edvardo Gereko laikais. Jį sujaudino šiurkštaus, gruoblėto audinio lietimasis ir porankių su nutrinta politūra šaltis. Jautėsi taip, lyg būtų grįžęs į devintąjį dešimtmetį, į nesiliaujančią tauškalynę, kuri vyko kaip tik tarp tokių dekoracijų. Pokalbiai, nesibaigiantys pokalbiai. Prieblanda ir ankštuma, visur tokie patys foteliai ir kėdės. Šimtus, tūkstančius valandų sėdėjo Hehė ant tokių fotelių rūkydamas žolę, gerdamas vyną ir degtinę. Kelionė į švarią dvasią. Ir daug tokių baldų suiro, jei kas nors prisirūkęs ar prisigėręs per stipriai ant jų pasisūpuodavo arba kreivai atsisėsdavo.

Hehė dairėsi aplinkui. Mąstė, kokią prasmę tos dekoracijos turi „Skardos dirbtuvių" svečiams, kurių dauguma buvo gimę devintąjį dešimtmetį. Ar jiems jos siejosi su vizitu šiukšlyne, ar su lankymusi pas tėvus? Hehė nelabai nutuokė apie kartų skirtumus...

Jis nervingai barškino į stalviršį, kupiną apskritimų nuo stiklinių atspaudų. Mana pagaliau pasirodė tarpduryje. Ji buvo palaidais dredais, mūvėjo rožinės spalvos blizgančias satinines kelnes ir vilkėjo trumpučius baltus marškinėlius su užrašu „nes sriuba bus per sūri", tokius trumpus, kad bambelė ir plokščias pilvas buvo nuogi. Hehės akyse ūmai atgijo visa, kas įvyko „Miestodonte". Šiandien mane persekioja marškinėliai, – pagalvojo.

– Sveika, kas nauja? – paklausė jis nužerdamas plaukus nuo kaktos.

– Šiaip sau, įvairiai... – atsakė Mana. Ji nugrimzdo viename iš fotelių. Nutilo nežinodama, ką toliau daryti. Dvejojo, ar apskritai turi pasakyti Hehei...

Laimė, kad prisiminė apie segtuvą, kurį jai davė Agnesė. Išėmė jį iš maišelio.

– Palikai „Miestodonte". – Padėjo jį ant stalo.

– O, Jėzau! Pamiršau! – Hehė paslėpė segtuvą kuprinėje. – Na, taip... kažkaip negaliu užbaigti. – Pažvelgė Manai į akis, plačiai nusišypsojo. – Turiu tau pasakyti, kad seniai nebuvau taip meniškai įsismaginęs. Mačiausi su Guma... Tiesiog lavina sumanymų. Kokia diena, kokia diena. Neįmanoma aprašyti. Ir desertas – susitikimas su tavimi. – Jis neatitraukė žvilgsnio nuo jos akių. – Mana, negalėjau sulaukti, bet nenorėjau sunaikinti anos valandėlės... – Hehė pagaliau nuleido akis. Norėjo parodyti, kaip jam nepatogu kalbėti apie tai, kas įvyko „Miestodonte". – Ar pameni, kaip Guma užsiminė

apie mūsų seną kapelą... – Mėgino užkišti plaukus už ausų. – Atgaiviname ją, atnaujiname... Pažinome, – Hehė ieškojo tinkamų žodžių, – nebanalų asmenį... tai yra aktorę... gana originalią, – padvejojo jis, – na, vaidinančią erotiniuose filmuose. – Jis nedrąsiai pažvelgė į Maną. – Na, kitaip sakant, *love* aktorę... Žinai, ji rodo, kaip tai pati apibūdina, slėpiningiausią meilės išraišką... – Mana vėl nereagavo. Sėdėjo nejudėdama, tarsi jos nebūtų. Žiūrėjo į barą ir gretimus staliukus. – Baisiai tavęs atsiprašau. Nepaklausiau, ko norėtum išgerti. Gal alaus? – Hehė sutriko.

– Ne, ačiū. Nebent vandens. Čia baisiai prirūkyta. – Mana juto, kad jai vėl darosi šiek tiek negera.

Hehė nuėjo prie baro vandens. Grįžo ir išsitraukė cigaretę. Mana godžiai nugėrė kelis gurkšnius. Ji neišmanė, kaip paprašyti Hehės, kad nerūkytų. Pasidarė tvanku. Mielai spruktų iš čia.

– Įsivaizduok sau, kad ji mėgsta dainuoti... – Hehė grįžo prie pertraukto pasakojimo.

– Kas? – paklausė Mana žvelgdama į Hehę tuščiu žvilgsniu.

– Na, *love* aktorė. – Hehė nerimastingai stebėjo Manos abejingumą. – *Love* aktorė iš Niujorko. Nebloga pažintis... Turi pripažinti, Mana. Ir mums su Guma, supranti, toptelėjo mintis... Nes, žinai, iš tikrųjų nelabai turime, kas dainuotų „Latake", ir gal su mumis dainuos Andžela, nes toks yra artistės iš Amerikos meninis slapyvardis. Guma, žinoma, jau

sugalvojo vizualinį jos filmų fragmentų projektą. Neblogas ėjimas, Mana...

Mana vis sunkiau alsavo. Ji išgėrė vandenį iki galo. Jautė, kad uždus, jei ilgiau taip sėdės, negalėdama ištarti nė žodžio. Hehė buvo vis labiau pasimetęs. Mana visada demonstravo susidomėjimą jo projektais...

– Nežinau, Mana, ką apie tai manai, bet man tai atrodo neblogas ėjimas. – Mana be žodžių stebeilijo į tuščią stiklinę. – Ir išsyk pagalvojome apie tave, gal ką nors parašytum apie šį sumanymą, galėtų būti tokia įmantri antraštė *„Latakas" plius Andžela*. Kas jau kas, Mana, o tu apie tokius renginius moki geriausiai parašyti, „Miestodontas" tam tinkamiausia vieta. Ko, Mana, šiandien tokia be nuotaikos? – Hehė pasijuto visai bejėgis.

– Nežinau, ką galiu pasakyti... – Mana nelabai girdėjo, ką Hehė kalba. Ji niekada neįsivaizdavo, kad gali patekti į tokią nepatogią padėtį. – Klausyk, Andžėjau, turiu tau kai ką pasakyti... – Jautėsi taip, lyg turėtų tuoj apsivemti.

– Parašysi apie tai, Mana? – Hehė nervingai taisė gumutę ant plaukų uodegėlės. – Pasakyk, ką apie tai manai?

– Andžėjau, paklausyk, susikaupk. – Mana negalėjo daugiau kęsti Hehės daugžodžiavimo. Antra vertus, ji vis labiau niršo ant savęs. Kas be ko, patiko jo sumanymai ir planai, tik šiandien jos niekas nepasiekia, nes staiga faktas, kad ji taps mamyte, tapo svarbiausias. Ar jau niekas manęs

nebedomins, tik tas pilvas? Pažvelgė į savo nuogą bambą. – Aš gal esu nėščia... – išspaudė iš savęs.

Ji pažvelgė į Hehę. Ir ką jis dabar darys? Bijoti kokio nors patino reakcijos... Dulkinu tai! Pagimdysiu viena! Norėjo atsikelti ir išeiti.

– O Jėzau, sveikinu! – Hehė pasijuto visiškai išmuštas iš vėžių. Turėjo būti toks mielas vakaras, o pasirodo, kad priešais mane sėdi kažkoks apgedęs obuolys... Kam, po galais, ji tariasi pasimatyti, ar aš esu šeimos konsultacija, kad man sakytų tokius dalykus? – jis piktai atsikvėpė. – Mana, tai labai rimtas reikalas... Esu sujaudintas, kad man tai sakai. Kuba jau žino? – košė jis pro sukąstus dantis.

– Kuba nieko nežino... – Mana norėjo verkti. – Nes panašu į tai, kad tai su tavimi...

Mielos mano, tai aš, jūsų Mana. Seniai neberašiau. Džiaugiuosi, kad nerimaujate dėl mano tylėjimo. Iš tikrųjų negalėjau sulaukti, kada papasakosiu jums apie visa tai, kas man atsitiko.

Esu, mielosios, nėščia! Jaučiuosi tokia laiminga, neturite supratimo, kaip labai! Žinau, kad jūs galite būti priblokštos. Mano nėštumo ir... mano džiaugsmo.

Visa tai nebuvo taip lengva. Man svarbiausia yra laisvo pasirinkimo galimybė. Nepriimtina situacija, kai kas nors nepriklauso nuo manęs, kai galiu jausti bent menkiausią prievartos žymę. Ypač tokiu moteriai fundamentaliu klausimu kaip nėštumas. Suvokiu savo moteriškumą, nepalieku šių reikalų Viešpaties Dievo rankose. O vis dėlto įvyko...

Taip, svarbiausia priimti sąmoningą sprendimą. Ir aš priėmiau kaip tik tokį. Noriu vaiko. Suvokimas, kad niekas nedaro man spaudimo, yra nuostabiausias, ir todėl jaučiuosi laiminga. Neįtikėtina. Ašaros srūva mano skruostais. Sorry, *žinau, kad tai nesąmonė, bet tai kažkaip darosi... Ar prieš savaitę galėjau numanyti, kad verksiu prie klaviatūros?*

Noriu visas jus pakviesti į forumą, kad galėtume prisiplepėti. Neabejoju, kad daug jūsų yra, buvo arba bus patekusių į tokią situaciją. Kiekviena sau mintija: ar tai įmanoma, kad būsiu motina? Ir toks klausimas gali sukelti neviltį...

O aš gyvensiu taip, kaip gyvenau anksčiau, ir su vaiku visa bus po senovei. Galėsiu mažyliui viską rodyti... Atsiveria tokia galybė naujų galimybių! Mielosios! Kaip mano pilve gimsta, kuriasi nauja, taip ir galvoje turiu tiesiog laviną sumanymų. Dalysiuos jais su jumis tiesiogiai ir čia, ir „Miestodonte".

Rašykite man ir jūs, kurios esate labai nusivylusios, ir jūs, kurios, kaip ir aš, esate pakylėtos, nes ryžotės sąmoningai apsispręsti dėl savo motinystės.

Visa, kas nauja, svarbu ir pažangu, ateina čia po daugelio metų, kai jau netenka savo šviežumo. Tokia mintis dažnai liūdino ir piktino Maną. Ir nors ji turėjo omenyje idėjas, meno sroves, papročių normas, norėdama iškalbingai išreikšti to požiūrio esmę, sakė, kad pirmąjį požeminį geležinkelį Londone nutiesė 1863 metais, o Varšuvoje vis dar nematyti jo statybos pabaigos.

Ją pačią stebino tai, kad pradžios tašku tapo techninės civilizacijos kūrinys, kai reikalas susijęs su menu, verte ir mąstymo būdu. Įdomu, kad ji negalėjo prisiminti, iš kur žinojo apie tą požeminį geležinkelį. Paprastai neįsimindavo datų, jos atrodė jai nereikalingos, nes tik primityviai mėgino tvarkyti laiką.

Hehė irgi daug mąstė apie prarajas, skiriančias mus nuo įvykių centrų, kuriuose formuojasi naujos srovės, idėjos ir kuriomis sprendžiami pasaulio likimai. Bet jis žinojo šiek tiek daugiau nei Mana ir turėjo geresnę atmintį datoms, pavyzdžiui, nutuokė, kad, kai Londone statė pirmąjį požeminį geležinkelį, čia, provincijoje, ūsuoti vyrai lakstė laukais su medžiokliniais šautuvais, dalyvaudami dar viename beprasmiškame sukilime.

Visas tas nacionalinis klausimas yra painus. Nauji šimtmečiai nieko nekeičia. Net ir šešiasdešimt aštuntieji prasidėjo tomis *Vėlinėmis*. Pasaulyje vaikai ir gėlės, laisva meilė, vėrinėliai, spalvoti sijonai, ilgi plaukai, o čia *Vėlinės*. Šūdas, ne studentų sukilimas, jis bjaurėjosi, kai Varšuvos Kovą lygino su Paryžiaus Gegužė.

Visa čia antraeilės, sušiktos provincijos, vienas didelis tamsus kaimas. Ir visada pasauliui buvo ir bus į mus nusišvilpti. Nes nieko iš čia neišėjo. Nei didelė idėja, nei tikrai jaudinantis menas, nei net paprasčiausias verslas, bent batų modelis ar varžtelis, kurie kur nors pelnytų platesnę reikšmę ar populiarumą. Tiesiog nieko.

Poeto Andžėjaus Kroplios pyktis ir Manos, įvairių kultūrų fakulteto studentės, bjaurėjimasis tam tikra prasme atrodo pagrįsti. Svarbiausia menininkų ir poetų, tiek daug amžių gyvenančių toje žemyno vietoje, svarstymo tema buvo gvildenimas problemos, kaip čia išgyventi nesibjaurint savimi. Nacionalinis klausimas visada buvo neišvengiamas.

Pagaliau Mana ir Hehė, Agnesė ir Guma turi mažą valandėlę nuo to atsikvėpti. Jie net gali akimirką patikėti, kad šis klausimas jau neegzistuoja. Tad laikykime špygas už Maną, Hehę ir jų projektus. Tegu Hehė dega plytas ir gaivina „Lataką", o Mana tegu lydo sviestą ant pilvo. Teužsiima bet kuo, tik ne ta prakeikta tema. Ir turėkime vilties, kad Hehės projektas su visapusiškos žvaigždės Andželos Horni performansu Pilyje, o gal ir kitoje galerijoje, leis Varšuvai įveikti atsilikimą. Juo labiau kad pirmoji požeminio geležinkelio linija jau beveik baigiama nutiesti.

Įtaiga

Ir vėl automobilyje. Brika skriste skrenda. Euzebiukas patogiai įsitaisęs ant sėdynės. Kelias tuo metu visiškai tuščias. Galima paspausti. Radijėlis groja... O aparatą Euzebiukui davė geriausią. Net ir Andžeika, plika kuoka, neturi „Panasoniko" su valdymu tiesiai prie vairo. Tai bent pokštas! Tik mašinėlę visada reikia statyti saugomoje aikštelėje arba radiją neštis su savimi. Nes „Panasonikai" paklausūs lyg šviežios bandelės, penkioms minutėms paliksi brikoje, ir langas bus ištvotas...

Ir dar visiška naujovė. Įdiegė GSM garsiakalbių sistemą. Galima vesti telekonferencijas ir vairuoti automobilį, rankos laisvos. Tai tokias galimybes šiandien teikia technika... Rūpinasi mumis

Positivas, nieko neprikiši... visa kaip priklauso. O vasara kaip reikiant. Bus karšta. Brika su kondicionieriumi, tad to nė nepastebėsi. O giedra turėtų išsilaikyti visą savaitgalį. Turi būti giedra, kai Euzebiukas pritvirtino ant stogo burlentėlę. Nes reikia naudotis tuo, kad keliauji į šiaurę. Kai jau tai sugalvojo tas terlius Barzdyla.

„Dvylika grašių tau atnešiu, dvylika grašių, tiktai prašau neverkti, dvylika grašių tau šiandien atnešiu, tiktai, prašau neverk..." Na, jau ne! Ką duoda per tą radiją! Vėl tas trenktas Kazikas. Kam leidžia tokią muziką? Jis kažkoks nenormalus. Kaip galėjo tame Sopote pasirodyti scenoje su tokiomis kelnėmis. Kaip jie apskritai tai jam leido. Padaryti jį festivalio žvaigžde... Kažkam ten protas pasimaišė... Kaip kažkokia beždžionė. Gėlėti bermudai... Dar pusė bėdos, kaip jis atrodo... Bet ką dainuoja... Ar tai apskritai yra dainavimas? „Aš su aukštuoju išsilavinimu, nors studijų nebaigęs, kaip prezidentas Kvasnevskis, Jaskiernia teisingumo sargas..." Ko jis kabinėjasi, beždžionė neraliuota? Gal Aleksandras ir nebaigęs mokslų, bet kad kiekvienas mokėtų taip turiningai ir gražiai kalbėti. Juk svarbu ne tik gražūs žodeliai. Vyras šį tą daro šiam kraštui. O ar tam, kad turėtum ką pasakyti, reikia mokslų? Didelio čia daikto. O ar Euzebiukas studijavo? Na, gal jis ir bus licenciatas, bet ar to reikia, kad pasiektum rezultatų? Ar Euzebiukas yra geriausias Positive, jei studijuoja vadybą ir valdymą? Aišku, popieriuose tai pravers, ir Euzebiukas

pagaliau parašys tą darbą. O Valensa buvo baigęs tik profesinę – ir kas? Ar kas nors prie jo kabinosi? Tas Kazikas tai pasimaišęs, nes Sopote lakstė po sceną su tom kelnėm ir klykė: „Valensa, grąžink man mano šimtą milijonų." Nežinia, ką jis turi omenyje. „Ne dešinysis, ne liberalas, net ne paprastas fašistas, kaubojus Čača yra normalus komunistas." Koks kaubojus Čača? Kurva, ko jis nori? Na, tai fašistas ar komunistas? Ne, tai ne man... Į kitą stotį. Na, ne! Čia dar blogiau! Radijas, kuris su knysle. Jis visur girdimas. Bet ir tai ne Euzebiukui...

Ir vėl Euzebiukas turės kartoti tą patį tiems kretinams agentams... įtaiga, pone Zambrovski, įtaiga, pone Kurčevski, įtaiga, pone Muravecai, įtaiga, pone Juchnevičiau... Ir nėra ko slėpti, kad tai vargina ir net siutina, iš esmės galima būtų truputį apkarpyti tuos vizitus. Jei ne lenta, na, ir ne Klaudija, sėdėčiau administracijoje ir nesitrenkčiau čionai. Man gaila jums savo laiko, ponai partneriai. Bet jei jau važiuoju, tai kiek pasikalbėsime... Nes pagaliau jau žinoma, kokia yra strategija, kad pereiname prie vedėjų sistemos, tai aš dabar su jais jau nesiterlioju ... Pagaliau Euzebiukas žino, kas ir kaip...

Per paskutinį skyriaus susirinkimą reikalai paaiškėjo. Atėjo Pjeras ir aiškiai pasakė, kad partneriai nepateisina lūkesčių. – Partnerių nesugebėjimas prisitaikyti, – sakė jis varliaėdiškai, o Barzdyla vertė, – esant naujai situacijai yra nepriimtinas, o

apyvartos užduotys, kurias privalome įvykdyti, tai tikrai didelis iššūkis, todėl turime imtis ryžtingų veiksmų. Taip pat yra tiesa tai, – tęsė jis, – kad mus varžo partnerystės sutartis, kuri nenustato, kokios turi būti pardavimų apimtys, o nutraukti ją galima tik dėl sunkių sutarčių pažeidimų.

Juk matyti lyg ant delno, kad rezultatai, užuot kilę, stovi vietoje, o iš tikrųjų krinta... nes juk infliacija... Ir apyvartos užduočių šiems metams neįvykdysime. Visa pastatyta ant galvos. Nuo pradžių, Euzebiuk, žinojai, kad čia turi būti kitaip. Gal prieš ketverius metus buvo pasirašinėjamos tokios sutartys... duoti tiems niekdariams procentą nuo apyvartos, lyg visame tame pelnas būtų visai nesvarbus. Kodėl iš pat pradžių neįdarbino vadovų? Visa tai kitaip važiuotų. Na, patys to norėjo, tad ir gavo. Ir išėjo tai, ką sakė Euzebiukas. Nes man niekas netaukš, kad tai neįmanoma padaryti, nes šita ir šikta, nes tai klientai, tai padėtis, tai kainos arba oras ir taip toliau... O Euzebiukas puikiai žino, kad jei kas nori, tai ir šūdą parduos, jei jis bus supakuotas į firminį popierėlį ir su atitinkamu biudžetu reklamai... Gaila savo ir kitų regionų vadovų, ir visos firmos energijos nesibaigiančiam įtikinėjimui, prašymui, memorandumų, aplinkraščių siuntinėjimui, tarsi agentai vadovautų firmai. Baigta, kurva!

O ką į tai Barzdyla? Irgi yra taip, kaip Euzebiukas matė iš pat pradžių. Jis čia dabar netinka, ir Euzebiukas yra tikras, kad to svečio su barzda die-

nos suskaičiuotos. Jau vien faktas, kad mūsų susirinkimuose ėmė dalyvauti Pjeras, aiškiai byloja, kad ta plaukuota beždžionė nesugeba imtis reikalo kaip reikiant. Jis vis kalba: – Na, žinoma, Pjerai, – kartoja lyg sugedusi plokštelė, – bet tęskime mūsų veiksmus, kad jie atitiktų Positivo misiją, ir atminkime, kad per staigus veržlės užveržimas sukels nervingus partnerių veiksmus, kurie gali pakenkti firmos įvaizdžiui. Jeigu bent kas iškils viešumon, tuojau pat mus užsipuls laikraščiai. – Gal ir taip... Ką padarė agentai Žešuve?.. Neįnešė į banką pinigų už savaitės prekybą... Ir ką jiems galime padaryti? Užsipulti. Teisimės su jais iki sušiktos mirties, nes jie turi juodu ant balta parašyta, kad už tiekimus ir įrangą mokėjo savais pinigais. Ir gal Barzdyla yra teisus, nes, antra vertus, jei jis būtų toks karšis, koks atrodo, prancūzai jo nelaikytų. Gal jis gudresnis nei mes visi...

Dabar juos reikia pričiupti ką nors vagiant, girtuokliaujant arba kažkaip dulkinantis tarnybinėse patalpose, ir tik tada galima nedelsiant nutraukti sutartį. O tokiose situacijose Barzdylos lyg nebūta... jis tada užsiima strateginėmis analizėmis. Kokią maržą nustatyti už gruzdintas bulves.

Šiandien būčiau išsiruošęs anksčiau, bet norėjau kaip žmogus pavalgyti pusryčius. Važinėjant po tuos viešbučius reikia gerai maitintis, o viešbučių pusryčiai yra mielas dalykas. Vakar buvo sunkoka diena, nes sukroviau sau visus vizitus, kad šiandien kuo greičiau nuvažiuočiau prie jūros.

Pagaliau rūpi kuo anksčiau pasiimti Klaudunę ir paskui greitai į Helį. Ji šiandien turi laisvą dieną, tad reikia greitai padulkinti ponus Muravecus ir prie jūros.

O papusryčiauti anksčiau nei septintą nepavyko. Viešbutis „Hevelijus" yra visai nieko. Šildytuve dešrelės ir kiaušinienė. Ant švediško stalo – ko širdis geidžia, platus pasirinkimas rūkytų mėsos gaminių ir net saliamių, kuriuos taip mėgstu. Įvairiausių sūrių, į kai kuriuos anksčiau Euzebiukas nebūtų nė žiūrėjęs, o dabar, kas be ko, po mažą gabalėlį, net ir su smarkiu kvapu, kad turėtum kokį supratimą, kai paskui prie kepsninės šnekamės apie šį ar apie tą. O viskas išdėliota ant veidrodžių, taip, taip, prancūziška elegancija, toks išmoningas sprendimas. Ir mišrainių daugybė, bet ir paprastų pomidorų griežinėliais, ir agurkėlių, ir grybelių, stovi, žmogau, ir nežinai, ko rinktis. Nes su dešrelėmis tie sūriai gal nelabai tinka, bet norisi paragauti visko. Euzebiukas jau kiek apsiprato ir vartoja ramiau, nes iš pradžių tai kažkaip duonos, net ir sviesto buvo sunku surasti. O šiandien kiaušinienė, saliamio griežinėliai, pomidorėliai, na, ir kavutė.

Ką gi, išprusai, Euzebiuk. Na, ar žinojai, kam visa tai reikalinga? Reikia sau atvirai prisipažinti, kad nemokėjai atidaryti šildytuvo, kai pirmą kartą nulipai pusryčiauti, ir net nežinojai, iš kur visi kiti turi dešrelių ir kiaušinienės, kad būtent iš ten galima sau įsidėti. Ir ta servetėlė prie indų ant stalo... Na, filmuose ją pasikiša sau po smakru... bet

pakako atidžiai pasižiūrėti, kad tai susiję su kelnėmis... nes visada gali kas nors nukristi... na, Euzebiukas nuo mažų dienų išmokytas valgyti taip, kad nieko nemėtytų, bet didžiajame pasaulyje taip atsitinka...

O tos visos taurės ir stikliukai ant stalo... Dabar jau žinai, kad tai taurė baltajam vynui, o ta raudonajam... Šiaip šios bjaurasties nė į burną neimu, bet jau žinau, kam tiek jų stato. Vakare, kas be ko, atsipalaidavimui kokio „Lyskio" ar net „Burbono Džeko Danielso", kas be ko, bet ne vyno... Euzebiukas renkasi ko geidžia. Už viską moka Positivas. Galų gale nesi, Euzebiuk, bet kas. Po bandomojo laikotarpio gavai tarnybinį pažymėjimą ir jau neprivalai imti kokių nors avansų, tik kartą per mėnesį pateiki apmokėti sąskaitą. O Barzdyla yra maloningas. Miegoti ir valgyti turite gerai, kartoja jis, bet kai vaikinai suvažiuoja iš regionų į Varšuvą, jis prašmatnybių neleidžia... Daugių daugiausia naują „Sobieskio" viešbutį...

O tie restoranų valgiaraščių patiekalai! Jei ne plastikinė Positivo kortelė, Euzebiuk, į juos nė nežiūrėtum. Kainos kartais tokios, kad namuose už jas ir savaitę išgyventum. Juk pripratau prie mūsų restoranų virtuvės, o čia tokia įvairovė. Iš pradžių užsakinėdavau tai, ką žinau, nes tai saugiausia. Bet Euzebiukas ne maišu trenktas ir visada ką nors įsižiūrės, tarp kita ko, reikia sau atvirai prisipažinti, kad tie džiūvėsėliuose apvolioti viščiukai ir mišrainės man jau pro šonus lenda. Juk kuo mes tuose

Positivuose maitiname? Visada buvo aišku, kad tie šaldyti viščiukai tinka nebent Paryžiaus negrams, bet ne mums, ir kai tuo mitau ir čia, Positive, ir anksčiau „Cipsike", tai kažkas tokio darėsi, tarsi liežuvis tapo lyg medinis. Tiesiog lyg išsijungdavo skonis, nes juk visi tie aromatai, kėlikliai, dažikliai, žinoma, atitinkantys standartus, kažką keista daro burnoje. Bet šitaip, Euzebiuk, tau nė galvoti nevalia! Atmink!

Tad užsisakau, pavyzdžiui, solės su kapariais arba šveicariškos nugarinės, arba befstrogeną, arba devolają (kotletas *de vollaille* – vert.). Na, prisipažink, Euzebiuk, ar žinojai, kas yra solė ir kas yra kapariai? Ir kai grįžtu namo į tą mūsų Tarchominą ir pasakoju apie visa tai Brigidai, ji tiesiog išsižioja. Sakau jai, kad neseniai valgiau puikų befstrogeną, ir pasakoju apie švedišką bufetą ant veidrodžių, o ji gal mano, kad man galvoje pasimaišė. Ir visa tai nemokamai! Viską, ko tik tau, Euzebiuk, reikia, turi. Ko tik širdis geidžia... bet sunkiai dėl to dirbi... oi, sunkiai. Viską pasiekei šiomis rankomis.

Laimė, jau veikia restoranai su vedėjais. Šen bei ten atsikratėme ponų partnerių. Miroslavas ir keli kiti išėjo lauk.Ten yra tiesiog kitoks vaizdas. Atvažiuoji, ir reikalai visai kitaip sutvarkyti. Visi žino, kur yra jų vietos ir kas yra svarbu. Trumpai drūtai. Žino, kad apyvarta turi būti, nes laukia kiti, ir padarys viską, kad išsilaikytų. Net malonu žiūrėti, kaip vaikinai vėdina restoranus, kaip visa

ta kasininkų draugija pagaliau judina užpakalius ir dirba. Ir nereikia važinėti ir kartoti: įtaiga, pone Zambrovski, įtaiga, pone Čaplevski, ir prašyti jų vos neatsiklaupus: ką nors darykite su tais savo kasininkais, nes neįmanoma žiūrėti į tuos jų bukus veidus. Apskritai kita darbo kultūra... suvestinės iškabintos ant pagrindinės lentos, nes juk akivaizdu, kad tikras vadovas tiesiog negali gyventi be suvestinių su rodikliais, turi jas visada turėti akyse, ir tai yra būtent tai, ką Euzebiukas labiausiai mėgsta. Atvažiuoju, įeinu į restoraną, o čia viskas paruošta, išspausdintos naujausios lentelės, vaikinai net virpa, kad išgirstų, ką Euzebiukas nori pasakyti. Kur pasakys, kad yra visai, visai nieko, o kur pasakys, kad čia reikia padirbėti. Nes Euzebiukas žino, su kuo galima kalbėti mandagiai ir kultūringai. Jie akimirksniu suvokia, ką tai reiškia, kad reikia padirbėti... jokio storžieviškumo, Euzebiukui nereikia nė užsiminti, kad laukia eilė norinčiųjų dirbti Positive. Tai yra jautrūs žmonės, jiems nėra reikalo nieko tokio sakyti. Ne taip, kaip su tais stuobriais partneriais... Bet su jais aš jau nesiterlioju. Jie jau atrinkti į dujų kamerą. Jeigu ne Klaudunė, nė užvedimo spynelės raktelio nepasukčiau. Nuvažiuočiau tik ištvoti... Taip, vedėjas yra kita pasaka... Tik kol kas jų turiu vos du. Lėtai visa tai juda... lėtai. Reikia ieškoti dingsčių, kad neatidėliotinai sėkmingai nutrauktum tas debiliškas sutartis. Bet svarbiausia, kad jau kalbama be užuolankų: keičiame visą tą sistemą.

Pažanga, Euzebiuk, pirmiausia pažanga. Ar kai stovėjai stadione ir dulkinaisi „Cipsiko“ kabinete, pagalvojai, kad žinosi, kas yra devolajai, ir aplink tave lakstys padavėjas, o kartais ir du, ir dar atskirai panelė su pilnu vežimėliu butelių? Euzebiukas kitados manė, kad tai važiuoja valytoja su savo įrankiais, o ne drinkai ir gėrimai. Nėra ko skųstis. Positivas rūpinasi savo žmonėmis. Prancūziška elegancija. Galima valgyti, kaip dera, ir miegoti irgi galima tokiose vietose, kurios bet kokiam karšiui ne pagal kišenę. Euzebiukas dabar pasaulinis žmogus, viešbutis turi būti aukšto lygio... Positivo koncerno vadybininkas negali sau leisti jokio valkatavimo...

Euzebiukui svarbu, kad būtų šiuolaikiška... Na, ir todėl apsistoju veikiau Trimiestyje... Nors ir čia pasitaiko padorių urvų... Zambrovskis sakė, kol jo dar nebuvome ištvoję: pone Euzebijau, Sopote tai geriausia „Grand Hotelyje“... Na, tai nuvažiavau ten... Kažką esu girdėjęs... kad per festivalius ten tūno visa ta draugija, ir apskritai didysis pasaulis, ir „a“, ir „o“... o čia kažkoks visiškas skurdas... visa sena, nelygu, lopyta... davė man net ir brangiausią kambarį su vaizdu į jūrą... bet į ką čia žiūrėsi... monotoniškas vaizdas... tuščia ligi horizonto ir nieko nevyksta, o per TV programų buvo gal apie dešimt, skurdas... ir tas įėjimas... negana, kad durys ne automatinės, tai sunkios, ir kažkokios portjeros kaip Zenono troboje... o langai nežinau iš kokių laikų... nepakeisti į naujus, plastikinius...

pusryčiai didelėje salėje... langus atlapojo, ir nuo tos sušiktos jūros tik traukė skersvėjis...

Tad Trimiestyje tik „Hevelijaus" viešbutyje... Tai viešbutis pagal Euzebiuko skonį... Nieko nepriki-ši... Visada prašau dešimto aukšto... Euzebiukui prieš akis plyti panorama... miestas po kojomis... Na, ir viskas kaip dera: vonia, restoranas... televizorius su atitinkamu skaičiumi kanalų ir, jei užeina noras, galima įsijungti mokamą ir pasižiūrėti kokio dulkinimosi... Euzebiukas jaučia, kad tai tinkamiausia vieta Positivo žmonėms...

Ir paskui galima papasakoti Brigidai, kokiose elegantiškose vietose apsistoja jos vyras. Visada atvežu namo, kad ir teisėtai žmonai suteikčiau kokį džiaugsmą, viešbučių muiliukų ir šampūnų, ir želė dušui, kurias deda voniose. Jau nė nereikia pirkti, nes, kai kelias dienas esu išvykęs, galima pasirinkti to visiškai nemažai. Ir gražūs pakeliai, mažyčiai, parankūs, elegantiškai atrodo, kai juos išdėliojame savo vonioje. Ypač dabar, kai jau pagaliau išklijavome glazūruotomis ir akmens masės plytelėmis. Darekas su Paula, kai lankėsi pas mus, tik čepsėjo ir negalėjo liautis, bet prieš jų vizitą paslėpiau tą viešbučių kosmetiką ir pasakiau Brigidai, kad padėtų ką nors normalaus.

Apskritai ir Brigida turi kur nors įsidarbinti, pajudėti iš namų, ne tik ištisas dienas su Glorija sėdėti priešais televizorių. Juk Glorija gali lankyti vaikų darželį... o kai atvažiuoju po savaitės kelionių, ji vaizduoja lyg manęs nepažįstanti, tik

mama, mama... savo tėvo nepažįsta... nesuprantu tų vaikų ir tų bobų... gal dar, kol neturi vaikų, tai su jomis galima kaip nors susikalbėti, bet kai tik kas nors ten jų pilve ima augti, tai gal ir jų smegenyse kažkas darosi, o tikriausiai smegenys tiesiog sumažėja...

Malonus važiavimas, tik brika jau kiek padėvėta. Lyg ir nieko, tik juntama, kad varikliukas jau ne toks galingas. O kai įsibėgėji daugiau kaip šimtą penkiasdešimt, kažkas cypia, girgžda, švilpia, ošia, dejuoja. Šiek tiek atrodo, lyg tuoj gali subyrėti. Tie pežotai vis dėlto yra prancūziškas niekalas, visiškai nepatvarūs. Viduje salonas jau irgi apsitrynęs ir plastikas toks išblukęs. Kada pagaliau Euzebiukui iškeis... Dar reikia kiek palaukti... turi ant spidometro pasiekti šimtą tūkstančių, tik tada duoda naują... Tiktai čia tas debiliškas standartas, kad perka tą prancūzišką šūdą... Na, bet ką darysi, galų gale juose yra visi priedai, nėra ko skųstis. Plika kuoka neseniai gavo naują, nes ant spidometro turėjo gal apie šimtą penkiasdešimt tūkstančių, tai gavo jau su kompiuteriu, kuris jam rodo, kas apskritai darosi, ar užsegti diržai, ar įjungtos šviesos, skaičiuoja jam vidutines kuro sąnaudas, rodo temperatūrą lauke, temperatūrą viduje, kompaktų grotuvas ir elektra reguliuojami veidrodžiai, ir oda aptrauktas vairas... Iš tikrųjų nebloga brika, na, ir dviejų litrų variklis. O Euzebiuko tik vieno, aštuonių ir tik su nuvažiuotų kilometrų rodmenimis. Tai

truputį sugadino Euzebiukui nuotaiką, tarsi juokais užsiminiau apie tai kalbėdamasis su Barzdyla, o jis sako, kad plika kuoka ir taip ilgai važinėjo seniena, tai jam priklauso, ir kad būčiau kantrus, nes jis prisimena mano pomėgį mašinoms ir bet kokio man neduos. Tik kad tai bus jau po vasaros, po atostogų ir Euzebiukas neiššoks nauja brikele, o plika kuoka vaikšto po administracinį pastatą lyg užėmęs Pjero ar bent Barzdylos vietą, ir tai vis dėlto truputį siutina.

Nusiramink! Vairuok atsargiai. Viskas savo laiku. Džiaukis tuo, ką turi, o pirmiausia tuo, kad sulig kiekvienu kilometru esi arčiau Klaudunės. Ir savaitgalis išties nusimato ekstra. Nes Klaudunė žino, ką aš mėgstu ir ko tokiam vyrui, kaip aš, reikia. Kai tik susikrausime ir kai tik pravažiuosime rodyklę su kurorto pavadinimu, ji užsiims mano pitonu... turėsiu sulėtinti, važiuoti šešiasdešimties greičiu, kad neišlėkčiau iš kelio... aš vairuoju, o ji man jį pumpuoja... na, nieko sau toks veiksmas... net man ir galvon nešovė, kad tai gali būti taip ekstra... Klaudunė pati šitai sugalvojo ir įgyvendina. Būtent tokio išradingumo ir savarankiškumo stinga mano Brigidai... Bet papasakoti jai apie didįjį pasaulį galima, pagaliau juk ji yra mano tikroji žmona ir bus iki gyvenimo pabaigos, ir jai kai kas priklauso... O Klaudunė iš manęs irgi nemažai gauna... kur tokia kaimo mergina galėtų svajoti apie nuvažiavimą į Hėlį, gyvenimą pensionate, pasivaikščiojimus po paplūdimį... Na, ir mano asmuo

jai kažkaip mielas... pagaliau ir iš dulkinimo gauna malonumą, nes matau, kaip tik to laukia, kai ją ten zulinsiu pensionate, o jei bus miela, tai gal ir paplūdimyje, nes ji yra tokia romantiška ir mėgsta matyti virš savęs žvaigždes. Tik paskui Euzebiukas visur randa smėlio...

Pažiūrėk, Euzebiuk, kaip ta mūsų Lenkija pasikeitė... Norinčios šiknos stovi jau visur... net ir pakelėse... Tiesiog laisvė ir demokratija...

Ir kokios jos aktyvios, kaip rėžiasi... cha, cha, cha! Užpakalį man atkišo!... gal be kelnaičių! Nuoga šikna! Na, neįtikėtina... kokie laikai, Euzebiuk! Oooo! Kita pasiuntė bučinį ir iškišo liežuvį... Na, Euzebiuk, tai yra būtent aktyvus pardavinėjimas! Jos tai sugeba... O tu metus laiko negali to išmokyti kasininkių ir ponų partnerių. Kaip tai yra, kad jos pardavinėdamos gali būti tokios įtaigios ir aktyvios, o tos pindos restorane ne! Nes jos žino, kas yra pagrindinis dalykas. Nepraleisti jokio kliento... Ir kiekvienam teikia savo pasiūlymą... atkiša užpakalį ir kilsteli sijoną, kol kuris nors galų gale nuspręs pirkti ir ją ten tame miške dulkins... O visa tai yra tikros motyvacijos klausimas. Nes jos puikiai suvokia tai, kokį turi pasiekti rezultatą, ir tie rezultatai aiškiai virsta jų uždarbiu, kurį gauna kišenėn. Šen bei ten rašo, neva jas ten muša ir verčia, bet kažkaip man nesinori tikėti, kad jas taip reikėtų vyti į tas pakeles... Jei joms tai neapsimokėtų, tai visos spruktų per tuos miškus, net dulkės rūk-

tų... o jos stovi ir tik rodo tas savo šiknas į visas puses. Na, gal čia esama kokio tų jų alfonsų spaudimo... galų gale mūsų kasininkės turi vertinti tai, kad joms nereikia stovėti pakelėse. Ir tai aišku, kad jos turi jausti kietą šefo ranką. Taip buvo pas Euzebiuką restorane ir taip yra visur ten, kur vadovauja vedėjas, nes vedėjas žino, kaip reikia veiksmingai motyvuoti... O ne taip, kaip pas visus tuos ponus partnerius. Kažkokia dulkinta šeiminė atmosfera: jau taip ilgai dirbame kartu, tai juk negalima nepalikti šanso, jie jauni, tik pradeda gyvenimą... Lyg aš nepradėjau gyvenimo, lyg aš nesusidorojau – bet tada niekas dėl manęs nesijaudino. Bet tai, kurva, tuoj baigsis. Jie net nežino, kaip greitai... Skerdykla paruošta... peiliai išgaląsti...

O! Visus užkabinėja... Tam su traktoriumi irgi parodė. Na, ta mano brika tikrai turi joms daryti įspūdį... Atsigręžia ir moja, negali liautis. Jeigu aš čia prie jų sustočiau, tai bent joms pasisektų... Tokių mašinų tikriausiai nedažnai sugauna... Turi krušis su kokiais nors apspjaudytais traktorininkais, o čia jos nukristų iš dangaus toks Euzebiukas.

Kai taip pagalvoji, tai yra genialus sumanymas... duoti užpakalius pakelėse. O gal, Euzebiuk, kada pamėgintum su tokia pažaisti? Čia bent iš karto matyti, koks pasiūlymas... Kitaip negu agentūroje...

Nes tai buvo kažkoks nesusipratimas. Pitonas jau taip nedavė man ramybės tame Gdanske, kad turėjau su juo ką nors daryti, o jau esu suaugęs ir viešbučiuose propelerio iki begalybės nesuksiu. Už

stiklų valytuvų Euzebiukui užkišo tokius gražius lapelius. Vis daugiau jų kaišioja... visada kartoju, kad svarbiausia yra geras pristatymas... Įsiminiau adresą ir įsėdau į briką. Važiuoju ir važiuoju, kažkur į kažkokį kvartalą. Pasirodo, kad tai penkiolikos aukštų bloke... Jau tada reikėjo pasukti atgal, bet pitonas reikalauja savo. Pakylu liftu gal į devintą aukštą. Skambinu, o ten trys kambariai ir virtuvė... Tame lapelyje po stiklo valytuvu visa tai turėjo atrodyti kitaip... elegantiškas apartamentas... Iš virtuvės pasirodo kažkoks gorila hipopotamo snukiu, o didžiajame kambaryje ant sofos sėdi keturios lėlės... Kai jos mane pamatė, tai lyg jas kas prie srovės būtų prijungęs... greitai nusimeta tuos savo treningus ir chalatėlius. – Labai prašome pažiūrėti mūsų pasiūlymą, – sako viena ir vien apatiniais jos pradeda vaikščioti pirmyn ir atgal, o kambarys ne per didelis, tai lipa viena ant kitos. Ir net aš, Euzebiukas, nelabai išmaniau, ką daryti... nes iš ko čia rinksies? Ar tu, Euzebiuk, esi vaikas? Juk aišku, kad tai, kas yra lapelyje, neturi nieko bendra su tuo, ką siūlo... Ir jau matau, kad nė viena man netinka... viena spuoguota, antra atrodo kaip skeletas, o trečia užsitempė kojines, bet kas iš to, juda ji taip, lyg vaikščiotų paskui plūgą lauke, o ne su apatiniais bordelyje... O ketvirta apvali lyg banda, bet jos bent papai geresni, pilnesni. Ir reikėjo sau atvirai pasakyti, kad jaučiausi ten ne kaip Euzebiukas, kažkaip neužtikrintai. Iš tikrųjų norėjau trenkti durimis, bet jau ten įlindau, tas hipopota-

mas iš virtuvės kažkaip į mane spoksojo, tad kas beliko daryti, paėmiau tą su papais... Ir einame į kitą kambarį, o ji sako, kad esu gražus bernas, ir kiša mane po dušu, lyg būčiau nesiprausęs ar ką... O paskui iš tikrųjų traukė neblogai, be to, pitonui didelio pasiruošimo nereikėjo... bet pats krutinimasis, reikia aiškiai pripažinti, nebuvo atrakcingas, jos buvo viduje taip, lyg ten vėjas siaustų, ar jau ji tiek perdulkinta kairėn ir dešinėn, ar kažko sau ten įsipylė, kad būtų slydimas, bet dirbome lyg ore. Ir jai teko neblogai judinti tą savo užpakalį, kad pagaliau užbaigčiau...

Čia pakelėje kita pasaka. Iš tolo galima matyti, ir jei nepatinka, tai važiuoji toliau... o ten tas alfonsas virtuvėje... Visa per Barzdylą, kuris elgiasi lyg kokia tetulė ir negali priimti esminių sprendimų – spirti Klaudijui į užpakalį ir pagaliau duoti man Varšuvos Positivus, kad nereikėtų lyg kvaileliui važinėti keturis šimtus kilometrų ir ištisomis savaitėmis būti ne namuose, o mano pitonui, atleisk, nepasakysi, jam užsiėmimo reikia reguliariai.

O įtaiga visai sužlugdyta. Na, nėra ko nė kalbėti apie kokį nors apyvartos užduočių vykdymą, jeigu įtaiga sužlugdyta. Bet kokia ji turi būti, jeigu jie tai turi vienoje vietoje ir tik nuolat pasakoja, kad tai neįmanoma, nes tai tinka Varšuvai, nes ta, šita ir šikta. Ir Euzebiukas su jais jau neturi jėgų. Na, regionas pagal pagrindinius rodiklius lyg ir užima pirmą vietą, bet kas iš to, jei vis viena toli iki

apyvartos užduoties. O galima būtų rezultatus padvigubinti, tik ten pasodinus kitus žmones... Tad reikia važinėti ir kartoti jiems savo. Dar truputį, Euzebiuk... kantrybės, truputį kantrybės. Kaip mes šiandien pasielgsime?

Pastatysiu mašiną saugomoje aikštelėje dviem gatvėmis toliau. Nenoriu su užrašais ant šonų rodytis... O ta pačia proga bus visiškas netikėtumas. Užgriūsiu nelauktai į tas jų tarnybines patalpas. Ir bus tas pat kaip paprastai. Muravecas sėdės tame savo dideliame odiniame fotelyje ir spoksos nežinia kur. Nuo to sėdėjimo tik apauga taukais ir nepaisant amžiaus atrodo kaip riebusis Marekas, su kuriuo pardavinėjau avalynę. Tokia pati džinsinė striukelė su avikailiu ir tokia pati įžūli knyslė. O prie šono ta sena rupūžė dėlios faktūras nuo vienos krūvos ant kitos. Ir vėl šneka, kurią moku atmintinai:

– Sveiki, pone Muravecai! – Jis visiškai apstulbs, net nespės atsistoti ir apsimesti, kad rengiasi ką nors dirbti. – O jūs, pone, vėl čia sėdit. Jūs visi, ponai partneriai, pripratote prie direktoriškų papročių. Kontora, patogus fotelis, kavutė. O įtaiga sužlugdyta... – Ir jau nesiterlioju: – Pone Muravecai, kiek turiu jums kartoti, kad reikia visą laiką būti su žmonėmis salėje, tada rodikliai iškart kils aukštyn. Su tuo sėdėjimu kontoroje baigta. Geras restorano vadovas yra visada su savo kolektyvu. Jeigu dar kartą pamatysiu čia tą fotelį, savo rankomis išnešiu jį į šiukšlyną. – Ir padaryčiau tai, bet

dabar jau nerengsiu ten kokio spektaklio. Reikia tik kantriai laukti, ant ko ponas Muravecas suklups.

– Na, gal jūs perdedate, pone Euzebijau, – atsilieps ta sena rupūžė. – Rodikliai visai ne tokie jau blogi.

Neblogi! Turiu norą bobai galvą nusukti. – Kiek trūksta iki apyvartos užduoties, na, kiek? – klausiu kiek galėdamas ramiau. Ir toliau sakau savo: – Ar jūs, ponai, nesuprantate, kas yra įtaiga? Nes rodikliai rodo juoda ant balto, kad įtaiga visiškai sužlugdyta. Ir tai nėra kokia nors magija, gyvatės užkeikimas, tik kantrus įkalbinėjimas to, kas mums svarbiausia, ką Positivas pabrėžia savo strategijoje. O čia ką mes matome? Na, matome, kad niekam nieko nesinori. Labai prašau, eikime į salę, pasižiūrėsime, kaip tai atrodo iš tikro. Prašau parengti pamainos įvertinimo lapą.

Ir kai ten įeisiu, bus kaip paprastai... kasoje stovės visa ta sušikta Anė, ir toji antra, irgi kažkokia nenormali su styrančiais rudais plaukais. Ką tas kretinas Muravecas įdarbino? Tiesiog kaip ant delno matyti, kad visus juos reikia vyti lauk... Kiek tai dar tęsis?

Lape surašysiu vien minusus už visišką aktyvumo, o pirmiausia įtaigos nebuvimą... tada tarnybinėse patalpose surengsime trumpą pamainos susirinkimą. Klausiu ramiai:

– Kodėl nesikalbate su klientais? Nes jums stinga įsitikinimo, kad tai, ką siūlote, yra tiesiog geriausia,

ir mažai tikite, kad kiekvienas tas karšis, – na, ne, taip, žinoma, nesakau, – kiekvienas klientas, kuris ateina į mūsų restoraną, galvoja vien apie tai, kaip prisivalgyti iki soties mūsų pozityvių patiekalų, kad ištisą dieną laukė tos akimirkos, kad pagaliau įeitų į Positivą ir užsisakytų džiūvėsėliuose apvoliotą viščiuką su priedais. Jūs turite pritrenkti klientą savo įtaigumu! – Darau atitinkamą pauzę ir klausiu: – Ar ponas Marekas stos prie kasų ir rodys, kaip reikia įtaigauti? – Taip skeliu jo akyse, nes jau nesiterlioju. O paskui sakau jam: – Na, gal, pone, atsistotumėte prie kasos ir parodytumėte mums visiems, kaip reikia įkalbinėti. – Ir matau, kaip jis pirmiausia blykšta, paskui rausta. Aiškiai apima jį toks siutas, kad mielai nudobtų mane vietoje, bet nieko negali padaryti. Nes jis puikiai žino, kas čia vadovauja, ir jeigu dar nori būti agentas, turi Euzebiukui mandagiai šypsotis ir linksėti galvele, ir sakyti: esate, pone Euzebijau, teisus, pamėginsime, padirbėsime, padarysime, kas tik mūsų galioje. Matau, kad jis visas akmenėja. Na, tai aš toliau sakau žmonėms: – Turite visiems laikams įsikalti sau į galvą vieną klausimėlį: Ar, pone arba ponia, norėtumėt dar ką nors užsisakyti? Ir kai jau užsisakė, tai būtent tada dar kartą to paties klausti, o kai jau ką nors užsakė papildomai, tai dar paklausti... ir nelaukiant atsakymo, dėstyti, non stop dėstyti, kad galime pasiūlyti paskrudusių kulšelių arba skanios žolelėse keptos nugarinės, o kai tai užsakė, siūlyti Napoleono mišrainės, o kai jau tai užsisakė, tai le-

dų, o prie ledų kavos, o prie kavos šviežutėlių raguolių... ir vėl klausimas: Ar, pone, pageidaujate dar ko nors? Gal ponia Božena atsistos prie kasos? – klausiu šypsodamasis, nes sena rupūžė visada klausosi susirinkimų. Ji tada jau beveik pamėlsta, bet aš toliau ir toliau tęsiu aštrų važiavimą.

O jie tik stovės ir klausysis, niekas neatsilieps. Visi tinkami tik vyti lauk. Gali nieko nesakyti. Jau žinau, ką jie tylomis sau mano, kad tai neįmanoma, kad tai nebent Varšuvoje, bet ne pas juos, kad žmonės tik keistai į juos žiūrės, kai taip šnekės, kad kai kurie to nepageidauja, kad tuo gali tik atgrasinti klientą. Na ir, žinoma, taip mano ponai Muravecai. Ponas Marekas stengiasi dėtis, kad visa yra kuo puikiausia: – Puikiai pasakyta, pone Euzebijau, įdėmiai klausykit, mes tą patį sakome, bet tai visai kas kita, kai ponas atvažiuoja ir tai dar kartą pakartoja.

Bet tai dar ne pabaiga to, ką Euzebiukas paprastai pasiūlo. Geriausia yra tikrinti sandėlių atsargas. Matau, kaip rausta Mareko sprandas, jau netelpa apykaklėje, kai gyslos iššoksta ant kaktos, persišviečia per riebalų sluoksnį, kaip iki baltumo gniaužiasi kumščiai. Nes tai jam baisus darbas. Skaičiavimas viščiuko po viščiuko, mėsainio po mėsainio, iki vieno. Aš tik stoviu ir stebiu, o jie verčia dėžėse tą sušalusią mėsą. Jie taip saugosi, kad dėl vienos nesuskaičiuotos kulšelės jų nepričiupsi, bet verta pasižiūrėti į tą jų įsiūtį ir mielus šypsnius Euzebiukui. O ta Božena neturėtų vaikščioti su

mumis į šaldytuvą, nes jai gal žalingas šaltas oras. Ponas partneris Muravecas, nors virte verda, mandagiai sako: – Žinoma, pone Euzebijau, eime į sandėlį perskaičiuoti, štai yra suvestinė iš sistemos. – Ir taip su jais reikia... O Barzdyla man dulkins posėdžių salėje, po bandomojo laikotarpio, kad rodikliai iš tikrųjų yra vieni geriausių, bet bendravimo įgūdžiai yra nepatenkinami, kad elgesys pagal misiją ir viziją yra žemiau nei lūkesčių lygis... Kurva, maniau, kad jam ten skelsiu iš peties... bet tokiomis progomis visada reikia sėdėti tyliai... linksėti galva, šypsotis ir kartoti, kad taip, žinoma, svarbiausia yra žmogus ir pozityvi restorano atmosfera... O prieš akis jis turi lenteles, skaičius juodu ant balto, kad apskritai kas yra geriausias? Na, juk tai žinoma! Euzebiukas.

Bet šiandien nėra laiko. Nieko neskaičiuosime. Patikrinsime rezultatus, išvanosime kasininkes ir važiuosime paimti Klaudunės.

Kai grįšiu po savaitgalio, surengsime susitikimą su skyriaus vaikinais prie kepsninės viso to aptarti. Dabar puikiai susiklostė, nes kai tik sušildo saulutė, pajuda kepsninių sezonas. Dabar visi, kiek plati ir ilga Lenkija, kūrena kepsnines. Visur kyla dūmai ir sklinda kepamos mėsytės kvapas. Net ir senukas suvirino tokias grotas, ant kurių galima sukrauti pusę veršelio, ir vis valgo nuo jų.

Na, mes irgi kaitiname kepsnines, kaipgi kitaip. Dažniausiai pas Andžeiką, pliką kuoką. Ir dėl to

yra proga susitikti ir pasišnekėti ne kontoroje, gryname ore apsikeisti požiūriais į įvairius reikalus, ir maloniai kvepia mėsytė... Andžeika nusipirko nieko sau sklypą Pyruose. Nelengva nusigauti iš to mūsų Tarchomino, nes ten iki jų reikia pervažiuoti per visą sušiktą miestą. Andžeika, kai ėmė paskolą ir ieškojo vietos, tai būtinai su gabalėliu žolyno. Be žolytės neįsivaizdavo... Kiek apie tai turėjome prisiklausyti kontoroje! Pirmiausia jam atvežė kažkokių prastų žemių, paskui kažko po tomis žemėmis neįbėrė. Niekada nemaniau, kad tiek problemų gali būti su paprasta žole. Paskui lygino ir volavo gal du mėnesius. O kai jau pasėjo, tai negalėjo išsėdėti kontoroje ir vis važinėjo laistyti, nes birželis buvo velniškai sausas. Vis karpo ir lygina. Vejapjovių jau turi gal penkias garaže. Tas žolynas jį labiau jaudina nei pasikrutinimas. Stebiuosi, kad jis apskritai leidžia vaikščioti ta žole... Nors kepsninę stato terasoje, ir jo Patrikėlis negali per daug lakstyti po sklypą. O kai Glorija nuskynė šakelę tujos, kurių prisodinta išilgai tvoros, tai buvo tikra afera. Jola turėjo jį raminti. Taip vaikinas mėgsta gamtą.

Ak, Klaudunė. Skanus gyvūnėlis... tikras lobis pasitaikė Euzebiukui... Visi ten restorane varvina dėl jos seiles... Na, reikia sau atvirai pasakyti, kad jai ten viskas savo vietoje, kaip retai kam... nepaprasta pana... kaip iš viršelio kokio žurnalo, kurių ištisas stirtas turi Brigida namuose. Gražus kūnas, išpuoselėta, glotnutė, įdegusi, puiki... ideali lyg

plastikinė. Ir galvoje visiška tvarka... žino, kas kam naudojama... Na, tokia mergina su tokia išvaizda paklaus mandagiai, mirksėdama akelėmis, ar gali tau padėti... atsiklaups ir papumpuos, nes galiausiai žino, kad ir jai naudinga, kad būtų kietas, kaip turi būti... Nes tai mergina iš kaimo, o tokios žino, kur yra jų vieta, ir kai jau pasigauna ką nors tokį kaip Euzebiukas, tai padarys viską, kad jį išlaikytų, ir tai Euzebiukui yra puiku, pagaliau yra ko važinėti tą kelio gabalą. Nes tai jau visiškai beprasmiška žiūrėti į riebų Muraveco snukį, o blogiausia su ta rupūže Božena... Ji tik dūsauja ir dūsauja, ir gaudo orą tomis lūpomis lyg ištraukta iš vandens žuvis. Apskritai į moteris nuo tam tikro amžiaus man sunku žiūrėti... į visas tas odos klostes ir raukšles... kokį tai turi skleisti kvapą... fui! Kas man į galvą ateina? Ir jos su Klaudune tame pačiame restorane... ir ta moteris, ir kita moteris... ką tas laikas joms padaro... vis dėlto vyrų kūnas ne taip bjauriai susidėvi... Tikriausiai ir Klaudunė kada nors atrodys taip kaip ta sena rupūžė, tik tada Euzebiukas neturės su ja nieko bendra... Bet Klaudunė tikrai toli nueis... Ji tai tikrai žino, kas darosi vyro kūne, kai pakyla kraujospūdis, kai ji atsiranda ir mirksi savo blakstienėlėmis.

O Andžeika, plika kuoka, apskritai yra nieko ir dažnai mus pasikviečia. Jola gal kažkaip pamėgo Brigidą ir virtuvėje jodvi ten tarška sau. Glorija žaidžia su Patrikėliu, o mes, susėdę ant plastikinių

fotelių, prižiūrime groteles, alučiu laistome šonelį, šonkauliukus, kraujinę dešrelę. Visa tai jau galima nusipirkti, supakuota, paruošta, nieko, tik perplėši foliją ir kepi, visiška prancūziška elegancija. Tie dideli prekybos centrai yra tikras lobis. Kai važiuojame iš mūsų, tai užsukame ten pakeliui ir kraunąme visa, ko reikia, į vežimėlį. Matyt, kad iš tiesų tas kraštas keičiasi.

Na, nepaisant to, kad su Andžeika varžomės pagal visus rodiklius, su juo geriausiai sutariame. Aptariame padėtį ir galvojame, kaip stumti rodiklius aukštyn. Nes Andžeika irgi turi panašų uždavinį ir tik laukia, kada pagaliau bus galima kaip reikiant valdyti restoranus per vedėjus.

Be to, Andžeika puikiai išmano apie banglentę ir viską žino apie įrangą, ką verta pirkti, o kas nereikalinga. Ir neblogai tą banglentę valdo. Pavasarį buvome prie įlankos ir buvo labai malonu. Apskritai jis mėgsta sportą ir žiemą gal šoktelsime paslidinėti kur į Austriją. Jis tikriausiai gerai šliuožia, nes kilęs iš Lodzės, vis dėlto didesnio miesto nei manasis, tai tikriausiai turėjo galimybę išmokti, o Euzebiukas, reikia tai aiškiai pripažinti, ne.

Na, ir pas Andžeiką prie kepsninės užsuka kiti regionų vadovai, visi naujai paskirti, Darekas ir Piotrekas, ir Pakovskis... Tai mes toje firmoje tempiame *volumen* aukštyn... Būna, kad ateina vaikinų su žmonomis ir iš pirkimų skyriaus... mėsytė ant grotelių baigia kepti, o mes svarstome, kas ir kaip.

Ir Barzdyla nenueina nuo mūsų liežuvių... turėtų visa tai, ką kalbame, kankinti jį smarvingu žagsėjimu... Kai taip geriame alutį ir dešra spirga ant kepsninės, ir kas nors pasako, kad visi esame iš vienos šeimos, su partneriais ir kasininkais, tai būna juoko iki pažastų, kvatojame, net merginos ateina iš virtuvės ir klausia, kas mus taip prajuokino, ir tada Darekas padaro tokią miną kaip Barzdyla ir sako, kad kalbame būtent apie tinkamą bendravimą šeimoje, merginos dėl viso pikto truputį įsižeidžia, nes nežino, ar kalbame ne apie jas, o Darekas riečia toliau, kad svarbiausias dalykas yra rezultatai ir pardavimai, bet nepamirškime ir įvaizdžio, kuris yra ne vieno sezono reikalas. Ir jis sugeba taip tęsti penkias minutes... visiškai taip, lyg būtų kokiu nors laidu sujungtas su Barzdylos smegenimis, tik reikia jam barzdą priklijuoti: – Brangūs kolegos, gerai būtų įtikinti, paaiškinti, sudominti mūsų partnerius mūsų naująja strategija. Neprivalau jums kartoti, kad be partnerių pastangų, angažuotumo ir entuziazmo nepasieksime numatytų rezultatų. – Šito besiklausant galima iš juoko foteliuką sulaužyti...

Euzebiukas juk turi patyrimo... ne vieną kasininkę restorane matė... ne vieną įdarbino... ir juk tai per kilometrą matyti, kad ne viena daug padarytų, kad darbą gautų... nors buvo ir tokių, kurias Euzebiukas tiesiog suko ir jos norėtų su juo vien dėl malonumo... Bet kasininkei visada darysis šla-

pia vien išgirdus žodį vadovas... Euzebiukas žino, kad arba vadovavimas, arba dulkinimas – tų reikalų nesuderinsi... Bet dabar, jau esant kontoroje... Jis dabar yra visiškai kitoks. Na, reikia sau aiškiai pasakyti, kad tai tik kasininkė, ir stropiai atsižvelgti į visus reikalo aspektus... tokia Klaudunė gali norėti įvelti Euzebiuką į rūpesčius su kokiu vaikiščiu, Euzebiukas ne iš kelmo spirtas ir žino, kad panai iš kaimo, jei jau jai pavyko pasičiupti tokį kaip jis, gali užklysti į galvą įvairūs dalykai... Nes tai užsispyrusi kalė. Ganė žvilgsniu mane restorane visada, kai tik atvažiuodavau... Ir sekiodavo žingsnis į žingsnį. Ir kad nekreiptum į ją dėmesio, reikėjo būti nebent plieniniam... Ne viena restorane paskui Euzebiuką sekiojo, bet kai jau laksto aplink tave tokia pana, tai negalima praleisti progos. Ar Euzebiukas prisiekė būti šventuoju, ar ką? Euzebiukas yra veiklos žmogus. Na, kaip paprastai pildžiau pamainos vertinimo lapą... pradedame nuo darbuotojų išvaizdos... aprangos standartas... išlygintos palaidinės, tinkamai uždėtas priekaktis... kelnės... ar kišenės tikrai užsiūtos? O ji: pone Euzebijau, labai prašau, gal norėtumėt pats patikrinti, ir iškiša pirmyn tas strėneles, ir mirksi blakstienėlėmis... Na, sakau, kad mielai patikrinčiau, bet tikiu žodžiais, nes juk reikia išlaikyti šaltą kraują, eime, sakau, patikrinti švaros: kas šiandien atsakingas už restorano būklę... Aš, sako, šiandien anksti viską čia išvaliau, ir žiūri kažkaip taip Euzebiukui į akis lyg niekur nieko, vėl mirksi, sudeda

lūpytes snapeliu... Einu įkandin jos tarp staliukų ir braukiu delnu per kažkokį stalviršį, pirštu – per kėdę neva tikrindamas, ar tikrai nuplautos, bet vis girdžiu tą jos balselį, gal, pone, norite pats patikrinti, ir matau prieš save besikraipantį užpakaliuką... Na, ir einame į tualetą patikrinti, kaip atrodo vieta, esanti svarbiausia vertinant redi for biznis. Durys paskui mus užsivėrė ir likome vieni. Pažvelgiu į kabinas, už kriauklių, nes ten dažniausiai neiššluostoma... O ji: ar jūs, pone Euzebijau, šiandien išvažiuojate, ar liekate, klausia, taisydama popierinius rankšluosčius ant laikiklio. Kiek nustebęs tikrinu popieriaus kiekį. Bet mąsliai atsakau, kad ne, jeigu gražioji Klaudija po darbo rasianti man valandėlę laiko. Šioje nuošalioje vietoje jau galėjau be baimės nusiimti regiono direktoriaus kaukę ir naudotis, nes proga buvo ne bet kokia, oi, ne bet kokia...

– Na, aišku, Euzebijau... – Ji patikrino skysto muilo dozatorių. – Lauksiu tavęs uoste, bangolaužio gale... prieš saulėlydį... – Ir taip atsiduso, kad mano pitonas pasistojo ir nežinojau, ką tame tualete turėčiau daryti su redi for biznis lapu, ir kol ką nors spėjau pagalvoti, ji jau pasuko į restoraną. Vėliau negalėjau sulaukti, kada bus tas saulėlydis. Laimė, kad tada buvo trumpos dienos... O paskui paaiškėjo, kad ji neturinti kaip grįžti į savo kaimą... ir sako, kad atsiprašo už rūpesčius, kad jai labai nemalonu, bet taip norėjo būtent su manimi pasigrožėti saulėlydžiu, ir ar galėčiau ją pavežti, nes juk tokia supermašina nuvažiuosime iki jos per pus-

valandį... Na, net mėginau kažką užsiminti apie viešbutį, bet ji ėmė paistyti, esą tėvai ją užmuštų, jeigu neperspėjusi negrįžtų nakčiai, o telefono juk jie neturi, pas kaimynus laksto, kad jei būtų įspėjusi, tai gal ir taip, bet dabar tai ne, ir kai tik įsėdome į mašiną, tai ji ėmė aikčioti, ak, koks gražus, koks didelis, o viduje dar didesnis negu iš lauko, koks malonus paliesti, ir glosto ranka apdangalą, o kokia patogi sėdynė, ir įsitempia, ir rąžosi, o man pitoną jau skauda nuo tos nuolatinės įtampos... Tad manau sau, kad taip su juo neliksiu, nesu koks snarglys, kad sukčiau propelerį lyg koks onanistas, kai ją paliksiu pas mamytę, na, įvažiavau į miško keliuką ir ilgai nedelsdamas sakau, kad sėdynė patogi tik tada, kai ją atlenki... ir vienu judesiu nuleidau atlošą... O ji tik nusijuokė – iš teisybės gaila, kad jau buvo tamsu, nes su Klaudune tai daryti reikia, kai viskas matyti, nežiūrint į dailų kūną daug netenkama...

Pastaruoju metu prie kepsninės vaikinai šnekasi tik apie dovanų akciją. Visi dreba... Jie nuspaudė iki galo, penkiolika procentų nuo pajamų, ir tik laukia, kada juos iškvies į mokesčių inspekciją. Nes visa tai reikia daryti su galva.

Euzebiukui kasmet grąžina visus mokesčius... Nes ir lengvata statybai, už butelį, bendras atsiskaitymas, na, ir šiais metais uošvė, uošvis, seneliai, teta Vanda, visi buvo Euzebiuko apdovanoti... Ir paskolėlė už Tarchominą jau beveik išmokėta.

O vaikinai prisirinko paskolų. Gyvena kaip dideli ponai. Na, dabar situacija toje šūdinoje bankinėje srityje iš tikro lyg ir stabilizavosi, kitaip nei tada, kai dėdė Zenonas leidosi pagaunamas. Darekas paėmė žmonos automobiliui, Pakovskis virtuvei įrengti, Andžeika tą savo sklypą irgi turi už paskolą. Aš vis dėlto stengiausi būti nuo to kuo toliau. Jau tas Tarchominas man kainuoja šitiek nemiegotų naktų, nes juk Zenono atvejis mane labai pamokė. Žinoma, dabar tarsi viskas gerai, bet kas žino, kas bus toliau, kokius uždės procentus. Laimė, baigiame išmokėti tą šūdą, nes ne tik grąžinti mokesčiai, bet dar Euzebiukas už rezultatus gavo truputį premijų. Po dvejų metų gal išeisime į tiesiąją. Vaikinams Zenono veikiau neminiu, nes galų gale nėra ko girtis, kad turiu giminių kaime, tai blokuoja kelius. Ir tik klausausi jų žavėjimosi, kaip dabar yra normalu, kaip visur pasaulyje, ir turint gerą darbą, bankas ramiai teikia paskolą, ir galima gyventi išlaikant gerą lygį ir ramiai dirbti, ir atsiskaitinėti visą gyvenimą. Bet Euzebiukui būdingas atsargumas ir jam stinga tokio tikrumo.

Nes kaip buvo su birža? Tiek karšių leidosi suviliojami. Darekas nenori apie tai per daug kalbėti, nes gal nemažai įmerkė. Kilo ir kilo, ir visi laukė nežinia ko. Jau net ir aš svarsčiau, ar ten kiek neįdėjus, bet Brigida mane atvėsino ir sako: tu geriau mokėk paskolą, geriau žvirblis saujoje negu kanarėlė, ir galop nuėjau į banką atidaryti maklerio sąskaitos, o gal visi toje šalyje jau turi tokias

sąskaitas... cha, cha, cha... biržos investuotojų kraštas... Mano teisėta žmona kartais gerai galvoja, nes netrukus po to neįmanoma buvo parduoti to šūdo net ir už pusę kainos. Bet Euzebiukas ne iš kelmo spirtas ir žino, kad va taip, už nieką, pinigų nepadauginsi, nors gal reikėjo labiau apgalvoti. O Darusiui to apdairumo pristigo.

Uf, kaip gerai, kad jau baigiu išmokėti už Tarchominą ir esu toli nuo paskolų, bet jei neturėčiau tarnybinės brikos, tai nežinau, ką daryčiau. Euzebiukas neįsivaizduoja savo gyvenimo be brikos! Tarp kita ko, kas dabar gali be jos gyventi? Gal kiekvienas gali gauti paskolą. Banke tik pasižiūri, ar turi rankas ir kojas. O jei neturi rankų, suteikia paskutinę progą ir žiūri, ar bent matai...

Ir per tas paskolas visas tas sušiktas kraštas stovi spūstyje. Iki kontoros važiuoju gal apie valandą, įsibėgėti jau niekur neįmanoma.

Kai pagaliau išvažiuoji iš to Trimiesčio, pravažiuoji Veiherovą, baigiasi civilizuotas pasaulis... paskui tai jai visiškas sifas, nykuma ir tuštuma... Ką čia galima daryti? Visur laukai ir miškai, miškai ir laukai, piktžolės, brūzgynai, krūmai ir stagarai... Kai Euzebiukas žiūri į tuos kilometrus laukų, kuriuose vien piktžolės želia, ir į tuos nuošalius kaimus, tai mato, kiek jis pažengė pirmyn.

Bet ir čia negalima gerai paspausti gazo, nes prieš kiekvieną iš tų kaimų iš karto viduriu kelio slenka ir vos nesubyra tie jų maži automobiliai, ir

tie traktoriai nežinia iš ko sudėti, ir neretas už vairo tikriausiai nuo pat ryto akis užsipylęs tiek, kad kelio nebemato. Ir dar ta visa draugija su dviračiais... Nežinia, kada toks atsidurs tau ant variklio dangčio. Ir šitaip lėtai važiuojant galima gerai apžiūrėti, koks čia yra gyvenimas. Stovi prie parduotuvių su tais treningais, džinsiniais drabužėliais arba suplyšusiais vatinukais. Smilkstančios prastos cigaretės dantyse, ir žiūri į mašinas, dingstančias jiems iš akių. Ir tas žvilgsnis... Na ką, Euzebiuk? Tu irgi galėtum šitaip stovėti savo miestelyje. Ir kiaurą dieną tegalvotum, ką čia į save įpylus.

Juk tai visiška lavoninė, nykuma, tiesiog dugnas... Manau, kad jei čia sustočiau su tokia mašina ir su tokiais drabužiais, kaip maniškiai, su tuo telefonu ir su visu tuo inventoriumi ant stogo, tai visi tie pegeerų laukiniai nė nespėjus apsidairyti išnešiotų viską, ką turiu, iki mažiausio varžtelio. O kai važiuoju pro šalį, tai tikriausiai mano, kad esu vienas iš apsukruolių, kurie gali sau leisti išvažiuoti prie jūros... ir toks pavydas juos užlieja, kad nė nežinau... Nors kai kurie gal ir nežino, ką aš ten vežu... Bet mato televiziją, tai tikriausiai kiekvienas čia svajoja įsėsti į tokį briką, kaip manasis, pasiimti banglentę ir lėkti į Hėlį... Bet nesulauks jie visi čia, nes jie yra pegeerų karšiai, kurie nieko nesugeba ir neturi to kažko, ką turi Euzebiukas, to draivo. Ir dar jeigu vienas ar kitas pamatytų mane su Klaudune... tokių panų galite pasižiūrėti tik kioske ant spalvotų viršelių... Na, ką čia daug kalbė-

ti... tokią porą, kaip mes su Klaudune, tokiame brike ir dar su banglente ant stogo jūs tik televizijoje galite matyti... karšiai, drimbos... Žinau, kad visų jūsų reikia gerai saugotis... Reikia saugoti tai, ką turi, ir neišleisti iš akių visų jūsų, kuriems nepavyko ištrūkti iš to purvo, kurie stovite prie tų parduotuvių sankryžose ir tik galvojate, kaip čia ką nors nugvelbus.

Ir visi nežinia ką duotų, kad tik pabėgtų iš čia kuo toliausiai... Ir gerai, nes mūsų Positivuose būtent tokie laikysis darbo įsikibę dantimis ir nagais... Tai jiems vienintelis šansas, kad gautų varganus skatikus ir sakytų visiems aplinkui, kad dirba didelėje tarptautinėje firmoje. Euzebiukas jiems teikia šansą, kad neatsidurtų prie tų parduotuvių, o tos visos panos, kurios pas mus stovi prie kasų, kad iš nuobodulio neturėtų penkių vaikpalaikių... Ir todėl Euzebiukas gali iš jų reikalauti, nes ir pats nesileis pajudinamas, ir ieško kitų tokių pačių stiprių ir dinamiškų, kurie išves šalį į tiesų kelią.

Kasa

Vėl penkta, vėl tas velniškas žadintuvas, ir koks šlykštus sapnas! Kotletų piramidė, iki pat dangaus. Na, išsijunk, po galais, bjaurus pyply! Juk jau nemiegu. Oi, maže, maže, koks tas gyvenimas... Atmerki akis, pirmas žvilgsnis, ir ką pamatai? Positivo ženklas ant ciferblato tarp rodyklių. Sušiktas suvenyrinis firmos žadintuvas! Ištisą naktį tau sapnuojasi kotletai, prabundi ir vietoj pasisveikinimo gauni į tarpuakį raudonu ženkleliu. Švelnus perėjimas iš sapno į tikrovę! O beje, koks šūdinas sapnas. Pardavinėju tuos kotletus kažkokiame nusususiame turguje, gryname ore, didelė jų rietuvė guli ant sustandėjusios nuo purvo klijuotės, žalių, keptų, apvoliotų džiūvėsėliuose, šimtai, tūkstančiai...

Jie kyla priešais mane, dauginasi, auga, nieku gyvu negaliu nuo jų apsiginti. Ir kas valandėlę ateina... na, kas? Kaip tai kas, aišku... Slavekas, ir tik prideda jų dar, vis daugiau ir daugiau, jau nematyti dangaus nei saulės, tik gražiai supjaustyti kiaulienos gabalėliai, o aš žinau, kad privalau visa tai parduoti, nes jeigu ne, Slavekas užmes mane ant tos rietuvės ir turėsiu su juo ant tų kotletų. Iš tiesų jau nebegaliu...

Oi, maže, čia nereikia studijuoti psichologijos... O reikia pakelti sunkų, riebų užpakalį. Savo ruožtu turi mažiau valgyti, mažiau kimšti tų išpūstų bandų, velniškų kempinėtų gruzdintų bulvių. Kaip tai yra, kad tas sifinis ėdalas iškart kaupiasi ant šlaunų ir strėnų? Bet, po velnių, ką kita turiu valgyti, dvėsiu iš bado? Nekelk isterijų, maže, keliamės, nėra ko, brangioji, skųstis. Gerai, kad turi darbą. Kartok tai sau kas rytą... kad ištvertum. O ne kažkokios ten isterijos...

Pažiūrėk, kokia graži diena bunda, jau šviesu ir šilta, šviečia saulė, tiesiog yra liepa... Ir tai niekis, kad senė išjungė vandens šildytuvą, kad vonia beveik ledinė... Dabar vasara ir tikrai ji dar kiek tęsis. Tik paskui gali pasidaryti kiek blogiau, bus vis tamsu ir tamsu. Išeisi į Positivą – dar tamsu, išeisi iš Positivo – jau tamsu. O paįvairinimui šalta visame tame urve, nes senė juk ištisus metus taupo...

Kelkis, po galais, bus graži diena. O svarbiausia, kad yra sezono vidurys, visi traukia į pliažą ir laimingai apeina Positivą. Rytinė pamaina yra visiškai

rami, beveik niekas neužeina, pasistengus galima snūstelti prie kasų. Kelkis, jau penkios po... Dabar jau reikia paskubėti.

Nes visi atostogauja! Maže, ar atsimeni, kas yra atostogos? Tai yra, supranti, karštis, saulė ir paplūdimys. O kada tu buvai paplūdimyje?

O, per atostogas visai neblogai, kita žmogui palanki darbo dinamika, bent jau rytą. Nuo pietų prasideda judėjimas, bet iki dvyliktos tiesiog poilsis. Iš teisybės, šiandien pati pamainos pradžia gali būti nervinga. Atrodo, kad bus Magdunė, tai reikia apsišarvoti kantrybe. Ji tikriausiai nepraleis progos pademonstruoti, ko verta naujai iškepta nauja ponia pamainos vadovė. Pamiršo jautis, kad veršelis buvo. Laksto pamišusiomis akimis su atidarymo lapu ir vaidina ponią Boženą. – Prieš eidama prie kasos eik virtuvėn ir išplauk gruzdintuvą, ir padėk Alkui paruošti viščiukus mirkyti. Pakeliui patikrink, ar nėra ko plautuvėje. – Ir tu, maže, turi atsakyti kaip nenormali, lyg kokioje kariuomenėje: – Klausau. Nuplauti skrudintuvą, paruošti mirkyti viščiukus ir patikrinti, ar ko nėra plautuvėje. Supratau. – Visiškai, cipa, išprotėjo. Iš senų vadovų nė vienas taip neišsidirbinėja. O paskui ateina lyg kokia kapo ir čiupinėja viską tais riebiais pirštais. – Čia nebaigta valyti, čia pataisyti, čia išlaižyti, čia išskusti. – Ką ji sau įsivaizduoja? Ar tai aš turiu valyti po visų, kurie vakar baigė pamainą? Tikriausiai Klaudunė saugojo nagučius.

Gerasis Dieve, tu džiaukis, kad Klaudija netapo pamainos vadove. Ji dirba jau tiek metų... nuo pat pradžių, ponas Marekas laisvai galėjo ją paaukštinti. Bet ponas Marekas žino, kad po baltais gaurais Klaudunė turi smegenėles kaip paukštelio ir geriausia, kai ji stovi prie kasos. Tik kartais esama rūpesčių, kai aplink ją sukasi per didelis būrelis atkaklių gerbėjų, kurie vietoj džiūvėsėliuose apvolioto viščiuko ir vaisinio kokteilio nori mūsų blondinės simpatijų.

Bet kažkaip man atrodo, kad Klaudija nėra pernelyg palanki nė vienam iš jų. Daugių daugiausia blyškiai šypteli, jautriai pasižiūri į savo naujus nagučius su boružėle ar drugeliu, pasako, kad pagalvos, kad dėkoja, ir nieko daugiau. Gali jos laukti prie restorano nuo aušros iki tamsos, bet ji visada mandagiai viena grįžta į Koržiščinus... Nes mūsų Klaudija tai gal suka su mūsų gražiuoju ir žaviuoju Euzebiušu Drutu. Mano intuicija manęs niekada neapgauna... Jiedu staiga liovėsi pastebėti ir vertina vienas kitą kaip orą. Kažkas tarp jų turi būti. Taip, maže, tai yra graži pora. Turėtų pasidaryti sau mažą klaudijoeuzebiuką...

Bet tai tik pamainos pradžia. Magdusė pašeimininkaus, išsivalys visa, kas reikia, užpildys formuliarą, o paskui galima ramiai atsistoti prie kasos. Ir iki pietų yra ramu.

Antra vertus, nėra ko džiaugtis, kad rytą yra tyla. Žinai apyvartos užduotį? Esant tokiam judėjimui jokiu būdu nesugebėsime jos įvykdyti... Tas

debilas Drutas visiškai pamišo. Nežinau, iš kur jis ištraukė tuos skaičius... Atvažiuoja ir lyg kad su pakenktais smegenimis kartoja: įtaiga, įtaiga, įtaiga... Ir paskui kaip kažkoks užsikonspiravęs iškrypėlis atsistoja prie kasų, vedžioja žvilgsniu sienomis ir lubomis, kad tik į mus nežvelgeltų, ir klausosi kiekvieno mūsų žodžio... Ir turi būti laisva įtaiga. Nes dirbtinė daro klientams blogą įspūdį, o Euzebijus Drutas tik jam žinomais būdais vertina, ar tai buvo laisvai, ar nebuvo... Ir dar šypsena, skatinanti, natūrali šypsena. Taip tau sako ir to reikalauja tavo regiono vadovas ir tavo šefas ponas Marekas... Nes yra apyvartos užduotis, maže, ir ponia Božena kiekvienam parengė lentelę. Per pamainą privalai įteigti dvidešimt džiūvėsėliuose apvoliotų krūtinėlių su priedais, penkiolika su provansališkais prieskoniais ir išplatinti dešimt abonementinių kortelių „Pietūs".

Todėl tau ir sapnuojasi kotletai.

O ką gali sapnuoti regiono vadovas Drutas? Ar jis iš viso gali sapnuoti? Visi, maže, sapnuojame, turime kaip nors perdirbti, kas į mus įsilieja... Jam tikriausiai sapnuojasi lentelės ir suvestinės, tokios didžiulės lyg Eifelio bokštas, o pačiame viršuje visada yra jo pavardė... o paskui sapnuoja apie ištikimus, nuolatinius, įsimylėjusius, susižavėjusius Positivu klientus, kurie užėmė visus staliukus kiekviename jo restorane. Jie mėnesiais neišeina ir tik užsakinėja ir užsakinėja, ir pakyla nuo staliukų

tik nueiti iki kasų ir dar kartą užsakyti dar vieną džiūvėsėliuose apvoliotą kulšelę ir dvigubą porciją gruzdintų bulvių, ir mišrainę, o paskui dar vieną krūtinėlę, paruoštą provansališkai, ir dar porciją gruzdintų bulvių. Ir po kiekvieno užsakymo užpildo kliento dėkingumo anketą, pagal visas kategorijas surašydami aukščiausius įvertinimus, o ypač skiltyje kliento aptarnavimas kasoje... Į tualetą jie eina tik naktį, nes tada yra tikri, kad niekas neužims jų vietos – per dieną prie restorano durų kunkuliuoja norinčiųjų patekti eilė, bet vietos neatsiranda... kiekvienas saugo jas iki galo... Positivą jie palieka tik plastiko maišuose. Tada mindydami ir trypdami įsiveržia kiti...

O paskui jis sapnuoja mano sapną, iš kurio visada bundu panikuodama, kad neįvykdžiau nustatytos pardavimų užduoties ir mane atleis be įspėjimo.

Išmušu kasoje dar vieną užsakymą, gruzdintas bulves su mišraine be priedų, ir eilinis klientas jau nori pasitraukti, o pamaina eina į pabaigą, ir žinau, kad mano dienos prekybos užduotis vis labiau tolsta į nepasiekiamą sritį. Euzebijus Drutas stovi prie įėjimo į virtuvę su vertinimo lapu ir įdėmiai stebi kiekvieną mano gestą... – Labai prašau, pone, dar užsisakyti džiūvėsėliuose apvoliotą krūtinę. – Klientas, tėvas ir vyras, kurio šeima atsisėdo aplink stalelį šalia lango, žiūri į mane nustebęs. – O vaikigaliui prašau paimti bent grietininių ledų... – kalbinu, maldaujamai žiūrėdama jam į akis. – Jau

užsakiau, – jis iškalbingai žvelgia į tuščią padėklą laukdamas savo varganų gruzdintų bulvių. – Ar ragavote mūsų krūtinės su provansališkais prieskoniais, ar pažinote tą nepakartojamą Pietų Prancūzijos skonį? – Aš neturiu laiko, skubu. – Nervingai beldžia į padėklą. – Prašau bent sutikti dalyvauti naujoje programoje „Pietūs". – Mieloji mergina, atėjau čia greitosiomis ką nors suvalgyti, o ne klausytis tų paistalų. – Jis supykęs ruošiasi nueiti visiems laikams su gruzdintomis bulvėmis ir mišraine, pasiėmęs iš dėžutės kelis pomidorų padažo pakelius. – Maldauju, pone, aš jus maldauju, – sakau verkdama. Drutas kažką rašo į vertinimo lapą. Klientas žvelgia į mane su bjaurėjimosi ir pasigailėjimo mišiniu akyse. – Aš jus maldauju, pone, – kartoju ir išbėgu iš kasos, beviltiškai stveriu jį už rankos. – Prašau nenueiti, pone... – šnabždu kūkčiodama. – Jūs, pone, turite užsisakyti džiūvėsiuose apvoliotą krūtinę ir paimti lapelį „Pietūs", labai jūsų prašau... Prašau, pone, suprasti, aš privalau per dieną parduoti dešimt tokių kortų... – Klientas desperatiškai stengiasi ištrūkti iš manęs. Bet aš negaliu pralaimėti, apsipilu ašaromis ir šaukiu: – Maldauju, pone, prašau pasigailėti... Aš turiu įvykdyti pardavimų užduotį... – Susmunku ant kelių. – Padarysiu viską, ko tik, pone, pareikalausite... Viską... nuo to priklauso mano gyvybė. – Kūkčioju autentiškai, giliai sukrėsta. Drutas nesiliauja rašęs. Klientas bando man įspirti, bet aš greitesnė ir apkabinu jo kojas. Paleidžiu plaukus ir šluostau jais

jo batus. – Prašau, pone, nepraleisti tokios progos, išimtinis pasiūlymas, korta „Pietūs“, išimtinės prancūziškos džiūvėsiuose apvoliotos krūtinės! – kartoju apsipildama ašaromis. Drutas visas švyti. Ponas Marekas su ponia Božena, prisiglaudę vienas prie kito, slapčia šluostosi ašaras. Prie kliento, prie kurio kojų aš guliu, pribėga žmona. – Radekai, – sako ji labai susijaudinusi, – Radekai, padėk tai vargšei merginai... užsakyk tai, ką ji tau taip karštai siūlo. – Jie užpildo dvidešimt kortų „Pietūs“, nuperka siūlomus rinkinius ir nešasi į paplūdimį dvidešimt penkias džiūvėsiuose apvoliotas krūtines, kurias ketina išdalyti. Drutas visose aktyvios įtaigos skiltyse įrašo didelius pliusus, o aš įvykdžiau dviejų dienų pardavimų užduotį... Jis prieina prie manęs, padeda atsistoti nuo plytelių grindų ir prisega man didelę kortelę „Anė – aktyvios įtaigos meistrė“.

Laimė, šioks toks judėjimas prasideda apie vidurdienį. Iš lovų išsiropščia visos tos tapetuotos siksos... Į pliažą jos per daug neskuba, laukia vakaro, kad vėl įsismagintų ir vėl iki ryto įsitaisytų „Maksimoje“ arba „Lagūnoje“. O koks valgis yra skaniausias plastikams? Na, žinoma, pozityvus, plastikinis. Artėja dvylikta valanda ir staiga su padangų žviegimu privažiuoja kelios BMW, ir visa banda pabyra aikštelėn... Smailūs aukšti kulniukai su auksiniais ruoželiais, iki pusės užpakaliukų dengiančios suknytės, rudas įdegis, tikriausiai iš

soliariumo, būtinai šviesūs karčiukai, nuo lūpyčių varva blizgučiai, o nuo blakstienų – tušas. Jų draugužiai įdegę, įmitę, žvilga grandinės. Ir pusrytėliams: lėlytės kavutės ir grietinėlės ledai, o ponai nuo pat ryto, kad išsijudintų, džiūvėsėliuose apvoliotą viščiuką. Snarglėms daugių daugiausia po septyniolika metelių. Bet ir su tomis mažvaikėmis reikia: klausau, ponia, kuo galiu padėti, ko šiandien, ponia, pageidautumėt... O jos tik kikena arba kraiposi ir piršteliu rodo, paduok man tą ir aną...

Nes mūsų kurorte dabar poilsiauja visa Varšuva. Maže, po galais, marš į vonią!

Ir tos papūstos lūpytės, tas dūsavimas, ir tie nekantraujantys žvilgsniai, nes panelėms yra per lėtai... Saulė eina perniek, nes tai bastūnei prie kasos nesinori užpakalio pajudinti. Girdi tokį tekstą, bet turi, maže, sukąsti dantis ir dar pabaigai pasakyti: kviečiame užsukti dar.

O kaip tie draugužiai seilėjasi prie Klaudijos... Nieko nuostabaus, ji yra identiška kaip ir tos jų lafirindos. Kai taip atsistoja prie kasos viena priešais kitą, tai lyg kas būtų tarp jų veidrodį pastatęs... O įdegę vaikiščiai pučiasi, taiso plaukų želį, suka raktelius su raidėmis „BMW". Vargšas ponas Marekas kartais net priverstas stoti už kasų, kad baigtųsi tas cirkas... Ponia Božena tai tiesiog išsiunčia ją virtuvėn. O kaip tada mūsų Klaudunė pasišiaušia... Ji į virtuvę!

Todėl aš mėgstu tas visas šeimynėles, tėvelis, mamytė ir net tie nepakenčiamai išdykę vaikiščiai,

kuriuos tėvai turi kuo nors pavaišinti, nes vaikeliai mat atostogauja... Pagaliau juos galima suprasti. Matyti, kad jiems irgi ne per lengva. Tikriausiai ištisus metus taupė, kad galėtų atvažiuoti pas mus dviem savaitėms ir pasišildyti ant paplūdimio smėlio. Vaikiščiai laksto, primėto ant grindų gruzdintų bulvių, prilaisto sulčių, neišmeta po savęs pakuočių. Po jų tenka nemažai valyti, bet gera bent tai, kad ponas Marekas dabar taip suorganizavo, kad, kai dirbu kasoje, švarinimu užsiima virtuvė. Tai geri klientai, su jais galima normaliai kalbėtis, jie leidžiasi įtikinami paimti tą ir aną, ir jų dėka prekybos užduotį, iš teisybės su dideliais sunkumais, pavyksta įvykdyti. Bet kas bus pasibaigus sezonui, iš tiesų nežinau.

Čia, maže, ne juokai. Jei ir toliau taip eis, Drutas su didžiausiu džiaugsmu visus mus išgins ant žalios žolytės... Ir nieko keista, kad ponas Marekas vaikšto kaip nuodų išgėręs, o ponia Božena kas akimirką ryja kažkokias tabletes nuo širdies, nes visi dabar važiuojame vienu vežimėliu. Aš visai nekeliu isterijų. Kaip buvo Stargarde? Staiga vieną gražią dieną išmetė Miroslavą ir įdarbino kažkokį visišką apkvaitėlį, kuris kitą dieną atleido visus aliai vieno. Merginos verkdamos skambino, kad per valandą liko be darbo. Jokių išeitinių išmokų, nulis pinigų, o jei yra pretenzijų, tai jos turi būti agentui. Drutas tik gūžčiojo pečiais. – Tai jis jus įdarbino... Galite kreiptis į darbo teismą, bet į

Positivo teritoriją įeiti neturite teisės. – Ką tu, mergina, darytum, jeigu taip atsitiktų? Galėtum tik grįžti į mūsų mielą bloką Stšemžine. Tokia yra tiesa.

Na, belieka dar... iš visiškos nevilties pagrobti Euzebijų Drutą...

Tam tikslui nedvejodama prisijungčiau prie Trimiesčio antikapitalistinės grupės. Marta – skyrius: aplinkos ir išnaudojamos darbininkų klasės gynyba – būtų mano įkvėpėja. Kol kas ji klijuoja ant sienų lapelius apie hepeningus, dabar gautų tikros veiklos galimybę... Po galais, iš kur ji atsirado neakivaizdinėse studijose? Nusipirkčiau kareiviškus batus, pasidaryčiau dredus ir tapčiau pirmąja atstove tų panų, iš tikrųjų išmestų į gatvę iš išnaudojamos darbininkų klasės, dar kaimo proletariato kilmės... Pastūmėčiau organizaciją prie tikros veiklos. Ir nors tikriausiai dauguma su riksmu išsilakstytų po savo saugius namus, pasiliktų Lena. Ji viena, kaip ir aš, neturi kur sprukti.

Tad pagrobtume regiono vadovą Drutą Euzebijų, Lena apsisegtų trumputį prigludusį sijonėlį ir atsistotų provokuojančia poza ant išvažiavimo kelio, už kurorto ribų. Pagal gautą signalą ji nusivilktų palaidinę ir viliotų papu. Euzebijus tikrai nepraleistų tokios progos, nes Lenos papai yra monumentalūs. Tada greitai apsvaiginame šliužą ir transportuojame jį į pegeero žemines šalia Stšemžino, kur laikydavo bulves paršiukams. Po velnių, dar būtų reikalinga Jolė, nes tik ji vairuoja automobilį. Tik kad ją traukia prie menininkų ir ji ne-

gali susitaikyti, kad mūsų mieste jau nerengiami kareiviškos dainos festivaliai, o tokios visuomenės iniciatyvos ją ne itin vilioja. Bet gali būti, kad ją sugundytų šlovė, kokią atneštų tas pagrobimas, šlovė visoje Lenkijoje, o gal ir visame pasaulyje, nes juk mūsų žygis atsilieptų plačiu aidu globaliame Positivo restoranų tinkle.

Nukertame Euzebijaus smilių ir išsiunčiame televizijos informacijos agentūrai. Žinoma, pridedame laišką su reikalavimais. Pirma: grąžinti į darbą, antra: sumažinti pardavimų užduotis, trečia: kelnės su neužsiūtomis kišenėmis, ketvirta: laisvas produktų, kurie neatitinka standartų, valgymas, penkta: pareigos nešioti ant kaktos snapelį panaikinimas.

Įrašytume vaizdajuostę. Užmaskuota Lena, matosi tik jos didelės akys, ji galėtų pagaliau šūktelėti: Positivas naikina Motiną Žemę, naikina Amazonės džiungles ir Argentinos pampą, masiškai žudo broilerius, naikina ozono sluoksnį, kasa prarają tarp turtingos šiaurės ir skurdžių pietų.

Nuo to momento mūsų pagrobimas įgautų užmojį, o reikalavimai taptų vis radikalesni. Pareikalautume ko nors visiškai neįmanomo, nuo ko visi Positivai virpa ir blykšta. O būtent sutikimo turėti laisvas, nepriklausomas profesines sąjungas. Juk dėl to, kad restoranams vadovauja agentai, profsąjungos neegzistuoja, nes kiekvienas restoranas yra vis kitas darbdavys... O mes pareikalausime visos Lenkijos profsąjungų!

Visų mieliausias būtų vaizdas surišto Euzebijaus Druto, gulinčio ant supuvusių bulvių. O kaip norėčiau tai pamatyti! Tik nežinau, ar švelni Jolė su savo pretenzijomis iškęstų tą smarvę. Taip pat Marta ar Goska... Jos vis dėlto labai švelnios merginos. Kad taip pastačius vieną ir kitą dvylikai valandų kasoje... Tada jos pajaustų, ką reiškia skaudančios kojos ne nuo slankiojimo po Monciaką.

Žinau, kas dar! Uždėčiau jam ant pimpalo elektrinį melžtuvą ir egzaminuočiau jį iš aktyvios įtaigos formulių... per mažai natūraliai – ir jungčiau melžtuvą, per mažai spontaniškai – ir dar kartą – šypsena pernelyg dirbtinė, netikra – ir spaudžiu starto mygtuką. O jo pimpalas darytųsi vis ilgesnis ir ilgesnis...

Dėl užsitęsusių derybų nupjautume jo ausį ir nusiųstume asmeniškai Kšištofui Lenartui, tinklo direktoriui... kartu su mano kelnaitėmis, kad paskatintume jį susimąstyti...

Maže, maže, saldūs sapnai nemiegant, jei šiandien nepavėluosi...

Dieve, vėl ta liuksusinė vonia ir rafinuoti patogumai pagal dvidešimtojo amžiaus pabaigos lygį. Senė remontavo tai gal prieš šimtą trisdešimt metų. Kodėl čia visada ledinis šaltis? Ir tradicijos tęstinumo dėlei melsva klozeto kriauklė. Ta pati yra gimtajame bloke Stšemžine, kur tėvelis irgi tokią pastatė prieš daugelį metų. Buvo toks laikas, kai mūsų vaivadijoje kiekviena šeima sulaukė tokios

paskyros. Ir kiek atmeni, tūpdavai ant jos ir tupi iki šiandienos. Taip pat liko atmintyje šeiminis pasakojimas, kaip po daugelio dienų tarnybinio nebuvimo, kai mama jau buvo įsitikinusi, kad ir šį sykį teks jį atsiimti iš ligoninės, iš žinomo skyriaus, tėvelis pasirodė tarpduryje su triumfo poza ir su puikia melsva klozeto kriaukle ant peties... Ir paskui ilgai ir smulkiai dėstė visus spalvingus epizodus tikros odisėjos, kai gavo šį porcelito lobį už pavyzdingą trijų šimtų karvių dirbtinį apsėklinimą. Tas apsėklinimas vyko tolimuose Stolpicuose ir tęsėsi kelias dienas, o paskui mūsų tėveliui teko du kartus persėsti iš autobuso į autobusą ir visur jis kėlė nuostabą, jį be paliovos klausinėjo, kur gavo tokią dailią kriauklę. Maže, kokia tu tada turėjai būti maža. Nežinojai, kas yra baltosios karštinės skyrius ir dirbtinis apsėklinimas. Na ir, žinoma, mama viską jam atleido, pamačiusi jį su ta melsva klozeto kriaukle. Dabar jie irgi vaišinasi tuo pasakojimu, ypač kai juos užvaldo nostalgija epochos, kurioje žmonės gaudavo klozeto kriaukles. Iš teisybės, geriau nepasidarė, pegeeras iširo, abu neteko teisių į pašalpas... O melsvas klozetas liko... Tai tikriausiai dėl jo čia jaučiuosi lyg namuose.

Maže, sulaikyk neproduktyvių minčių antplūdį ir pradėk pliuškentis dėl sveikatos ir grožio, nes pavėluosi, o Magdunė su malonumu padarys lape atitinkamą įrašą...

Gerai, kad tas veidrodis padūmavęs, jis gal mena senės jaunystę. Bent nesimato figūros ydų. Tos

strėnos, maže... ir čia, žiūrėk, kas darosi su šlaunimis. Nekelk isterijos, iš tolo gal nėra taip jau blogai. Juk kai ateini su sijonu, tai net Robertas neišlaikęs švilpteli. Jis, deja, tikras plėvėsa, bet Alekas ar Mati yra tokie normalesni, gal jiems patinku. Tame padūmavusiame veidrodyje tavo kojos, maže, yra iš tikro dailios. Na, galima turėti bendro pobūdžio pastabų dėl sėdmens. Tai mūsų įžymaus restorano sveiko ir racionalaus maisto pridėtinė vertė. Tik kad kai turi maistui aštuonis zlotus dienai, tai nori ar ne, esi priversta krauti į save tą pozityvų šūdą. Nėra išeities, kokia prasmė dvėsti iš bado, jeigu ten kasdien išmeta tiek to ėdalo. Lyg vagilė slapčia valgau tarnybinėse patalpose, nes standartai draudžia. Cha, išradingiausia būtų tai daryti šikinyke. Ponas Marekas iš tiesų yra nieko, jis primerkia akis ir galime suvalgyti tai, kas jau atšalo, bet tik slapčia...

Maže, ką veiki toje pasakoje? Kai nusipirksi spalio mėnesį vadovėlius, turėsi visus keturis zlotus dienai, galėsi pasiausti ir dar kiek atidėti. Ne, po galais, negaliu, neturiu jėgų galvoti, ar pinigų dar užteks šiam mėnesiui.

Maže, pažiūrėk, koks šiandien gražus oras, ir lįsk į vonią. Kodėl ta pabaisa išjungė šildytuvą?!! Jėzau, kokia šalta! Kodėl turiu gyventi pas pamišėlę, kodėl negaliu praustis šiltu vandeniu? Maže, kodėl taip yra? Kodėl vieniems įkalnė, o kitiems nuokalnė?

Kurių galų visa prausiesi? Ir kuriam galui taip draskaisi? Mesk po galais visą tą kankynę, atleisk

sau ir mandagiai grįžk į Stšemžiną, į bloką, į savo šeimą ir savo mažą tėvynę. Maže, dėmesio, tik be tokių sumanymų nuo pat ryto. Lįsk iš to ledo, tai smegenys tuojau grįš į vietą. Be isterijų. Mielas rankšluostėlis, šiltutis, mėgstamas, gautas iš mamos po eglute... Tokia mylima ta mūsų mama, kiekvienam ką nors nupirko. Jiems tai jau tikrai sunku. Nesiguosk, maže. Dabar dezodorantas ir truputis balzamo... ant šlaunų ir pilvo, maloniai kvepia, ir ant rankų. Jos taip išsausėja nuo to vandens ir šaldytų produktų virtuvėje. Geras tas L'Oréalis... Kosmetikos sąskaita netaupysiu. Galiu neprivalgyti, bet nesmirdėsiu ir nesitepsiu kokiu nors rusišku sifu...

O poryt į normalų pasaulį, į Gdanską, pas Niną vėl pasipliuškensiu už visus laikus. Dieve brangus, gerai, kad ją man atsiuntei. Nueisime su Nina į dekanatą sužinoti, kaip pereiti iš neakivaizdinio į vakarinį... ką reikia išlaikyti. Ir jeigu tik leis Apvaizda ir fakulteto taisyklės, maže, tai jau nuspręsta, nešdiniesi iš čia! Gana to gero... Nina pakvietė mane pas save. Gyvensiu Jelitkove ištisas ilgas keturias dienas, paragausiu baltam žmogui prieinamų malonumų!

Bet jai gera, saldus Jėzau, nuosavas jaukus lizdelis – vieno kambario butas Jelitkove, lyg iš „Gyvenk gražiai" puslapių. Tėvai moka už jos mokslus. Taip gyventi, kaip ji, maže... gali pasikviesti pas save ką tik panorėjusi.

Maže, nepuoselėk iliuzijų... Tu niekada neuždirbsi padoriai, visada būsi be pinigų. Užbaigsi tą psichologiją, ir kas? Būsi kasos magistras? Na, ne, ten tai tavęs jau nenorės, nes dar labiau suksi nosį nei dabar. Gal geriausiu atveju įsitaisysi kur kontoroje, bet vis viena visada nuomosi kokius nors pridvisusius urvus.

Ar tu, moterie, turi taip liūsti nuo pat ryto? Pagalvok... Nina yra super, ir Lena, ir Mariska. Jos nepaliks tavęs vienos. Juk jau ištisus metus tau zyzia: atvažiuok čia, mesk tą savo skylę... tave pribaigs tas važinėjimas į studijas. Nina irgi yra neakivaizdiniame ir sako, kad kartu pereisime į vakarinį. Lengva jai kalbėti. Ji miela, bet juk nesėdėsiu jai ant sprando, nes ta draugystė per greitai baigsis...

Ten butų nuoma du kartus brangesnė nei čia. Bet gal merginos man ką nors ras. Jos yra mielos, tos mano bičiulės, ir tai tikrai puiku, kad tose šūdinose neakivaizdinėse studijose man tokių pasitaikė.

O gal ieškoti ko nors kartu su Jole? Tik kad su ja nesusišnekėsiu, aišku tai kaip diena. Nes tada su tuo blondinėliu ji tikrai perlenkė: – Tu jam geriau nesakyk, kad esi Positivo kasininkė, jis man užmegs ryšį su galerija „Scena", sakyk, kad Gdanske studijuoji psichologiją... Be to, kaip įmanoma penktą valandą atsikelti į darbą? Turi būti prišikta galva, penktą galima gultis miegoti, brangioji... – O kai tik tave pamato, tai iš karto: – Anuse, ar neturi kiek pinigų, nes aš dvi dienas nevalgiusi...

Ką šiandien ant savęs užsimesti? Maže, pažiūrėk! Reikia nusipirkti naujas kelnaites, su šitom jau nelabai galima pasirodyti, suskalbtos kaip velniai ir čia gumytė persitrynė... O kam tu norėtum rodytis, mano panele, su tais prašmatniais apatiniais drabužiais, hm? Kokie gi kavalieriai siekia tavo palankumo? Kokius planuoji užkariavimus? Na, Alekas tave sekioja, tai faktas... Nėra ko apsimesti, visada trinasi šalimais. Ir jo tokios gražios rankos, tik taip begėdiškai žiūri... nemėgstu, kai taip spokso. Ir kiek galima klausytis apie tas viliojančias studijas ir svajones tapti rinkodaros skyriaus specialistu ir kurti vis išradingesnes pardavimų strategijas. Nieko nuostabaus, kad jis taip domisi mūsų prezentacijomis. Mūsų restorano „Pietų" abonemento lyderis. Bet tos gražios rankos. Oi, maže, maže, kas tau galvoje klydinėja. Naujas kelnaites... gal atidėsiu ir nupirksiu turgelyje „Triumfo" falsifikatą...

Kšištofui tos kelnaitės patiko, jis apskritai jų nenumovė. Tai buvo taip netikėta. Kas mane sugundė su juo nueiti? Nežinau, kas mane išmušė. Gal padauginau senės vienuolyno drausmės.

Jis buvo kažkoks toks, na, aišku, pasimetęs. Ar tu visada turi būti pasimetusiųjų guodėja? Ir visada turi išgalvoti ką nors tokio egzaltuoto... Samarietė... Koks jis ten pasimetęs... Kvailas juokdarys komandiruotėje... O tu ką, kretine? Beveik dvidešimt ketveri metai, o kas tau galvoje klydinėjo? Reikia supratimo ir artumo? Su kuo? Su kažkuo iš kito

pasaulio, iš kitos planetos? Gal veikiau markitantė... Automobilis tau patiko? Didžiulis? Sveikinu! Taip... vyriškos jėgos ir ko dar simbolis... Baik, maže, tą skurdžių psichologiją. Ir barzda, ką? Patirties simbolis? Jėzau, reikia būti išties nenormaliai, kad nueitum į viešbutį, šiaip sau... Ar šiaip sau?

Apatinuką baltą ar žalią? Sijoną ar kelnes? Ką tu sau įsivaizdavai? Kad pasiims tave į rūmus, skambins, pames viską ir kartu suksite lizdelį, kuriame išsklaidysi jo melancholiją, pataikausi jam, mainais gaudama tą patį, ir taip gyvensite ilgai ir laimingai?

Ne, maže, jokių iliuzijų... Tik težinojai, kad panai iš pegeero reta proga pavažiuoti tokiu automobiliu, atsigulti velniškai patogioje, plačioje lovoje geriausiame kurorto viešbutyje, įeiti po karštu dušu įstiklintoje kabinoje ir mylėtis su patyrusiu vyriškiu, kuris sugeba padaryti taip, kad nors likai su kelnaitėmis, pamiršti viską. O to tau reikėjo ir reikia labiausiai...

Paskambinsi jam? Ir ką? Prašysi jo: sutvarkyk man persikėlimą į Gdanską... Maže, yra kurviškumo ribos. Na, be skambių žodžių. Tai nėra koks kretinas. Supras, kad iš tiesų esi be išeities, kad tai tau gyvenimo ar mirties klausimas. Su kretinais į lovą nevaikštau. Nepaisant visko...

Nesimauk sijono. Jis per trumpas, rytą dar šalta... Juk tuojau atsistosi priešais savo metalinę spintelę ir apsirengsi tarnybinį kostiumėlį... Jo blogiausios kelnės. Kaip maišas. Užpakalis kaip daržinė.

Kaip gali mus versti vilktis kažką tokio patraukłaus? Tišertas ir palaidinė dar šiaip taip, bet tos kelnės... ir dar tas firminis snapelis ant kaktos... Taisyklės preciziškai aprašo strateginę snapelio padėtį. Jis turi būti uždėtas tiksliai, tinkamame kaktos aukštyje. Jokių fanaberijų ir nukrypimų atsižvelgiant į antropologinius ypatumus, lygiai, matomoje vietoje prisegta kortelė su vardu ir pareigomis. O pirmiausia prieš einant prie kasų būtina kruopščiai patikrinti kišenes. Ar gerai užsiūtos, kad nevogtume, neimtume arbatpinigių ir grąžą atiduotume iki grašio. Šį aprangos elementą reikia traktuoti su ypatingu pietizmu. Kišenės anga negali būti praardyta, dygsnis turi būti tankus. Bet koks „kišenės standarto" neatitikimas, atskleistas naujos pamainos vedėjos Magdalenos Parapet, gali baigtis baudžiamuoju uždarymu į šaldytuvą daugeliui valandų...

Bet, maže, galėjo būti ir blogiau... Pavyzdžiui, devynioliktasis amžius... Lodzė, purvas ir lietus... tekstilės fabrikas. Reimontas, Prusas ir Konopnicka kartu paėmus... Ketvirta ryto, tu stovi minioje išsekusių merginų didžiulio raudono fabriko vartuose... Tavo suknia savo spalva ir forma iš esmės yra maišas... Jokių klosčių, įsiuvų, kišenėlių, raukšlių... Jokių slaptynių ar slėptuvių, kuriose galėtum išnešti brangių verpalų. Nepaisant to prižiūrėtojas Euzebijaus Druto veidu didele lazda pakelia maišo, kurį tu apsirengusi, apačią... Tu visa drebi matydama tą baisų žmogų. Jeigu bent tai darytų savo

stipriomis, niekada neplaunamomis rankomis, kurias sapnuoji savo ledinėje, žiurkių pilnoje kamarėlėje, kur merdi po šešiolikos valandų darbo prie audimo staklių... Stiprios prižiūrėtojo rankos – engiamų darbininkių svajonė... Po velnių, maže, išspjauk tai! To tik betrūksta, kad sapnuotum Druto Euzebijaus rankas.

Dėl atsvaros prisimink sau, kaip čia patekai. Tai stebuklas, kad tave priėmė į Positivą. Neprisimeni, aukseli, kokia buvo isterija? Manei, kad jau po mokslų, kad visa reikės mesti velniop, kad iš niekur nesukrapštysi mokesčiui už mokslą. O tas šmikis Rolevskis buvo tiesiog pimpalas, taip, maže, reikia apie jį galvoti... Trejus metus plėšeisi ir vieną dieną likai be darbo...Tuojau po brandos egzaminų įsidarbinai pas jį kasininke... Ar tam baigei vidurinę mokyklą? Trejus metus diena dienon autobusu iš Stšemžino ir atgal, ir kartais po dvylika valandų pienas, bandelės, sūris griežinėliais...

Tai stebuklas, kad ponia Božena dažnai pas mus apsipirkdavo ir jai kaip pirkėjai buvau normali. Visada laba diena, tų pomidorų, ponia, prašau neimti, o rūkytos mėsos atpjausiu iš vidurio, kas ten pas jus ir taip toliau... Kai tas pimpalas man pasakė, kad nuo pirmos dienos turiu neateiti, po visą miestą vaikščiojau, ir kai atėjau į Positivą, tai vos neverkiau. O ponia Božena iš karto mane pažino ir sako, kad tokiai patyrusiai prekybos darbuotojai visada ras vietą ir kad nesisieločiau, ir liepė ateiti

jau kitą dieną. Maže, pirmą pusmetį buvai geriausia pagal visus rodiklius, o kai tas pimpalas Rolevskis pamatė tave Positive, tai tik paslėpė piniginę ir išėjo...

Ir visada prisimink Pamelą, galvok apie mokyklos suolo draugę su dėkingumu iki paskutinės gyvenimo dienos. Dėkok Dievui, kad ją pastatė ant tavo gyvenimo kelio. Tai tu, mano gražioji, pakeitei mano gyvenimą... Kaip gerai, kad atsiradai, ir kaip gerai, kad Slavusis iškart tau užtaisė pilvą. Tiek ašarų išliejau dėl to galvijo... O dabar dėkoju Dievui už globą. Anksčiau ar vėliau būtume apsigyvenę tavo bloke, mano mylimas Slavekai, nes aš turiu dar tris jaunesnes seseris, o tu tik vyresnį brolį, kuris ir taip visą laiką kažkur pradingęs, ir ten tame jūsų kambarėlyje pasidarytume dar kelis mažus Slavekus. Ir taip kaip dabar Pamela stovėčiau prie parduotuvės su vienu vaiku vežimėlyje, antru jau lakstančiu ir trečiu pilve... Žinoma, tas smulkmės kiekis, mano brangus Slavekai, galėjo tave labai išvarginti, ir suprantama, kad blaivas to negali ištverti... Kokia tu buvai kvaila, Ane. Pasaulio nematei be to bybio... Bet kai viską sužinojai, iškart susiradai nuomojamą kambarį ir iš ten išsinešdinai... Dabar iš čia turi išsinešdinti...

Maže, šiandien jau nebeliko nė minutės, nė negalvok apie arbatą. Tuojau pat pro duris ir sprinterio bėgimas, tai gal Magdalena Parapet neįvels tau pavėlavimo. Skelsi sau kavos iš automato ir

sugrauši gabalą vakarykštės bandelės. Bus nuostabūs pusrytėliai...

O kokios kavos gėriau pas Niną... Ji namuose turi elektrinį kavos plikytuvą! Rojaus skonis! Su karštu pienu. Kokios putos buvo!

Apskritai tai ji labiau mėgaujasi arbata. Visoje virtuvėje, visa to žodžio prasme, visur dėžutės su arbata. Juodoji, raudonoji, žalioji ir baltoji su romu, su jazminais, vaisiais, rūkyta ir paskrudinta, pagal skonį ir momento įgeidį. O kaip kvepia toje virtuvėje, koks stebuklingas kvapas, kai ten įeini. Ir indai: juodajai arbatai vienas arbatinukas, kitas žaliajai, bambukiniai trijų dydžių koštuvėliai, neblogas žaidimas, tikriausiai tam reikia išleisti daugiau nei gauni per visą mėnesį...

Ir tie pusryčiai, kuriais mane pavaišino, kai miegojau pas ją po paskutinio egzamino... Mozarelos sūris, toks italų išgalvotas... ir prie to bazilikų lapeliai, iš vazonėlio, stovinčio ant palangės, ir aliejus... pirmo spaudimo... Maže, turi kada nors save kuo nors tokiu pavaišinti. O paskui ištisą savaitę slapčia tarnybinėse patalpose krimsi šaltas viščiuko kulšeles su džiūvėsėliais, primenančiais maltą šlaką...

Gerai, kad ponas Marekas sugalvojo, jog sezono metu Positivas dirba ištisą parą. Paimi kelias nakteles ir paskui grafikas susidėsto taip, kad yra laisvų dienų... Ir bus atostogos, maže! Keturios dienos Jelitkove pas Niną. Turi kasdien melstis Aukščiausiajam, kad ponui Marekui užėjo įkvėpimas su tomis naktimis... dabar tai visi sutariame, kas ima

kokią pamainą, o kai prasidės spalis ir sesijos mokyklose, kaip visada kils barnių dėl grafikų... Visi, po galais, ėmėsi mokslų. O ką mes iš tų studijų turėsime? Ponia magistrė kasininkė ar ponas magistras virtuvės darbininkas, o licenciato darbas padės geriau švitruoti grindų šepečiu?

Kelnes, maže, be kalbų kelnes. Tikriausiai po darbo eisite išgerti alaus... su Aleku ir Hana. Alekas vėl spigins akis, bet tegu spigina. Matyt, yra į ką... Deja, paskui mus nuslinks Pavelas. Visur, kur tik Hana, ten ir Pavelas. O jo tai jau neįmanoma klausytis. Jis visų laikų Positivo restorano kurorte pardavimų pagal visus rodiklius lyderis, užima pirmą vietą regione pagal kortelės „Pietūs" platinimą, o gal jam pavyks tapti vienu iš geriausių ir įkalbinėjant krūtinę su prieskoniais. Ir kokios vidinės kilimo perspektyvos – mūsų puikusis regiono vadovas žadėjo vežioti jį po visus regiono restoranus, kad užkrėstų kitus savo entuziazmu. O Hana įsispitrėjusi į jį lyg į paveikslą. – Pavelai, kaip tu tai darai, iš tikrųjų nežinau. Aš negaliu įvykdyti dienos pardavimų užduoties. – O po trečio alaus jai jau pradeda srūti ašaros: – Jie mane išgrūs, ir ką aš tada darysiu? Pavelai, atiduok man truputį savo rezultatų... – O Pavelas tada raitosi lyg vijūnas. Cha, cha, cha, maže, net miela žiūrėti. O paskui Alekas ir istorija jo licenciato darbo, kuriame jis smulkiai ir su įkarščiu aprašė abonementą „Pietūs". Maže, nešdinkis iš čia.

Su tavimi ne visai gerai... Tai, kad nenoriu vėl su jais eiti gerti alaus ir taukšti apie darbą, tai dar galima kažkaip suprasti... Bet alternatyva. Juk tik sulaukę užtarnautos pensijos žmonės linkę važiuoti tokį gabalą, kad paslampinėtų po parką ir pasėdėtų prie tvenkinio, ilgisi ir nori būtinai pamatyti, kaip laikosi jų ąžuolai ir bukai. Jėzau, ar kas dar to nenupirko... Maže, ką tu darysi, kai atsiras savininkas ir viską apjuos tvora?.. Tu esi nenormali, nieko keista, kad mylimos sesutės tave tokia laiko ir nė kiek nesistebi, kad pasirinkai psichologiją. Valkiotis vienai po tuos griuvėsius ir bruzgynus... ir dar rūpintis tuo, kas gali atsitikti...

Jeigu su mumis norės važiuoti Pavelas, tai sėdu į autobusą ir važiuoju... Mačiau juos vienoje vietoje! Bet tik iki dvarelio... Į gyvenvietę neisiu, nenoriu ten vaikščioti... Nenoriu matyti sesučių, nenoriu matyti prie parduotuvės stovinčios Pamelos, nenoriu matyti už parduotuvės gulinčio Slaveko. Be to, pas tėvus neseniai buvau... Jei važiuosiu iškart po darbo, tai paskutiniu autobusu grįšiu...

Tu jau iš čia išvažiuok, nes pakvaiši. Bet taip seniai ten nebuvau. Surengsiu sau išvyką. Įeisiu į parką iš miško pusės, eisiu per pievas, kad niekas manęs ten nematytų. Apskritai mėgstu kelią per kumetyną. Grindinio akmenys blizga saulėje, o kaip žvilga po lietaus... Abipus žemi plytiniai namai su nuožulniais stogais, dengtais samanotomis čerpėmis... gal jie stovi ten visada kaip pasakų nameliai,

užkelti ant lauko riedulių... Galingi ąžuolai ir klevai tęsiasi iki pat rūmų ir parko.

Tenai neisiu, nes jau iš tolo mane užuos šunys ir ims loti, ir visi žiūrės, ką ten neša. – Ko ten landžioji, – šūktels Juzviakova su išsukinėtais pirštais, o Pšigodzka, to Pšigodzkio, kuris praėjusią vasarą girtas užsimušė su motociklu, pridurs, kad visa mano šeima nenormali, o Dariušas pastos man kelią, sakys, kad jau nebegali manęs sulaukti, ir įsikiš rankas po treningo gumute, kad sau pasikasytų. Todėl geriau eiti į dvarelį iš miško pusės... tada atrodo, kad aplinkui nėra žmonių, kurie taip bjauroja tą vietą.

Kai jau praeinama pro kumetyną, galima tuo keliu žingsniuoti tiesiai apie du kilometrus... Grindinio akmenys kažkur pradings smėlyje. Ir išeinama į kraštovaizdį po mūšio... Sužlugęs Stšemžino pegeeras... betoninės griūvančios tvoros ir be galo stūksantys griūvantys tvartai, šalia garažai, pavėsinės, sandėliai be durų ir langų... Visur išmėtyta surūdijusių, sulankstytų gelžgalių, mašinų likučių, vienišų traktorių, srutovežių, ekskavatorių... Sugriuvęs siloso bokštas su į dangų iškeltomis atramomis kaip nuvirtusi raketa... sutrupėjusios betoninės konstrukcijos, styrantys iš žemės plieniniai strypai. O tolumoje mūsų blokai... Bet aš ten neisiu, tik per mišką grįšiu į autobuso sustojimo vietą ir grįšiu pas senę. Gal vakare pataikysiu ant įjungto vandens šildytuvo...

O dvaro pastatas... Tuštuma ir tyla... Nuvirtęs bokštas, išplėštos durys ir langai, freskų, gal

kažkokių herbų ant tinko pėdsakai, dešiniajame sparne girgždantys mediniai laiptai, o iš antro aukšto gražus parko vaizdas... Tuščia ir tylu... Prisimenu, kaip ten gyveno penkios šeimos... juos iškėlė į blokus gal prieš dešimt metų... gal anksčiau... nuo kada pradėjau ten vaikščioti viena?.. pradėjusi mokytis pagrindinėje mokykloje... Staiga viskas ten ištuštėjo... Pasidarė taip tylu. O tame mūsų bute visada triukšmas, niekur neturi savo vietos... Prie tvenkinio stovėjo audros suskaldytas ąžuolas. Maže, joks Slovackis su Baironu drauge paėmus neaprašytų tos vietos. Visiškas romantizmas... Gerai, kad Slavekas pasakė, jog jis yra normalus ir ten su manimi nesėdės, ir neturiu iš ten jokių prisiminimų apie jį... Tiesiog tuščia ir tylu. Tik didžiuliai ąžuolai, bukai ir klevai...

Visada man tai kažkaip padėdavo... liūdesys, kuris ten tvyro ore... vaistas nuo visų nesąmonių... kad nėra kur gyventi, kad nėra pinigų, kad reikia važinėti...

Vėl atsidūrėme prie jūros. Anė nemėgsta jūros ir paplūdimio. Paskutinį sykį sėdėjo ant smėlio, ant kranto gegužės mėnesį, kai ten nuvažiavo su Kšištofu Lenartu. Geriau savas apžėlęs Stšemžino parkas.

Anės gyvenimo situacija yra net iki nuobodulio banali. Išvarginta darbo, svajojanti ištrūkti iš namų, kurie yra jai košmaras, ji turi bet kokia kaina baigti studijas, nes tai jai vienintelis šansas.

Kaip atrodytų Manos ir Dodo susitikimas su Ane? Iš teisybės jis neįmanomas, nes jų istorijos laikas yra skirtingas. Bet jei toks nebūtų, kaip jos galėtų kalbėtis? Anė tik skėsteltų rankomis ir bejėgiškai šypsotųsi, klausydamasi Manos raudų dėl globalių korporacijų naikinamos planetos likimo.

Na, sene, kaip tai, kuzva, atsitiko, kad ji šūdinasi tame Positive? – paklaustų Mana Dodo, sėdėdama prie kavos *Coffeheavene*. – Jai negaila laiko ir gyvenimo? Aš suprantu, stinga pinigų, bet... ji net įdomi mergina, tik kažkaip mažai atsipalaidavusi.

Dodo atsakydama užsirūkytų eilinį „Marlborą".

Mana su Dodo gali išsinuomoti butą Varšuvoje ir studijuoti dieniniame skyriuje, o Anė priversta gyventi pas senę.

Ne, nei Mana, nei Dodo, nė viena iš jų neturi turtingų tėvų, tėvo verslininko ar teisininko, motinos gydytojos ar atvirkščiai. Mana kilusi iš Dzieržonovo. Iki išvažiuodama į Varšuvą gyveno dešimties aukštų name. Jos tėvai yra mokytojai. Jiems, kaip ir pačiai Manai, buvo savaime suprantama, kad jų vienturtė mokysis aukštojoje mokykloje. Ir iš esmės to tikrumo pakako.

Nors du mokytojų su trisdešimties metų stažu atlyginimai čia anaiptol nėra bereikšmiai. Jiems nereikėjo skaičiuoti kiekvieno grašio valgiui ir visada užtekdavo knygoms ir sąsiuviniams, dažams ir popieriui. Mana galėjo skaityti ir piešti kiek širdis geidžia. Mokėsi gerame Vroclavo licėjuje, kurį lankė vien originalai, o Mana galėjo su jais draugauti. Pagaliau tėvų pinigai leido Manai išvažiuoti į Varšuvą į dieninį aukštosios mokyklos skyrių. Du kartus stojo į įvairių kultūrų fakultetą. Pirmą kartą neįstojo. Tėvas kiek bandė spausti, kad kur nors dirbtų metus tarp egzaminų, bet galop susitaikė

su tuo, kad jai reikia ramybės ir laiko mokytis. Neabejotinai galėjo mąstyti. Turėjo kambarį tik sau ir visada pilną šaldytuvą virtuvėje.

O Dodo? Dodo yra varšuvietė. Mama dirba buhalterijos įstaigoje, tėvas daug metų „Fotone“ atliko techninę priežiūrą. Tad galima sakyti, kad fotografija yra jos šeimos tradicija. Pradėjo fotografuoti įstojusi į licėjų. Fotografijos medžiagų visada gaudavo veltui, net ir tada, kai „Fotonas“ bankrutavo ir tėvas su savo draugu įsteigė statybinių medžiagų urmo bazę. Dodo turi trejais metais jaunesnį brolį, su kuriuo gyveno viename kambaryje, todėl ji norėjo kuo greičiau išsikelti.

Dodo neįstojo į įvairių kultūrų fakultetą. Dėl to labai nesisielojo. Iš tikro jos pomėgis buvo fotografavimas, o ne teorinis mąstymas apie kultūrą. Tėvai iš pradžių niršo, kai jiems pranešė ketinanti rimtai užsiiminėti vien fotografija. – Vaike, bet iš ko gyvensi? – klausė jie.

Ji susipažino su Mana įgyvendinant projektą *Gryna gyva vilna*, kuriame Mana kartu su Kubos kolegomis iš ASP rodė instaliacijas iš vilnos. O Dodo darė nuotraukas ką tik įsteigtam „Miestodontui“. Mana ieškojo ko nors, kad drauge galėtų išsinuomoti didesnį butą. Jos atitiko viena kitos skonį. Dodo tėvai nedvejodami sutiko prisidėti, nes jau nebegalėjo ištverti nesibaigiančių jos konfliktų su broliu.

– Kas per menas ta fotografija? – ironizavo jos brolis žiūrinėdamas pluoštą, iš kurio ji išrinkdavo

tik vieną gerą nuotrauką. – Net ir beždžionė padarytų vieną gerą iš dviejų šimtų beviltiškų. Bet tai nėra pagrindas tam, kad jos gulėtų visur. Tai yra ir mano kambarys, – keldavo jis balsą.

– Dink, nesubrendėli – atsakydavo Dodo, ir tada prasidėdavo...

Tad tėvai su palengvėjimu pridėdavo Dodo kas mėnesį po keturis šimtus zlotų, kad tik jos brolis galėtų ramiai laikyti brandos egzaminus.

Anė pegeero daugiaukščio kambaryje turėjo dar tris seseris, ir niekas niekuo jos negalėjo paremti.

Ir tiek.

Žemė

Tada prisnūdau... kurna olek... na, pačios akys užsimerkė ir ant fotelio mane įveikė snaudulys... Ko čia stebėtis, žmogus iš čia tiesiog nebeišeini... Saugai visa ir neturi jokio gyvenimo. Elgiesi lyg koks drebutis... taip... ką tas bybelis iš žmogaus padarė, na, nėra kito žodžio, virpantį drebutį. Stypsau čia po šešiolika valandų. Nuo atidarymo iki uždarymo... Nieko keista, kad galima prisnūsti. Prižiūri tuos pardavimus, kad kasoje būtų kaip privalu, ir kad merginos būtų aktyvios, ir apskritai, nes tai tiesa, kad šeimininko akys žirgą tukina. Ir visa tai pribaigia žmogų. Ir kad bent duotų kokių rezultatų. Vis žmogus negali įvykdyti pardavimų užduoties, nors ir ant kiaušių atsistotum, na, tokia yra tiesa...

Na, bet jei ir nebūčiau užmigęs, vis tiek būtų tas pat. Ir taip, ir kitaip šikteltų, pagaliau tai likimo skirtas įvykis. Tačiau Positive neturi būti miegama, kurna olek, bet esu išsisėmęs lyg koks ištižėlis, tai akys pačios merkiasi. Žmogus dabar dreba dėl visko ir turi pats su viskuo susidoroti. Nes dabar regiono vadovo nedomina niekas, išskyrus rezultatus ir buvimą pirmoje vietoje. O jeigu yra problema, tai sako: ponas esi to restorano agentas ir prašau su tuo tvarkytis. Ir dabar, jeigu tas bybelis sužinotų, kad įvyko tokia avarija, tai jau pagaliau gautų dingstį. Jis nepraleistų tokios progos. Žmogus nežinai dienos nei valandos ir iš esmės jautiesi lyg sargybinis karo metu. Ataka gali prasidėti bet kurią akimirką.

Juk tai tikras cirkas, kad negalėtų pakelti to granito! Kokia tai brigada? Ar tai energetikos įmonės specialistai? Stovime lyg tie vargšeliai ir žvilgsniu kerime tą prūsišką šūdą, kurį taip paklojo mažų mažiausiai prieš septyniasdešimt, o gal ir šimtą metų, kad niekas nepajėgia jo išplėšti. Tais laužtuvais tai jie gali sau kelnių praskiepuose pakilnoti, bet ne hitlerines konstrukcijas... Juk čia turi atvažiuoti kokia nors įranga. Iki ryto lyg ir toli, bet jeigu restorano laiku neatidarysim, tai jau bus prapultis. Ir apskritai ar žinoma, kurioje vietoje tas laidas perdegė?

O juk gal tris sykius sakiau Mačiui, kad iškviestų elektrikus dar iki įvykio, tris kartus jam sakiau, kad dvokia svylančia izoliacija ir to negalima taip palikti. Jei žmogus pats, kurna, nepasirūpinsi, tai

paskui štai kokios gėlytės. Priėmė pamainą ir pamiršo. Taip tai būna, kai žmogus pasigaili ir įdarbini kokį slunkių. Bet Zdzisius taip prašė: duok jaunam darbą, nes jis prapuls. Na, ir daviau, ir tapo Matis pamainos vadovu, tik, po galais, kiaušų jam juk neprisegsiu.

Jeigu man pasipainios po kojomis, tai gal jam užtvosiu...

Nubudau su nuojauta, kad kažkas atsitiko. Žmogus turį kažkokį pojūtį... Iš karto žinojau, kad kažkas ne taip. Atmerkiau akis, o čia tamsu lyg negro šiknoj. Kai užmigau, tos velniškos dienos šviesos lempos spigino į akis... Bet žmogus nusigalavęs... Užmerki akis ir jau miegi. – Kažkas atsitiko?! Kodėl taip tamsu? – Nežinojau, ar dar tebesapnuoju, ar jau nubudau. – Mateušai, kas darosi?! – surikau ir šokau iš fotelio... susidūriau su juo koridoriuke. – Pone Marekai, dingo elektra, ką tik... Gal fazė perdegė, – pasakė jis verksmingai.

– Skambinai į aptarnavimo tarnybą, kaip tau buvo sakyta?! – griebiau jį už palaidinės. – Ko reikalauja standartai? Kas ten toje tavo makaulėje?! Perėmei pamainą su netvarkinga įranga, tai ką turėjai pirmiausia daryti?! – Aš kiek praradau savitvardą... Jaučiau, kad Mateušas visas dreba. – Pone Marekai, taip kažkaip išėjo. Vėl liepė pakeisti stovo su tuo abonementu „Pietūs" vietą ir pamiršau... – sumikčiojo jis.

– Klientų yra salėje? – Man pasidarė šalta pagalvojus, kas būtų, jei tai būtų atsitikę per didžiausią

klientų antplūdį. Ištraukiau iš spintelės žibintuvėlį, kurį buvo paruošusi Božena. Ji yra neprilygstama... O, kaip gerai, kad dabar jos čia nėra. Nežinau, kaip ji tai išgyventų. Jai visa turi eiti lyg sviestu patepta, visa turi būti parengta iš anksto, netikėtumai ją užmuša. Blogai su ta jos širdimi... iškart pabąla, tirpsta rankos ir kojos... Ligoninė jai nieko nepadėjo...

Nulėkėm prie skirstomosios lentos. Visur buvo juntamas degėsių tvaikas. Saugikliai, žinoma, buvo tvarkingi. Paskui su žibintuvėliais po visą pastatą... Suradome šnipštą... ėmėme ieškoti elektros instaliacijos planų. Kas galėjo žinoti, kur jie dingo. Turėtų būti su dokumentais, bet lyg skradžiai būtų prasmegę. Gal inžinieriai jų apskritai nepaliko... Nelieka nieko kita, kaip tik sėsti ir verkti. Žmogų pavertė drebučiais...

Bet reikėjo suimti save į rankas. – Mateušai, išleisk žmones į namus, lieki tu ir Kropeckis... – Jeigu toje sušiktoje firmoje būtų normalu, tai žmogus paskambintum savo regiono direktoriui ir papasakotum, kokie susiklostė reikalai. Bet juk su tokia afera negaliu skambinti tam bybeliui... Reikalavimus moku atmintinai!

Kiekvienas Positivo uždarymas yra nepataisoma žala firmai. Apie kiekvieną prastovą būtina nedelsiant informuoti Varšuvą. Tas Drutas mus taip sutvarkytų, kad verčiau nesakyti. Jie tik ir laukia dingsties, kad visus mus išspirtų ir išgintų ant žalios žolytės. Ką padarė su Zambrovskiu? Na, nes

kad išspyrė Miroslavą, tai suprantama, tas tipas jau buvo tiek įsismaginęs, kad net stebėjausi, jog nepaisant visko jį toleruoja. Bet Zambrovskis? Išmintingas žmogus, viską buvo sutvarkęs ir jo rodikliai juk buvo ne blogiausi. Ir tas bybelis Drutas pasakojo, kad Zambrovskis tą, Zambrovskis aną. Atrodė, kad juo buvo patenkintas. Bet jis viena sako, o kita daro. Ir mūsų atžvilgiu jis yra alergiškas. Nes jam nepatinka, kad kas nors gali turėti kokių savo minčių ir būti ko nors savininkas. Jis visus mus suės. Neverta puoselėti iliuzijų. Dabar, žmogau, nežinai nei dienos, nei valandos... Kaip padarė su Zambrovskiu... Penktą ryto, prieš atidarymą, į aikštelę įvažiavo keli tarnybiniai pežo. Įpuolė Drutas ir dar vienas kažkoks jam padedąs regiono vadovas. Pakeitė durų kodus ir spynas, o kai Zambrovskis atėjo į darbą, jam pranešė, kad sutartis nedelsiant nutraukiama. Atėmė iš jo restorano raktus ir pasakė, kad nuo tos akimirkos jis neturi teisės įeiti į Positivą... išmetė lyg kriminalinį nusikaltėlį... Iš anksto jau turėjo paruošę kažkokį pienburnį vedėjo pareigoms... Ir ką jam pasakė? Kad inventorizavimo komisija nustatė neįrašytų į apskaitą viščiukų, trisdešimt vienetų. Kur jis tau taip rizikuotų dėl trisdešimt viščiukų! Tikriausiai jam kažką pakišo.

Ir visa buvo seniai paruošta. Mokytas vedėjas. Naujas kolektyvas. Kaip jie spėjo visa tai padaryti? Įdomu, ar jau laukia vedėjas ir mano Positivo? Ką čia, žmogau, po viso to gali manyti? Tikiesi, kad

tavęs tai neištiks, kad Zambrovskis gal iš tikrųjų kombinavo ką į kairę, kad tik šneka, jog išmetė jį dėl menkų pardavimų ir standartų pažeidimų. Drutas du kartus atkreipė jo dėmesį, kad „Pietų" abonemento prekystalis parengtas pavėluotai... ir šitaip atsikratė žmogaus. O finansinis atsiskaitymas? Žinoma, spręs teismas. Nenori atiduoti jam pinigų pagal sutartį. Iš to, ką jis sumokėjo už restorano įrangą ir prekes, Positivas išskaičiuos sau baudą už sutarties sąlygų pažeidimą!

Tuos laužtuvus galit sau šiknon susikišti! Jiems nesinori ištraukti kompresorių ir pagaliau imtis darbo... Kur tai matyta, kad šaligatvius darytų iš granito?.. Kiek tai, kurna olek, turėjo kainuoti?.. O iš kur jie tą granitą turėjo tempti?.. Juk čia, pajūryje, nėra jokių kalnų. Tai bent turtinga buvo tauta... Ir pralošė tą karą, lyg ir gavo, ko nusipelnė, o kaip gyvena? Jie, kurna olek, kažkaip kitaip į viską žiūri... Ar mums kada kiltų noras vežti ir apdirbti granitą, kad jis gulėtų ant šaligatvių ir dengtų inžinerinių tinklų šachtas? Iškasti, nutiesti kabelį, užpilti, suminti kojomis ir ką nors ant jų uždėti... Ir bent kai visa pasikeis, nes juk niekada nieko nežinai, nieko negailėsime... o jie, kvaili prūsokai... šitiek darbo, ir visa pradingo.

Jie gabūs požeminėms statyboms... Komunikacijų šachtos po gatvėmis yra menkniekis... Adolfo laikais ištisus fabrikus ten sukišdavo... Tokia tauta... koridoriai, labirintai ir urvai... Kryžiuočių pa-

dermė... Kiek mes su berniukais to prisižiūrėjome. Kai žmogus buvai dar visiškas šiknius... išeidavai į kiemą, paskui šmurkšt, beliko eiti uosto link... Ten, kurna olek, vien griuvėsiai... plytas greit išvežė į Lenkiją lenkų miestams atstatyti, o čia liko pamatų duobės... Sprendžiu pagal mūsų miestą, velnio sėkla, padarė, tai ir turėjo to vaisius... ir ten, už senų sandėlių, kur mes susitikinėjome... ten buvo šiek tiek baugoka vaikščioti... bet koridoriai... pirmiausia plytiniai, kaip normaliuose rūsiuose... sakė, kad tai Bismarkas statė ar kažkoks jų karalius... kažkokie seni urvai... ir kai eidavai truputį toliau, virsdavo tuo, ką čia Adolfas išgalvojo... betoninės halės... koridorius, kur ir sunkvežimiai galėjo prasilenkti... Niekada nevaikščiodavome toliau, bet berniukai pasakojo, kad matė ten gulinčių griaučių...

Tai buvo nuostabūs laikai. Žmogui nereikėjo kuo nors rūpintis. Lakstėme po tuos griuvėsius, landžiojome į rūsius ir žaidėme karą... Kol tik kuris užmindavo kokią miną ir jį sudraskydavo. Tik motinos su ašaromis laukdavo mūsų namuose, kai tame sąmyšyje pamiršdavome, kelintą turime grįžti. Na, kelis sykius teko gauti tėvo diržo, bet buvo verta...

Įėjimus užpylė man mokantis pagrindinėje mokykloje, šeštojo dešimtmečio pabaigoje... Griaučiai... Guli ten tikriausiai ligi šiol. Įdomu, ką mes tuoj ten rasime? Tfu, pone Muravecai, dvasių valanda... Visas šis miestas, ko gera, plyti ant griaučių...

Kai Matis išsiuntė kolektyvą namo, man, kurna olek, nusviro rankos. Stovėjau lyg koks stuobrys lauke, prieš tamsų Positivą, ir jau norėjau skambinti Drutui. Bet tai būtų tolygu pačiam išsikasti kapo duobę. Laimė, prisiminiau Dionizą. Tiesiog iš dangaus ta mintis nukrito! Imu telefoną. Juk dar ne vidurnaktis, o tas visai nieko nesusigaudo. – Kas? Koks Muravecas? Na, kurva, kas čia sau pokštauja? – Kalba lyg pats su savimi. – Tai aš, Marekas, – stengiausi kalbėti kuo aiškiau. – A, tai tu, Marekai! Bet koks Marekas? Kas atsitiko? Kodėl taip tamsu? Ir televizorius irgi tamsus? Kodėl skambini naktį? – Supratau, kad nieko nepešiu, kad jis visiškai nusitašęs. Tačiau sakau jam ramiai: – Seni, mums Positive iškrito elektra. – Ar labai sudužo? – klausia jis. – Neturiu laisvos lovos, be to, pas mane nesutvarkyta. Tegu drybso pas save... – Jau norėjau išsijungti. – Kurva, Dionizai! – riktelėjau. – Restorane neturiu šviesos. Gali ką nors pagelbėti? – Aaaa, tai tu, vadinasi, Marekas Muravecas... – sušnopavo jis. O aš, jau netekdamas kantrybės: – Seni, nė vienos fazės, visiška avarija... tik tu visa viltis, surink kokią grupę! – Jis alsavo ir alsavo, nežinojau, ar kas iš to, ką jam sakiau, pasiekia jį ar ne, buvo toks girtas, niekam netiko. Jis dar kiek pašnopavo į ragelį ir staiga atsiliepė visai kitu tonu: – Šituo paros metu bus sunku surinkti budinčią grupę, bet gerai, galiu tai dėl tavęs padaryti, tik ar toks Positivas neturi savo tarnybų? Ir kas ten iš viso atsitiko? – Kiek nutuokiu, kažkas su įvadu, –

sakau jam, – nes atrodo, kad pastate viskas tvarkinga. – Nenorėjau užsiminti apie sudegusius laidus. Jis vėl sušnopavo ir sako užkimusiu balsu: – Tuoj atvažiuosiu, pažiūrėsiu, ką galima padaryti.

Atvažiavo po pusvalandžio. Maniau, kad jau galima jo nebelaukti. Kol jo laukiau, net pagalvojau, ko čia turiu plėšytis. Gal reikia visa tai mesti velniop. Dar prieš metus buvo galimybė pereiti pas Donaldus. Jie ieškojo agentų. Gaila, kad tada nesiryžau... Žmogui, po galais, vis dažniau kyla tokių minčių.

Dionizas išsirito iš savo polonezo. Vėl nutuko... – Ar kur turi instaliacijos schemas? – Nelaukdamas atsakymo tik numojo ranka. Ištraukė iš bagažinės du maišus, pilnus kažkokių matavimo prietaisų. Vaikščiojo su jais po visą Positivą ir kaišiojo jų laidus prie visų jungiklių, išiminėjo saugiklius, vaikščiojo, šnopavo ir nieko nesakė. O aš žingsnis po žingsnio jam pavymui, lyg tai būtų galėję ką nors pakeisti, kai spoksosiu į tuos jo mėginimus... Vaikščiojo taip ir vaikščiojo... Paskui atsisėdo prie vieno staliuko, padėjo delnus ant stalviršio ir kaip gydytojas poliklinikoje diagnozavo: – Tai turėtų būti pastato išorėje... Gal kur nors gatvėje. O kur ten toliau eina, bybis žino. Juk laidai pakloti dar Adolfo laikais... O po tuo prūsokų granitu plikomis rankomis nepalįsim... – ir jis skėstelėjo rankomis. – Dionizai, kurva, – sakau, – aš rytoj šeštą privalau atidaryti tą būdą, nes kitaip čia jau nebevadovausiu... – Jis tik palingavo galva. Ilgai

tylėjo. – Tai reikia pašaukti budinčius vaikinus iš energetikos... šiuo metu nežinau, kaip tai pasiseks. – Jis garsiai žagtelėjo.

Na, ir atvažiavo, ir kas iš to. Knebinėja tais laužtuvais... Iki pat ryto taip knebinės. – Dionizai, po velnių, pasakyk jiems, kad be pneumatinių kūjų jie nieko nepadarys!

Kas bus su mumis? Žmogus nematė ir, ką ten besakysi, ir toliau nebemato gyvenimo be Positivo... Ketverius metus paaukojo. Buvo akivaizdu, kad žmonėms reikia tokio restorano, kad jie mėgsta čia ateiti, ir žmogui malonu, kad vadovauja tokiai garsiai mūsų kurorto vietai. Stengėsi įvairiais būdais, kad žmonės būtų patenkinti, kad tikrai gerai čia jaustųsi. Prisiorganizavai, žmogau, kartu su Božena įvairių ryšių ir užmezgei kontaktų ir su miesto valdyba, ir su mokyklomis, ir su kultūros centru. Visada ką nors dovanodavai, tai kokių nors čiuožynių, tai pristatomų gaminių, piniginių, kalendorių, stiklinių. Per visas šventes ir kitus renginius, ypač sezono metu. Žmogus stengėsi, ir judėjimas buvo, nieko nepasakysi, nes žmonėms reikėjo tokio kitokio, na, vakarietiško požiūrio į maitinimą, ir apskritai. Iš esmės visą laiką tuo gyvenai ir vis galvojai, kaip čia vis labiau tai įsukus. Ir toliau vis labiau stengiamės. Jau žmogus ir namuose nebegyveni, kad tik tą apyvartos užduotį įvykdytum. Ir iš tikrųjų, nes kokia virtuvė labiausiai vertinama pasaulyje? Aišku, kad prancūzų, ir galiausiai tai šį

tą reiškia – duoti čia kurorte kažką tokio. Ir vasarotojai visomis šeimomis, ir jauni, ir seni... Mums irgi valgis patiko... manėme, kad skanu, sveika ir svarbiausia – pigu. Ir taip visiems kalbėjome, nes juk čia yra kažkiek tiesos. Galų gale nuodų nepardavinėjame.

O dabar žmogus ištisas dienas čia tūno ir kartoja toms mūsų kasininkėms: aktyviai, entuziastingai, įtaiga ir dar kartą įtaiga. Na, ar mums nesinorėtų įsukti pardavimus, kad būtų rodikliai? Na, ar nenorime, kad mūsų Positivo rodikliai būtų geriausi? Ir nėra blogai, nes akcijoje „slaptas pirkėjas", kaip ją vadiname, patekome į pirmą trejetuką. Bet tam bybeliui to negana, nes jis turi būti pirmas visur ir kartoja: – Kas ta akcija „paslaptingasis klientas", – nes taip oficialiai vadinama ta slapta kontrolė, – jūs neįvykdote nustatytų pardavimų užduočių. – O tai netiesa, čia irgi yra neblogai. Kad ir kaip būtų, regione esame antri, bet tam bybeliui vis blogai, ir jam bus blogai, kol restoranuose bus agentų... Nes jam nepatinka, kai restoranai yra kieno nors nuosavybė...

Žmogų mieste atpažįsta. Positivą pažįsta kiekvienas, ir čia, ir apylinkėse. Juk ir toliau čia kaip reikiant sukasi. Sezono metu judėjimas visai, visai padorus, o kad per metus prasčiau, tai galų gale ir suprantama, nes žmonėms visa tai jau kiek pabodo... be to, pastatė Donaldą, o netrukus po to ir *Mexico Pizzą*, ir, ką čia slėpsi, jie atitraukė daug mūsų klientų. Juk į tai turi atsižvelgti, nustatydami

mums pardavimų užduotis. Na, apskritai restorano teritorijoje mums nevalia vartoti žodį Donaldas, visiškai draudžiama... o lygintis! Aišku, kad Positivas yra išimtinis, turime nepaprastų pasiūlymų, tik sunku tuo įtikinti klientus... švenčiausias karas su Donaldu...

Bet apyvartos užduotis, kokią iš Varšuvos atvežė Drutas, į visa tai neatsižvelgia! Ne sezono metu to tiesiog neįmanoma padaryti. Nieku gyvu!

Ir kas bus toliau? Na, gal nevirsk tokiais drebučiais. Ne tokioje situacijoje esi buvęs, o kažkaip susidorodavai! Ne tokį bybelį turėjai ant sprando! Bet buvai jaunesnis... gal dabar jau norėtųsi kiek ramybės... O dar Božena. Matau, kad moteriškė visa tai labai išgyvena. Kai atsirado tas bybelis, su ja baisiai blogai. Ta ligoninė ją palaužė... Anksčiau buvo visiškai kitaip, bet tada juk nebuvo naujos strategijos... Visi džiaugėmės, ir aš, ir Božena, ir merginos kasose, ir visas kolektyvas, kad dirbame tokioje firmoje. Žmogus sau žarnas paleistum, kad įvykdytum tas jų apyvartos užduotis, bet tai tiesiog neįmanoma! Nutarė visus mus pakeisti tais etatiniais bybeliais... Aišku, tie šūdžiai valgys iš jų rankų... dėl etato ės savo šūdus ir dar laižysis. Ir žmogus, kad kažkaip gyventum, privalai tai kęsti, negali to Druto siųsti velniop.

Ir dar dėl viso to stovi prie neužbaigto namo ir negali nieko konkretaus suplanuoti... Kur tie laikai, kai buvome čia vienintelis restoranas. Buvo apyvarta ir, žmogau, turėjai tokį procentą, kad oho-

ho. Tada reikėjo visa tai išmintingiau planuoti, bet ar galėjai numatyti? Na, yra net kiek atidėta, bet namo su tuo neužbaigsi... Pirmą sezoną... kurna olek... žmogus suremontavo butą... nusipirko padorų automobilį... solidų... opel omegą, šiaip ar taip, ne kokį ten prancūzišką šūdą... Kitais metais sklypą... ir pradėjome tą statybą... Na, negalima pasakyti, pavyko uždirbti... buvo apyvarta, tai buvo ir procentas... Gal ir trečią sezoną galima dar vertinti šiaip sau... bet praėjusiais metais tai iš esmės jau viskas sustojo... Ir ta nauja strategija irgi apkarpė uždarbį. Gal reikėjo neimti to opelio ir neremontuoti buto, o iš karto statytis.

O Koelis ką tik baigė naują namą ir šeštadienį pakvietė prie kepsninės. Žmogus vaikščiojai, žiūrėjai, bet kažkas viduje taip spaudė, kad tai ne tavo. Sustojo ta statyba, galėjo, kaip ir Koelis, jau užbaigti, jeigu ne visa tai.

O Koelio namas nieko sau, trys šimtai metrų. Na, jis dabar neblogai verpia. Verslas jam sekasi. Sako, kad konjunktūra gera ir artimiausioje ateityje bus dar geresnė. Koelis apskritai išpruso. Kur jam ten prieš dvejus ar trejus metus toks žodynas: konjunktūra, paklausa, pasiūla, pastovios sąnaudos, dalyvavimas rinkoje. Vyras išlavėjo. Turėjo liejimo įrenginį ir visą devintąjį dešimtmetį liejo plastiką. Tada jis žinojo tik du žodžius: taip ir ne. Per daug nekalbėjo, bet tada galėjo nupirkti mus visus. Kai atėjo Balcerovičius, pasidarė riesta, nes

tokių kaip jis, su liejimo įranga, staiga atsirado keliolika, ir tapo svarbu ne tik pagaminti, bet ir kur nors iškišti. Bet Koelis apsukrus bestija. Jis ėmėsi gaminti viską iš plėvelės. Visą tą galanteriją, maišus, maišelius ir maišiukus. Viskam ir visokių dydžių. Šiukšlėms, pirkiniams, lavonams, daržovėms, žemėms ir nežinau kam dar. Per dvejus pirmus metus manėme, kad jau po Koelio, bet nespėjome nė apsidairyti, ir jau niekas neina apsipirkti su savo tinkleliu, o šiukšlių irgi jau nesinori mesti iš kibirėlio, jei jau nekalbėsime apie tai, kad duonos niekas neima ranka, o popierius iš parduotuvių dingo.

Kuo tai pakeisti? Koelio plėvele. Jis visus mūsų mieste pažįsta ir visi pas jį perkame, net ir manasis Positivas. Pasirašė sutartis su vokiečiais. Tuos savo maišus veža į Berlyną ir pusbalsiu kalba, kad pereis ant vandens ir gamins šūdinus plastikinius butelius. Vokiečiai jam atsiųs čia kažkokią naudotą liniją, tik turi rasti normas atitinkančią vandenvietę. Koelis dabar stambus verslininkas. Jis važinėja sidabriniu mersu, Jadzė turi visureigę tojotą. Viskas, žinoma, iš paskolų. Jadzė puikiai pasirodė banke ir sako, kad reikia nesidairyti, o tik imti paskolą dabar, infliacija vis mažės, o sąlygos jau iš tikrųjų geros. Božena taip į mane žiūrėjo... Juk pagaliau turime apsispręsti, ką darysime su tuo mūsų namu. Bet ar galima šitokioje situacijoje, kai žmogus nežinai, kas ir kaip, imti paskolą?

Matau, po galais, kad Božena neišlaikytų tos paskolos, nes ta tema net ir kalbėtis su ja ramiai neįmanoma... Apskritai po paskutinio karto ligoninėje ji pasikeitė. Visas oras iš jos išėjo. Šiandien reikėjo jai paskambinti ir pasakyti, kad lieku čia nakčiai. Tai žmogus galvojai, kaip tai padaryti, nes juk baisu, kaip ji reaguos, ar per daug dėl to nesigrauš, tad pasakiau jai, kad atvažiavo dėl krosnies tvarkymo, ir ji net nenustebo, kad tokiu metu, jai iš tikro blogi reikalai. Pasakė, kad guls... visai lyg ne ji...

Kokį triukšmą kelia tie kūjai. Naktį sklinda per visą miestą. Gerai, kad dar kas neatlėkė su pretenzijomis... Na, pagaliau pajudėjo. Gabalėlį po gabalėlio trupina tą šūdą. Bet eina lėtai. Storis gal per pusę metro. Kam reikėjo šitaip statyti?

Žmogus lyg drebutis. Vis dėlto, kurna olek, tai nesuprantama. Visą laiką galvoju, kada jis vėl čia netikėtai užvažiuos... Iki ko prieita, kad bijočiau tokio mižniaus, savo restorane! Aš, Marekas Muravecas, Lenkijos šaudymo iš trumpo ginklo čempionas. Juk tai, kurva, pastatyta ant galvos... Visiškai kaip su tuo Kordeliasu, bet juk tada, žmogau, buvai jaunas karys, o Kordeliasas buvo senas, storas kapralas ir visi jo bijojome. Žmogui niežti ranką pasinaudoti durų rankena... Iš tikrųjų pajuntu, kad, kai jis mane užsiutina, ranka pati savaime eina už diržėlio. Tai, ką jis išdarinėja, peržengia bet kokias ribas.

Įtaiga, įtaiga, pone Muravecai! – Ir žmogus nevalingai stovi prieš tokį lyg pagal komandą ramiai. – Kur yra veiksmų planai? Ko man čia pasakojate? – ir akiplėšiškai stebeilija į akis. – Čia visa tai turi būti raštu, žingsnis po žingsnio! Įtaiga ir veiksmų planas! Ar jūs nesuprantate? Aš žinau, kad ponas Pavelas pripratino jus prie malonių pokalbių, prie kavos, patogių fotelių, bet dabar tai galit pamiršti. Pardavimai, pone Muravecai, pardavimai! Ir kokie čia rezultatai, pone Muravecai? Gal atsistotumėt prie kasos ir parodytumėt merginoms, kaip reikia įtaigauti, – plyšauja ant viso Positivo, ir tai girdint darbuotojams. Ir žmogus turi tvardytis, rankos prie šlaunų, ir tik sukandi dantis ir jauti už diržo esantį metalą. – Prašau pakelti savo antrą galą ir pardavinėti kasose! – Na, to jau buvo per daug. Teko, žmogau, išeiti į stovėjimo aikštelę ir prasivėdinti. Ar aš čia parsisamdžiau kasininko pareigoms?! O paskui laksto po visą restoraną su švaros lapu, lyg nuokanų prisigėręs, ir matyti iš akių, kad ieško, prie ko čia prikibus... Ir kiekvieną dėmelę ant grindų įrašinėja į popierius, ir toliau plyšauja, kad kitą kartą patikrins, ar išvalyta. O paskutinį sykį jau pranoko pats save. Lakstė ir lakstė, o galop sako: – Prašau duoti raktus, noriu patekti ant stogo! Kur tas liukas? – Žiūrime su Mateušu vienas į kitą, bet laimė, kad spintelėje kabojo raktas su užrašu „kaminas“, tad kiek nusiraminome. Paėmė jį rankon ir sako: – Na, dabar pažiūrėsim, koks švaros standartas ant stogo ir kokia yra siun-

timo ir priėmimo įrenginių techninė būklė ir apsauga. – Ir staiga klausia: – Kada stogas buvo tikrintas? – Tai jau buvo kažkas tokio, kad tik juokas suėmė toks, jog vos išsilaikiau ant kojų ir neprunkštelėjau. O čia atsirado Mateušas, jis vis dėlto inteligentiškas bestija, bet šiandien verčiau tegu nesipainioja po ranka... Jis sako, kad stogas kontroliuojamas kartą per dvi savaites. – Tai juk akivaizdu, – pridūrė lyg niekur nieko. – O kur tai užrašyta? – klausia bybelis, o Mateušas ramiai atsako: – Nėra takios rubrikos pamainos atidarymo nei švaros vertinimo lape, tad neužrašinėjame. Turėtumėte, pone Euzebijau, pridėti tokią rubriką. – Tas iškart atsipalaidavo, nes bet kokie sumanymai, kuriais jis galės pasigirti Varšuvoje, pripučia jį lyg balioną. Nieko daugiau nesakęs lipa kopėčiomis aukštyn, o mes jam iš paskos. O ant stogo kaip ant stogo. Apie kokią švarą čia kalbėsi. Ką tik baigėsi audra, daug lijo ir buvo vėjuota, tad viskas ten gamtos jėgų išvalyta. Jis neturėjo ką pasakyti, tad tik suurzgė, kad iškviestume techninę antenų tarnybą, nes jam nepatinka pritvirtinimai. Mateušas nusprendė, kad kitą kartą gal tikrins kanalizaciją ir nulips į nuotekų surinkimo kanalą. Pasakė paruošiąs jam rankeną, kad be problemų atidarytų šulinio dangtį.

Jei žmogus žinotum, kad visa tai taip susiklostys, sėdėtum sau ramiai savo spirgyklose... o dabar... iš visur iškrito. Tik tas Positivas ir Positivas. Širdį skauda, kai pasižiūri į kitus. Flipochui taip

gerai tose spirgyklose sekasi... Kas tiesa, tai tiesa, jis nemažai į jas investavo. Pasiekė visai kitokį standartą, bet ir mes ilgainiui tokias padarytume. Apskritai prie paplūdimio taip pasikeitė... Žmogus nežinojai, kokioje puikioje vietoje turėjai tas būdeles. Ir tik dabar supratai, kad žmonės nuo jūros jau nebėga tų šaldytų viščiukų su šaldytomis gruzdintomis bulvėmis, kad nori verčiau valgyti ko nors mūsiška, šviežia. Iš teisybės neturiu laiko pasivaikščiojimams, bet kai einu pėsčiųjų taku į prieplauką, verčiau nežiūriu spirgyklų link...

Ką?! Kūjis sulūžo, pneumatinis kūjis! Tai, po galais, netelpa galvoje! Toks metalo gabalas! Dionizai, užmokėsiu, suprask, šeštą turi būti srovė! Tegu deda naują ir pagaliau sudaužo tą kurvystę! – Hitleriška padermė... Kurių velnių reikėjo daryti taip tvirtai... Turėjo išlikti amžius kaip faraonų laikais. Visiški asilai... Darė, darė, stengėsi, ir šūdą iš to turi... Gavo, ko nusipelnė, sušikti kryžiuočiai, kurna olek... Manė, kad taip nebaudžiamai galima užgrobti, kas lenkiška... Teko palaukti, bet teisybė kelią rado... Manė, kad jei okupuos mūsų žemes aštuonis šimtus metų, tai mes iš jų nepareikalausim. Bet istorinė teisybė buvo atkurta... Atgavome, kas mūsų yra!

Žmogus vis dažniau vaikštai į šaudyklą. Tai dar kiek ramina... ir žmogus laisviau kvėpuoji... jeigu ne tai, jau gal nė nežinau, kas galėtų atsitikti, gal tam bybeliui sprandą nusukčiau... Ir kai jau viską

aplakstė, lyg prisirijęs kokių narkotikų, kažkokios amfos, apie kurią rašo laikraščiuose, kad greta mūsų vyksta didžiausia gamyba vokiečiams, atsistoja virš manęs, supasi ant tų savo kojų ir sako: – O dabar į šaldytuvą, perskaičiuosim žaliavą. – Viskas skaičiuojama per valandą. Ir žmogus žiūri į jo snukį, kuris byloja: jau aš jus, vagis, pričiupsiu, ir toks patenkintas, kad mus užklupo. O juk reikia būti idiotu, kad dabar laikytum ką neapskaityta. O Božena, užuot likusi restorane, nuėjo ten su mumis, nes iš teisybės žmogus kiek bijai, ar jam ko nepakiš... Įleisi tokį mėšlių, ir netrukus atsiras koks ryšulėlis sūrio arba kulšelių, ir žmogus sutvarkytas, be to, geriau skaičiuoti dviese... nes jis kad tik greičiau, kad tik sunervintų žmogų. – Pone Muravecai, tokiu tempu gali mautis kojines, o čia nėra laiko... O ko, ponia, taip dūsaujate? – sako Boženai... Božena, matau, negali atgauti kvapo ir su ja kažkas visiškai ne taip, o tas mėšlius toliau varo savo: – Kam kaupti tokias atsargas... kam įšaldyti šitiek lėšų? – Pasirodė, kad turime dvidešimčia krūtinėlių per daug... Mėšlius šypsodamasis tik paklausė: – Kaip jūs tai paaiškinsit? – O aš, kad skaičiuokim dar kartą. Ir, aišku, jis palygino ne su ta skaičių kolonėle, su kuria reikėjo... Božena jau nuėjo raštinėn... Paskui nulindo už kasų ir ėmė demonstruoti tuos savo aktyvių pardavimų metodus, ėmė rengti visą tą cirką prie žmonių. Kai Koelis atėjo po darbo manęs aplankyti ir kaip tik buvo tas bybelis, tai paskui klausė, koks ten kvailiojimas

vyko pas mane... O ir merginos paskui sakė, kad neištvers, jei su jomis taip kalbės. Išbaido mūsų klientus, nes į tuos jo: kuo galiu jums padėti... turime jums pasiūlyti... išimtinis prancūziškas skonis... visi, kurie atėjo valgyti gruzdintų bulvių su džiūvėsėliuose apvoliotu viščiuku, tik šypsosi. Kažkaip jam nesiseka nieko prikalbinti.

Gerai, kad yra susitarimas su policijos vaikinais, tai įsileidžia žmogų, kai jį rytą kas tokio ištinka, kad jau negali ištverti. Truputį sau papyškinsiu įsivaizduodamas, kad vietoj skydo stovi tas bybelis. Nė neišeičiau iš šaudyklos. Žmogus atsigauni, jausdamas saujoje metalo šaltį. Ir tie taiklūs šūviai. Tai vis dėlto reiškia, kad žmogus vis dar geros formos. Devyni iš dešimties, o pasitaiko ir dešimt iš dešimties... Kiek tam mėšliui metų... ir leidžia sau taip su manimi, su Muravecu... na, trisdešimties jis dar neturi... kad sutikčiau jį kur ne restorane... palauk, dar sukišiu tau gerklėn tas tavo šnekas.

Pas visus sukasi... taip tai apibūdina Koelis, konjunktūra vis geresnė, bet mums geriausi metai jau baigėsi. Šeštadienį užsuko prie kepsninės Bolimovskiai. Jis ką tik suremontavo trečią parduotuvę, prie pat pėsčiųjų tako, na, ir kitą sezoną atidarys pensionatą greta buvusios mūsų spirgyklos. Dar nuo aštuntojo dešimtmečio jis turėjo ten gabalėlį žemės ir dabar pastatė gabalą pastato, kurio, kaip ir mes, negali užbaigti, bet sako, kad ima paskolą, nes kitą sezoną jau pradės uždirbti. Jis graužė gal jau

penktą šonkauliukų porciją ir kartojo, kad negalima laikytis vienos srities, nes taip lengva pravirsti. O parduotuvės yra nepatikimas dalykas, kai dabar jau pradėjo atidarinėti tuos prekybos centrus. Jis matė seniūnijos teritorijos užstatymo planus – visa tai, žinoma, yra didelė paslaptis, bet toje mūsų skylėje viską galima sužinoti – ir iš jų aiškėja, kad dar čia pastatys bent tris.

– Deputatai, žinoma, sako, kad atstovaus parduotuvių interesams, bet toks vienas ir kitas, kai gaus į leteną, balsuos taip, kaip norės anie. Ir seniūnija parduos geriausius sklypus tiems dulkintiems prancūzams, – pasakė ir iškalbingai pasižiūrėjo į mane. – Ir išeisim visi su elgetų terbomis. Ir todėl statau pensionatą. – Jis įsikrovė sau deserto dar vieną sprandinės porciją. Pasidarė toks storas, kad turėtų prisilaikyti su tuo rijimu. Plastiko fotelis tuoj jo neišlaikys. – Marekai, savo pensionate planuoju įrengti elegantišką restoraną. Nenorėtum jam vadovauti? Kiek suuodžiu, tai tas Positivas taip ypatingai nesisuka. Gal verta pagalvoti apie pokyčius. Nes, kaip žinai, mano taisyklės yra tokios, kad nevalia apsiriboti viena sritimi, – pakartojo gal dešimtą kartą ir ėmė rakinėti iš tarpdančių mėsos likučius.

– O ar tu nežinai, kad negaliu niekur kitur dirbti, išskyrus Positivą?

Jis sulamdė tuščią alaus skardinę. – Marekai, viską galima padaryti, jei norisi.

Na, būtent. Bet aš gal nenoriu. Įsimylėjau tą Positivą, ar ką?

Božena klausėsi ir nieko nesakė, bet žinau, kad visa tai ją nervina. Ji vos paragavo dešrelės. Kai taip žiūrėjau į ją, maniau, kad turėtume išeiti iš to Positivo. Bet, jei reikia imti paskolą, tai pakeitus darbą bus problemų. Net ir su Jadzės užtarimu... Nors dabar bankai patys prašosi...

Pagaliau! Sutrupino tą šūdą! Galima pasižiūrėti į vidų! Na, komunikacijų tinklų kanalas. Griovys apmūrytas geriausiomis klinkerio plytomis ir uždengtas granito plokšte! – Na, ir ką, Dionizai?! Adolfo laikų kabelis neišlaikė! – Kurna, Marekai, visa tame mieste veikia nuo Adolfo kabelio.

Kai žmogus taip stovi virš iškasos ir žiūri į vidų, tai tarsi stovėtum virš kapo ar atliktum archeologinius kasinėjimus, atkasinėtum pražuvusią civilizaciją, nelyginant per *Discovery* programą ieškotum Atlantidos. Ir tai, kas ten po jų išliko, vis dar šilta ir vis veikia. Kažkaip taip, kurna olek, keista, bet tai faktas, niekada žmogus apie tai per daug nesusimąstydavai. Na, nes kieno iš tikrųjų visa tai, kurna olek? Ar žmogus čia kadaise jausdavaisi kaip pas save? Kai gyvenome su tėvais toje griuvenoje su išviete lauke, tai kitaip apie tai nesakyta, tik kaip apie prūsišką urvą, ir daryta viskas, kad prūsiškas būtų sunaikintas, bet ji laikėsi, mūrai buvo stori, ir gerai, nes juk ten žmogus gyvenai. Bet paskui, kai jau nuėjai į blokus, tai juk juos pastatė mūsiškiai,

tai buvo mūsų, ne jų blokai, ir žmogus pripažino, kad yra pas save.

O kai buvau mažas? Juk tai visada buvo mano miestas. Taip, pone Muravecai, bet tu esi pirma karta, išaugusi šioje žemėje.

Betgi tave, Marekai, nunešė virš to kabelio... Na, juk iš laikų, kai buvau šiknius, neprisimenu jokios kitos vietos, išskyrus tą kiemą, mūrus be tinko, nuoskalų pėdsakus. Iškylos su berniukais į požemius, ir uostas, ir paplūdimys. Na, ir jūra, ar galima įsivaizduoti gyvenimą be jūros? Galų gale čia, šiame paplūdimyje, mūsų kariuomenė prisiekė ištikimybę jai... mūsų jūrai. Mokyklos atminimo kambaryje nuotraukos ir per kiekvienas iškilmes mums per projektorių rodė filmą. Garbės sargyba, mūsų vaikinai, šalta, milinės iki pat žemės, priekyje užkabinti automatiniai pistoletai. Neša vėliavą, eina per kopas ir paplūdimį, nesustoja, brenda į jūrą gal iki juosmens ir panardina tą mūsų vėliavą. Meta į vandenį žiedą. Tarsi nuo to žiedo Baltija jau visada turėtų būti lenkiška. Marekai, kaip jiems turėjo būti šalta tame lediniame vandenyje...

O žmogus gyvena prie pat jūros... galėtų atsipalaiduoti... vaikštinėti, kvėpuoti jodą. Kada paskutinį kartą buvai prieplaukoje?

Kaip tai atsitiko, kad mano motina ir tėvas čia pateko? Kas juos sugundė čia atvažiuoti? O kas man atsitiko, kad tai kapstyčiau? Kai žmogus pradedi prisiminti, tai matai tik plytų prizmes, juodų,

apdegusių, jauti degėsių tvaiką... Taip čia buvo... Dar negalėjau šitai prisiminti... Šeštąjį dešimtmetį jau turėjo išvalyti tuos griuvėsius. O matau, kad gatvės buvo užverstos, ir tik siauras takelis tarp išgriautų namų, pasakojo tėvas. Jis dar nepažinojo mamos. Dar nežinojo, kad serga džiova. Paskui ligoninė, ir pažino mamą, nes ji buvo slaugytoja. Takelis tarp griuvėsių... taip jis pasakojo. Visa sugriauta. Nieko keista – mieste buvo tvirtovė. Ir ruskiai nesiterliojo...

Kas tėvus čia priviliojo?.. Tikriausiai jiems buvo nesaldu... Nepasitaikė paklausti, o jie patys irgi nepasakojo... Na, esame, kur esame... kam kvaršinti galvą tuo, kas praėjo. Kai dabar atvažiuoja pilni vokiečių autobusai, tai žmogus pagalvoji, kas juos čia traukia. Nes juk tėvai niekur nevažinėjo ir nieko nežiūrėjo. Tarsi anksčiau nieko nebūtų buvę... O žmogus neklausei, gal ir gaila...

Tėvas tik sakė, kad prieš karą niekam iš šeimos nė nesisapnavo, kad kada nors pamatys jūrą... Kas galėjo sau leisti važinėti kažkur vasaroti... – Kai buvau berniukas, tai tik svajojau pamatyti jūrą, – sakė jis ir paslaptingai šypsojosi. Ir paskui pasakojo apie valstybinę repatriacijos įstaigą lyg apie kokią šventenybę. Įstaigoje patarė, nukreipė, paskyrė. Motina į tai sakė: koks tai butas! Kiti turi visą aukštą, ir dar su vonia. O mums vis tie dubenys ir išvietė...

– Na, ir ką, Dionizai? Kur sudegė? Baisu ką nors daryti su tuo laidu? Irsta vos palietus? Bet jei jau

ten pateko, tai gal tuo kanalu galima eiti po gatve ir patikrinti? Dionizai, ar tau turiu kartoti? Sumokėsiu ir jiems, ir tau. Rytą elektra čia turi būti!

Nebuvo lengva, jeigu jie nutarė čia likti. Be to, kam tau tokie klausimai klaidžioja galvoje? Atvažiavo, ir tiek... nėra ko sau galvos kvaršinti... buvo jauni... kiek jiems tada buvo? Gal tiek, kiek mums su Božena, kai susikibę už rankų vaikščiojome po paplūdimį... Lengva jiems nebuvo... nieko neturėjo, nieko neprarado... Su motinos tėvais reikalas paprastas... bomba į namą... ir jos tyla tokia, kad geriau daugiau nė neklausti. Kam apskritai klausti... Žmogus turi gyventi dabartimi... Stengtis, kad turėtų vis geriau... O tėvo seneliai... buvo atvažiavę... prisimenu lyg per rūką... atvežė krepšiuose kažkokios mėsos... niekas niekada ten nesilankė... nes toli ir mama nevažiuos per visą Lenkiją, o tėvo vieno neleis, ir taip visa liko... Kai mirė, tėvas nuvažiavo į laidotuves, ir baigta. Gal žmogui reikėtų žinoti, kur jų kapai... gal senstu, kad man tokios mintys lenda į galvą. Gaila, kad nepaklausiau...

Kaip tau, Marekai, šovė į galvą pirkti tos žemės ir statytis? Vaikų nėra, tai vis tiek viskas pražus. Na, ir kas iš to? Žmogus į senatvę turi pasijausti savo vietoje.

Ar tai yra tavo vieta? Pone Muravecai, koks klausimas? Na, gal mano. Bet kai žmogus mato tą

kabelį ir tą žemės vidų, jį apima kažkoks netikrumas. Nupirkai žemės lopinėlį, ir tai juk tavo žemė, turi tai patvirtinantį notaro įrašą. Ir ten jau bus tavo lizdas, ten įleisi šaknis. Bet kas, kurna olek, yra toje žemėje? Pasižiūrėk aplinkui, juk nereikia kasti. Pažvelk į priekį. Tą namą juk pastatė jie. Ir tą sušiktą granitą paklojo. Tad kieno tai, kurna olek, iš tikrųjų?

Pagalvok, po galais, Marekai, kaip būtų, jei staiga grįžtų vokiečiai ir lieptų tau nešdintis, nes tai visada priklausė jiems... Ir kas? Paskui jie ras mūsų pėdsakų. Bet kokių pėdsakų liks po mūsų? Tos kreivos kamarėlės, irstantys šikinykai ar blokai? Tai tiesa, čia niekas nieko nenorėjo statyti tvirto, nes kam? O jie statė, tarsi čia turėtų likti visiems laikams. Ir kas? Ir nieko... O mes žinome, kad lemties neapgausi, nereikia priprasti.

Tai yra kaip su tuo Positivu. Žmogus įdėjai į tai nemažai savų pinigų. Sumokėjai piniginį užstatą už visą įrangą ir tiekimus ir tarsi tai yra jo, bet juk aišku, kad visa tai yra Positivo ir kiekvieną akimirką gali tave išspirti iš verslo...

Nėra ko, Marekai, apgaudinėti save, čia visada daugiau yra jų negu mūsų. Pagaliau jie okupavo šią Piastų žemę beveik aštuonis šimtus metų. Sėdėjo tokį laiko gabalą, ir staiga išsinešdink. Buvo teisūs komunos laikais, kai mums sakė, kad negalima nieko turėti savo. O kaip dabar? Atvažiuoja tas bybelis ir sako, kad jums, pone, tik atrodo, kad tai jums priklauso, visa tai yra *Positive Food Corpo-*

ration nuosavybė... Ir taip žmogus čia jautėsi visada. Dar būdamas šiknius girdėjo, ką tėvas sakė: – Čia nėra ko per daug priprasti, motin, kai lieps gruzinas, tai ir susipakuoti nespėsim ir jau važiuosim į Kamčiatką.

Toje mūsų nelaimingoje šalyje visada taip, kad tarsi esi savo teritorijoje, bet visada kas nors bet kada iš tavęs gali atmti. Jei ne vokiečiai, tai ruskiai, jei ne ruskiai, tai Positivas, ir taip bus visada. Bet savo sklypo ir savo namo atimti neleisiu!

O NATO? Kas žino, ką nutars tame Madride? Ar įsivaizdavai, kad tau gyvenant Lenkija stengsis įsitraukti, o gal ir bus vienoje su Amerika sąjungoje ir čia nesidairysi į ruskius, kad lėktuvai liausis skraidę virš paplūdimio? Kai žmogus apie tai pagalvoji, susidaro įspūdis, Marekai, kad tai gal sapnas.

NATO? Gal žmogus jaustumeisi saugesnis? Nes kai ruskiai prieš ketverius metus išėjo sau, pasidarė kažkaip neužtikrinta. Na, aišku, tai džiugino, bet kažkur gilumoje kirbėjo nerimas: kas mus apgins, kai ateis anie, iš už Oderio?

Tik ar jie mūsų ten, aljanse, laukia ir ar iš tikro kas nors iš jų norės mus apginti? NATO dar šiaip ar taip, bet blogiau su Europos Sąjunga... Čia tai tikrai nežinia, ar mūsų prūsokai tiesiog nenupirks. Tik kas čia dabar begalvos apie sąjungą...

Tai dabar mano žemė... Mano vieta... Oi, pone Muravecai. Sakinius dėstai kaip eilėraščius... Tai

yra mano miestas, nors žemėje guli Adolfo kabelis. Ir jie nužymėjo šitą gatvę ir paklojo tas velniškas betonines plokštes prieš miestą, kur galima netekti pakabos, pastatė uostą ir švyturį. Bet tai yra mano vieta ir atrodo, kad iš čia nesitrauksiu, nors iki galo niekada niekas neaišku... Be to, pone Muravecai, galų gale kiekvienas gaus sau žemės lopinėlį...

Palaikis Gumos opelis rekordas pravažiavo pro paskutinius Starovicų pastatus. Už kilometro nuo kaimo, gyvenvietėje, stovėjo sodyba, kurią prieš daugelį metų nusipirko Melenkofas kartu su Agnese.

Įvažiavo į kiemą. Sustojo priešais vienaaukštį namą. Stogą dengė pilkai žalsvas eternitas, nuo lentelėmis apkaltų sienų luposi rudi dažai. Ūkiniai pastatai buvo išdėstyti keturkampiu. Dešinėje pusėje pritūpė žemas, pailgas tvartelis. Kairėje buvo matyti įėjimas į akmeninį rūsį. Priešais namus stovėjo didžiulė medinė daržinė, pastatyta iš plačių išblukusių lentų, su dideliu gandralizdžiu ant stogo. Virš namo ant specialiai įtvirtintų

stiebų plevėsavo dvi vėliavos – mėlyna Europos Sąjungos ir baltai raudona.

– Kas jam atsitiko? – Hehė sustojo kaip stulpas, negalėdamas atplėšti žvilgsnio nuo tų vėliavų.

– A, tai... – numojo ranka Guma. – Na, kas? Jis sako, kad tai nuo amžių didingiausia akimirka... Bet aš manau, kad jis per daug rūko, per daug... – Guma užsitempė ant kaktos vilnonę kepurę. – Juk, vyre, turi būti kažkokios ribos...

– Jis tai pasakė? – Hehė nepasitikėdamas muistė galvą. – Tai bent ėjimas... Europos Sąjungos vėliava virš eternito... Melenkofas vis dėlto visiškai trenktas... – Jis pagaliau atitraukė žvilgsnį nuo stiebo. Pastebėjo, kad jo batai lėtai grimzta į purvą, kuris storais kailiniais dengia visą kiemą.

– Gal ir taip... Galėtų tai truputį pravalyti. – Po kelių žingsnių bagažinės link Gumos batai buvo visai purvini. – Graži europietiška sodyba... – jis bjaurėdamasis pažvelgė į stiklo ir laužo krūvą, riogsančią prie pat namo laiptų. Išėmė projektorių ir nešiojamąjį kompiuterį. Ant galinės sėdynės liko gitaros ir stiprintuvai.

– Su tuo negaliu skirtis nė sekundės. – Jis viena ranka nešė kompiuterį, kita projektorių. – Ar tu, Hehe, žinai, kiek tas šūdas kainuoja? – Galva linktelėjo projektoriaus link. – Jei su juo kas atsitiktų, tai būtų galas, kito tiesiog nenusipirkčiau... Bet atvežiau jį... Noriu parodyti amerikietei, kokias vizijas padariau su ja mūsų muzi...

– Kodėl jis neišeina? Kažkur išslinko? – Hehė sunerimęs dairėsi po sodybą. – Esi tikras, kad jis čia dar tebegyvena?

– Yra, tikrai yra. Su juo vis prasčiau. Niekur neišlenda iš kaimo... – Guma pasakė tai beveik pašnibždomis. – Tikrai atsiras... bet privalau kai ką patikrinti. – Jis nuėjo daržinės link. Pravėrė vartus. – Uf, – atsiduso jis, – perkusija yra. Žinojau, kad ten stovi. – Parodė Hehei, ėjusiam iš paskos, kampą, kur užkelti vienas ant kito stovėjo du būgnai, takto būgnas, lėkštės ir keli trikojai.

– Tai jis nieko nežino, kad mėginsime? Nesusisiekei su juo? – nepatikliai teiravosi Hehė.

– O kaip tai galėjau padaryti? – Guma gūžtelėjo pečiais. Jis pajudėjo į daržinės gilumą.

Norėjo patikrinti, kokios būklės yra instrumentai. Jam teko prasibrauti per parduotuvių manekenų, kanalizacijos vamzdžių, emaliuotų puodų ir spalvotų lempučių kompoziciją.

Hehė dairėsi stovėdamas viduryje. Dešinėje pusėje riogsojo keramikos krosnis iš laikų, kai Starovicuose dar gyveno Agnesė su Sonia. Aplink krosnį gulėjo išmėtytos spalvotos šukės, puodelių, koklių, dubenėlių ir lėkščių likučiai. Ant karties virš krosnies kabojo ant siūlų suverti išdeginti rutuliukai ir rateliai, iš kurių susidarė bižuterija. Visa, padengta dulkių sluoksniu, neteko spalvų. Šalia krosnies – išskobtos kaladės, iš kurių Melenkofas, kai Agnesė užsiiminėjo keramika, gamino būgnus.

Visoje daržinėje mėtėsi išmontuotos instaliacijos. Sandėlis daiktų, kurie čia tapdavo menu, bet ilgainiui neteko bet kokios reikšmės ir dabar buvo niekam tikę...

– Tai tik seni rakandai – sunkiai atsiduso Hehė. Jis priėjo prie šaldytuvo be durų, kuriame stovėjo šildytuvas ir lygintuvas. – Tai buvo *Antinomija,* – pasakė jis sau. Jausdamas savyje kylantį jaudulį palietė šaldytuvo viršų. Kiek toliau iš už rakandų rietuvės buvo matyti raudonai dažyta vonia. – *Kruvinos maudynės.* Jis pakėlė galvą. Nuo sijų ir gegnių po stogu kabojo įvairių dydžių gipso rutuliai, garsi *Konsteliacija,* kuri Starovicus išgarsino Varšuvoje. – Kokia minia tada čia kunkuliavo... – Hehė atrėmė kaktą į medinę siją. – Parašiau čia savo pirmąjį tomelį...

– Atrodo, kad nesugadintas. – Guma kosčiojo nuo dulkių. – Gal pavyks išlyginti. – Jis nelengvai ištraukė iš krūvos mikrofono stovą. – Tik kad kur nors atsirastų ir jo koja.

Jie išėjo į kiemą. Gandras, artėdamas prie lizdo, suko ratą virš vėliavų stiebo.

– Eime namo... – Guma atsargiai statė kojas, kad neprisemtų purvo į batus.

– Na, gal jis girdėjo atvažiavusį automobilį? Galėtų išeiti, – pasakė Hehė pretenzingai.

Jie įėjo į vidų.

Guma nesiskyrė su nešiojamuoju kompiuteriu ir projektoriumi. Hehė abiejose rankose nešė po

didelį tinklą maisto. Melenkofas nieko nepirkdavo, nes neturėjo už ką.

Iš mažo prieangio patenkama į didelį kambarį su virtuvine krosnimi. Išmėtytas maistas, valgio pakuotės, drabužiai, batai, – viskas gulėjo ant grindų ir baldų. Tvarkinga buvo tik ant didelio medinio stalo. Kas tik ten atsirasdavo, viskas buvo metama ant grindų.

– Yra blogiau negu maniau, – sumurmėjo Hehė. – Kaip tai ištvers Andžela?

– Nėra ko slėpti. Su vaikinu ne per geri reikalai. Bet amerikietei čia tikrai patiks. – Guma atėmė iš Hehės sunkius tinklus ir padėjo juos ant stalo. – O tu, Hehusi, nekelk isterijų, nes tavo bute irgi ne kažkiek tvarkingiau...

– Na, taip, tik aš ten nieko nekviečiu...

– Nusiramink. Tai labai inspiruojanti vieta... – Guma užkliuvo už gulinčių prie krosnies malkų. – Gaila, kad nepasiėmiau kameros. O pirmai po šitiek metų „Latako" repeticijai čia idealu. Amerikietė geriau įsijaus į mūsų mūzos klimatą...

– Turi kokių nors minčių, kur jis yra? – Hehė norėjo pakeisti temą. Jis padėjo ant suolo kuprinę. Pažiūrėjo į jos vidų ir piktokai pastebėjo, kad ant viršaus guli dėmėtas ir sumaigytas segtuvas su mašinraščiu. – Na, ne! Kaip tai čia pateko? – Jis metė segtuvą ant stalviršio.

Iš kambario buvo išėjimas į prieškambarį, kur į viršų vedė laiptai ir buvo galima patekti į likusias patalpas. Išimtos iš vyrių vonios durys stovėjo

atremtos į sieną. Ant grindų gulėjo vandens šildytuvo bakelis. Tai dėl to šildytuvo Agnesė su Sonia prieš septynerius metus grįžo į Varšuvą.

Užlipo laiptais į palėpę. Patalpos vidurį užėmė čiužinys su pagalve be užvalkalo ir miegmaišis. Erdvę skyrė skersai pastatyta sekcija. Už jos kampe po langu sėdėjo Melenkofas. Susiriebalavę garbanoti plaukai krito jam ant sprando. Žengę kelis žingsnius Hehė su Guma sumojo, kad jis ant ausų yra užsidėjęs dideles ausines.

Guma stvėrė Hehę už rankovės. – Atsargiai, nes jį ištiks infarktas, – sušnibždėjo jam į ausį. Jie ėjo stypčiodami ant pirštų.

Melenkofas kažko klausėsi užmerkęs akis. Pirštų galiukais taksėjo į kelią. Dėžutėje nuo šprotų gulėjo smilkstanti rankomis drožta pypkė. Taip stovėjo virš jo nelabai žinodami, ką daryti. Guma tyliausiai, kaip tik galėjo, palinko į priekį ir ištiesė ranką prie pypkės.

Tą momentą Melenkofas atmerkė akis. Jis buvo visiškai suakmenėjęs. Spoksojo į juos be galo nustebęs.

– O jūs iš kur? – lėtai prakalbo jis. Akyse atsirado baimė. Nežinojo, ar tai, ką mato, yra tikrovė, ar vaidenasi. Lėtai nuėmė ausines nuo ausų. – Jeigu tai tiesa, kad tai jūs, tai mane visiškai nustebinote ir tokioje situacijoje jums nepasakosiu, kad labai džiaugiuosi ir koks tai man mielas netikėtumas, nes išgąsdinote mane, kurva mac! Na, kaip taip galima daryti? – Pažiūrėkit! – Melenkofas pervedė delnu

per sekciją. Dauguma spintelių buvo atlapotos. Ten, kur turi kabėti drabužiai, džiūvo marihuana. – Aš čia turiu dvejiems metams į priekį!

– Tai uždaryk spintas... – Guma patraukė dūmą iš pypkės kandiklio iki paskutinio plaučių užkaborio. Žvelgė išpūstomis akimis.

Melenkofas ištraukė ausinių kaištelį. Vyriškas balsas užpildė visą palėpę.

– Tebus pagarbintas Jėzus Kristus ir visada nekaltoji Mergelė Marija. Dabar trylika valandų. Čia Marijos radijas. Nepertraukime mūsų diskusijos. Eteryje dar kartą sveikiname profesorių Novaką.

Guma staigiai iškvėpė dūmus. Jis užspringo ir ėmė baisingai kosėti. Kepurė užslinko jam ant akių. Hehė stvėrėsi už galvos ir atsisėdo ant vieno fotelio, užimto drabužių glėbio.

– Kas jums? – nusijuokė Melenkofas. – Nėra nieko geresnio už Mariją ir pypkę... Na, prašau svečiuotis. Papildykime įrankį, – jis parodė į pypkę. – Tai aukščiausios kokybės medžiaga. Oi, gera. Kaukazo sėklos. – nusijuokė jis. – Turite to pasiklausyti. Profesorius Novakas, o veda pats tėvas Ridzikas. Aštrus važiavimas. Visą laiką apie Europos Sąjungą...

Hehė be žodžių paėmė iš Gumos pypkę. Švelniai, lėtai įtraukė tiksliai tiek dūmų, kad juos kuo ilgiau išlaikytų plaučiuose.

Taip, tai pats tikriausias kaifas. – Melenkofas pirštais šukavo barzdą, beveik siekiančią krūtinę. – Ponai, juk jie ten paisto, lyg būtų non stop

prisitorčialinę, dokumentaliai... nepertraukiamas pristatymas iš Kaukazo ar Indijos, gal per ventiliaciją krauna sau į studiją arba vienuolyno kepykloje kepa sausainius. Visi, ir tėvas direktorius, ir seserys vedėjos, ir kviesti svečiai. Tai labiausiai nusivažiavęs radijas, ponai, jokios ten radijo stotys...

– Aš dulkinu, aš dulkinu, – kartojo Guma. – Aš dulkinu. – Jis užmerktomis akimis lingavo pirmyn ir atgal.

– O aš, kaip pasižiūriu į tuos valstiečius aplinkui, – Melenkofas staiga surimtėjo, – ir matau, kaip visur, net iki mano Starovicų, siekia tas psichopatas Leperis, tai manau sau, kad tai nėra geras važiavimas. Ir turėjau iškabinti tas vėliavas, kad išsigelbėčiau...

Hehė iškvėpė dūmus. Pajuto, kaip galva tvinsta nuo plūstančių minčių, ištisos srovės, kaskados, nuo minties prie minties, ir prie kitos minties, ir taip iki begalybės. – O kurva, Melenkofai, tai bent prichodas!.. – Jis užsimerkė. – Eternitas, gandras sąjungoje drauge su Ridziku. Tai bent vilktis!

Ugnis kunkuliavo viryklėje. Guma pritūpė priešais praviras dureles ir tylomis įsistebeilijo į liepsnas. Hehė sėdėjo ant suolo prie lango ir mėgino suderinti bosinę gitarą. Melenkofas žiūrėjo į jį, nepatikliai muistydamas galvą.

– Gražiai laiko. – Hehė įsižiūrėjo kažkur į erdvę. – Tik ant kažkelinto slenksčio susigaudyčiau,

kad tai toks pat garsas... Neturėčiau rūkyti, nes netenku klausos...

Jis juto, kad kas akimirką iš jo vis daugiau išgaruoja energijos, kuri per paskutinę valandą kunkuliavo. Priėjo prie išvados, kad iš esmės yra jau tik senas, keistas „Skardos dirbtuvių" baldas, dulkina instaliacija iš Melenkofo daržinės. Privalo tučtuojau su tuo ką nors daryti, nes dar akimirka, ir jam pradės byrėti dantys, oda pasidengs rudomis dėmėmis, o akis uždengs katarakta.

– Turiu jums kai ką pasakyti... – Hehė energingai apžvelgė kambarį. – Aš turėsiu vaiką...

– Juk jau turi... – be susidomėjimo atsakė Guma.

– Bet jis sako, kad turės dar vieną. – Melenkofas pakilo nuo suolo iš nuostabos pakeltais antakiais. – Tu rimtai? Tai bent naujiena! Su kuo? Nes gal ne su Jola? Tegriebia mane velniai! Eikš į mano glėbį, vyre! Tai puiki naujiena!

– Kroplia turės dar vieną vaiką? – Guma griebė sau už galvos. Mašinaliai stumtelėjo kepurę. Jis negalėjo suprasti, kokią prasmę gali turėti vaikų turėjimas, ir visada tokia žinia jam keldavo nerimą.

Melenkofas apkabino Hehę ir iš visų jėgų plojo jam per pečius. Hehė mėgino išsivaduoti iš Melenkofo glėbio. Jis nenorėjo, kad tas seniai neskustas veidas priartėtų prie jo skruostų.

– Tai nuostabu, klausyk, aš įsivaizduoju, kokia tai energijos injekcija, ką? – Melenkofas atlaisvino apkabinimą. – Kiek metų pajaunėjai!

– Aš dulkinu, tai bent žinia! – Guma atsisėdo ant mažo suolelio prie krosnies, laikydamasis už galvos. – Tai bent šiza! Hehė turės vaiką, kokia medžiaga... Kaukazo sėklos... Hehė su antru vaiku, – kartojo jis rateliu. – Tai gal negali būti tiesa...

– Nebloga naujiena, vyre, tikrai nebloga... – Melenkofas nepasitikėdamas muistė galvą. – Tu būsi tėvas... o aš tikriausiai greitai senelis... Soniai jau devyniolika metų... Ar suprantate, ką reiškia turėti vaiką, kuris laiko brandos egzaminus? O tu turėsi kūdikėlį, mažytį, va, tokį, – parodė jis rankomis. Staiga sustingo. – Kurva, vargšas vaikas... – pasakė niūriai. Sunkiai atsisėdo greta Hehės. – Koks tu būsi tėvas? – įrėmė žvilgsnį į stalviršį. – Apskritai kokie mes tėvai? – parėmė galvą ranka. – Sonia praėjusiais metais man sakė, kad į tokį liūną daugiau nevažiuos, ir neatvažiuoja. Ji teisi. Ir dar ji pasakė, kad vemia visu tuo kaimu, kad pražudėme geriausius jos metus. – Jis abiem rankomis nubraukė nuo veido savo riebaluotus plaukus. – Ir ji teisi... teisi... Ji turėjo sušiktus tėvus... Turi sušiktą tėvą... Gerai, kad nors Agnesė iš čia pasitraukė... Matote, vaikinai, gerai, kad netaisiau to siurblio ir neįrengiau šildytuvo. Atsimenat? Tai jiems išėjo į gera.

– Ką tu dulkini, Melenkofai? – Guma pašoko nuo suolelio. – Jai dabar hormoninis triedesys, bet pagalvok, kokioje kūrybinėje atmosferoje ji augo, tai turi būti jai naudinga.

– Bybio bus. – Melenkofas pabeldė į galvą. – Ji man sako, kad visada svajojo normaliai mūvėti džin-

sais ir turėti raudonus lakuotus batelius, o vakarais pasižiūrėti naujienas. Ir nelankyti kaimo mokyklos su penkiolika sijonų. Ir dar Agnesė jai padarė dredus. Kaip jaustumeisi kaimo mokykloje apsirengęs tarytum pajacas ir matydamas savo tėvus panašios būsenos? Bet aš tai žinau, kurva, tik dabar...

– Kokia šiza! – Guma ėmė nervingai vaikščioti po kambarį. – Tai Agnesė ją taip nuteikia.

– Su motina ji irgi nenori kalbėtis. Išmetė iš namų visus jos išdegtus gaminius. – Melenkofas nusijuokė.

– Guma teisus. – Hehė pasižiūrėjo į Melenkofą. – Bet esama tam tikrų savęs atsisakymo ribų... Tos Jolos šnekos: nes tai yra svarbu vaikui ir panašiai, kas tik sukelia žmogui kaltės jausmą. Jai atrodo, kad tuo būdu ką nors sutvarkys. O aš laikausi taisyklės. Iš manęs nieko nereikalaus. Jokių emocinių šantažų. Ir Monika, deja, darosi panaši į ją, vis liepia man ką nors jai pirkti, ir dar tas manipuliavimas: kodėl neturi man laiko, kodėl negali su manimi susitikti tada ir tada, ji nesupranta, kad mano darbas kartais reikalauja visiško vienišumo, neturiu noro su niekuo bendrauti. Tu, vaikine, turi tai geriausiai suprasti. – Hehė sudavė delnu į stalą.

– O aš vis dėlto tau pavydžiu. Tai yra šioks toks šansas viską pradėti iš naujo... Hehe... – Melenkofas liūdnai nukorė galvą, – aš irgi norėčiau turėti vaiką... Galima būtų kaip nors visa tai pataisyti... Dabar turi tokį šansą. Ką tu čia darai? Kodėl nesi prie vaiko, prie nėščiosios?

– O kas bus laimingoji mamytė? – Guma paklausė su tulžinga šypsena, pertraukęs Melenkofo argumentus.

– Tokia jauna pana, žurnalistė. Mana, – didžiuodamasis paskelbė Hehė.

– Ką?! – Guma išpūtė akis. – Mana iš „Miestodonto"? Tu esi mūsų Manos nėštumo skilties tėvas! Visa Varšuva įsitikinusi, kad tai garsus fotografas Kuba Bonusas...

– Ką?! – Hehė stvėrė sau už galvos. – Ji apie tai parašė toje kretiniškoje skiltyje?! Kurva, aš neturiu kompiuterio ir neskaitau tų šūdų. Parašė, kad su manimi?!

– Nusiramink. Kol kas tik tiek, kad jos viduje auga nauja gyvybė. – Guma pakurstė krosnį. – Kažkaip tuo stiliumi, kad jai visiškai atsiknojo ir kad ji labai trokšta nuo pat pradžių dalytis su juo svarbiausiais miesto įvykiais ir neketina nieko atsisakyti, jokių projektų.

– Ji tokia su pilkais dredais? – paklausė Melenkofas dvejodamas. – Prieš metus lankėsi čia gal su tuo Kuba. Visą laiką fotografavo gandrus, be paliovos kažką kalbėjo apie Žemės Motiną ir gėrė vandenį tiesiai iš papievės griovių. O paskui ji vaišino mane pienių ir dilgėlių mišraine. – Melenkofas paniuro. – Vyre, mes tai repetavome prieš penkiolika metų. – Jis nusišluostė veidą delnu. – Tai, Hehe, bus nelengvas reikalas, nes ji panaši į tokį kiek neprognozuojamą vaiką, visaip su ja gali būti, dar, pavyzdžiui, išvažiuos į kai-

mą... Ir pradės iš naujo... tą patį... – parodė ranka viską aplinkui.

– Tai šitaip atrodo tas lenkų kaimas... – Andžela Horni atsirėmė į šviesiai raudoną „Mercedes Coupe" su amerikietiškais numeriais. – Ak! – ji pridengė delnu lūpas. – Gal teks pakeisti *shoes*. – Jos auksiniai kulniukai palengva smigo į purvą. – Graži vieta, – dairėsi aplinkui bijodama bent kiek pajudėti. – Ak, prisimenu, prisimenu, kai išvažiavome su tėvais. Ak, vaikystės skonis, kaip čia gražu... – ji pakėlė galvą įsižiūrėdama į gandralizdį ant daržinės. Bijojo pažvelgti, kas darosi su jos kojomis. – Ak, tie balti *birds*. Ak, ak, kokie jie nuostabūs... – išstenėjo kaip kažkuriame savo filme. – O! O tai gal Europos Sąjungos vėliava? – pastebėjo mėlyną vėliavą su geltonomis žvaigždutėmis. – Tai Lenkija jau priklauso sąjungai? – paklausė nustebusi.

– Ne, tik mūsų kolega tam tikra prasme jau priklauso... – Guma krapštinėjo po kepure. – Bet atrodo, kad po mėnesio priklausysime visi...

– Lenkijai tai bus didelis įvykis, *isn't it*? – Andžela nejudėjo iš vietos.

– Turiu tokią viltį... – Hehė nerimastingai žiūrėjo į Andželos kulniukus, vis giliai tebesminganČius į purvą.

Jie abu su Guma stovėjo ant namo laiptų. Pažvelgė vienas į kitą. Nelabai žinojo, kaip pagelbėti Andželai. Hehė svarstė, ar turi ją prilaikyti,

paduoti ranką, ar gal pernešti per purvą. Jautėsi susidrovėjęs.

Iš namo išėjo Melenkofas.

– Sveikinu gražiąją damą – nusilenkė Andželai, glostydamas savo ilgą barzdą. – Esu jūsų meno gerbėjas. Pažįstu daugelį jūsų filmų, man yra garbė priimti jus šioje kuklioje meno sodyboje. – Kalbėjo rimtu ir podraug kupinu šilumos balsu.

Hehė bemaž išsižiojo iš nuostabos. Buvo tikras, kad Melenkofas nuo pat pradžių iki galo meluoja. Su piktumu pastebėjo, kaip Andžela nušvito, išgirdusi Melenkofo komplimentus.

– Džiaugiuosi turėdama fanų kiekviename šios gražios šalies kampelyje, – sučiulbo ji.

– Gražios pėdutės, gražios kojytės ir tokie gražūs kulniukai, viskas nuostabu. – Melenkofas čepsėjo kaip prie veislinio žirgo. – Ponia turit žinoti, kad jau penkerius metus sėdžiu vienas toje dykroje ir nemačiau tokių kojyčių. O auksiniai kulniukai... čia avimi tik guminiai batai, jeigu žinote, ką turiu omenyje...

– Ak! – Andžela pridėjo pirštus prie lūpų. – Koks didelis potencialas turėtų būti tavyje, – atsiduso ji, koketiškai primerkusi akis. Penkerius metus... *unbelievable...*

– Taip, – sukrenkštė Melenkofas ir kukliai nudelbė akis.

– Ar galėčiau kur persirengti? – iškalbingai pažvelgė į ją supantį purvyną.

– Ak, niekis, – giliu baritonu atsakė Melenkofas. – Gal čia neturime garderobo, bet yra vonia.

Kur jūsų bagažas? – Jis dideliais žingsniais priėjo prie mašinos. – Mielai pagelbėsiu.

Guma nusigręžė dengdamas šypseną delnu. Hehė iš įniršio suspaudė kumščius. Andžela parodė į bagažinę. Melenkofas paėmė krepšį ir priėjo prie Andželos.

– Prašau stipriai įsikibti į mane. – Jis viena ranka apglėbė Andželos strėnas, pakėlė ją ir nušlepsėjo per purvyną į namus.

– Vonia, – prunkštelėjo iš juoko Guma, kai jie dingo už durų.

Ėjo tylėdami ežia tarp laukų. Nė menkiausio vėjelio, buvo tvanku. Žemė garavo po paskutinio lietaus. Andžela persirengė džinsais ir baltais marškinėliais, avėjo bėgtukus. Hehė jautėsi sutrikęs, tarsi būtų dvidešimčia metų jaunesnis.

– Ak, *Andrew*, tu nesupranti, kaip aš jaudinuosi, tikriausiai nepatikėsi, bet vaidindama niekad taip nesijaudinau. Supranti, ten aš išsireiškiu kūnu, o kūnas man neturi paslapčių. O kad uždainuotum scenoje... Ir tas ansamblis su tokia istorija. *Andrew*, tai man turi ypatingą *message*. Juk jūs pradėjote, kai aš išvažiavau iš šios šalies. *Andrew*, kaip tatai poetiška, toks posūkis. Žinai, *Andrew*, tau to dar nesakiau, bet tvirtai tikiu, kad mūsų būtis įrašyta į apskritimą. Savo darbe aš labai stipriai tuo įsitikinu. Supranti, jaučiu, kaip manyje viskas darosi karšta ir drėgna, jaučiu, kaip mano vaisius noksta, darosi saldus ir subrendęs, o paskui ateina *climax* ir,

supranti, visa esu tokia *empty*, paskui praeina kiek laiko ir vėl vaisius prinoksta, ir taip ratu... Ir jau tau sakiau, todėl esu vegetarė, visi padarai įrašyti į gyvybės ir mirties ratą. Tokį pat ratą turiu štai čia, – Andžela lengvu judesiu parodė sau tarp kojų. – Ir šiandien aš apsukau ratą. O be to, mėgstu kaimą. Filmavome daugelį filmų kaimo scenerijoje. Tai net ir malonu, oras, gamta.

– Taip, tai labai įdomu, – palingavo galva Hehė. – Labai mėgstu klausytis, ką tu turi pasakyti...

– *Andrew*, o kodėl jis čia gyvena vienas? Neturi moters? Kas jam iš tikrųjų yra? – Andžela staiga pakeitė temą. – Ten namuose... na... tokia nešvara.

Hehė stabtelėjo. Jį nustebino tas klausimas. Mėgino susikaupti.

– Žinai, tai sunku pasakyti. – Kovojo su pagunda išjuokti Melenkofą. – Jis visada sakė, kad nesukurtas gyventi mieste. Žmona su dukra iš čia išsikėlė prieš daugelį metų. Jis manė, kad visi pasikeitimai Lenkijoje, na, žinai, rinka, kapitalizmas, yra vienas didelis Babilonas. Ir jis nenori su tuo turėti ką nors bendra. O dabar gal išgyvena kūrybinę krizę. Tai yra labai žinomas menininkas, tik porą metų turi problemų. – Hehė niršo, kad Andžela klausinėja jį apie Melenkofą. Jautė, kad Melenkofas tampa jai įdomiausiu žmogumi žemėje, o jis pats darosi visai nesvarbus. – Taip... Dabar su juo gal vis prasčiau... – Hehė buvo linkęs neminėti marihuanos.

– Kaip jis čia gali ištverti? Ten viskas labai apleista... – pasakė susirūpinusi Andžela. – Bet ma-

tosi, kad tai tokia meninė netvarka. Tai labai inspiruoja, bet, antra vertus, jam gal reikia moters, *isn't it*? Kaip galima gyventi tokiame užkampyje...

– Na, čia vis lanko jį visokios. Kaip tau sakiau, tai yra labai garsi asmenybė. Jo sumanymai ir instaliacijos ilgai prisimenamos.

Juodu sustojo ant mažos aukštumėlės. Dvi karvės tingiai ganėsi pievoje. Buvo visiškai tylu. Vabzdžiai zvimbdami skrido virš galvų. Hehė jautė įkaitusio Andželos kūno šilumą. Jis sunkiai nurijo seiles.

– Žinai, klausiausi muzikos, kurią man paskolinai. – Andžela žiūrėjo į karves. – Tai yra taip nuostabu. Iš teisybės, ten nedaug girdisi, bet iš tikrųjų yra *beautiful*. Aš prisimenu visus tuos ansamblius, nors gal ne visai tiksliai. Toje muzikoje esama tam tikros jėgos, kažko, kas mane taip jaudina. *Andrew*, kaip džiaugiuosi, kad mane čia pakvietei. Man visai netrukdo ta baisi nešvara, – pasakė tarsi pati sau. – Tu žinai, kad dainavimas mane taip jaudina. Ak, *Andrew*, mane krečia šiurpuliukai, tokie patys kaip tada, kai pradedame filmuoti ir parteris man patinka, nes juk su kiekvienu galima bendradarbiauti, bet ne kiekvienas patinka, ir kaip per repeticijas jaučiu, kad mūsų išgyvenimų būdas, mūsų jautrumas yra panašūs, suprantame vienas kitą be žodžių, ir jaučiuosi pasirengusi, susikaupusi, girdžiu: filmuojame, kamera. Taip, ta muzika man sukelia tą patį, o juk čia kitaip pasirodysiu. Ak, *Andrew*! Dainuosiu!

Pasišokinėdama kaip maža mergaitė ji nubėgo pušynėlio link. Hehė pajudėjo jai iš paskos, kvėpdamas jos kvepalų aromatą.

Melenkofas su Hehe valandą mėgino sujungti gitaras ir mikrofoną su dviem nedideliais stiprintuvais, kuriuos ištraukė iš Gumos opelio. Kai su gitaromis jau viskas buvo gerai, negalėjo sutvarkyti mikrofono. Jis arba visai neveikė, arba iš garsiakalbių leido siaubingą gargimą. O kai pajungdavo mikrofoną, tai visa užtrumpindavo.

– Kurva, lyg turėčiau dvidešimčia metų mažiau. – Melenkofas bilsčiojo lazdele į lazdelę, stebėdamas Gumos ir Hehės pastangas. – Niekas nesiderina, viskas laikosi ant virvelės, tada buvo tas pat... Bet apskritai dėl to nesijaučiu geriau. Aš visai nenoriu ten grįžti... Guma, kur tu mane lenki? Aš visada troškau būti padorus džiazo perkusininkas. O „Latakas" iširo ne todėl, kad įstojau studijuoti, bet todėl, kad norėjau išmokti groti, ir groti su kokiu nors bosininku, kuris turėtų klausą, atleisk, Hehe. – Melenkofas sunkiai atsisėdo už būgnų. – Tai stebuklas, kad tame sife radau stovo koją ir haihetą. – Mėgino išbelsti būgnu paprastą ritmą. Perlėkė lazdelėmis per visus būgnus. Dukart sudavė per lėkštes. Iš kolonėlių vėl sklido nemalonus spiegimas. – Kurva, tai neįmanoma išlaikyti! – Jis piktai pamuistė galvą. – Tada irgi viskas laikėsi ant virvelių, vielyčių ir nieko negalima buvo suderinti. Tada, Guma, mums norėjosi, kurva, nes buvome dvidešimčia

metų jaunesni, o dabar esu per senas, kad pusę metų klausyčiausi to spiegimo. Visada norėjau groti padorią muziką, apskritai norėjau viską daryti padoriai, pavyzdžiui, turėti padorius namus, o ne kažką tokio. – Jis skėstelėjo rankomis aplinkui. – Tik, kurva, nepavyko. Ir kai dabar atvažiuojate ir sakote man: grįžkime prie šaknų, tai mane siutas ima, nes aš nuolat įstrigęs tose šaknyse, neturiu prie jų grįžti, tiesiog negaliu iš jų išsivaduoti, ir visa tai per tą šūdą. – Jis ištraukė prikimštą pypkę. Supranti, vyre? Tikriausiai nesupranti, nes matau, kad ištinai ir esi didelis poetas, išleidęs eilėraščių prieš penkerius metus, o tas kitas yra didysis kompiuterinis filmų kūrėjas.

– Kurva, ką tu paistai! Esi bjaurus apsišikėlis! Nieko keista, kad tūnai čia vienas kaip pirštas. – Guma padėjo į šalį gitarą. – Su tavimi niekas neištvers. Gal verta, kad tai pagaliau kas nors pasakytų. Visi tavęs šalinasi, nes esi tulžingas diegas. Be to, neturi savyje nė kiek jokio draivo, esi visiškai tuščias. Žolė tau smegenis išėdė. Mat esi didelis askezės guru, komercijos ir vartojimo priešininkas, kurva, tau tiesiog niekad nesinorėjo nieko daryti. Džiazo jam norisi. Kurva, net ir liaudies kapelai čia netiktum. – Guma spyrė į vartus ir išėjo laukan. – Aš suprantu, kad šitame užkampyje tau pasislinko, bet yra tam tikros ribos! – riktelėjo kieme.

Hehė atrėmė gitarą į stiprintuvą. Nuėmė gumelę nuo uodegėlės ir užmovė ją atgal. Nulydėjo

žvilgsniu tolstantį Gumą. Kaip jam, kurva, nekaršta su ta vilnone kepure, – pagalvojo.

– Hehe, *sorry*. Gal perlenkiau. – Melenkofas liūdnai nukorė galvą. – Gal per aštriai. Atsiprašau. – Padėjo lazdeles ant būgno. – Pasakyk jam, kad man ne per gerai, bet jau nusiraminau. Mielai pagrosiu su Andželos vokalu. Tai įdomus projektas. Be juokų, – rimtai palingavo galva. – Man tikrai patinka. Tik jau tai sujunkit. – Jis pasiėmė lazdeles.

Ant sienos už mušamųjų Guma pakabino dvi susiūtas paklodes. Atidarė daržinės duris ir ant išnešto iš namų stalo pastatė projektorių ir nešiojamąjį kompiuterį. Andžela nervingai vaikščiojo po kiemą vėl su auksiniais kulniukais. Karšta saulė kiek nusausino kiemą.

– Pamatysite, kokių paruošiau vaizdų, – Guma trynėsi rankas. – Pirmiausia tavo filmų pagrindu, – kreipėsi jis į Andželą. – Jei jau šitaip žaidžiame, tai pažvelkime į mūsų renginio visumą, kartu su tuo, kas bus ekrane. – Jis įjungė projektorių ir atidarė parengtą kompiuterio puslapį. Ant paklodžių pasirodė judri miesto sankryža, didžiuliu greičiu lekiantys automobiliai ir skubanti minia. Ne iš karto antrame plane, lyg ir fone, galima buvo įžiūrėti smarkiai padūmavusį Andželos veidą, kuris ritmingai, sulėtintu tempu darbavosi su kažkieno varpa. Guma taip išplovė kontūrus, kad reikėjo atidžiai įsižiūrėti, jog suprastum, ką reiškia tas ritmingas

judesys. – Tai labai geri fragmentai prie muzikos. – Jis priėjo prie Andželos. – Jie ritmiški ir pasikartojančių sekvencijų. Ir juos galima leisti įvairiu tempu, pagreitinti, sulėtinti, tiesiog idealūs tam, ką mes grosime. Pasižiūrėkit, pavyzdžiui, šį fragmentą. – Ekrane pasirodė iš kažkurio tilto nufilmuota Vysla. Kamera priartino vandens paviršių, kuris akimirką užpildė visą ekraną. Bangavo, keitė formas ir spalvas, pridėtas ir sumaišytas Gumos. Ir vėl antrame plane išryškėjo Andželos figūra, šį sykį ritmingai kylanti ir besileidžianti. – O čia išryškinau tavo veidą. Jis atrodo labai įtaigus. Tu turi būti atpažįstama tose vizualizacijose, jeigu su mumis dalyvauji. O visa kita, kaip matai, tavo neabejotinai gražaus kūno judesys, – Guma paslapčia pažvelgė į Andželos krūtinės pusę, – truputį susilieja su tuo, kas yra filmo turinys. Bet tai, kas svarbiausia, tai ritmas, pulsavimas, aukštyn ir žemyn. Pamatysite, kaip tai eina su muzika. Paleisime lengvą hausiuką. – Guma įjungė nešiojamojo kompiuterio projektorių. – Matote. Pulsavimas. Kaip tas ryžtingas ritmas idealiai sutampa su... Andželos... judesiais ekrane.

Iš pirmo plano dingo upė, atsirado žuvėdros, sklandančios konvulsišku trūkčiojančiu ritmu. Andžela tebekilo ir tebesileido. Žuvėdros skrido, staiga sustodavo ir pradėdavo skrydį iš tos pačios vietos. Andžela laižė liežuvio galiuku pravertas lūpas. Guma susaistė abu planus sekvencijomis, sutampančiomis su muzikos tempu.

Andžela įėjo į daržinę. Priėjo prie stiprintuvo. Paėmė ten gulėjusį mikrofoną. Žaidė juo, nejučiomis panaudodama įgūdžius iš filmo ekrano.

– Galime važiuoti. – Melenkofas ėmė mušti ritmą būgnu ir lėkšte.

Guma užsimetė per petį gitaros diržą. Hehė įjungė stiprintuvus ir sudavė per stygas.

– *One, two, three,* – pasakė Andžela į mikrofoną nepriekaištingu amerikonišku akcentu. – *We can start everybody*!

Instrumentai veikė nepriekaištingai. Guma pagarsino savo gitarą. Trenkė akordą. Hehė, jausdamas, kaip prakaituoja delnai, stengėsi groti bosine gitara kartu su Melenkofo būgnu.

– Na, tai važiuojam, kvaili bybiai! – Melenkofas trenkė į būgną ir perlėkė per visus būgnelius. – Atrodai labai *hot* su tais bateliais ir su mikrofonu rankoje, – perrėkė abi gitaras. Na, nestovim, kvaili pimpalai! – Melenkofas staigiai pagreitino. Hehė bet kokia kaina norėjo su juo suspėti. Guma ėme tridurinius rifus. Hehė vargais negalais atpažindavo, kokie tai garsai. Guma galva davė ženklą Andželai.

– *I am sexy doll, I am sexy doll,* – suriko Andžela žemu altu į mikrofoną. – *You need me, but I am only your fantasy.* – Ji pravėrė lūpas, lyg norėdama įkišti į burną mikrofono galą. Guma priartėjo prie Andželos ir palinko prie mikrofono, kurį ji laikė rankoje.

– Fantazija tave žudo, fantazija yra tavo religija, – išrėkė drauge su Andžela.

Andžela atsitraukė nuo Gumos. – *I am sexy doll and your fantasy is my religion, I am sexy doll and you need me. Fantasy is your religion,* – be paliovos rėkė ji į mikrofoną.

Melenkofas trankė būgnus lyg pamišęs. Pagaliau jis pasijuto taip, lyg tikrai būtų turėjęs dvidešimčia metų mažiau. Hehė žavėdamasis žiūrėjo į Andželą. Net ir drąsiausiuose vaizdiniuose nenumatė, kad ji taip įsijaus į *punk* roką. Ant paklodės žuvėdros be paliovos skraidė virš Vyslos, negalėdamos nuskristi iki tikslo, o Andžela pravėrusi lūpas kilnojosi ir leidosi žemyn.

– *I am your religion, I am your fantasy,* – ėmė dejuoti ji lyg per orgazmą filmo ekrane.

Hehė negalėjo atpažinti jokio garso. Tad nekeitė pirštų ant grifo, daužė vieną garsą stengdamasis išlaikyti tempą, kaip ir Melenkofas.

Guma trankė stygas neatsikvošėdamas. Staiga stiprintuvas sugargaliavo, ir stojo tyla. Akimirką visi dar grojo. Andžela rėkė: – *You need me, I am your religion.*

Be srovės tai skambėjo apgailėtinai. Pirmas liovėsi grojęs Melenkofas. Jis padėjo lazdeles ant būgno Atsistojo už būgnų, sprausdamasis išvertė lėkštę. Piktai spyrė į ją. – Na, ne, kurva mac, tai ne man, išeinu iš to biznio. Tai jau baigta, negalima įbristi į tą pačią upę! – Jis išėjo iš daržinės.

Ant paklodės Andžela atstatinėjo užpakalį, o fone greitai keitėsi niūrūs, purvini, pilki centrinės stoties vaizdai.

Hehė buvo įniršęs. Sėdėjo vienas ant namo laiptų. Melenkofas dingo. Jis prisikimšo pypkę ir išėjo į laukus. Pasakė, kad nesitarė su jais dėl jokio projekto „Latakas" plius Andžela. Guma nuėjo kažkur su nešiojamuoju kompiuteriu po pažastimi.

Hehė labiausiai jautėsi kvailai dėl Andželos, kuri aiškiai ne to laukė po jų susitikimo. Ji šaltai pasakė, kad netrukus ruošis į Varšuvą. Norėjo jai paaiškinti, kad iš Melenkofo galima laukti visko. Jis pats juk turėjo daug kitokių projektų, daugybę sumanymų, kuriuose Andžela galėtų dalyvauti. Apgailestavo, kad nesilaikė savo pirmykštės nuostatos panaudoti jos aktorinius gabumus ir sukurti kažką iš plastikos, performanso ir filmo paribio. Vis labiau niršo ant savęs, kad leidosi Gumos įtikinamas dėl to „Latako" atgaivinimo daržinėje.

Hehė įėjo į namus, paskui apėjo kiemą. Raudonas mersedesas vis dar buvo. Išėjo į kelią. Nuėjo prie užtvankos, ant kurios augo seni gluosniai, ten vaikštinėjo iki pietų. Andželos niekur nerado.

Artėjo vakaras. Temo. Jis nutarė pasižiūrėti daržinėn. Priėjo prie durų. Pro plyšius tarp lentų sklido šviesa. Priėjo arčiau. Pamanė, kad tai Guma ką nors veikia nešiojamuoju kompiuteriu. Nenorėjo įeiti ir vėl klausytis, kad tai tik pradžia ir reikia pamėginti dar kartą. Priartino akis prie plyšio. Įtempė regėjimą, netikėdamas tuo, ką mato. Pamatė Andželą nuogomis krūtimis, pusiau stovinčią, pusiau sėdinčią ant vienos iš horizontalių sijų, tįsančių skersai daržinės. Prieš ją klūpojo Melenkofas. Jo

galva buvo pradingusi tarp jos šlaunų. Hehė sukando dantis, manė, kad skils jo žiauna. Andžela loštelėjo atgal, pravėrė lūpas, primerkė akis, paseilėjo pirštą ir ėmė glamonėti juo savo spenelius. Atrodė lyg jos filme.

Kaip ji gali su Melenkofu? – galvojo įniršęs Hehė.

Melenkofas atsistojo. Paglostė barzdą. Andžela švelniai stumtelėjo jį ant greta stovinčios kolonos su stiprintuvais taip, kad jis beveik atsigulė. Hehė žiūrėjo bjaurėdamasis, kaip Andžela išgliaudo jį iš Melenkofo kelnių, valandėlę su pasitenkinimu laiko rankoje ir paskui labai gracingai, grakščiai ir lengvai apžergia Melenkofą.

Hehė sunkiai nurijo seiles. Andžela lyg elegantiška žokėja, kiek pasilenkusi, atsirėmusi į Melenkofo pečius, jojo žingine, aukštyn ir žemyn, aukštyn ir žemyn. Po valandėlės padidino greitį ir perėjo į risčią.

Hehei akyse sumirguliavo šikšnosparniai. Jis sunkiai alsavo. Jeigu tai būtų filmas, galėtų tiesiog išjungti. Jis per daug palinko į priekį, neteko pusiausvyros ir visu svoriu atsirėmė į duris. Staiga pastebėjo, kad durų pusė, į kurią buvo atsirėmęs, užkabinta ant kreivų, pasvirusių vyrių, lėtai atsidaro. Mėgino ją sugauti, bet ji pagreitėjo ir girgždėdama atsilapojo. Hehė stovėjo lyg suakmenėjęs.

Andžela jį pamačiusi nusijuokė.

– Andžėjau! – riktelėjo Melenkofas. – Ką čia veiki?! – sušnarpštė.

Andžela primerkė akis ir mėgino pradėti šuoliuoti.

Melenkofas išsmuko iš po jos. – Na, ne, aš taip negaliu, – išstenėjo jis. Užsidengė delnais ir išbėgo iš daržinės.

Andžela atsiduso. Ji smiliumi glostė savo spenelį.

– Suprantu, kad nori jį pavaduoti? – viliokiškai nusišypsojo ji Hehei.

Mana nubudo pirmą valandą nakties. Kažkas buvo ne taip. Palietė vietą tarp kojų. Ji kraujavo.

Jėzau, kas tai yra?! Ji pakilo lovoje. Ar man kraujoplūdis? Jėzau. Mirštu, privalau pagaliau eiti pas gydytoją. Lietė ir žiūrėjo į tai, kas yra ant delno. – Mergina! Tau mėnesinės! – ištarė ji pašnibždomis. Dar sykį pasižiūrėjo į ranką. Kilstelėjo antklodę bijodama išvysti ten kraujo klaną. Aptiko kelias nedideles dėmeles. – Tai tikrai mėnesinės! – riktelėjo ji. Iššoko iš lovos. Sulaikė žvilgsnį ties karstu, ant kurio Dodo buvo rūpestingai pripiešusi spalvotų gėlyčių, bitelių ir drugelių. Norėjo panaudoti jį fotosesijai su darbiniu pavadinimu *Toks gražus gedulas*, kuriame dalyvautų nėščia Mana. Nubėgo į Dodo kambarį.

– Maže, maže, nepyk, *sorry*, bet turiu tave prižadinti. – Mana atsisėdo ant Dodo lovos. – Klausyk, gal viskas yra gerai, man mėnesinės! Nesu nėščia. Supranti, nesu. Tiesiog nieko nėra! Nieko neatsitiko! Dodo, kokia aš laiminga!

– Betgi tu išsidirbinėji, maže. – Dodo prisitraukė kelius prie barzdos. – O juk taip troškai mažio, taip jį buvai įsimylėjusi, o čia nieko nėra... Kiek dabar valandų? Juk neseniai nuėjome miegoti.

Jos visą dieną projektavo šliaužtinukus su užrašu „Mama tai ne grietinė" savo interneto galerijai. Ten jau galima buvo pamatyti keliolika kūdikių ir vyresnių vaikų kepurėlių projektų. Jas jau pradėta pardavinėti.

– O tuo, kad tai mėnesinės, esi tikra? – Dodo nepasitikėdama žiūrėjo į Maną. – Ir apskritai viskas gerai, iš tikrųjų? Bet kai tau atsitinka tokių istorijų, tau, po galais, reikia nueiti pas gydytoją. Liaukis dulkinusi kokias kvailystes, kad tau į tai nusispjauti. Koks kaimas! – pakėlė balsą Dodo.

– Na, gal panašu į tai... – sumurmėjo Mana. Ji negalėjo suprasti, dėl ko Dodo jai turi pretenzijų.

– Mana, tik kaip tu tai paaiškinsi? – Dodo žiovavo lyg hipopotamas. – Juk jau visa Varšuva seka tavo nėštumą. Ką parašysi skiltyje apie šią situaciją?

– Dodo, gal visiškai išprotėjai. – Mana gūžtelėjo pečiais. – Kieno nuomonė tau ėmė taip rūpėti?

– Ne nuomonė. – Dodo paniuro. – Tris dienas piešiau tas velniškas gėlytes ant to velniško karsto. Tai turėjo būti nebanalus projektas. Mana, o tu man tokį numerį iškrėtei... Viskas veltui, Mana... Iki ryto manome, kad vis dar esi nėščia, ir fotografuojame...

Jau buvo beveik trečia valanda nakties. Guma snūduriavo ant suolo šalia krosnies. Vilnonę kepurę buvo užsitempęs ant veido. Hehė sėdėjo pasirėmęs alkūne prie stalo. Jis negalėjo užmigti. Norėjo kur nors atsigulti. Apačioje kambario grindys atrodė tokios nešvarios, kad bjaurėjosi jų. Į viršų pas Melenkofą kilti nenorėjo.

– Ir ką, vaikinai? Jau vėl miegate, vis miegate. – Kambaryje netikėtai pasirodė Melenkofas. Jis ištraukė iš po pažasties aptrintą, nešvarų segtuvą su mašinraščiu. Metė jį ant stalo. – *Sorry*, seni, kad taip baigėsi. – Jis nedrąsiai pažvelgė į Hehę. – Ji išvažiavo? Nemalonus dalykas. – Glostė savo suveltą barzdą. – Tai ne tu parašei, ką? – parodė jis į mašinraštį.

– Jėzau! Tai mano sąžinės graužatis. Jau seniai praėjo terminas... Turėjau tai perskaityti... Kažkaip negaliu užbaigti... – Plačiai nusižiovavo.

– O mane įtraukė... Labai gerai skaitoma. – Melenkofas pažiūrėjo paraudusiomis akimis į Hehę. Su patenkinta mina atsisėdo už stalo.

– Ir ką ten radai? – Hehė gūžtelėjo pečiais.

– O, kurva, radau žmonių.

– Taip? – Hehė negalėjo susilaikyti nežiovavęs. Melenkofas nervingai beldė pirštais į gulintį priešais jį segtuvą. Užsikėlė koją ant kojos.

– Kiek suprantu, tai yra, supranti, apie tai, kad tam, kad kas nors galėtų ramiai miegoti, kiti privalo nemiegoti. Ir tai yra apie tuos, kurie priversti nemiegoti... O mes galime miegoti ir sapnuoti sau, sapnuoti...

– Ką? – Hehė pakėlė akis į Melenkofą. Akimirką spoksojo į jį nieko nesuvokdamas. – Melenkofai, iš tikrųjų kur nors atsigulčiau...

– Gal kitaip... – Melenkofas pirštais šukavo barzdą. – Čia apie pirmos fronto linijos karius.

– Tu vis apie tai? – Hehė parodė į segtuvą su mašinraščiu. – Nelabai žinau, ko nori. – Jis sumirksėjo ašarojančiomis akimis. – Man tai atrodo nuobodu ir nuspėjama. Pirmiausia susižavėjimas, paskui prarastos iliuzijos, nuovargis, nužmogėjimas ir taip toliau... Man baisiai norisi miego... Kiek valandų? Velnias, senstu...

– Melenkofai, vieno šulo pritrūkai?.. – Guma pabudo ant suolo. – Juk vidurys nakties. Duok žmonėms miegoti.

– Gumele, užsitempk vilnonį ant akių ir miegok, netrukdyk sau... – Melenkofas priėjo prie krosnies ir įmetė kelias pliauskas. – Kodėl tau davė tą segtuvą ir skelbi tam nuosprendžius? – Jis pažvelgė į Hehę. – Ir pažiūrėk, ką su juo padarei, kaip jis atrodo? – Paglostė jį delnu. – Tai prasideda prieš dešimt metų... Tad jau praėjo dešimt... o iš tikrųjų keturiolika metų, kai ta sušikta komuna nuėjo pizėn. Tiek metų... Pralėkė lyg sapnas... Visą tą laiką rišau virvelėmis manekenus, spyruokles ir kabinėjau daržinėje krūvas gipso... Ir nenorėjau turėti nieko bendra su tuo sifu. – Jis parodė į mašinraštį. – Nieko, – pakartojo. – O čia paaiškėja... – priėjo prie stalo, uždėjo rankas ant segtuvo, – kad lyg kare... vertės ir aukos, prakaitas, kraujas ir ašaros... bet

tai gal pergalingas karas... – Jis pastūmėjo segtuvą Hehei. – Nes galime miegoti ramiai...

– Melenkofai... – Hehė paėmė segtuvą į rankas. Jo akys pačios merkėsi. – O iš tikrųjų, ko tu nori? Problema gal yra tai, kad ten nieko nėra... svarbaus... – jis stumtelėjo segtuvą nuo savęs. – Gal todėl čia gyveni, ką?

– Eik daržinėn ir pažiūrėk, ko aš čia turiu. Galvoji, kad todėl čia tūnau, nes turiu ką nors daugiau... Oi, Hehusi, Hehusi... – Jis paslėpė rankas po suvelta barzda. – Iš tikrųjų manai, kad čia nieko negalima rasti? – pažvelgė į aptrintą segtuvą. – Na, gal filmuose su Andžela Horni surastume ko nors daugiau, *isn't it*? – Melenkofas atsuko į Hehę veidą ir iš lūpų padarė snapelį, stengdamasis būti panašus į Andželą.

– Duok man, kurva, ramybę – sumurmėjo Hehė. Jis paguldė galvą ant stalo. – Aš apdujęs. Nusigalavau...

– Tiek metų, tiek metų, – Melenkofas su nepasitikėjimu suko galvą, – keturiolika metų... Tau to nereikia, ką? – Jis pasikišo segtuvą po pažastimi. – Liks pas mane... Miegok, Hehe, miegok. Išjungiu šviesą ir einu aukštyn.

Jis lėtai išėjo priemenėn. – Saldžių sapnų, – sumurmėjo.

– Turėjai, chame, aukso ragą, turėjai, chame, plunksnų kepurę, – užniūniavo jis ant laiptų. – O liko tau tik virvė.

Melenkofas galutinai išprotėjo, – užmigdamas pagalvojo Hehė.

Jaučiuosi labai keistai.

Iš teisybės nežinau, ar juoktis, ar verkti. Sėdžiu prie klaviatūros ir vis dėlto jaučiu ašaras. Kuzva, kaip nepasisekė, kaip susimoviau... Panelė iš langelio.

Taip kažkaip išėjo... kad nesu nėščia. Ne, ne... Nieko neatsitiko... Nesibaiminkite dėl mano sveikatos. Paprastai... tiesiog vėlavo mano mėnesinės...

Taip, tai kartais būna. Gal per anksti pasijutau pernelyg užtikrintai. O tie reikalai gal įrašyti karmoje tos būtybės, kuri turėjo atsirasti. Bet taip gali atsitikti su kiekvienu projektu, su kiekviena kūryba, kuria užsiimame. Niekada nežinia, kaip baigsis, ar išsipildys tai, ko laukiame.

Rašykit man... Man bus lengviau.

Žinau, kad jūs nuviltos ir dėl ko kito. Smalsavote, kas yra... tiksliau, kas buvo tėvas. Žinau, kad laukėte, kada jums atskleisiu šią paslaptį. Deja, skiltyje to jau neparašysiu. Tiesiog negaliu... nuo tada, kai potencialus tėvas nustojo juo buvęs...

Mano ašaros laša ant klaviatūros... Iš tikrųjų... Dieve, kokia nesėkmė!

Bet ir palengvėjimas... Visada iškyla klausimas, ar nėštumo situacija iš tikrųjų palieka moteriai pasirinkimo ir sprendimo laisvę...

Bet noriu jus užtikrinti, kad neatsisakome, nenutraukiame savo projektų. Ir toliau mūsų galerijoje galite pasižiūrėti mudviejų su Dodo šliaužtinukų, kepurėlių ir marškinėlių.

Ir toliau rašykite man, brangutės, Maja ir Terese... noriu būti šalia jūsų.

Laikas atsisveikinti su Hehe ir vaikinais. Tegu jie ramiai miega. Mus tik jaudina dar vienas klausimas: ką veikė Hehė daug žadėjusį dešimtąjį dešimtmetį, kai Kšištofas Lenartas ir Marekas Muravecas su silpstančiu, bet vis dėlto entuziazmu kūrė kapitalizmą?

Hehė nė nesusimąstęs atsakys, kad jis niekada nesileido suviliojamas komercijos, vartojimo ir plastiko, labai greitai susiorientavo, kad vieną pavergimą pakeitė kitas. Tačiau akimirką prikąs liežuvį, nes nuo tokios minties lieka tik žingsnis iki pripažinimo, kad komunos laikais buvo taip pat, o gal ir geriau. Tačiau Hehė niekada taip nemanė ir nemanys. Pripažins, kad komunos laikais iš teisybės bu-

vo mentalinis sifas, bet jis nuo to buvo toli. Ir apskritai, pridurs po valandėlės, visa istorija yra procesas ir laisvė brendo daug anksčiau nei įvyko lūžis. Iš tikrųjų mūsų niekada nedomino ir mums netrukdė tai, kas vyko aplinkui. – Mano laisvė prasidėjo dar licėjuje, kai gavome į rankas pirmąsias *Sex pistols* plokšteles, o gal kai perskaitėme *1984 metus*... na, ir tada, kai pradėjau rūkyti namuose ir nesibaiminau, kad senis gali mane užklupti. O be to, ar buvo koks lūžis? – paklaus ironiškai.

Dešimtojo dešimtmečio rudenį Hehė su Jola grįžo iš Starovicų į Varšuvą. Jola buvo soti gyvenimo troboje, su keliolika žmonių, be vandentiekio. Kaip ir visos Starovicų moterys, ji ilgėjosi vonios su šiltu vandeniu ir automatinės plovyklės. Hehei tai nerūpėjo. Jis sakė, kad grįžta tik žiemai, kad neįsivaizduoja gyvenimo mieste.. Vasario mėnesį Jola tapo nėščia ir lapkričio mėnesį gimė Monika. Hehė nepajėgė suvokti, kad vaikas negali palaukti, kai yra kitų, svarbesnių reikalų. Negalėjo suprasti, kad, kai kūdikis plyšauja, su tuo nieko negalima padaryti, reikia juo užsiimti. Laimingų tėvų tėvai duodavo kažkiek pinigų, bet Jola vis dažniau klausdavo, iš ko jie gyvens. Hehė vis garsiau atsakinėjo, kad jis yra poetas ir menininkas ir kad ji turėtų matyti, kokia yra tikrovė: dabar neįmanoma jo talentą paversti konkrečiais pinigais. Tai tada jam ėmė kelti siutą tie kostiumuoti svečiai su didžiuliais centerteliais lagaminuose, tada ėmė bjaurėdamasis lenkti tas visas spalvotas parduotuves ir

restoranus. – Matai, kas darosi? – šaukė jis Jolai. – Griuvo siena ir mus užliejo turgus.

Monika nuėjo į vaikų darželį, o Jola į reklamos agentūrą. Ji rado ten Hehei vietą naujai steigiamame kūrybos skyriuje. Jam nereikėdavo ateiti anksti, bet Hehė kažkaip niekad nespėdavo pasirodyti bent dešimtą. Tad po savaitės metė darbą. Jis nepajėgė įsivaizduoti kasdienio rytinio kėlimosi. Mat visada buvo laisvas nuo tokios pareigos ir ketino toks likti.

Jis taip pat niekada nespėdavo laiku nuvesti Monikos į darželį, kad ji nepavėluotų pusryčių. Negalėjo ateiti jos iki penktos, kad nesėdėtų rūbinėje su įniršusia valytoja. Skaitė ir rašė, klausėsi ir svarstė. Neturėjo laiko. Jola negalėjo to ištverti.

Hehė išleido savo antrą, paskutinį tomelį. Ėmė vėl vis dažniau važinėti į Starovicus. Į Jolos pretenzijas atsakinėjo, kad jai nepavyks paversti jo mamonos tarnu, o Monikai nieko neatsitiks, jeigu pasėdės rūbinėje. Juk ji turinti nepaprastą tėvą.

Kai Positivas atidarė šimtąjį restoraną, Jola pasakė, kad ji nenorinti su juo gyventi ir kad iškeisianti butą į du. Hehė jautėsi kiek nustebintas, bet galop priėmė tą žinią su palengvėjimu, nes vėl tapo laisvas.

Tad sunku netikėti Hehės tikinimais, kad kapitalizmas jam visada buvo svetimas. Taip, kaip jam visada buvo svetimas punktualus kėlimasis tam, kad susitiktų su plėšriuoju kapitalizmu, tam, kad laiku nuvestų Moniką į darželį, ar tam, kad ją laiku iš ten pasiimtų.

Suvažiavimas

Sveikinu jus visus susirinkusius į metinį Positivo suvažiavimą.Tai didelis džiaugsmas po metų vėl susitikti su jumis mūsų kasmetėje šventėje. Norėčiau šiandien skirti valandėlę dėmesio tam, kaip mes suprantame žodį Positivas. Kai mėginame išsiaiškinti šio žodžio reikšmę, į galvą ateina tokių apibrėžčių, kaip geras, turiningas, kūrybiškas, konstruktyvus. Per aštuoniasdešimt mūsų veiklos visame pasaulyje metų siekėme sukurti įvaizdį, kuris sietų su kaip tik tokiomis vertybėmis. Taip pat ir šiandien stengiamės, kad Positivą atpažintų kaip organizaciją, trokštančią tiesiog teikti žmonėms gėrį. Visai mūsų grupei aukščiausia vertybė yra žmogus ir Žemės planeta, kurioje jis gyvena. Mums,

Positive Food Corporation žmonėms, ši vertybė yra svarbiausias veiklos švyturys...

Todėl Positivas skiria ypatingą dėmesį vietinių bendruomenių, kur jam tenka veikti, globai. Mūsų partneriai ir vedėjai yra žmonės, giliai įsišakniję vietose, kur vadovauja savo restoranams, tai žmonės, suprantantys ir tiksliai pažįstantys vietos sąlygas ir poreikius ir suderinantys su jais globalią Positivo strategiją... Tai jie kuria mūsų įvaizdį. Tai jie jungia kiekvieną restoraną į ūkio kraujo apytaką. Tai vyksta nepriklausomai nuo to, kuriame žemyne veikiame: Afrikoje, Azijoje ar Europoje...

Na, ne, kurva, to neįmanoma klausytis. Ar tas Perdas taip turi daryti? Euzebiuk, atsakymas yra paprastas. Privalo. Neturi kitos išeities. Pagaliau tai jo džobas. Atsiuntė jam tą kalbą tiesiai iš Paryžiaus, iškalė ją atmintinai ir dabar deklamuoja.

Nes jei jau visus mus čia sukvietė, jei jau eikvoja tiek pinigų tam maukimui, rijimui ir nakvynei, tai turi paskelbti visus tuos pamokslus visagalio Positivo garbei. Be to, Perdas yra gudrus svečias. Jis žino, kas čia visiems svarbiausia. Bet kai įsitrauks su tomis vertybėmis, tai gali paistyti valandomis, ir juo ilgiau tai trunka, juo mažiau tai suprantu.

Ir turime stovėti prie tų grotelių, pusdubenių, butelių. Ryti seiles ir kęsti. Gerai, Euzebiuk, kad jau išlenkei stiklinaitę, nes čia nepajėgtum ištverti. Ir reikės nesnausti, nes dar yra „Danielso", ir kai

visi puls, tai paskui liks tik paprasto viskio, o galop degtinės.

Apskritai nieko nepasakysi, prancūziška elegancija. Graži vieta prie upės. Spalis, o oras toks gražus. Tuoj užkurs laužą. Ant iešmo sukasi šerniukas, katile – bigosas. Tai kvepia taip, kad žarnos maršą groja. Ant stalų taukai ir rauginti agurkai. Molinėse puodynėse. Dabar tapo madingi tokie kaimiški valgiai, kaip kaime pas Zenoną. Degalų nepristigs. Be kita ko, dar nė viename renginyje baras neišdžiūvo. Ir profesionalus aptarnavimas. Du padavėjai prie gėrimų, trys prie iešmo ir bigoso... Bus rijimo...

Ruošiasi ansambliukas, tad ir muzika skambės. Euzebiukas galės pasiglaustyti prie merginų iš buhalterijos. Įdarbino tokių jaunų užpakaliukų. Dar jos drovios. Nežino, kas galima, kas ne. Vos po mokyklos, jauna mėsytė. Spoksos į Euzebiuką lyg į pasakų karalaitį.

Tie rūmai čia kiek primena muziejų. Matai, Euzebiuk! Gyveni tokiose vietose, valgai tokiose vietose. Kadaise tik aristokratai galėjo leisti sau ką nors tokio, o dabar labai prašau, Euzebiukas. Ant sienų tos užuolaidos su piešiniais, kardai, šarvai kampuose, nuo lubų leidžiasi didžiuliai šviestuvai, net baisu pagalvoti, kas galėtų atsitikti, jei toks nukristų. Apskritai kiek baugu, kad kas suduš, jei, neduok Dieve, už ko užkliūsi ar užkabinsi. Pernai Balchatove jaučiausi laisviau. Ten šiuolaikinis viešbutėlis, baseinėlis. Galima buvo pasižiūrėti, kaip

atrodo bendradarbės iš kontoros vien su maudymosi kostiumėliais. O buvo į ką pažiūrėti. Na, ir Silvija įsmuko į mano kambarį, nes buvo vienviečiai. Tik labai smarkiai įkando man rankon, nes ten tos kartoninės sienos ir viskas girdėti, ir, kad nešauktų, kai Euzebiukas ją patenkino, įsikišo sau burnon mano plaštaką. Buvo aistringa kalė. Gaila, kad pastaruoju metu mums kažkodėl nesiklosto.

Na, Perdai, pagaliau baigei! Tai dar, kurva, šnekės Barzdyla?! Stiklinė tuščia. Jėzau Kristau, viliuosi, kad juo kalbos baigsis! Apie ką jis paistys...

– Nepaisant tam tikro liūdesio, kad laikas taip greitai lekia, iš tikrųjų džiaugiuosi matydamas jus visus metiniame mūsų Positivo suvažiavime. Tapome metais vyresni, o mūsų tinklas praturtėjo metų patyrimu ir galime be jokių abejonių pažymėti, kad mūsų *Positive Food Restaurants* jau yra nuolatinis lenkiško kraštovaizdžio elementas, esąs rinkoje ketverius metus.

Tai labai nedaug, o kiek daug pokyčių... Esu tikrai sujaudintas. Leiskite man padaryti trumpą asmeninį prisiminimą. Kai grįžtu atgal prie mūsų pradžios, suvokiu, kad mes buvome pionieriai. Tik po mūsų atėjo kiti. Manau, neperlenksiu sakydamas, kad čia susirinko grupė žmonių, kurie gali didžiuotis tuo, kad tai jų dėka Lenkijoje įvyko tokių didelių pokyčių.

Keliolika pastarųjų mėnesių yra Positivui ypatingas laikas. Pirma, sėkmingai diegiame naują par-

davimų strategiją, o antra, mūsų didelėje šeimoje atsirado restoranų vedėjų... Positivas padarė savo struktūrą lankstesnę, vis diegia naujoves, yra plastiška organizacija, reaguojanti į naujus iššūkius, kuriuos kelia nuolat besikeičianti rinkos tikrovė.

Džiaugiuosi, kad šiandien galime priimti ir partnerius, ir vedėjus. Tai svarbu, kad jauni, mažiau patyrę kolegos gali susitikti su senjorais, labiausiai vertinamais ir prityrusiais žmonėmis. Mūsų suvažiavimai yra pirmiausia proga susipažinti, apsikeisti patirtimi ir integruotis.

Taip pat džiaugiuosi, kad taip gausiai atvažiavo žmonių iš administracijos. Positivas yra šeima, kurioje nėra susiskirstymo į tuos iš administracijos ir tuos iš restoranų, ir viliuosi, kad bendras pasilinksminimas dar labiau suartins mus visus.

Nenoriu daugiau jūsų gaišinti. Šį sykį mūsų metinis susitikimas vyksta ypatingoje vietoje, senovės Lenkijos aplinkoje...

Gerai linksminkimės, integruokimės vieni su kitais... Metinį Positivo suvažiavimą laikau atidarytu. Kviečiu visus prie bufetų ir baro, o paskui ant parketo...

Galima sakyti, kad draugai baigė kalbas. Žmogus per savo gyvenimą prisiklausei tų gražbyliavimų. Tai faktas, į partijas niekada nesileidau įrašomas, bet jau vos vos, prieš pat čempionatą. Atėjo tada vienas toks pienburnis iš štabo. – Kaip tai yra, kad būrininkas, kuriuo taip pasitikime, nėra mūsų

organizacijos narys, – sakė jis. Ir žmogui teko nueiti į susirinkimą...

Tos kalbos apie darbininkų ir valstiečių sąjungą ir apie tai, kad žmonės gyventų turtingiau, ir apie draugystę su Sovietų Sąjunga... O čia tas pat, organizacija svarbiausia ir pasakos apie vertybes. Na, ar ne, pone Muravecai?

Panašu, panašu, po galais, panašu... Na, bet mat jį galas. Užvalgykim truputį... Gerų dalykų čia šiandien paruošė. Kada žmogus valgei šernienos nuo iešmo? Gal kai pakvietė į medžiotojų būrelį... O bigosas kvepia taip, kad jį užuodžiau dar lipdamas iš autobuso. Bus pamatas degtinėlei. Ypatingai šiemet suorganizavo. Ir vieta, Polonijos namai, ir valgis toks mūsiškas. Žmogus iš karto kažkaip kitaip, taip šventiškai jautiesi. Kodėl pasirinko tokią vietą? Tikriausiai atsisveikina su mumis... Palik ramybėje, žmogau, tuos visus reikalus. Šiandien tu atsipalaiduoji. Pažiūrėk, kiek paruošta tų valgių ir gėrimų. Pirmiausia gal mažą stikliuką prie agurkėlio. O! Puikus raugas. Božena geresnių nepadaro. Tai yra nedarė, nes jau kiek metų nebuvo laiko užraugti. Bet tai tas skonis! Gryna ir raugintas agurkas!

Gaila, kad žmonos nėra. Kažkaip tuščia vienam. Ji ten sėdi viena... Bet juk reikėjo čia atvažiuoti ir pasirodyti, nes jei ne, tai galėtų suprasti, kad įsižeidžiame, ir nežinia, ką pagalvotų... O ji sako, kad nepajėgs, kad pavargusi, kad ne geriausiai jaučiasi, bet važiuok, Marekai, privalai važiuoti, neišeina... Na, tai dar vieną ir prie bufeto įsidėti šilto.

Kažkada žmogus į tuos suvažiavimus atvažiuodavai kitaip nusiteikęs. Atsimenu pirmą suvažiavimą, prieš dvejus metus, taip, tai buvo devyniasdešimt penktaisiais... kaip šiandien prisimenu. Naujutėlaitis „Sobieskio" viešbutis. Viskas mūsų paslaugoms. Pirmą kartą žmogus paragavai tokio viešbučių gyvenimo, tai sunku pamiršti. Apartamentas mums, ir kaip mus gyrė. Visuose pasisakymuose, kad partneriai tą, partneriai aną... O mūsų Positivas buvo pirmas pagal pardavimus šiaurinėje Lenkijos dalyje, na, ir turėjo pirmą vietą pagal švarą ir „paslaptingo kliento" akciją. O apie ką kalbame dabar?

Suskambo muzika. Ir kas? Ramstysi, žmogau, sienas. Ankstesniais metais tai prisišokome su Božena už visus metus, o dabar?

Dangus burnoje, pone Muravecai! Šerną čia moka pagaminti, bigosas kaip pas Boženą! Gera jų virtuvė. Iš tikro pamiršome, kad ką nors tokio galima patiekti. Tik tie džiūvėsėliuose apvolioti viščiukai ir mišrainės ala parizjen ir marselietiškai. O bigosas ir muštinis, ir rauginti agurkai tik namuose, kokiame nors, kurna olek, pogrindyje. Tai dar vieną. Gerai atšaldyta. Į senelės Polonijos sveikatą!

Linksminasi tie mano lenkai. Keistą vietą šį sykį pasirinko Kristoferis. Iš esmės tokia pati pilis kaip *Ludroix* į pietus nuo Saumuro, bet vis dėlto kitokia. Kažkaip suteršė mūsų planus tais lenkiškais sumanymais. Bet svarbiausia, kad ne kokiame nors vokiečių dvare.

Prasidėjo konkursai. Visada ir visur tas pat. Per tiek metų negali sugalvoti nieko nauja. Ir ar Kenija, ar Egiptas... Lenktynės maišuose... Na, ne... Dvidešimt trejus metus žiūrėti tai kiekvieną sykį... Įdomu, kad visur tie vargšai žiurkiukai su džiaugsmu sutinka šitaip kvailioti... Ir kokie patenkinti... Na... Positivas negaili lėšų, kad visi galėtų nemokamai pavalgyti, išgerti... Ir kiek pasaulis ilgas ir platus, tai visi dievina.

Atšaldyta degtinė ir tie jų nacionaliniai patiekalai. Reikia pripažinti, kad valgis yra visai, visai nieko. Ak, kai prisimenu pradžią. Rauginti agurkai... cha, cha, cha... maniau, kad patiekia ką nors sugedusį, o tie kopūstai... irgi bijojau, kad mane nori nunuodyti... virti raugintus... kokie sumanymai! Keista ta įvairių rugštumo atspalvių virtuvė... Išgerkime! Grynos degtinės! Kiek dalykų iš jų išmokau. Reikia pasakyti, kad nei Kenijoje, nei Egipte ar Turkijoje nejutau, kad galima iš jų paimti tą ir aną. Nes čia vis dėlto Europa... Bet tai galima pripažinti, pabuvus čia su jais... kiek jau metų?

Tai yra fenomenalu, tiesiog *incroyable*, ta mėsa ir stiklelis grynosios! Pirmiausia smūgis, galima pasakyti, stingdantis savo intensyvumu visus skonio svogūnėlius, paskui randasi švelnus šernienos skonis, kuris akimirksniu ištirpsta stipriame alkoholyje, jo aromate, ir paskui netrukus po visą kūną pasklindanti šiluma, grįžtanti į burną sujungta su nepakartojamu mėsos ir to nuostabaus alkoholio skoniu.

– Kristoferi! Turiu tave pasveikinti. Puiki vieta ir tobula virtuvė! Taip, tu teisus, tai kitoks suvažiavimas nei ankstesni.

Kaip tas mano Kristoferis sustiprėjo naujame vaidmenyje. Sutvarkė sau viską skyriuje, reformuoja tinklą, rūpinasi įvaizdžiu, išpruso, nieko nepasakysi. Labai gerai vadovauja naujam kolektyvui. Sumaniai balansuoja, panaudodamas arba – kai reikia – prislopindamas jų dinamizmą, entuziazmą ir kartais jaunatvišką neapdairumą. Bet visa eina į gera, lėtai, bet pirmyn. Paryžius yra patenkintas ir tikriausiai jau neilgai trukus mano brangus Kristoferis išskris kur kitur plėsti Positivo šeimos. O tu? Dar truputį, dar truputį kantrybės. Paryžius galvoja, kokią pagaliau pasirinkti tolesnės tinklo raidos Lenkijoje strategiją. Visa tai slapta, tad net ir Antuanas nieko nežino. Tik kodėl niekas neatvažiavo iš Paryžiaus? Bet šiandien nekvaršinkim sau tuo galvos. Šiandien linksminkimės iki šviesaus ryto. Šiandien suvažiavimas!

– Žinai, kad pamėgau jūsų virtuvę, jūsų papročius, jūsų nesivaržymą, atvirumą ir jūsų degtinę. Išgerkime! – Jau man net nereikia savo vyno... – Tai, Kristoferi, svarbu, kad jie visi čia yra kartu! Mums pavyko restruktūrizuoti Positivą ir įvykdyti apyvartos planą. Tai vėl mūsų sėkmė! O kiek firmų atėjo paskui mus, kiek čia investavo. Tai mūsų sėkmės dėka, Kšištofai. Į sveikatą!

Kaip jis galėjo pasakyti, kad vedėjai yra jauni ir neprityrę? Jeigu tie seni pūzdrai būtų tokie prityrę kaip jie, kitaip atrodytų nauja strategija... Antra vertus, Barzdyla yra nieko sau tipas. Dulkina tą šeimą ir partnerius, bet tai yra kažkoks metodas užmigdyti jų budrumą. Juk Perdas nuolat kartoja, kad versle svarbu sumaniai jungti greitus sprendimus su kantrybe, ir tikriausiai tai šiuo atveju svarbiausia. Tad dar vieną stiklą to ant pelių...

Čia lyg ir rūmai, tie kardai ant sienų, bet kambarėliuose viskas aukšto lygio... gal apie šimtas televizijos kanalų, vonia irgi nieko sau... o svarbiausia, yra nemokamas baras. Ir matau, kad čia susirinko ne tik tie iš provincijos, bet ir nemažai žmonių iš administracijos, ir gerai, nes jau nelabai galiu žiūrėti į visus tuos snukius iš restoranų.

Šiandien Euzebiuk, apie tai negalvojame... Reikia pašokti, atsipalaiduoti, pasilinksminti, pašokinėti. O virtuvė čia gera. Iš tikrųjų, nieko neprikiši. Kada aš valgiau bigoso? Net ir mama liovėsi gaminusi, nes dabar nori pasirodyti, kad yra tokia apsišvietusi ir pažangi, daržovių ir bigosiuko jau seniai nebuvo... tik kažkokios mišrainės su tais žiediniais kopūstais ar kažkokia žuvis su kažkokiu padažu, tėvuką tiesiog krato... kartu su Koleba sėdi prie stalo ir tik purkštauja: kur tai matyta žuvį per vardynas... ir pilsto degtinę beveik pastalėje, nes motina dabar duoda vyno, bet tėvas ir Koleba to gerti negali...

Bus varžybos! Super. Tuoj Euzebiukas parodys, ką gali... Ką tas šiknius prie mikrofono šneka?

Kas tai bus? Virvės traukimas. Tai mėgstu... Varšuva prieš visus kitus... Ar aš esu Varšuva, ar likęs pasaulis? Kur stoja Perdas? Na, pagaliau jis iš Prancūzijos... Tai aš kartu su juo... Tikrai juos įveiksime ir tikrai Euzebiukas galės pasakyti: žiūrėk, jei ne aš, tai jie seniai nuvilktų jus į upę... Su kuo dar esu... Ką? Liaskovskis... Partneris iš Elbliongo... Ir turiu su juo būti vienoje komandoje... Gal įsmeigsiu jam į sprandą šakutę, jeigu atsistos priešais mane... Bus tokia maža egzekucija. Bus vienu mažiau...

– Vaikinai, o jūs ką? Parodykit, ką gali vedėjai! Į eilę! – Reikia surengti vedėjų ir partnerių varžybas... Tai paaiškėtų, kas stipresnis... – Na, tai ką? Pradedame?

Šioje rungtyje svarbiausia gerai įsikibti į virvę. O Perdą reikia pastatyti priekyje, tai anie žinos, kad nevalia generaliniam direktoriui pralaimėti... Tai yra psichologinis ginklas. O be to, Euzebiukas visada žino, kurion pusėn stoti, ir tai svarbiausia... Anoje pusėje vieni karšiai... Na, gana dulkinti... visiškas susikaupimas... Važiuojame! Mano komanda visada pasmerkta laimėti.

Virvės traukimas. Kasmet tas pat, iki skausmo... Ką šį sykį pastatys priešpriešiais? Kokia afera atsitiko pirmame suvažiavime, kai pas mus dar buvo daugybė prancūzų ir iš jų suorganizavo komandą prieš mūsiškius... O šiandien sumaišė. Žinoma, viskam diriguoja Drutas. Ką paskirs skyriaus vedėju,

kai mane tikrai išsiųs toliau? Ką nors paaukštins ar paims iš šalies? Drutą?

Muzikantai gabūs. Viską moką. Rodas Stjuvartas ir *Belyje rozy,* Felekas Zdankevičius ir Varius Manksas. O visų pirma *Ei, sakalai* ir *Dešinysis prie kairiojo.* Tikri profesionalai! Atrodo, kad gerai linksminasi visa mūsų pozityvi šeima... Alkoholis liejasi upeliu, tai svarbiausia. Svarbiausia taisyklė.

Visi patenkinti! Vėl, Kšištofai, sėkmė. Gerkime ir linksminkimės iki šviesaus ryto! Pavyko tau, vėl tau pavyko! Iš esmės be konfliktų pereiname prie naujos sistemos. O atrodė fatališkai. Atrodė, kad kažkur praradau entuziazmą ir tikėjimą savo galimybėmis. Bet iš naujo pradėjau mąstyti pozityviai. Ir tai yra nuostabu! Išgerkime už tai! Ir už mano naują atjaunėjusį kolektyvą. Jaunystė, entuziazmas ir dinamizmas!

Viskas eina geriausia kryptimi ir kitais metais tinklas be jokių problemų įvykdys apyvartos planą, o aš gal jau būsiu kur kitur... Norėčiau patraukti kur nors į pietus. Gal pasiseks...

O šiandien linksmybės kaip reikant! Polonijos namuose! Už tos mūsų Polonijos šlovę ir sėkmę! Nes tai faktas, kad visi truputį pamiršome tave, brangi ponia, bet juk visa tai dėl tavęs. O, Pjeras stovi su tuščiu stikliuku.

– Į sveikatą, Pjerai! Taip lenkiškai! – Išmoko tas mūsų Pjeras. Atsimenu, kaip iš pradžių raukėsi po kiekvieno stikliuko. O dabar be jokių problemų, ir matyti, kad jam, velniškam varliaėdžiui, skanu! – Už tuos mūsų bendrus metus!

– O, Artūrai! Šimtas metų... žiūrėk, kaip tas laikas lekia... metai bematant pralėkė. Tu teisus... gerai, kad dar susitinkame. Taip, aš irgi stebiuosi, kad mus čia pakvietė. Gal taip elegantiškai nori su mumis atsisveikinti... Žinau, kad tai ne geriausias sąmojis. Kaip ten tavo apyvartos užduotys? Pamiršk, žmogau! Žinai, tas mano... regiono direktorius, tas Drutas, gal apie jį esi girdėjęs, supranti, paėmė liepos... geriausio ten pas mane mėnesio rodiklius ir nustatė, kad tokius turiu pasiekti ištisus metus.

Žiūrėk, vėl čia kažkokį cirką pradeda. Įdomu, ką šį sykį tas pajacas sugalvojo... Vėl šokinėsime maišuose? Ko nors geri? Eime prie baro užuovėjon...

Kaip aš žiūriu į situaciją? O kaip galiu į visa tai žiūrėti? Vyre, turiu suknistus namus, nežinau, kuo visa tai baigsis. Ir turiu tą Drutą kaip regiono direktorių. Tai ypatingas niekšelis. Palauk, dar įsidėsiu to bigoso ir dar įsipilsime sau bolsiko, ką?

Visa tai, supranti, pribaigia mano žmoną. Na, kaip aš galiu į tai žiūrėti? O kaip pas tave abonementas „Pietūs"? Kažkaip įsisuko? Vis geresnių sumanymų randasi toje Varšuvoje, ne? Ir visiškai niekas jų nepasiekia. Dar kol su Barzdyla buvo koks nors ryšys, tai bent atrodė, kad kas nors ten prisimena, jog partneriai gali išmanyti apie restoranus ir verta kartais pasidomėti jų nuomone. O dabar Barzdyla jau neturi laiko domėtis tokiais nesvarbiais dalykais...

Rinkimai? Artūrai, kokie rinkimai, žmogau. Kur man visa tai rūpės? Be to, pasakyk man, ar tai ką nors keičia, kas mus valdo? Žmogus dar balsavai tuose prezidentų Valensos ir Kvasnevskio rinkimuose, bet paskui... Na, pasakyk, ar tai ką nors keičia? Anksčiau buvo draugai, o dabar bus brolis premjeras, sesuo maršalė ir prioras ministras. Ir galų gale juk mes turime juos išlaikyti. Sako, kad reformuos. Tikriausiai taip reformuos, kaip reformuoja mūsų tinklą. Tokiems kaip mums visada prieš vėją. Atmink, Artūrai, visada vis viena visa užgrius ant mūsų pečių. Tai ką? Išlenkiam? Valgei šernienos? Taip, reikia pripažinti, kad ją neblogai pagamino... Bent kartą per metus Positivo sąskaita galima suvalgyti ką nors normalaus. Dar po vieną?

Gal neturėčiau daugiau gerti... Truputį per daug, brangus Kšisiau, per daug į save įpompavai. Pradėjo lyg šiek tiek suktis galva...

Ir ką aš čia darau? Mane kažkaip blogai paveikė ta vieta, o tiksliau – ta velniška degtinė... Polonijos namai, o gal veikiau beprotnamis? Bet kas ten. Dar vieną. Mažas stikliukas dar niekam nepakenkė. Uuuu... per daug, Kšištofai, per daug.

Tai gal koks nesusipratimas, kad jie visi čia, kad mes čia visi... tavo namuose, Polonija... Neturėtų taip būti... Ar mes dar apie tave galvojame?.. Tik suvestinės, lentelės, apyvartos planai... Kšištofai, reikia sau nuoširdžiai prisipažinti, kad pasigėrei!

Visi šoka, visi sukasi, ir kas blogiausia, visa sukasi. Linksminkimės, linksminkime! Taip, iki galo! Jau vienas vargšas miega prie stalo. Tai gal paskutinis partneris iš Silezijos. Cha, cha, cha, mano didelė Positivo šeima... Parketas pilnas. Visi šoka. Partneriai, buhalterija, regionų direktoriai, inžinieriai, net ir Pjeras su Silvija.

Kokie nuostabūs šermenys! Mano šeimos, tavo, Kšištofai, didelės pozityvios šeimos šermenys! Galas. Koks ištaigingas, koks elegantiškas! Ir visi linksminasi, nes geri šermenys turi būti linksmi iki paskutiniųjų! Baigta, Kšištofai! Visiškai prisikliunkinau. Visi mylimieji seneliai partneriai, kitame Positivo suvažiavime jau nesusitiksite. Jau jūsų nebepamatysiu... Jeigu apskritai bus kitas suvažiavimas. Juk etatuose įdarbintų vaikinų integruoti nereikia... Kšištofai, nusiramink, tai niekai! Galvok apie sėkmę!

Graži vieta. Tradicija, istorija... Sėkmingiausi mūsų metai... Kunigaikščiai, vyskupai... tegu linksminasi. Padarykim jiems, Kšištofai, staigmeną! Pasilinksminimą kaip reikiant! Dabar pakilkim į estradą. – Duokit, vaikinai, mikrofoną! Tegyvuoja karalius, tegyvuoja seimas, tegyvuoja visi luomai! Džiaukimės visi! Taip, gerai, puiku, prašau tylos. – Ir jau žinai, Kšištofai, kodėl juos visus čia atvežei. – Brangūs ponai, *ladies and gentlemen*. Dabar bus nuotaikos pasikeitimas. Kas bus? Neatspėsite... – Padarykime įspūdingą pauzę. – Laikas pradėti polonezą! Visi į ratelį. Labai prašau! Kas ves? Tikrai tu,

Euzebijau. Sugebėsi? Kartu su Pjeru, viena pora! Kokia nuostabi pirmoji pora! Puiku! Ponai muzikantai, prašau pasiruošti! Polonezas – tai ne juokai! Tai jau ne kažkokios ten kelnaitės su taškeliais! Ką, Euzebijau... turėsi mūsų bosą išmokyti žingsnių. Antra pora. Ponas Muravecas su kolega vedėju Konevka. Trečia pora... Irekas su Andžeika, kaip Galijotas su Dovydu, o dabar merginos. Buhalterija pati rikiuojasi... Silvija, prašau už parankės su kolega Urbanskiu. Ponai muzikantai. Trys, keturi! Lėtai ir didingai! Atsiminkit, tai yra polonezas! Visi ponai partneriai ir kolegos vedėjai, į ratelį! Tai jūsų šefo nurodymas. O kolegos inžinieriai, labai prašau, kviečia gerbiamas partnerių žmonas... Pozityvus polonezas. Ir ratas jau pajudėjo. Pirma pora pradėjo... Puikiai, senoviškai, lenkiškai! Žiūrėk, Polonija, kas darosi! – Pažiūrėk, Kšištofai... šoka. Koks ratelis! Kokie patenkinti! Visi visiškai girti. – Ir pasikeitimas! Į pirmą porą Marekas Muravecas ir Euzebijus Drutas. Jeigu integracija, tai integracija. Kai suvažiavimas, tai suvažiavimas! – Kšištofai, jie visi vos bepastovi ant kojų. Muravecas su Euzebiuku! O Pjeras dabar pasičiupo vyriausiąjį buhalterį... Silvija su mūsų storiausiu partneriu. Jau jums visiems, mano brangieji, visiems baigta. Na, gana džiūvėsiuose apvoliotų viščiukų, suvestinių ir lentelių. Primink jiems save, ponia Polonija!

Žmogus, kurna olek, neturėtų tiek gerti. Božena ten tūno viena namuose, o tu pasigeri lyg gyvulys.

Bet juk turi žmogus bent kartą per metus visa tai pamiršti, kurna olek! Atleisk man, Božena. Kai nueisiu į kambarį, iš karto tau paskambinsiu. Nieko nebijok, tavo Marekas tave prisimena. Prisišnekėjo žmogus, apsikeitė pažiūromis. Suvažiavimas puikus! Pasilinksminimas kaip reikiant!

Bet tai gal perlenkimas šokti polonezą ir, kurna olek, su tuo bybiu Konevka. Kur tai matyta, kad vyras šoktų su vyru. Polonezą. Lenartas gal išprotėjo, o greičiausiai tiesiog mirtinai pasigėrė. Bet visi pasileido šokti, tai kodėl pagaliau tu, Marekai, turėtum nešokti? Tik vis dėlto žmogus, kurna olek, gal vos ant kojų bepastovi... Visa čia taip kitaip. Taip šventiška. Tie kilimai ant sienų ir kardai. Polonijos, kurna olek, namai. Bet kur čia iš tikrųjų gyvena Polonija? Nekvailiok, Marekai. Baik juokus. Ji gyvena tavo širdyje.

Marekai, tai rimtas šokis. Technikume per šimtadienį šokai jį pirmą ir paskutinį kartą. Polonezas. Konevka prakaituoja ir dvokia. Užėmei, bybi, Zambrovskio vietą! Bet ar šokant polonezą galiu pykti ant kvailo kvėšos? Na, ar galiu? Juk mes visi kartu, kaip tame poloneze, kurna olek, kartu nežinia kur esame. Kur mus visa tai nuves? Ką? Tas Barzdyla visiškai iškvaišo. Turiu šokti su Drutu. Na, jau ne!

Kurva, Euzebiuk, kurva, čia kažkas gal išprotėjo, o būtent Barzdyla nusitašė! Polonezas! Kažkokia nesąmonė! Firmos suvažiavime šokti polonezą!

Na, bet kai šefas liepia, tai juk privalai paklusti. Tai tiko mokykloje, bet kad tokiame šauniame renginyje lieptų daryti ką nors tokio! Ir, kurva, kodėl visi jo klauso? Tai ta sušikta muzika taip visus apkvailina, be to, visi užsipylę akis, tad nieko keista, kad šitaip elgiasi! Tiesiog kažkoks pakvaišėlių ratelis.

Tik, Euzebiuk, toje muzikoje esama kažko baisaus. Tegu jie pagaliau liaujasi. Negaliu jos pakęsti. Tegu, nenaudėliai, užgroja ką nors kita. Dar truputis, ir apsivemsiu.

O apskritai, ar aš koks pedalas, kad šokčiau su vyrais? Na, bet esu pirmoje poroje ir vedu tuos pamišėlių namus kartu su Perdu, tai dar suprantama. Nes Euzebiukas yra pirmas. Vesti polonezą yra šis tas!

Tik, kurva, primena save visi tie stikliukai. Kiek jų į save supyliau? Kai duoda, tai juk negali nueiti niekais. Bet vis dėlto reikėjo maukti gryną. Euzebiuk, kitaip dabar jaustumeisi!

Ką tas Barzdyla šneka?! Ar jis visai iškvaišo? Su Muravecu! Aš turiu paimti už parankės tą karšį, tą perdylą, tą išspirtiną partnerį, aš, Euzebijus Drutas! Polonezas su partneriu Muravecu!

Tie mano mylimi lenkai! Ką jie vėl sugalvojo... Kolektyviniai šokiai! Kažkoks lenkiškas ritualas... Koks tatai paprotys? Prisigeria degtinės ir darosi tokie maištingi... Bet juk negaliu atsisakyti, kai tai jiems taip svarbu... Tik kodėl privalau šokti su tuo

regiono direktoriumi Drutu? Visa tai truputį lyg Afrikoje... Gal per lengvai sutikau. Ar tatai tinka? Vėl išgėriau per daug tos deginančios kiaulystės...

Atsipalaiduokime, nes juk niekas neatvažiavo iš Paryžiaus, galima jaustis visiškai laisvai ir linksmintis su mano lenkais. Tik, antra vertus, ką tai iš tikrųjų gali reikšti, kad niekas neturėjo laiko atvažiuoti į suvažiavimą? Kažką tai turi reikšti. Taip dar nebuvo.

Bet šiandien pasilinksminimas, gana galvoti. Pažiūrėk, kokia tai ceremonija. Visi įsitraukė į tą keistą zigzagą. Ką tai reiškia? Dar nesu ko nors tokio čia matęs. Ką tas Kristoferis išdarinėja? Muzika ir kas? Turime eiti? Kur tas Drutas mane tempia? Aš mieliau įsikibčiau į Silvijos parankę... Kas tai yra? Ar tai pedalų šokis...

Aaaa! Tai polonezas! Na, aišku! Tas jų tautinis šokis! Juk jie tuojau išgriuvinės. Ten kampe vienas jau guli, o antras už stalo. Juda lyg kokios lėlės. Ką tas Kristoferis sako? Vėl partnerio keitimas? Kristoferis gal per daug išgėrė! O gal jų toks paprotys, kai susirenka tokiose istorinėse vietose? Keista tauta. Niekada jų nesuprasi, niekada jų nepažinsi... Atrodo, kad jau niekuo nenustebins, o čia toks netikėtumas. Tas porų keitimasis... Kada pagaliau man pasitaikys kokia moteris? Gal tai jų kariškas šokis. Tokia narsi tauta. Gal tai šokdavo prieš eidami į mūšį. Taip, tikrai... Kažkokio maršo forma... Jei šitaip drąsindavo save prieš kautynes, tai nenuostabu, kad nuolat buvo okupuojami.

Man nepatinka! Nusigėrė juodai... Manekenų ratelis. Pilki veidai, įsistebeiliję kažkur į tolį. Ką tas Kristoferis išdarinėja! Tai turi būti pozityvus renginys, o ne kažkokios kapinių apeigos... Žmonės turi iš čia išvažiuoti pasikrovę, suintriguoti, identifikuoti, motyvuoti... O jie atrodo visiškai nesąmoningi... Visi apdują... Kokia tauta. Ir ta velniška muzika. Suksis taip, kol išgriuvinės.

Šūdas! Juo ilgiau groja muzika, juo su jais prasčiau. Lyg kokie numirėliai. Gana šito! Reikia tai nutraukti! Čia yra Positivas ir pozityvus mąstymas, o ne kažkokie ten polonezai... – Kristoferi, prašau mikrofoną! Išversi. Mano brangieji, brangieji... pasidarė kažkaip taip... Linksminkimės! Šiandien Positivo diena. Orkestras! Prašau lambadą!

Gvazdikai

Dar tamsu... kiek čia valandų? Lietus už lango... Kad net taip žmogus negalėtum miegoti... Keturios... vėl štormas, vėjas lyg velniai... Tik po dviejų valandų galima bus eiti Positivo atidaryti... Nuo šono ant šono... Gerai, kad žmogui liko nors tas Positivas... Ką čia darysi? Ką čia dabar su savimi darysi? Užmigti... Jau nepavyks... Kažkada žmogus miegodavai, artilerija galėjo šaudyti... O dabar... taip tuščia... žmogus lovoje vienas... Kai visada čia gulėdavau šalia žmogaus, tai apskritai negalvodavai, nekreipdavai dėmesio, ar yra, ar jos nėra, o dabar pusė sofos tuščia, lyg pusę žmogaus būtų pašalinę... Žmogus tiek metų gyvenai drauge, tai ir nieko nuostabaus... bet tiesa visada tokia,

kad kai netenki, tik tada širdis kraujuoja... Ir kaip čia dabar gyvensi? Nieko, kurna olek, žmogui nesinori. Geriausia būtų miegoti, bet žmogus nubundi. Keltis, iš teisybės, irgi nesinori, bet gulėti dar sunkiau. Ir gerai, kad yra tas Positivas, nes galima truputį pamiršti. Bet iš teisybės ten irgi neįmanoma ištverti, kai jos nėra su manimi kontorėlėje. Ir kai matau tuos segtuvus, kuriuos ji laikydavo rankose, kuriuos išdėliodavo ir saugodavo, tai man širdis plyšta į gabalus. Nes kaip tai, kurna olek, yra, kad toks segtuvas yra ir bus, o žmogus staiga, va taip, išnyksta?

Beveik trisdešimt metų drauge... ir dar gal apie metus vaikščiojome kartu... Tai buvo tuojau po kariuomenės... Ir kaip tai atsitiko, kad pralėkė taip greitai... kaip atsitiko... juk prisimenu, kaip susikibę už rankų vaikščiodavome į prieplauką... žmogus buvai jaunas... net mėgdavome su Božena truputį pasėdėti paplūdimyje. Kaip tai pralėkė? Ir žmogus apskritai apie tuos metus negalvojai... Buvome drauge, ir tiek. Kaip tai apskritai įmanoma, kad taip baigtųsi? Negaliu patikėti, kad taip turi būti. Žmogus, kurna olek, jau gyvenęs tiek metų ir pradėjęs mąstyti lyg vaikas, bet tai neįmanoma, kad pusė sofos jau visada bus tuščia. Na, nes turėjome tik vienas kitą... Su vaiku mums nesigavo. O Jėzau! Nenoriu apie visa tai galvoti. Bet kaip taip yra, kad buvo žmogus ir staiga žmogaus nėra? Aš to negaliu suprasti.

Išėjo... nieko negalėjome padaryti. Bet kur ji išėjo? Kur esi, Božena? Duok kokį nors ženklą... Pen-

kiasdešimt vieneri metai... kiek, žmogau, dar pagyvensi? Gal dar ilgai šitaip be tavęs?

Na, Euzebiuk, jau šešios, keliamės. Dar viena diena prasidėjo, šiandien apniukę, darganas kovelis. Bet anksčiau kelsies – gardžiau valgysi. Nėra ko gulinėti. O šiandien daug kas vyks... Reikia viskuo pasirūpinti, kad paskui eitų kaip priklauso. Na, pirmiausia dušas, paskui pusrytėliai. Pirmiausia pasipliuškenkim. Taip, dušai tuose viešbučiuose greta pusrytėlių yra didžiausias malonumas. Galima stovėti kabinoje, o vanduo iš viršaus srūva per visą kūną ir taip maloniai šildo. Namuose yra ta vonia, kuria iš tikrųjų nesinaudojama, juk nėra laiko pripilti ten vandens, o su dušu bus visur prilaistyta ir, be to, gaila vandens, nes skaitiklis sukasi, juk Euzebiukas ne toks turtingas, kad pinigus piltų į kanalizaciją. O viešbutėlyje kabinėlė kaip reikiant, įrengė permatomas sieneles, tai galima matyti save veidrodyje, ir Euzebiukas mėgsta pasižiūrėti į save, kaip jo reljefas atrodo, bet apskritai toks permatomas dušas yra daugiau prancūziška elegancija. Gal ir pas mus įsitaisysime kabinėlę, būtent tokią. Brigida jau kažką gudragalviavo, kad norėtų matinės, bet ji tiesiog nenori savęs matyti, tokius turi riebalų sluoksnius...

Na, malonu, Euzebiuk, kai taip šiltas vanduo plauna, nieko nepasakysi, bet nėra ko taip neproduktyviai eikvoti laiką... Susidarykim planelį, kam reikia paskambinti, kad visa tai imtų veikti, nes

bus lyg specialių pajėgų operacija. Viskas slapta, o daugybė veiksmų turi būti suderinta. Su Dareku pasimatome per pusryčius, tad jis kontroliuojamas. Reikia pirmiausia paskambinti Valdekui, nes vis dėlto veiksmą nukelsime viena valanda, kad patikros poveikis būtų neabejotinas, nes jei paaiškėtų, kad jis dar neįsipylė į save tiek, kiek priklauso, kas tada? Tad geriau atvažiuoti valanda vėliau ir turėti šimtaprocentinę garantiją. Tad reikia tuoj paskambinti Valdekui, nes dar paskubės vaikinas ir viską sugadins... O jis jau trypia kojomis norėdamas imtis darbo.

Valdzius yra idealus pasirinkimas. Kokia laimė, kad atsirado prekybos centrų. Tai tikra kadrų kalvė! Iš ten išeina kieti kaip plienas žmonės, ir tokių Euzebiukui reikia... Valdzius dirbo skyriaus šefu. Senas vilkas, puikiai susiformavęs. Tobulai juos išlavino. Ten norint išsilaikyti reikia save visiškai išsunkti. Aiškios žaidimo taisyklės. Kas nors ne taip, iš karto lauk ir ateina kiti. Nuolatinė kaita. Dešimt laukia pasirengusių, kada suklups esantis aukščiau. Tad privalo saugotis. Nes iš tokio, kuris nukrito, lieka vieni griaučiai. Ir nėra jokių paistalų apie kažkokią ten šeimą, misiją, viziją. Reikia suktis, ir baigta. Ak! Prekybos centrai! Galėčiau ten dirbti, jei daugiau mokėtų.

Valdekas turėjo apie trisdešimt pavaldinių, nes tai didelis skyrius, birūs produktai ir saldumynai... Ir kiekvienas tik galvojo, kaip nieko neveikti ir kuo daugiau išnešti. Tad Valdekas tik atleidinėjo ir dar-

bino naujus... Be paliovos, nes turėjo kontroliuoti pulsą. Ir kai Euzebiukas vedė su juo tuos kvalifikacinius pokalbius, tai jau po pirmo žinojo, kad tas Valdekas yra jam gimininga siela... Jis visai nenorėjo išeiti iš to „Ošolomo", bet norėjo tokio šefo, kaip Euzebiukas, tad ir sutiko. Apie tokį žmogų šiandien galima tik svajoti. Dabar rinkoje didelė prityrusių vadybininkų paklausa, nes per pastaruosius metus atėjo tiek firmų...

Gerai iškrakmolyti tie rankšluosčiai. Aštrūs, skatina kraujo apytaką. Na, tad dabar skustis. Ir skambutis Valdekui, ir paskui žemyn. Šiandien ir kiaušinienė, ir dešrelės... Seilės bėga...

Šešios trisdešimt? Kodėl taip anksti nubudau? Na, tai jau kita diena. Vėl... kita. Kur aš esu? Ką aš čia iš tikrųjų veikiu? Taaaip... Pasitarimas pas vaivadą, pensionatas prie Ščecino...

Taip... Lyg sapnavau kažką keista? Taaa... Plaukiojau... Gal ežere... po galais... pilname baltai raudonų gvazdikų... Baltai raudoni gvazdikai? Taip, vietoj vandens gvazdikai... Kaip per minėjimą... Koks kretinizmas... Keista taip plūduriuoti gėlėse. Jutau žiedlapių prisilietimą prie veido. Išplaukiau toli, į patį vidurį, krantas pasidarė vos matomas... Gal išsigandau... Ir nuo kranto prie manęs artėjo dvi moterys... jos buvo per toli, kad galėčiau pažinti... bet tai buvo Joana... ir Anė... Atsiguliau ant tų žiedlapių aukštielninkas... Ak, kaip tai buvo malonu... Plūduriuoti ant baltai raudonų gvazdikų.

Visiška ramybė, ir man buvo nesvarbu, kas atsitiks, kai iki manęs priplauks... Malonu? Tai kodėl nubudau? Ir žinau, kad jau, po galais, neužmigsiu. Vėl pradedi... Galvok pozityviai. Pirmiausia galvok pozityviai...

Kas tau galvoje pinasi? Ji? Kaip jai sekasi? Kodėl tada nepaskambinau? Bet tiek jau to...

Keltis dar anksti. Yra daug laiko. Neturi niekur skubėti. Lengvatinė išvyka... Ramūs pokalbiai su vaivada, paskui banketėlis. Kad visada taip galima būtų važinėti... Galima gulėti ir gulėti. O kas atsitiktų, jei taip apskritai nesikelčiau? Po dvyliktos ateitų valytoja, ir kas? Pamatytų lovoje gulintį vyriškį. Pasakyčiau jai paprasčiausiai pasaulyje, kad nesinori keltis, kad netrukus ateis vakaras ir vėl reikės gultis. Nutariau išvengti nereikalingų pastangų. Gulėsiu taip, ir baigta.

Kas apskritai verčia keltis? Kas tau vėl rūpi? Apskritai kokie tai klausimai? Na būtent, kas nulemia, kad šeši milijardai žmonių keliasi užuot gulėję ir laukę to, kas vis vien neišvengiama? Nežinau, kaip su tuo susitvarko šeši milijardai, bet aš privalau laiku nuvykti pas vaivadą...

Nėra ko vartytis nuo šono ant šono. Kelkis ir eik rytinio apsipratimo su savo veidu. Dieve mano, kaip tai nuobodu... Kasdien tas pat. Praustuvas... Galima sau paįvairinti. Arba stovint, arba atsisėsti. Bet man jau seniai nesinori lieti stovint... Ir paskui veidrodis! Ir ką matome? Raukšles ir patinimus, nuospaudas ir pigmentus. Susidėvėjusi me-

džiaga. Nepatvari, jau seniai po garantinio laiko. Blogiausia paakiuose... Raukšlės akių kampučiuose ir negyvėlio melsvumo ratilai paakiuose... Jau niekada nepamatysi ten lygios ir gaivios odos... O kas tose akyse? Geriau imk skustuvą ir veik... Bent gerai, kad nusiskutau tą barzdą...

Vis greičiau... Naktis praeina lyg akies mirktelėjimas. Užmerki akis ir paskui tuojau nubundi, ir trečdalio gyvenimo nebėra... Ir paskui vėl tas veidrodis, prasideda dar viena diena, ir net nepastebėsi, o jau vakaras ir vėl veidrodis. Laikas išprotėjo, srūva tarp pirštų ir nieko po savęs nepalieka. Savaitė praėjo ir paliko skalbti septynerius marškinius ir tiek pat porų kojinių. Viską į plovyklę, ir prasideda dar viena savaitė, ir taip be galo. Tik vis daugiau raukšlių paakiuose.

Baik, po galais, filosofuoti, nes darosi bloga... O dabar dantys. Ir galima apsirengti... kad vakare nusirengtum... Mobilusis telefonas tyli, tai reiškia, kad Lenkijos Positivas, kiek ilga ir plati Lenkija, pradeda rytinę pamainą be problemų. Šimtas penkiolika Positivų visoje šalyje lėtai rengiasi atsidaryti. Dešimt regionų vadovų skutasi prieš veidrodžius, kad kaip kasdien imtų globoti sklandų viso sudėtingo organizmo veikimą. Akcininkai tikriausiai miega pasikliaudami, kad investuotų pinigų grąža bus aukštesnė negu kitų rinkos segmentų. O regiono vadovas Euzebijus Drutas rengiasi savo mėgstamai veiklai, mėgstamai akcijai. Kodėl man atėjo galvon tas kvailys?

Ką tu, Kšištofai, pridarei? Ko tau, kurva, reikia?! Vilkis tuos marškinius ir nefilosofuok... Šalta. Kada ateis pavasaris? Bjaurus kovas. Reikėjo jau seniai perkelti tą šunsnukį Drutą į Varšuvą... kodėl to nepadariau?

Tai, kurva, aišku, kad nenorėjau, kad jis būtų čia pašonėje, o kuo toliau, tegu ištisas savaites tūno šiaurėje. Juk negalėjau nujausti, kad tai taip baigsis su Božena. Žinojai nuo pat pradžių... Pažįsti tą šūdžių ir žinai, ką jis gali daryti ir kalbėti. Leidai jam tai daryti. O ką galėjau daryti! Esu šefas ir su kažkokiais Muravecais nesituokiau. Turi perkelti jį į Varšuvą! Gal Božena dar būtų gyva. Kurva, Kšištofai, kas tau rūpi? Sirgo širdies liga, ar tai tu užkrėtei ją ta liga? Nusileisk ant žemės! Ar apskritai tau turi rūpėti kažkokio agento kažkokiame kurorte reikalas...

Išėjo... Žmogus taip blaškaisi toje lovoje. Nėra ko laukti... Išmaukim, tai gal žmogus truputį nusiraminsi. Galų gale tai vaistai. Kai žmogų užgriūva per daug minčių, tai mažas bolsiko stikliukas nepakenks.

Jau žmogaus nė nenori leisti į šaudyklą... Ir nežinia kodėl... Iš ryto galima buvo nueiti ir papyškinti, ir tai kiek atpalaiduodavo. O dabar kas? Na, kaip matyt, nėra išeities. Tenka pasižiūrėti į stikliuką... O paskui afera... Žmogui tenka tai išklausyti... Reikia mandagiai elgtis, nors knieti skelti į snukį... Taip, taip, žinau, žinau, viską žinau... Ne-

turėčiau eiti į Positivą po stikliuko... neturėčiau sėsti į mašiną išgėręs... Neturėčiau nešiotis ginklo ir taip toliau... Bet ką jie iš manęs daro? Sulenis po paskutinio mūsų susitikimo sako: gal tu, Marekai, nesinešiok su savimi tos rankenos, ką? Ką jis sau, kurna olek, įsivaizduoja, kad aš ką, nežinau, ką darau? Apskritai visi jie protingi... Įdomu, kaip jie užgiedotų, jei jų žmona mirtų... Ar ir tada, po velnių, būtų tokie apdairūs...

O tie šūdžiai policijoje... – Staiga sugriežtino procedūras, – sako Bžostovskis. Atsirado mat procedūrų laikymosi specialistas... sušiktas komunistas... Įdomu, ar kai vadovavo visai vaivadijai pagal tuos jų banditiškus paragrafus irgi taip paisė taisyklių. – Ir jau negalime tavęs leisti į šaudyklą... – Jau beveik laukiau, kad pasakys atimąs iš manęs leidimą papliauškai, nes po tos Boženos mirties su manimi kažkas negerai... Žmogus išgeri tik stikliuką ir iš karto tokia afera... Tarp kita ko, visa tai į Boženos sveikatą, kad jai būtų geriau aname pasaulyje... Tegu, kurna olek, atsikabina, kas jiems rūpi, ar aš geriu, ar ne. Tai mano asmeninis reikalas. Na, gal iš tikrųjų truputį per anksti, bet negaliu miegoti ir turiu nuraminti mintis... Bet, po galais, gal neperdėkim. Nesu koks alkoholikas. Viską kontroliuoju.

Reikia atsipalaiduoti prieš einant į darbą, nes darbas susijęs su stresais. Nors seife lyg ir laukia bolsikas, bet rytą būna truputį sumaišties ir sunku rasti akimirką, kai tarnybinės patalpos būna

tuščios. Ir žmogus privalai truputį išgerti atsargai. O Positive viskas yra kaip reikiant, ir viskas eina kaip turi būti. Niekas net nenujaučia. Ir mažiau išgyvenu dėl to Druto ir apyvartos užduočių ir tų visų niekų... Nes kokią visa tai turi reikšmę?

Man patinka tas vestibiulis su priimamuoju ir tuo restoranu. *Hevelijus*! Erdvu, aukšta ir visada rytą išsiregistruoja visas būrys draugų... O kad jau viskas būtų super, tai Euzebiukas kartais gali čia pamatyti žinomų žmonių. Neseniai buvo Kšisius Ibišas. Toks gana nedidelis ir visai nesišypsojo, o juk ta jo šypsena sapnuojasi visoms Lenkijos panoms. Na, vargu ar pusryčiaudamas darys tas savo saldžias akis lyg ekrane. Priėjau ir paprašiau autografo. Paėmiau iš priimamojo atviruką su viešbučio vaizdu. Prieinu prie staliuko, jis kirto pieną su traškučiais. Jiems toje televizijoje reikia rūpintis gera išvaizda, maitinasi sveikai ir lengvai. Aš tai to nepavalgyčiau...

Ir sakau: žmonai, ji labai jumis žavisi, na, aišku, ir aš. Iš karto ant jo veido atsirado šypsena. Kaip automatas, tikras profesionalas. Toks pat, kaip tada, kai praneša apie kokį filmą. „Brigidai sveikinimai iš Gdansko", – užrašė jis. Apsidžiaugė teisėta žmona, iš karto nulėkė pas Jolą pasigirti. Nes Euzebiukas apie ją galvoja visą laiką...

– Ir ką, Darusi? Kaip prieš medžioklę? – Darusis tai galėtų kiek sublogti. Prisikrovė sau į lėkštę keturias dešreles ir gal apie kilogramą kiaušinie-

nės. Su Darusiu nebloga keliauti, pažiūrėti, kiek jis į save suverčia. Pusryčiams, jei prastesniame viešbutyje nėra švediško stalo, jis sugeba užsisakyti žarnokų arba šašlikų. Septintą ryto suverčia į save tą jovalą. Tad nieko keista, kad jo tokia masė. Būtent todėl gera jį imti partnerių atšaudymui, nes prie jo niekas nepasišakos. O jei kas mėgintų pavyzdžiui paimti grynuosius iš seifo ir dėti į kojas – tie gudručiai sugeba taip pasielgti ir dar rėkauja, esą jie yra to verslo savininkai ir čia investuota jų pinigų – tuomet pakanka, kad Darusis atsistoja prie durų ir baigiasi bet koks spurdėjimas. Nes Euzebiukas, kas be ko, yra kietas, bet, reikia atvirai pasakyti, tokios pagarbos kaip Darekas nesukelia. Kai Darekas užtvojo partneriui Balstogėje, jo šlovė pasklido po visą tinklą, ir kai tik jis pasirodo, tai yra absoliuti ramybė...

Darusis tiesiog neturi kantrybės. Balstogėje žaidimas buvo trumpas. Partneris niurzgėjo, kad kas per išmonės, kad kainininkų spalva būtų keičiama tris kartus per mėnesį, kad jis nėra Darusio tarnas, ir Darusis nediskutavo, tiesiog skėlė jam į lempą, ir viskas. Ir Barzdyla, kurio Darusis bijojo, nes juk Positivo vertybės, žmogus svarbiausia ir visa kita, elgėsi taip, lyg nieko nežinotų. Ir nusiskuto barzdą! Cirkas visam biurui.

Matyti per kilometrą, kad smulkmenomis jis jau nesidomi. Iš tikrųjų sutelkė dėmesį į strateginius reikalus. Kalbama, kad jį gal išspirs į užsienį. Ir gerai. Kas į jo vietą? Tai, Euzebiuk, įdomus klausimas.

Kažkaip man atrodo, kad Barzdyla rengiasi pagaliau atiduoti man dalį Varšuvos. Gal tvarko reikalus prieš paaukštinimą...

O šiaurę Euzebiukas paliks sutvarkytą savo įpėdiniui. Viskas čia jau bus surikiuota, ir pardavimai eis kaip sviestu patepta. Bet tai bus išvažiavimų, laisvės, viešbučių gyvenimo galas... Tad, Euzebiuk, naudokis, naudokis, kiek gali...

– Na, kaip ten, Darusi? Apetitu nesiskundi, ką? – Paskambinsiu Valdekui, kad neiššoktų per anksti ir neatvažiuotų su visa komanda...

– Nubudai? Na, tai gerai. Klausyk manęs įdėmiai. Visą akciją nukeliame viena valanda. Vienuoliktai. Taip. Turime būti tikri, kad supils į save tiek, kiek reikia, kad nebūtų jokių terlionių. Ir tegu ten prie restorano niekas nesisukinėja. Kad nieko iš naujokų ten nebūtų. Supratome? Na, tai puiku. Nepamiršk apie spynų specialistą. Tai iki pasimatymo. – Valdis yra idealus. Puikiai susiformavęs kadras.

Peržengei ribą. Bet ko tu nori? Riškis kaklaraištį. Kokią, kurva, ribą? Didelis, mat, moralistas... Kaip trimitas iš ožkos šiknos... Ar tu neturi kito darbo, tik mąstyti? Kremtiesi, mano brangus Kšištofai, oi, kremtiesi... Nesikremtu, tik rišuosi kaklaraištį. Nusiramink. Viskas yra puikiausiai. Viskas juda reikiama kryptimi, reikiamu tempu. Juk nieko nevyksta, o apskritai tai juk nieko nežinai. Tik tavo dinamiški ir prityrę regionų vadovai veikia pagal nustatytą strategiją. Savarankiški ir pri-

tyrę vadybininkai nekvaršina tau galvos dėl detalių. Įdarbina, kaip buvo numatyta, standžius ir gerai, kaip sako Drutas, suformuotus vedėjus. Tik gauni informaciją, kad tokiame Positive pakeitė valdymo sistemą. Kuo čia užsiiminėsi ir sielosies? Šiandien sutvarkys Muravecą... Ir kas? Juk tu nieko nežinai. Tokios smulkmenos tau nerūpi... Ant tavo galvos viso tinklo strategija, o ne kokie šūdniekiai... Dabar svarbi sutartis su ministerija, kad mums suteiktų pirmenybę mokyklose ir specialų atleidimą nuo mokesčių. Ir tai yra reikalai, kuriais dabar privalo rūpintis tinklo direktorius... Na, puiku, tinklo direktoriau. Ką turi veikti? Važiuoti pokalbio pas vaivadą... Nerūkyk tiek daug nevalgęs... pykina...

O ar yra kokia nors riba? Ko tu nori? Kokia, kurva, riba? Net kai sužinojau, kad Božena mirė, ar tai iš tikro man rūpėjo? Turi nors tą šūdžių perkelti į Varšuvą. O kas man turėjo rūpėti? Ar aš atsakingas už visą pasaulį ir net už tai, kad žmonės miršta?

O ką padarei, kai jis pasakojo visai kontorai, kad ji neištvėrė bendradarbiavimo su regiono vadovu? Na, ką? Nusijuokei. O paskui, kai pridūrė, kad su tokia silpna sveikata neturėtų dirbti Positive, bent jau su juo, nes jam reikia sveikų ir tvirtų žmonių?.. Stovėjau ir tik apsimetinėjau negirdįs. Na, o ką galėjau daryti? Ar turėjau skelti jam į snukį? Tikrai revoliucingi sumanymai, Kšištofai. Tinklo direktorius smogia į snukį savo pavaldiniui gindamas

restorano darbuotojų garbę... Tai buvo miela moteris...

O kai jis atėjo į mano kabinetą su žinia, kad pagaliau galima neskausmingai atsikratyti Muraveco? Na, ką turėjau daryti? Ilgiau jo ginti negalėjau. Nebuvo kaip. Tik pasakiau: nupjovė šaką, ant kurios sėdėjo.

Ar kur yra riba, Kšištofai? Muravecas... Mano pirmasis partneris...

Ir užvakar, kai derino detales. Juk tame akvariume viskas girdėti... Turėjau daugybę elektroninių laiškų, į kuriuos reikėjo nedelsiant atsakyti, iš paties Paryžiaus, iš valdybos. Ar kažkokio Muraveco reikalas turi gaišinti mano dėmesį? Esu tinklo direktorius. Nieko negirdėjau. Ir tik tas Druto balsas, smingąs į kaukolę.

– Maukia degtinę ir apskritai nesitvarko... Taip, tai visiškai tikra informacija. Patikrinta... Laiko seife butelį. Paskui vaikšto apspangęs po Positivą ir kabinėjasi prie kasininkių... Reikalas visiškai švarus... tiesiog pagrindinių partnerystės sutarties drausmės nuostatų pažeidimas... Ir nebus jokių problemų su įrodymais, jokių teismų ir paistalų apie niekšišką partnerių traktavimą... atvažiuojame prie restorano... Susitariame su policijos patruliu, kuris turi paruoštą alkotesterį. Jis pučia, ir rezultatą turime juodą ant balto... Galime važiuoti bet kada. Prisiplempęs kasdien, kai ta jo Božena iškeliavo į smėlį.

Per tą jo šneką negalėjau užbaigti elektroninio laiško į Paryžių. Ir kas? Tik buvau įniršęs, kad taip

garsiai plyšauja ir trukdo. O ką galėjai daryti? Iššokti iš kabineto, persiplėšti marškinius ir surikti, kad paliktų ramybėje tą nelaimingą žmogų? Taip reikėjo pasielgti... ir nereikėjo plėšyti marškinių. Negalima painioti asmeninių emocijų su profesiniais reikalais... Taip? Taip pat kaip negalėjai pasakyti žodžio tam Pšemkui, kad Anei rastų ką nors Gdanske.

Nėra jokios ribos? Gal tiesiog paskambinsiu Muravecui? Ir ką jam pasakysiu? Kad šiandien nesirodytų Positive, gautų sau atleidimą. Ir kad liautųsi girtavęs, nes su juo atsisveikinsime. Telefonu, tinklo direktorius... Na, po galais, nėra išeities... Spjauk į tai, Kšištofai, ir važiuok pas vaivadą.

Mano mylimas Positivas... beveik penkeri gyvenimo metai... Taip žmogus prisirišai prie tos vietos, kad nė neaprašysi. Mano restoranėlis. Taip žmogui norėjosi, kad tai būtų iš tikrųjų geras Positivas. Kaip tai buvo svarbu Boženai. Ir tai ją nužudė. Ji visada turėjo padaryti geriausiai. Dar kai dirbo „Škvalo" virtuvėje, išnešdavo iš ten pusę to, ką kitos, nes sakė, kad jai svarbu, jog žmonėms, kurie čia pas mus suvažiuoja, išliktų gerų prisiminimų apie „Škvalą". Gera ji buvo moteris, oi gera, ir mėgo maitinimo veiklą, taip kaip aš ją mėgstu.

Ir kas man dabar tvarkys segtuvus, kas man tave, Božena, čia pavaduos? Kas taip pasirūpins tvarkos standartais? Tam turi būti moters akis, joks pamainos vadovas nepastebės ruožų ant virtuvės

stalviršių ar svilėsių pėdsakų orkaitėse... Apskritai joks vyras to neįžiūrės... Božena, aš čia pražūsiu be tavęs. Ir kas man dabar virs? Reikia sau greitai išmaukti, kol dar čia niekas neužsuka... Nėra kam paruošti gero maisto, žmogui beliko tie mėsainiai ir viščiukai tame Positive, ir kemša tai į save... žmogus neturi nei padorios lovos, nei stalo, kai tavęs nebėra...

Nužudė mano Boženą... Tas šūdžius ją pribaigė... Negaliu per daug sėdėti vienas čia toje kontorėlėje, nes tas rašomasis stalas ir ta faktūrų krūva, ir segtuvai, viskas man primena ją... Ir šventa žemelė tokį nešioja... Ir jis dar drįsta čia važinėti... Ar tas kitas pimpalas, Barzdyla, negali perkelti jį Varšuvon? Irgi geras veikėjas... Kaip nors su tuo, pone Marekai, susitvarkysime, tik kantrybės... Aš jį pasmaugčiau savo rankomis... Kodėl ji, kvaila boba, taip dėl to sielojosi... Juk jam, šūdžiui, tik to ir reikėjo... Taip leidai... Ir kas? Dabar jis tik žiūri, kaip manęs iš čia atsikratyti... Ir kur aš dėsiuos, kai mane iš čia išvys? Negerk, žmogau, nes pastebės kasininkės ir Mateušas, ir kai atvažiuos Drutas... Kažkodėl seniai to mėšlo nebuvo... Aštrus tas bolsikas, reikia užkrimsti vakarykščio viščiuko ir paskui citrinos... Tai vis viena nieko nepadės... Neperlenkime, juk galų gale niekas manęs neuostinės... Nieko nesimato... Aš mėgstu šį restoraną... Mano širdis džiaugiasi, kai matau, kad žmonės ateina ir džiaugiasi, ir jiems skanu. Ir sąlygos, ir standartai, kuriuos jiems čia teikiame, todėl jie visi no-

ri čia lankytis... O kolektyvas? Juk jie mano dėka čia gyvena. Jie yra kaip mano šeima... Taaaip... Didelė Positivo šeima... Žmogus prisiklausė to ir buvo kvailas, kad visu tuo patikėjo, ir Božena buvo kvaila, kad tuo tikėjo... Gal tai ir kvaila, žmogau, bet tu dabar tikrai nieko neturi, o jie lyg šeima. Tai aišku, kad sutvarkys mane diena iš dienos, kaip ir Chencinskį, Zambrovskį, kaip visus partnerius... Ir nieko jiems negalėsiu padaryti, nes sutartis taip surašyta, kad joks teismas nebus mūsų pusėje. Negras savo darbą padarė. Negras gali pasitraukti.

Bet aš gyvas nepasiduosiu. Dar vieną su džiūvėsėliuose apvoliotu viščiuku. Jis truputį sukietėjo nuo vakar... Jei Drutas pamatytų, ką aš laikau tame seife... O čia tiesiog buteliukas ir džiūvėsėliuose apvoliotas viščiukas. Nuo vakar, o gal nuo užvakar. Bet aš, kurva, ginsiuos. Taip lengvai nepasiduosiu... Pagaliau jiems parodysiu, kas yra Marekas Muravecas!

Neseniai mačiau riebųjį Mareką. Bet nenorėjau prieiti. Bent jau tuos turkiškus džinsus su avikailiu pakeitė juoda oda. Tikriausiai užsidirbo banguotos skardos kioskui tame, kaip dabar vadina, Europos turguje. Taip pat kaip tie visi partneriai. Kombinuoja kairėn ir dešinėn. Bet Euzebiukas įves tvarką... Taip... riebusis Marekas... Pasižiūrėk, kur tu buvai prieš ketverius metus. Dabar jis galėtų važinėti valytojo mašina Positive, bet tik tarnybinėse patalpose, kad savo snukiu neatbaidytų klientų.

Deja, mes šiandien su Klaudune kaip du svetimi vienas kitam žmonės. Jokių numeriukų. Viešbutis su Dareku, ir nieko kita. Be to, su Valdeku teko subtiliai sutvarkyti Klaudunės reikalą. Nes, aišku, Valdekas iš karto atsikrato visos tos draugijos, bet juk Klaudunės skriausti neleisiu... Be kita ko, iš kur Euzebiukas žinotų visa tai, ką žino... Pagaliau gera turėti restorane tokį patikimą asmenį. Klaudunė nemėgsta, oi nemėgsta pono Muraveco. Senas šlykštus senis, kitaip apie jį nešneka. Ir man tai net patinka, nes žinau, kad ją labiausiai domina Euzebiukas. Nes Klaudunė nemėgsta, kai jai liepia ką nors daryti... Aš truputį nesistebiu ja, nes su jos duomenimis turėtų veikti ką kita, bet, deja, šioje skylėje visi žino, kad ji baigusi tik prekybos mokyklą. Valdekas iškart viską suprato. Užteko, kad pasakiau: Klaudijos neliečiame, o jis nė nemirktelėjo, ir Klaudijos neliečiame... Niekas negali numanyti, kad tai iš jos... Šiandien reikia ant akių užsidėti tokį filtrą, kad jos nematyčiau. Akys kaip akys, bet kokį filtrą uždėti ant pitono?

O, pasižiūrėk, Euzebiuk, šiknos jau išėjo į pakeles. Tokiu oru? Anksti pradeda. Kas anksti keliasi, tam ir Dievas padeda... Sulėtinkim, pasižiūrėkim. Gal taip iš ryto, prieš tokią intensyvią dieną, truputį atsipalaidavus? Vakar irgi nebuvo per lengva. O tai faktas, kad rytais pitonas ypač neduoda ramybės... Tad gal... Nes juk Euzebiukui daug kainuoja tos atšaudymo operacijos. Na, ar aš esu visiškai betoninis? Žiūrėjimas į tuos drebančius, kad

ir kaip ten būtų, nebejaunus žmones, tą prakaitą ant kaktų... Niekada nežinai, ar kas vienam ar kitam nešaus į galvą... Ar tai galima ramiai ištverti? Juk turiu kažkokių jausmų, o per pastaruosius du mėnesius nebuvo lengva...

Gal su ta putliąja... tokia juoda, ak, pietų grožis... O čia aplinkui toks šūdinas kovas, kad praverstų kiek pietų temperamento. Bet tai vis dėlto rizika, Euzebiuk... Neturėtum to daryti... Tarnybinė mašina ir saugumo standartai... Bet ką ten... Yra rizika, yra pramoga! Vieną sykį gyveni... Ir niekas dar šito neišdrįso. Bent jau niekas nesigyrė... Vėl tu būsi pirmas. Nes visi kiti yra karšiai... Na, Euzebiuk, kodėl ne. Gerai dienos pradžiai...

Na ir ką, patenkintas savimi? Prieš tave Positive kurortas. Esi tikras ralistas... Du šimtus kilometrų per dvi valandas... Kas tau šovė į galvą? O dabar bijai ten įeiti? Muravecas, po galais? Kodėl neatsiliepi tuo savo mobiliuoju telefonu? Tai bent sugalvojai! Gelbėti Mareką Muravecą... Kas tave ištiko! Gal visiškai išprotėjai. Atsirado vienas teisingasis! Kuriam galui?

Jei jau čia atvažiavai, tai gal nesėdėsi toje mašinoje. Eik ir sutvarkyk reikalą. Dabar, kol dar nėra tų gudručių. Nutarei, Kšisiau, pasiaukoti ant teisingumo ir dorumo altoriaus? Tikrai romantiškas gestas... Šūdas tiesa. Juk visa tai taip sutvarkysiu, kad mano pozicija nė per nago juodymą nepasikeis. Nueisiu pas Muravecą. Griebsiu jį už atlapų.

Užsidarysime kontorėlėje. Pasakysiu jam, kaip atrodo reikalai ir kad šiandien tučtuojau nešdintųsi namo. Ir paskui ramiai palauksiu tų dinamiškų jaunuolių. Ir vaizduosiu nieko nežinantį: atvažiavau pasižiūrėti, kaip atrodo restoranų perėmimai... O kur yra Muravecas?.. Nematei, teigsi atkakliai. Arba matei. Taip, jis buvo prieš akimirką ir pradingo. Jokio, Kšištofai, aukojimosi dėl mūsų ir jūsų laisvės. Jokių manifestacijų ir savęs demonstravimo. Tiesiog padedi vyrui ir sau nekenki. Ir tiek...

Na, tai judėk, nes bus per vėlu. Norėčiau matyti jų minas. Atvažiuoja du regionų vadovai, šaltkalvis, nauja restorano įgula su tuo puikiuoju vedėju, kuriuo Euzebijus Drutas taip žavisi, iškviestas policijos patrulis su alkotesteriu rankose, pasirengę veikti, o čia Muravecas dingo... Užsisakysiu sau kavos ir sėdėsiu, žiūrėsiu, kaip jie blaškosi, keikiasi ir stengiasi rasti būdą atsikratyti Mareko Muraveco už akių. Šildysiu delnus popieriniu puodeliu ir tirpsiu nuo savo teisumo.

Na, gerai, bet tai nieko neišsprendžia. Šiandien tau atvirumo rytas, iki skausmo. Tau skambina tie įvairūs galvų ieškotojai. Gal jau pats laikas atsisveikinti su pozityviąja šeima... Bet tai irgi nieko nesprendžia... Nuo vilko bėgsi, ant meškos užbėgsi... Kad ir kur apsidairysi, ten pozityvi šeima. Visur. Ar čia, ar kur kitur, visur bus tas pat. Visur tau paliks tik dvi valandas pasižiūrėti televizijos prieš miegą... Būkime atviri, Kšištofai... Jau iki galo analizuosi regionų pardavimus, manipuliuosi

marža, stiprinsi lojalumą, vykdysi sveiką personalo rotaciją, raportuosi valdybai... Ir dvi valandos televizijai... Tad gal gražiu gestu mesti visa tai ir, pavyzdžiui, į kaimą... kaimo istorijos mokytojas. Laisvas gyvenimas, sutampantis su visatos ritmu, pasivaikščiojimai po mišką ir visada šviežios daržovės iš daržo... Krosnių kūrenimas ir istorijos ratelis su pegeero našlaičiais. Iš tikrųjų kilnu, o dar kaip naudinga... Ir ravinti lysves Asė su guminiais batais. Galėtume laikyti bergždžią karvę, kurią įsimylėtų Olė...

Susijaudinau, iš tikrųjų susijaudinau... Nėra, Kšištofai, tau jau jokio šanso. Esi prarastas. Jau visada kur nors veiksi pagal augimo strategiją ir svarstysi, ar galima buvo visa tai kitaip sutvarkyti.

Užgesink cigaretę ir išeik, kurva, pagaliau iš tos mašinos!

O jeigu sutiksi ją? Ji tikrai jau Gdanske. O jei pamatysi ją kasoje? Ir kas? Apsimetinėsi, kad apskritai ko nors tokio nepažįsti? Ir neprisiminsi, ko tavęs prašė... ir kad kelis sykius įsirašė į telefoną? Kodėl jai nepaskambinai? Taip... nes tinklo direktorius netvarkys kokios nors kasininkės iš užkampio perkėlimo. Asmeniniai reikalai turi būti atskirti nuo tarnybinių. Gal ji kaip nors susitvarkė tame Gdanske. O gal bus proga ir tai kaip nors ištaisyti, kaip nors viską išsiaiškinti. Ką išsiaiškinti?

Na, gerai, Kšištofai, eime! Tu tikrai trenktas. Ko čia atvažiavai? Juo arčiau tų durų, juo blogiau... Kojos lyg iš vatos...

O! Tai gal Muravecas?.. Išlėkė iš tų tarnybinių patalpų lyg iš katapultos... Viskas lyg ant delno, per tas įstiklintas duris... Na, gerai, kad jis yra. Greitai į kontorėlę, trumpas pasikalbėjimas, ir mano laikas jam baigtas... Ką jis, kurva, daro?! Kas tai yra? Kas...

Na! Negalima tūnoti toje kontorėlėje. Eime į restoraną... Juk galų gale aš vadovas, na ne? Žmogus negali po viso to susikaupti, bet čia yra šefas. Eime į salę visko patikrinti. Nedaryk staigių judesių, Marekai, nes truputį mėto... Pamažink, Marekai, šiandien mažumėlę per daug...

Ramiai! Viskas eina kaip dera. Kaip ten virtuvėje?.. Procedūros vyksta kaip turi būti. Švaru, tvarkinga, įranga dirba, žmonės užsiėmę. Spirgina, kepa, mirko, apvolioja džiūvėsėliuose ir maišo. Gerai, kad atvežė mišrainių sudedamųjų dalių. Tiekimas kaip paprastai, nuo pat pradžių... Niekada negali pristatyti laiku. – Klaudija, mirkymas pagal procedūrą? O tuos stalviršius tučtuojau nušluostyti. – Toji Klaudija tai tikra lėlė... O kokia įsižeidusi, kai ją pastatai virtuvėje. Rankeles mat išsipurvins ir nagučius sulaužys. Ir kai padarai pastabą, tai pasišiaušia, akis išdraskytų... Nes jai tik kasose... plepėti su visais tais jaunuoliais, kurių čia ateina visa eilė. Bet lėlytė tokia, kad žmogus negalvotum, ką daryti. Tfu! Kas tau į galvą ateina? – Išjunkite tą orkaitę! Juk jos dabar nenaudojate! Manote, kad elektrą gauname veltui? – Žmogus tik tada gerai

jautiesi, kai pereini per savo ūkį. Negalvok apie visa tai, na, ir apie tą bybelį... Kas čia taip dvokia? Kažkas dega... Tikriausiai aliejus laiku nepakeistas! – Mateušai, leisk! Prašau parodyti aliejaus keitimo korteles! Patikrinkime taukakepes. Kiek gruzdintų bulvių porcijų su tuo aliejumi iškepta? Ką ten įrašei? Kada? Pirma OK, antra OK, trečia OK. O tuščiose kokia temperatūra? – Po galais... Viskas gerai... Žmogus per tiek metų negali prie tos smarvės priprasti... O Božena skundėsi dėl spirgintuvės... Ek, kam žmogus vėl sau priminei? Visa eina kaip dera, tai galima ramiai užsidaryti kontorėlėje. O Klaudunė taip į mane spokso. Gal ko iš manęs nori. Kartais tokios jaunylės turi noro su seniu, nes jaučia, kad galėtų daug ko išmokti...

Geras bolsikas! Žmogus nemiega nuo ketvirtos valandos, tai juk reikia. O Božena buvo tokia, kad oho, mergina buvo lyg svajonė, kai ją pamačiau pirmą kartą... jauna pienburnė... o tu ką? Irgi buvai neapsiplunksnavęs... Ji stovėjo už prekystalio elektros parduotuvėje ... aš žiūrinėjau šviestuvą... prieš kiek tai buvo metų... iš esmės lyg vakar... kurna olek, lyg ten būčiau, pone Muravecai... laikas sustojo... Ir tas kurvinas Drutas ją užmušė... Tai dar vieną... liaukis, Marekai... daugiau negerk... Pastebės...

Mesk visa tai, po galais... tik kaip? Iš ko gyvensi? Bet nepasiduosiu, kurva, nepasiduosiu... Nes esu ne bet kas! Lenkijos čempionas! O dabar vadovauju restoranui, ir vadovauju sėkmingai. Viskas čia eina lyg laikrodis. Ir nebijau to bybelio!..

Tegu jis tik čia ateina... Nenešios jo šventa žemelė...

Kam Božena tada vaikščiojo mums iš paskos... na, kurna olek, kam?.. Juk aš vienas galėjau su juo vaikščioti ir žiūrėti, kaip pildo tą pamainos vertinimo lapą ir paisto tas savo šnekas. Bet ji visada norėjo būti prie visko. Reikėjo, Marekai, saugotis ir klausyti, ką ji turi pasakyti... Mums švaros standartas visada buvo svarbiausias, bet nuo tada, kai tas bybelis ėmė siausti, saugojomės dar labiau, negu iš pat pradžių... viskas tviskėjo... na, tai jis aptiko dėmeles ant grindų vyrų tualete... o ten yra atspalvių... ten jau išsitrynė grindų plytelės per tuos metus... Božena jam sako: – Pone Euzebijau, čia nieko nepadarysi. Merginos tai šveitė visą valandą... Gal reikia suremontuoti tuos tualetus. – O jis atsako: – Ar jūs manote, kad Positivas turi maišą be dugno, kad jums, partneriams, remontus dovanotų?.. Labai prašau, sutinku, bet jūsų sąskaita! – Ir vėl ant viso restorano, prie kasininkų pareiškia, kad kitą kartą, jei ras išvietes tokios būklės, tai Božena savo rankelėmis šveis plyteles. O Božena išblyško ir nuėjo į kontorą... matau, kad kažkas yra ne taip, bet neturiu laiko net persimesti su ja žodžiu, nes tuoj tas šūdžius įlekia ir sako: – Tai dabar kas iš jūsų į sandėlį... pasižiūrėsim, kokia ten padėtis, kiek turime viščiukų iš turgaus, – ir juokiasi ant viso restorano... O vakare namuose, virtuvėje... Sudužusio puodelio skambėjimas... Ji pargriuvo ir žiūrėjo į mane taip, Marekai, daryk kažką, sakė jos

akys. Bet aš nieko negalėjau... ji gulėjo ir tik žvelgė vis toliau ir toliau, kažkur už manęs, na, nieko, bet aš nieko negalėjau padaryti. Ant mano rankų... Kai atvažiavo, jau buvo po visko. Ant mano rankų!

Ko taip laužiesi, Mati?! Ką pasakei? Pežotas su Varšuvos numeriais prieš Positivą! – Na, žodis tapo kūnu! Esi, sušiktas Euzebijau! Išdrįsai, niekše, čia atvažiuoti! Na, tai dar vieną stikliuką... – Na, eik, Mateušai, į salę... Paskelbk visišką pamainos parengtį, yra kontrolė!.. Oi, pilna, „Glockas" po megztiniu... Uuu! Sveika ir stipri rinktinė degtinė! Aš tau, bybi, dabar parodysiu! Pasižiūrėsim, kas ką užklups! Bėgte, pone Muravecai. Aliarmas!

O, esi!.. Tai jau tavo galas, bybeli! Sutvarkysiu tave! Bus amen, bybeli!.. Už viską, ką turėjome čia iškęsti, ir už Boženą! Nukepsiu tave! Bus šūvis per duris! Taiklus kaip per varžybas! Užtaisyti, ir visiškas susikaupimas. Norėjai mane, Mareką Muravecą, užklupti, bybeli! Na, tai še tau užklupimą! Skylė stikle... lyg filme... Į kaktą... į patį vidurį! Kurva, tai bent šūvis! Baigta, taip kaip norėjai... baigta...

Marekai, ką tu pridirbai?.. Nužudei žmogų!

Na, tegu dėvočkos prieina... Pasižiūrėsim iš arti... O, ne ta šviesi su tokiais raudonais spuogais, bet tamsi... na, nieko sau, net gaila, kad stovi čia pakelėje... Ji visai, visai... na, iš tiesų nebloga šikna, kaip jai ir nešalta... Kiek? – Į nasrus dvidešimt, į pipą penkiasdešimt... – Na, tai ką, Euzebiuk?.. Į

pipą gal nėra laiko ir gal truputį šalta, ir ne visai patogu... Tai gal į nasrus. Toks greitas numeriukas... Už dvidešimt zlotų... Tai kaina... dulkinu... dvidešimt zlotų! – Tai gal tu, dėvočka. – Taip, juoda ir putli. – Ir į nasrus, dėvočka... Šok čia! Tai kur aš turiu važiuoti? – Na, turiu vilties, kad neįsmeigsi Euzebiukui dalgio tarp šonkaulių. Tai bent veiksmas, Euzebiuk. To dar nebuvo. Ir paskui greitai pas poną Muravecą...

– Čia turiu sustoti? O čia niekas neatvažiuos? – Neblogi brūzgynai, Euzebiuk, ką tu išdarinėji? Visa tai per Klaudunę, nes tuoj tuoj būsiu su ja, žiūrėsiu į ją, jausiu, būsiu šalia to dieviško kūno, ir reikės apsimetinėti, kad nieko, ničnieko vienas su kitu neturime. Ir nežinau, kaip išlaikyčiau, jei iš kryžkaulio nenuleisiu... – Na, tai ką darome, dėvočka? – Įjungiame iki galo šildymą, kad maniškis nesušaltų. Žiūrėkite, ponai, kokia ji mikli. Sagelė, užtrauktukas, ir jau laiko jį saujoje. Matai, su juo neturi didelių problemų. Gražus, ką, dėvočka? Nedažnai tau tokių pasitaiko. Tai tu turėtum man sumokėti už galimybę pasinaudoti tokiu instrumentu. Na, žinau, kad jis tau patinka, bet čia ne žiūrėjimo reikia... Na, ir ne rankelių, o be to, kiek šaltoki tie tavo piršteliai... Alio, alio, dėvočka, ką ten turi? Ką nori ant jo užmauti? Jokių gumų, dėvočka. Aš turiu, mieloji, viską jausti, kaip priklauso. Gerai, tegu bus trisdešimt... Bet imkis darbo... Man dar lieka nuvažiuoti šimtą penkiasdešimt kilometrų...

O taip, kaip tik to laukiau. Palauk, prilaikysiu tavo plaukus, Euzebiukas turi matyti, kaip juo ten užsiiminėji. Išmiklintas liežuvėlis. O! Tu tikra specialistė! Uuuu! Juk per dieną perleidi truputį tų pitonų, tai turėjai išlavėti... O, būtent taip... nes juk ne tik liežuvėlis svarbu, vien jo maža, net ir tokio, kuris pažįsta visas vietas. Pagaliau jei į nasrus, tai į nasrus. O, nuostabu! Na, iki pačios šaknies, na, gal jaučiu jos tonziles... Taip, dėvočka, kaip tik to reikėjo! Taip, ir vėl liežuvėlis! Na, taip nepasilenk, nes užstoji! Euzebiukas turi matyti, už ką moka. Dailus pumpavimas! Ir rankelė... Tikra profesionalė. Ką reiškia patyrimas... Oi, Euzebiuk! Tuoj pitonėlis iššaus! Dar akimirką, oi, dar akimirką... Gilus įkvėpimas, nes tuoj bus po visko. Oi, kaip gera! Palauk dar akimirką, pitonėli! Po galais, skamba mobilusis telefonas! Tai balso paštas? Atsiliepsime. Tie garsiakalbių komplektai yra tikras lobis! Nieko nebijok, dėvočka! Daryk savo. Jėzau! Dar mane nuskriaus! Na, laikyk ritmą, dėvočka!

– Tai naujiena, gauta šiandien aštuntą valandą trisdešimt dvi minutės iš numerio... Sveikas, čia Andžėjus. Atsisėsk, jeigu stovi, ir tvirtai įsikibk! Paskutinės akimirkos naujiena. Positivas parduotas. Supranti? Visą tinklą pardavė Donaldams. Kurvinai iki paskutinio momento viską laikė top paslaptyje! Pasirašė šiandien naktį. Prieš valandėlę išsiuntinėjo elektroninį laišką. Bet nenusimink... Mums gerai! Donaldai perima visus darbuotojus, o Positivas moka išeitines... Bus tik viena problema. Jie vadovauja restoranams tik per partnerius.

Turinys

Bi-168 **Bieńkowski, Dawid**
Nieko: [romanas] / Dawid Bieńkowski; iš lenkų kalbos vertė Kazys Uscila. – Vilnius: Mintis, 2007. – 448 p. – (Šiuolaikinis Europos romanas, ISSN 1822-721X)
ISBN 978-5-417-00929-7

Romane aprašyti 1990-ieji metai, kai Lenkija springdama žavėjosi užplūdusiomis naujovėmis. Daugialypio siužeto romane veikia grupelė žmonių, atstovaujančių tam tikram požiūriui, kartai bei socialinei grupei. Tai sėkmingai statančio savo imperiją greito maisto tinklo, vadinamo „Pozityvu", darbuotojai ir uždaro sostinės kultūrininkų klubo nariai. Autorius tapo to laikotarpio visuomenės portretą pirmiausia sutelkdamas dėmesį į žmonių likimus, traiškomus inertiškų korporacinės mašinos, kurios vienintelis tikslas – pelnas, sraigtų. Taip pat tai pasakojimas apie dabartį, kurioje iš entuziastingos lūžio būsenos liko tik didelis NIEKO, vidinė tuštuma ir didžiulis nuovargis – nuo savęs, kitų ir viso pasaulio.

UDK 884-3

Dawid Bieńkowski
NIEKO
Romanas

Iš lenkų kalbos vertė
Kazys Uscila

Redaktorė *Zita Kutraitė*
Meninis redaktorius *Romas Dubonis*
Maketuotoja *Danutė Navickienė*

Leidykla „Mintis", Z. Sierakausko g. 15,
LT-03105 Vilnius
Spaustuvė „Aušra", Vytauto pr. 23,
LT-44352, Kaunas
Užsakymas 928
Kaina sutartinė

Davidas Bienkovskis (Dawid Bieńkowski) [redacted] Varšuvoje. Psichologas, trijų knygų autorius apdovanotas „Literatūrinio knygų žurnalo“, „Poznanės leidybinių naujienų apžvalgos“, literatūrinėmis J. Mackiewicziaus, A. Kijowskio bei Kościelskių fondo premijomis.

MAMUTfaktura nuotrauka

„***Nieko*** - tai intriguojantis, spalvingas pasakojimas apie žmones, išgyvenančius santvarkų pasikeitimo lūžį. Apie begalinio entuziazmo ir susižavėjimo metą, viltį, kad tapę laisvi įgysime naujų, neribotų galimybių ir perspektyvų, tapsime taurūs, geri, žavūs. Ir apie tai, kaip atsitrenkus į realią tikrovę, susižavėjimą ir entuziazmą keičia vis didesnis nusivylimas ir suvokimas, kad laisvė turi įvairių pavidalų, kai visa, net ir meilė, tapo perkama ir parduodama.“

D. Bieńkowski

www.mintis.eu

ISBN 978-5-417-00929-7

